

Europeiska unionens officiella tidning

C 255

fyrtioåttonde årgången

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

14 oktober 2005

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Meddelanden

.....

II Förberedande rättsakter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

416:e plenarsession den 6–7 april 2005

2005/C 255/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om De europeiska industridistrikten och de nya kunskapsnäten	1
2005/C 255/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Turistpolitiken i EU efter utvidgningen"	14
2005/C 255/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Prioriteringar på inre marknaden 2005–2010"	22
2005/C 255/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Förbättra förtroendet för elektroniska B2B-marknader" (KOM(2004) 479 slutlig)	29
2005/C 255/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för tjugonionde gången av rådets direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (ämnen som klassificeras som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska – c/m/r)" (KOM(2004) 638 slutlig – 2004/0225 COD)	33

Pris: 18 EUR

(Fortsättning på nästa sida.)

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (Fortsättning)	Sida
2005/C 255/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av bestämmelser för färdigförpackade varors nominella mängder, om upphävande av rådets direktiv 75/106/EEG och 80/232/EEG samt om ändring av rådets direktiv 76/211/EEG" (KOM(2004) 708 slutlig – 2004/0248 COD)	36
2005/C 255/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om genomförandet av ett stödprogram för den europeiska audiovisuella sektorn (Media 2007)" (KOM(2004) 470 slutlig – 2004/0151 COD)	39
2005/C 255/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Storskalig detaljhandel – tendenser och konsekvenser för jordbrukare och konsumenter	44
2005/C 255/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det finansiella instrumentet för miljön (LIFE+)" (KOM(2004) 621 slutlig – 2004/0218 COD)	52
2005/C 255/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Europaparlamentets och rådets förordning om upprättandet av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG" (KOM(2004) 634 slutlig – 2004/0231 COD)	55
2005/C 255/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 95/2/EG om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel och direktiv 94/35/EG om sötningsmedel för användning i livsmedel" (KOM(2004) 650 slutlig – 2004/0237 COD)	59
2005/C 255/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Det civila samhällets roll när det gäller att förebygga svartarbete"	61
2005/C 255/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av ett gemenskapsprogram för sysselsättning och social solidaritet – PROGRESS" (KOM(2004) 488 slutlig)	67
2005/C 255/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets och Europaparlamentets rekommendation om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen" (KOM(2004) 642 slutlig – 2004/0239 COD)	72
2005/C 255/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (EGGS)" (KOM(2004) 496 slutlig – 2004/0168 COD)	76
2005/C 255/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden" (KOM(2004) 492 slutlig – 2004/0163 AVC)	79
2005/C 255/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättandet av Sammanhållningsfonden" (KOM(2004) 494 slutlig – 2004/0166 AVC)	88
2005/C 255/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska regionala utvecklingsfonden (KOM(2004) 495 slutlig – 2004/0167 COD)	91

II

(Förberedande rättsakter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

416:e PLENARSESSION DEN 6–7 APRIL 2005

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om De europeiska industridistrikten och de nya kunskapsnäten

(2005/C 255/01)

Den 1 juli 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om *De europeiska industridistrikten och de nya kunskapsnäten*

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **Antonello Pezzini**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 127 röster för och 3 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Ämnet "industridistrikt" har framför allt under de sista 15 åren diskuterats ingående på alla nivåer i samtliga industriländer. Utvecklingsländerna och partnerländerna i Medelhavsområdet har också försökt att återskapa den distriktsstruktur som har befästs i många EU-länder för att stimulera företagens utveckling.

1.2 De studier som utförts om distrikten har dessutom utvisat deras positiva effekt på sysselsättningen och också gjort att man kunnat komma fram till välfungerande metoder⁽¹⁾ i fråga om företagens sociala ansvar som tillämpats många år innan kommissionen offentliggjorde sin grönbok i frågan⁽²⁾.

1.3 Under tiden har nya ekonomiska och sociala faktorer och de nya kunskapsnäten förändrat de traditionella banden mellan distrikten genom att styra produktionssystemen mot "metadistrikt"⁽³⁾ och mot behovet av att bilda nätverk mellan olika ekonomiska sektorer.

⁽¹⁾ Becchettini, I distretti industriali e le dinamiche sociali 1995. (Industridistrikten och deras sociala inverkan).

⁽²⁾ KOM(2001) 366 slutlig av den 18 juli 2001.

⁽³⁾ Av grekiska "meta" som betyder "efter", "bortom", "gå utöver". Metadistrikten går utöver det traditionella distrikten och följer då de traditionella distrikten.

1.4 För att sammanfatta detta omfattande område uppehåller sig yttrandet vid följande ämnen:

— Punkt 2. Definitioner och olösta problem

— Punkt 3. Från distrikt till kunskapsbaserade metadistrikt i EU

— Punkt 4. Situationen för de amerikanska distrikten och på internationell nivå

— Punkt 5. Det nuvarande läget och befintliga instrument i EU

— Punkt 6. Mot en ny strategi inom EU:s politik med avseende på de kunskapsbaserade distrikten

— Punkt 7. Avslutande rekommendationer

1.5 Föreliggande utkast till initiativytttrande om de nya nätverken för "intelligenta" distrikt i EU⁽⁴⁾ har följande syfte:

— Att analysera förhållandena i de befintliga industri-, teknik- och metadistrikten.

⁽⁴⁾ Med intelligenta kunskapsbaserade och teknikbaserade distrikt avses de nya distrikt som till skillnad mot industridistrikt i stor utsträckning använder sig av informations- och kommunikationsteknik.

- Att undersöka vilka förutsättningar som leder till en framgångsrik utveckling av nya industridistrikt och analysera deras potential i förhållande till Lissabonstrategin, både i det nuvarande EU med 25 medlemsstater och det framtida EU med 28 medlemsstater.
- Att lägga grunden för en integrerad gemensam politik för nya europeiska nät för kunskapsbaserade distrikt och meta-distrikt.
- Att peka på vilka instrument som krävs för att genomföra denna politik, utvärdera de nuvarande distrikten och föreslå eventuella förändringar och innovationer.
- Att kartlägga förutsättningarna för att skapa en genuin europeisk referensplattform⁽⁵⁾ för de nya nätverken för kunskapsbaserade distrikt i EU-25.
- Att bidra till nya och bättre arbetstillfällen.

1.6 EESK har vid upprepade tillfällen framhållit Europeiska rådets åtagande att som centralt mål i **Lissabonstrategin** fastställa att EU skulle bli "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi", med förmåga att skapa en hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning.

1.6.1 Tillväxtstrategierna måste i dag mer än någonsin grunda sig på följande inslag:

- Förbättrat införlivande av de olika typerna av utvecklingspolitik.
- Stärkande av det sociala partnerskapet för att säkerställa en gynnsammare utveckling av arbetsmarknaden och därmed öka dynamiken inom distriktet.
- Förstärkning av utbytet mellan forskning med högteknologisk innehåll och lokal/regional industriell utveckling.
- En kritisk massa med avseende på industri, institutioner för högre utbildning och forskning, avancerade småföretag, kvalificerad arbetskraft, finansverksamhet och finanstjänster samt riskkapital och offentliga och privata beslutsfattare.
- Snabbare utveckling av permanenta europeiska nätverk för produktions- och distributionssystem som grundar sig på kunskap, kapacitet för utbyte av information och kunnande samt förmåga att ta till sig, bidra till och vidarebefordra informationen och kunnandet.

⁽⁵⁾ I dokumentet KOM(2002) 714 slutlig av den 11 december 2002 definieras plattformarna på följande sätt: "...skulle kunna anses främja forum för samarbetet...och utforma en långsiktig FoU-strategi för särskild teknik... De skulle garantera synergi mellan myndigheter, användare, lagstiftare, industri, konsumenter och high tech-centra... Det behövs överensstämmelse mellan forskningen som kan skapa nya möjligheter och lagstiftningen i ett senare skede som ger förutsättningarna för att utveckla och marknadsföra denna teknik."

1.7 Mer än fyra år efter lanseringen av Lissabonstrategin står det klart att de framsteg som gjorts för att nå strategins mål och hålla jämna steg med den utveckling som strategin eftersträvar är tämligen nedslående. I rapporten från högnivågruppen för Lissabonstrategin med Wim Kok som ordförande står avslutningsvis att det otillfredsställande resultatet av strategin främst beror på **bristande politisk vilja** och att agendan är för överlastad, koordinationen dålig och att prioriteringarna varit motstridiga⁽⁶⁾.

1.8 Vid Europeiska rådet i Bryssel den 4–5 november 2004 underströk kommissionens ordförande att Kok-rapporten är en realistisk men oroande bedömning av de framsteg som noterats och visar att vi nu måste agera för att hämta in den tid som förlorats⁽⁷⁾. Han framhöll särskilt behovet av att i högre grad inrikta sig på prioriteringarna, bevaka framstegen och ta ansvar för att följa upp dessa⁽⁸⁾. Också kommittén har uttalat sig om samma fråga i ett nyligen antaget yttrande⁽⁹⁾.

1.9 Vid omstruktureringen av Lissabonstrategins prioriteringar borde man enligt kommittén se industridistriktet och deras utveckling som en av huvudfaktorerna när det gäller att skapa ny kunskap och framför allt nya och bättre arbetstillfällen. För att nå dit måste man utnyttja de goda möjligheter som erbjuds via nätverken, som kan generera olika typer av interaktion mellan forskningens kodifierade kunskap och den "tysta kunskap"⁽¹⁰⁾ som genomsyrar och blir en del av produktions- och distributionssystemen.

1.10 **Främjandet av insatser på lokal nivå och kapaciteten att knyta samman dem i nätverk för att genomföra Lissabonstrategin** är avgörande dels för att stimulera inrättandet av innovativa företag inom hela EU, framför allt i de nya medlemsstaterna, dels för att öka möjligheterna till möten och samarbete i en anda av ökad ekonomisk och social sammanhållning.

1.11 De nya "öppna teknikdistrikten" gör det möjligt att integrera och knyta samman i nätverk alla aktörer som är verksamma inom ett bestämt område med aktörer inom andra områden.

⁽⁶⁾ *Facing the challenge*, Wim Koks rapport om Lissabonstrategin som lades fram för kommissionen den 3 november 2004 och för Europeiska rådet i Bryssel den 4–5 november 2004 (föreligger ej på svenska).

⁽⁷⁾ "It provides a realistic, but worrying, assessment of progress. It shows that **we must act now** to make up for lost time". Anförande av kommissionens ordförande vid Europeiska rådet i Bryssel den 4–5 november.

⁽⁸⁾ We will **need to refocus priorities**, measure progress and assume greater responsibility for following them through, se föregående fotnot.

⁽⁹⁾ EUT C 120, 20.5.2005, föredragande Bruno Vever, Ernst Erik Ehnmark och John Simpson.

⁽¹⁰⁾ R. Nelson och S.G. Winter (1982) "An evolutionary theory of economic change". "Tyst kunskap" är till skillnad mot information eller "kodifierad kunskap" inte formaliserad och kan bara överföras genom social interaktion.

1.12 Rent konkret har de europeiska näten för öppna teknikdistrikt visat sig viktiga för att uppnå följande mål:

- Högre kvalitet på arbetstillfällena, och därmed en "mänsklig tillväxt" i arbetet tack vare ökat ansvar, större engagemang och en ny kulturell mognad.
- Spridning av teknik och kunnande och snabbare utnyttjande av relaterade innovativa tillämpningar med sikte på marknadsframgångar.
- Bättre och mer kvalificerad sysselsättning och incitament till att skapa nya och diversifierade yrkesprofiler.
- Ökad medvetenhet vad gäller att bevara och skydda miljön och den närmiljö där distriktet är verksam samt kartläggning av mer lämpliga metoder för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.
- Ökad ekonomisk och social sammanhållning och bättre förvaltning av området. Syftet är att kodifiera gemensamma regler och språkbruk och nå fram till ett samhälle som utvecklas i ett ständigt kretslopp av gemensamt lärande.
- Befästade och utveckling av permanenta nät för kommunikation och praktiskt samarbete som förbinder företag, arbetstagare, uppfinnare, kommuner, offentliga och privata institutioner, finans-, universitets- och utbildningskretsar, kommersiella system och marknadsföringssystem och många andra aktörer inom regional utveckling.
- Främjande av ungdomars företagande och vilja att satsa på självständiga initiativ.
- Harmonisk och konkurrenskraftig utveckling av industri- och distributionsnätet i det utvidgade EU och påskyndande av dess fulla integration i en ny stor inre marknad.

1.13 Med dagens ökande globalisering av världsekonomin får **framväxten av det kunskapsbaserade EU** betydande återverkningar på såväl de nationella, regionala och lokala förhållandena som på den internationella jämvikten. Det kan handla om snabbt förvärv och snabb tillämpning av ny teknik, internationell rekrytering av kvalificerade mänskliga resurser och slutligen möjlighet att på ett decentraliserat sätt strukturera upp produktions- och distributionsprocessen samtidigt som den får förbli sammanhållen, flexibel och av hög kvalitet.

1.14 Vad gäller produktionsekonomin och särskilt distriktens ekonomi har **globaliseringen**, och den **nätverksteknik** som vuxit fram och utvecklats nästan samtidigt, medfört förändringar på kort, medellång och lång sikt.

1.15 De nuvarande distriktet har visat prov på **öppenhet** mot nya marknader och ställt sig bakom de senaste politiska

förändringarna, som bland annat lett till alltmer frekventa omlokaliseringar av tillverkningen, vilka gynnats av de särskilda miljömässiga förhållandena i vissa länder och backats upp av den ökade datoriseringen.

1.16 I genomsnitt är hälften av EU-distriktens produktion avsedd för utlandet. Distriktens industristruktur är således redan internationellt inriktad, och siktet vad gäller försäljningen är i allt större utsträckning inställt på den internationella marknaden.

1.17 Det är nu dags att ta steget från internationaliseringsfasen till globaliseringsfasen:

- **Globaliseringsprocessen** måste utöver tillverkningens avsättning på de utländska marknaderna inbegripa de olika **faserna i tillverkningsprocessen**.
- För att främja produkternas marknadsgenomslag samt eventuella partnerskap måste **systemet för att inhämta information stärkas** på inarbetade och nya marknader med tanke på möjliga utländska partner och nya områden utanför dagens gränser.
- De utländska marknaderna måste diversifieras både vad gäller tillverkningsplatser och försäljningsplatser genom att upprätta **strategier för nätverksaktiviteter och affärs-samverkan**, med målet att involvera andra operativa områden och deras specifika egenskaper. Detta skall ske inte bara utifrån ett affärsperspektiv utan också, och framför allt, med sikte på källor till innovation, forskning, nya projekt och idéer och genom att ständigt beakta de industriella, finansiella, organisatoriska och utbildningsrelaterade aspekterna.
- Det är viktigt att **så långt som möjligt utnyttja den kulturella identiteten** hos de enskilda områdena så att man drar maximal nytta av deras integration och deltagande i det europeiska nätverket.
- För att kunna möta de utmaningar som konkurrensen medför är det ett absolut krav att satsa på livslångt lärande och nya yrkesfärdigheter ⁽¹⁾.

1.18 Uttänjningen av de geografiska gränserna, som drivits på av de ekonomiska fördelarna och som gjorts möjlig tack vare tekniken, har löst upp de band som den geografiska närheten utgör och som ursprungligen kännetecknade industri-distriktet och utgjorde dess styrka. Detta har lett till att det dykt upp ledarföretag, vars marknadsinriktning, både vad gäller avsättning och leveranser, har övergått från ett territoriellt till ett virtuellt tänkande, som i huvudsak bygger på ekonomiska fördelar.

⁽¹⁾ Se KOM(2004) 474 slutlig av den 14 juli 2004 och EESK:s yttrande SOC/176, föredragande Christoforos Koryfidis.

1.19 De europeiska **industridistrikten** tilldrar sig för närvarande särskild uppmärksamhet beroende på att de just nu genomgår en mycket känslig fas. De måste nämligen handskas med **två olika slags problem**:

- Öppningen mot och konkurrensen från nya marknader (av vilka de asiatiska länderna är de försätligaste).
- Kravet på omorganisation och förnyelse av kontakterna mellan företagen, bland annat med stöd av ny teknik och den nya tysta eller kodifierade kunskapen.

1.20 Den **nya utformningen av konkurrenskraftiga modeller på den globala marknaden** kräver omfattande förändringar. De nya integrerade plattformarna och nätverken måste ta itu med frågor som forskning och innovation, projektering av nya produkter och produktionsprocesser, hantering av ny mer kvalificerad personal och nya material, PR och marknadsföring, ekonomi och krediter, logistik och marknadsbevakning samt kundservice.

1.21 På **internationell nivå** är det på **den nordamerikanska kontinenten** som industridistrikten och -klustren fått mest spridning. Där har dessa fenomen spritt sig från Stillehavskusten till östkusten, via *Silicon Valley*, *San Diego Industrial Clusters* och *Route 128*. I **Latinamerika**, där distrikten uppvisar stora skillnader i industriell utveckling, återfinns de i Mexiko (*Guadalajara Cluster*), Brasilien (*Sinos Valley*) och Uruguay (*Meat Cluster*). I **Asien** finns viktiga exempel i Indien (*Agra Cluster*, *Tiruppur Cluster*, *Ludhiana Cluster*), Pakistan (*Sialkot Cluster*), Sydkorea (*Consumer Microelectronics Assembly Cluster*) och Indonesien (*Central Java Cluster*). Företeelsen har nått ända till **Afrika**, där några distrikt också återfinns i ett antal länder söder om Sahara.

1.22 Förutom i Italien, där klustren numera kan räknas i flera tiotal, finns de viktigaste **europeiska** exemplen i Frankrike. Därför bildades där 1998 samarbetsorganisationen för *Districts Industriels Français*. I Tyskland har klustren resulterat i över 50 s.k. *Raumordnungsregionen* och i det särskilt viktiga initiativet i *Baden-Württemberg*. Av särskild betydelse är även de brittiska exemplen (t.ex. *Cambridge High-Tech Cluster*, *Motor Sport Cluster* i Birmingham samt erfarenheterna från Skottland och andra regioner). I Skandinavien har ett stort antal positiva exempel vuxit fram. De utmärks av den betydelse som lärandet har som grundförutsättning för utvecklingen, som underlättas av den geografiska närheten. I de nya medlemsstaterna återfinns viktiga regionala exempel i länder som Tjeckien, Ungern, Polen, Slovenien, Malta och de baltiska staterna.

2. Definitioner och olösta problem

2.1 Det är inte lätt att ge en **entydig definition** av distrikt som är så varierande, dynamiska och diversifierade på global nivå.

2.2 I allmänhet kan industridistrikten definieras som **homo-gena lokala produktionssystem som utmärks av en stark**

koncentration av industriföretag, av företrädesvis små eller medelstora företag och av en hög grad av specialisering i tillverkningen.

2.3 I slutrapporten från expertgruppen vid Europeiska kommissionens GD Näringsliv om *Enterprise Clusters and Networks* ⁽¹²⁾ definieras distrikten som

"groups of independent companies and associated institutions that are:

- *collaborating and competing,*
- *geographically concentrated in one or several regions, even though the cluster may have global extensions,*
- *specialized in a particular field, linked by common technologies and skills,*
- *either science-based or traditional,*
- *clusters can be either institutionalized (they have a proper cluster manager) or non-institutionalized*
- *the cluster has a positive influence on: innovation and competitiveness; skill formation and information; growth and long-term business dynamics."*

2.3.1 Under de senaste decennierna har de distrikt som bildats för att i områden med bestämda ekonomiska egenskaper främja uppkomsten och utvecklingen av produktion inom industri- och tjänstesektorerna **utvecklats på ett mycket autonomt sätt**. Deras verksamhet har koncentrerats på specifika sektorer, där de har skaffat sig och utvecklat särskilt stora konkurrensfördelar. Kravet på att leva upp till ständigt strängare kvalitets- och säkerhetsnormer har därefter förmått företagen inom distrikten att inrikta sig på alltmer specialiserade marknadsnischer, vilket framgår av den mycket höga kvaliteten på deras produkter.

2.4 **Distrikten** är inte bara företagssammanslutningar som kan vara specialiserade och belägna inom ett särskilt område, de är också **företagsgrupper som spelar ett lagspel**. Inom dessa grupper samarbetar man kring och konkurrerar om samma projekt, medan det område där de är lokaliserade inte bara utgör en ram inom vilken företagen verkar och producerar, utan också är en verklig infrastruktur för social, ekonomisk och produktionscyklisk integration; kort sagt en plats där tillverkningstraditioner och praktiskt kunnande lagras.

⁽¹²⁾ Se Europeiska kommissionen, GD Näringsliv, The MAP project 2002, *Final report of the expert group on enterprise clusters and networks* (slutrapport från expertgruppen för industridistrikt och företagsnätverk), s. 9 (föreligger ej på svenska).

"Grupper av oberoende företag och associerade institutioner som samarbetar och konkurrerar sinsemellan, är geografiskt koncentrerade i en eller flera regioner, men som också kan ha global utbredning, är specialiserade inom en särskild sektor och förenade av gemensam teknik och kompetens, har en vetenskaplig grund eller är av traditionell art, Industridistrikten kan vara institutionaliserade (och således ha en egen förvaltare) eller icke-institutionaliserade. Industridistrikten har en positiv effekt på innovation och konkurrenskraft, förvärv av kompetens och information, tillväxt och långsiktig företagardynamik."

2.5 Den **allt snabbare** informationsöverföringen och möjligheten att på kort tid få en överblick av hela utbudet har varit till hjälp men också tvingat företagen att anpassa sig. **Jämvikten inom klustren har rubbats.** De **nya tekniska modeller** som har uppstått och fått fäste har involverat hela tillverkningsorganisationen med återverkningar på yrkesprofiler, arbetsorganisation, satsningar på arbetstagare och tillväxtområden.

2.6 Distrikten är i allt större utsträckning förbundna och integrerade med **specialiserade servicecentrum, yrkesutbildningsinstitut, universitet, teknikparker och forskningscentrum** inom området. Kvaliteten på den produkt som tillhandahålls, vilket är en ytterst viktig faktor för företagens överlevnad, bygger främst på deras förmåga att förena redan inarbetade tillverkningstraditioner med marknadens krav på nytänkande och specialisering.

2.7 Den **internationaliserade tillverkningen** kräver allt oftare att företagen investerar i transnationella nätverk. Om det nätverk på vilket de har för avsikt att bygga sina konkurrensfördelar går utanför den lokala sfären, måste de små och medelstora företagen precis som de stora multinationella företagen kunna räkna med en lämplig teknisk infrastruktur som gör att de kan dela och vidareutveckla sin kunskap, samt en ansvarstagande och motiverad arbetsstyrka.

2.8 Om den **ökande integrationen av marknaderna** å ena sidan tenderar att straffa de företag som är vana vid att verka på begränsade marknader så erbjuder den å den andra stora möjligheter till nya avsättningsområden, framför allt för de mest dynamiska små och medelstora företagen. De **stora tekniska förändringarna** är inte nödvändigtvis till fördel för de stora företagen. **Nätekonomin** gör att faktorer som geografiska avstånd och tillgång till ett eget distributionsnät blir mindre viktiga, och eliminerar på så sätt några av de traditionella svaga punkterna hos de små och medelstora företagen. Dessa företag måste emellertid fullt ut kunna utnyttja de möjligheter som följer av den tekniska utvecklingen, bland annat med hjälp av stöd- och servicecentrum.

2.9 Tack vare Internet har de geografiska hindren delvis övervunnits. Viktiga faktorer som **snabbt informationsutbyte** eller **kontrollmöjligheter**, som tidigare var beroende av minskade transporttider, säkerställs nu av IT-anslutningen.

2.10 Även om nätet erbjuder långt fler möjligheter och verksamheter lyckas Internet inte ersätta de personliga kontakterna. Kontakten ansikte mot ansikte, som bygger på kunskap och erfarenhet, går för närvarande inte att ersätta. Det **förtroende** som uppstår mellan människor är fortfarande oersättligt, även om nätet delvis har suddat ut geografiska

avstånd genom omstrukturering av distrikten, där företagen i allt större utsträckning använder sig av **aktörer utanför industridistriktet, ofta från olika länder.**

3. Från distrikt till kunskapsbaserade metadistrikt i EU

3.1 De traditionella industridistrikten har allt oftare fått stöd av och ibland ersatts av **metadistrikt**. Dessa kan i motsats till de vanliga distrikten definieras som **integrerade industriplattformar, inom vilka tekniska aktörer expanderar för att ansluta nya centrum för kunskapsbearbetning och tillämpad forskning genom att gå utanför det egna området och utarbeta produktions- och distributionsystem som bygger på gemensamma värderingar och strategier.**

3.2 **Metadistriktet** gör det möjligt att genomföra de olika faserna på avlägsna platser som valts ut utifrån kostnadseffektivitet och lokala möjligheter. Samtidigt behåller de samma produktivitetsnivåer, och särskilt vad gäller tillverkningsindustrin också kompetensgarantin via en process för **lärande genom samverkan** som möjliggör en övergång från ett anpassningsbaserat till ett proaktivt förhållningssätt.

3.3 Genom att utvecklas i riktning mot metadistrikt måste distriktet i allt högre grad bli kunskapslaboratorier. Den politik som krävs för att **placera distriktet i ett globalt sammanhang** måste föras av de offentliga institutionerna, framför allt de lokala och regionala myndigheterna men först och främst av företagen, och måste röra de mänskliga resurserna och innovationsgraden, i en process som säkerställer att högre tjänstemän inom den privata och den offentliga sektorn involveras fullt ut.

3.4 Metadistriktet förbinder främst små, medelstora och stora företag som samverkar sinsemellan och knyter kontakter för samarbete och gemensam verksamhet med de mest avancerade centren för vetenskaplig och teknisk forskning. Drivkrafterna bakom detta är följande:

- Ledande aktörer, dvs. de som kan styra utvecklingen inom sektorn.
- Investeringar för att uppnå höga tekniska nivåer.
- Samarbete mellan företag och mellan företagen och forskningen.
- Arbetstagarnas motivation och utbildning på alla nivåer.

3.5 Ett metadistrikt utmärks i allmänhet av fyra egenskaper:

- **Det spänner över flera sektorer:** Det bygger på en kedjebaserad strategi som innefattar områdena tjänster, forskning och utveckling.

- **Territorialitet:** Territoriell närhet ersätts av nätverkskontakter och tillvaratagande av partnernas olika kulturella identiteter.
- **Betydelse:** Sektorerna inom metadistriktet är viktiga för ekonomin och kännetecknas av en ansenlig mängd centrum för kunskapsproduktion.
- **Ledarskap:** det finns ledarföretag som kan stå i spetsen för metadistriktet i en miljö med ett stort antal små och medelstora företag.

3.6 Processen för att förstå detta fenomen som syftar till att planera **insatser för metadistriktet** är otvivelaktigt ännu mer intrikat och komplex, inte minst – vilket redan påpekats i samband med definitionen av metadistrikt – för att man på experimentell basis vill välja ut framskjutna produktionsområden med starka befintliga eller potentiella band till forsknings-, produktions- och innovationsvärlden. Det är emellertid svårt att förstå fenomenet eftersom det finns få erfarenheter på området och mycket lite statistik.

3.7 Programplaneringen bör omfatta alla faktorer som krävs för att göra en bättre analys av **metadistriktets egenskaper:**

- Kartläggning och kvantifiering av de **traditionella aktörerna:** företag som är verksamma inom specialiserade produktionssektorer, inom tillverkning av råvaror och mellanprodukter, maskinutrustning och produktionsinriktade tjänster; sektorns olika komponenter; kartläggning av de främsta specialiseringarna för varje sektor; modeller för tekniköverföring mellan företagen.
- Kartläggning och kvantifiering av de **nya aktörerna i systemet:** universitet, centrum för vetenskaplig forskning, tekniktjänster till företag, information och marknadsföring, kartläggning av ledande aktörer, kontakter och samverkan med produktionskedjan, modeller för tekniköverföring och tekniskt samarbete.
- **Benchmarkingstudier på nationell och internationell nivå** med följande syfte: kartläggning av liknande produktionsmiljöer, utvärdering av deras respektive makrodynamik, utvärdering av utvecklingsstrategier som i specifika sammanhang används inom offentlig förvaltning samt relationerna mellan offentliga och privata sektorn och mellan universitet, forskningscentrum och företag.
- Utvärdering av **konkurrenskraften hos sektorerna inom metadistriktet och systemets möjligheter:** SWOT-analyser av metadistrikt med särskild tonvikt på svaga punkter och risker.

- Framtagande av **riktlinjer för insatser:** politik och insatser för forskning, investering, internationalisering och konkurrenskraft på utländska marknader.

- Graden av utbildning och engagemang hos arbetstagare på olika nivåer inom distriktet.

3.8 Övergången från ett kunskapsstyrt system innebär också stora **problem vad gäller styresformer:**

- Distriktets utveckling mot ett öppet nätverk, dvs. ett lokalt nätverk som är integrerat i globala nätverk för produktion och för spridning och utnyttjande av kunskap, medför att företagen inom distriktet övergår från det gamla systemet med **produktionsbaserad arbetsfördelning**, vilket hittills fungerat framgångsrikt, till ett nytt **kunskapsinriktat system som omfattar samtliga aktörer, inklusive högre tjänstemän inom den privata och den offentliga sektorn, på alla nivåer**. Medan det första systemet fokuserar på förmågan att styra tillverkningens konkreta processer är det andra systemets viktigaste tillgång **förmågan att hantera globala informationsflöden**, kommunicera via ett vetenskapligt-tekniskt språk och **styra komplicerade organisationsmodeller**, allt mot bakgrund av distriktets inneboende behov av återinvestering i **fortbildning och strukturerad kunskap**.

- De centrala interaktiva processerna är **samarbets- och förtroendekontakter mellan företagarna i distriktet och mellan företag och anställda** samt den pluralistiska organisationen av produktionsprocessen och samarbetet mellan företagen samt med lokala och regionala myndigheter. Huvudingrediensen är värdet av begreppet **socialt kapital inom systemet för distriktsgrupperingar** ⁽¹³⁾ samt det sätt på vilket de politiska insatserna svarar mot den gradvisa utbredningen av detta sociala kapital och söndervittringen av det livskraftiga och dynamiska systemet för lokal samverkan.

- Distriktet rymmer ett kalejdoskop av ambitioner och frustrationer, av konkurrens-, tävlings- och samarbetsformer som utmärker hela **samhället**. Det är utformat så att negativa metoder skall bestraffas och sådana som gagnar distriktets utveckling belönas genom utdelning av **tillförlitlighetsbevis**.

3.9 **Nya tjänstestrukturer som tjänar som kognitiva gränssnitt mellan lokala och globala nätverk** tycks bli allt viktigare. Det uppstår nya organ som är inriktade på de lokala företagens krav och på de ursprungliga mekanismerna för konkurrens och samarbete och som skall följa utvecklingen inom produktionen.

⁽¹³⁾ Undersökningar bland arbetstagarna i distriktet utvisar en stark känsla av engagemang och motivation bland arbetstagarna, också på de lägsta nivåerna (Lombardiet, ingressen till lagen om metadistriktet, 2004).

4. Situationen för de amerikanska distrikten och på internationell nivå

4.1 Uppskattningsvis fanns det i Nordamerika redan i mitten av 1990-talet ca 380 distrikt eller kluster inom ett brett spektrum av tillverkningssektorer och tjänster som representerade 67 % av den aktiva befolkningen och 61 % av den amerikanska produktionen⁽¹⁴⁾. Många av dessa distrikt kom till i samband med kriser i den regionala produktionen, som i fallet med San Diegoklustret i Kalifornien, vilket var en följd av omstruktureringen av försvarssektorn. De har dragit nytta av den framträdande roll som statliga och lokala förvaltningar spelade genom att sätta igång en process som sedan tagits upp av den privata sektorn. I Arizona har t.ex. en delstatskommision lanserat ett initiativ vid de lokala universiteten för kartläggning av distrikten i området, som grupperar de viktigaste aktörerna inom den privata sektorn och främjar etableringen av strukturer i distrikten för att utvärdera och ta itu med de enskilda distriktens problem och möjligheter. Liknande initiativ har lanserats i andra amerikanska delstater som New York, Minnesota, Oklahoma och Oregon.

4.2 I Kanada har den federala regeringen i sin innovationsstrategi fokuserat på att skapa och utveckla internationellt erkända kunskapsbaserade industridistrikt. Detta möjliggjordes tack vare en undersökning från de största federala organens (*Granting Agencies*) sida av de forskningsinvesteringar som gjorts i 27 regioner eller städer i landet. Den kanadensiska innovationsstrategin har som ett prioriterat mål för den federala innovationspolitiken satt upp utvecklingen av minst tio internationellt erkända teknikkuster senast 2010. I Kanada är det tämligen vanligt att stora forskningsinstitut, ofta ett universitet, ingår i industridistriktet⁽¹⁵⁾.

4.3 I Asien och Latinamerika är erfarenheterna mycket varierande. Industridistrikt förekommer också i Indien och Kina. Pressen från de nya konkurrensen från handelns avreglering och globaliseringen har i Pakistan förstärkt tendensen att samarbeta med industrisammanslutningar och de tjänster som de tillhandahåller för att uppfylla internationellt erkända krav på kvalitetssäkring. I Brasilien och Mexiko har distriktet tvingats hävda sig i en internationell pris konkurrens till följd av att kinesiska produkter fått ett starkt fäste på den nordamerikanska marknaden. Denna konkurrens har dels lett till en ökad vertikal integration, dels till en differentiering inom själva distriktet.

4.4 I Nya Zeeland har den lokala förvaltningen tagit olika initiativ för att stödja industridistriktet. I Australien däremot har man särskilt på initiativ av de lokala myndigheterna i Adelaide, Cairns och Hunter Valley gjort nerifrån-och-upp-insatser där man kartlagt företagsgrupper och skapat en dynamik mellan dessa vad gäller deras olika behov. I vissa fall har man

lyckats utverka statliga medel till studier, samråd och sekreterariatstjänster.

5. Det nuvarande läget och befintliga instrument i EU

5.1 Hittills har industripolitiken i allmänhet karaktäriserats av sektorsinriktade strategier och åtgärder, men i många regioner i Europa har man numera även börjat beakta territoriella aspekter, i syfte att främja sådana faktorer som har bidragit till framgångarna med beteckningen "Made in ..." i hela världen. Många gånger har de lokala produktionssystemen emellertid stött på svårigheter när det gäller att finna adekvata lösningar ur ett organisatoriskt perspektiv eller ett företagsledningsperspektiv. Detta har banat väg för nya typer av stöd, som inte bara är inriktade på enskilda företag utan på de territoriella systemet som helhet.

5.2 De lokala myndigheterna har tillsammans med universitet, forskningsinstitut, företagsföreningar och kreditinstitut åtagit sig att stödja insatser som syftar till innovationsspridning, förbättrad kvalitet, ökad försäljning av lokala produkter och slutligen till nya systeminriktade projekt som inriktas på företagsrelationer.

5.3 Industridistriktet, som nu har erkänts juridiskt i flera europeiska länder (till exempel i Italien genom lag 317/1991), betraktas allmänt som en påtaglig framgång för flera ekonomier, och i synnerhet för den italienska. Det är dock inte lätt att åstadkomma en exakt avgränsning av dessa distrikt. I själva verket överensstämmer de definitioner som gjorts av olika institutionella organ varken med avseende på antal eller på sektorspecialisering.

5.4 Lanseringen av dessa distrikt har varit föremål för initiativ på regional nivå i Italien (särskilt i Piemonte, Lombardiet, Veneto, Emilia Romagna och Toskana), i Spanien (framför allt i Katalonien och Valencia) och i Tyskland (jfr initiativen BioRegio, Exist och InnoRegio). I Frankrike har DATAR⁽¹⁶⁾, en departementsövergripande enhet knuten till premiärministern, utarbetat särskilda strategier till stöd för utveckling av lokala produktionssystem, vilka har anslutit sig till de franska industridistriktets samarbetsorganisation. Även i Skottland, Wales och Nordirland kan man hitta ett antal liknande exempel på industridistrikt.

5.5 Också de nordiska länderna har utvecklat egna strategier i fråga om industridistrikt. Det är till exempel fallet i Danmark, där industridistriktmodellen har haft betydande effekter på landets ekonomiska politik, och i Finland, där lanseringen av distriktet har påverkat inte bara den ekonomiska politiken utan också strategierna för vetenskaplig forskning, teknik och utbildning.

⁽¹⁴⁾ Se OECD "Fostering Entrepreneurship as a Driver of Growth in a Global Economy" 2004 – 2:a ministerkonferensen om små och medelstora företag, Istanbul 3–5 juni 2004.

⁽¹⁵⁾ Se Canada Foundation for innovation - J. Adam. "Research funding: key to clusters", 2003.

⁽¹⁶⁾ DATAR: Delegationen för fysisk planering och regionala insatser (Délégation à l'aménagement du territoire et à l'action régionale).

5.6 I de nya medlemsstaterna har man med början år 2000–2001 arbetat med olika program för utveckling av industridistriktet. I Tjeckien har man exempelvis lanserat programmet "Samarbete", medan man i Ungern har infört programmet NFT-GVOP till stöd för utveckling av industriparkeer (17), ett program som skapats av en frivilligorganisation (18), nämligen sammanlutningen för industriparkeer. I Ungern finns i dag 165 industriparkeer, som svarar för 18 % av sysselsättningen inom industrin och 28 % av industriexporten. Under perioden 1997–2003 har 46 182 000 euro (19) investerats i de ungerska industriparkeerna. Programmet PGK (20) utvecklades i regionen Västra Transdanubien, och småföretagsprogrammet SME Clustering/Networking i Polen. I Slovenien lanserade man år 2001 ett treårigt program för utveckling av industridistriktet. Detta program omfattade mer än 500 företag och 50 olika institutioner. Ytterligare 130 pilotprojekt och andra försök på detta område pågår för närvarande i de baltiska länderna. De lokala myndigheterna på Malta har utarbetat en strategi till stöd för nyckeldistrikt inom bland annat hälso- och sjukvård, oceanografi, informationsteknik, luftfartssektorn och tjänstesektorn. Även i kandidatländerna har man samlat betydande erfarenheter, till exempel i Timisoara-distriktet i Rumänien. Inom ramen för Phareprogrammets kapitel om kapacitetsuppbyggnad för snabbare tillväxt inom småföretagssektorn i Bulgarien har fem potentiella industridistrikt identifierats. För att främja deras fortsatta utveckling har ekonomiministeriet inrättat en nationell myndighet med särskilt ansvar för detta.

5.7 I Nederländerna har industridistriktkonceptet integrerats direkt i regeringens politik och program. I Österrrike har man lanserat särskilda strategier i syfte att förstärka banden mellan forskningsinstitut och den privata sektorn, minska de lagstiftningsmässiga och administrativa hindren för innovation, stödja särskilda industridistrikt och skapa nya kompetenscentrum.

5.8 En politik till förmån för industridistriktet förutsätter dessutom ett integrerat och systematiskt angreppssätt som tar hänsyn till banden mellan företagen, mellan olika industrisektorer samt mellan företag, institutioner och lokala myndigheter. I en sådan modell **bör den privata sektorn fungera som motor för initiativen, medan den offentliga sektorn bör spela en underlättande roll som katalysator.**

5.9 Systemet med industridistrikt ger upphov till olika fenomen såsom **horisontell integration mellan företagen**, som sträcker sig från relationen mellan primära led och underleverantörer via branschen som helhet till utläggning på entreprenad. Denna integration gör det möjligt att upprätthålla en **hög grad av flexibilitet**, men också att genom integrerad produktion uppnå stordriftsfördelar som är typiska för storföretag. Genom att bryta ner de olika delarna av produktionsprocessen i den sektor där de är verksamma kan industridistriktet självständigt täcka in alla faser i produktionskedjan, vilket

(17) Med en yta på minst 25 000 kvadratmeter och med ett förvaltningsbolag som arbetar med infrastrukturer och företagssamordning. Den offentliga sektorn och den privata sektorn bidrar gemensamt till industriparkeernas verksamhet. Tyvärr saknas dock stöd från banker och finansinstitut.

(18) En NGO (icke-statlig organisation).

(19) Källa: János Tóth, ledamot av EESK.

(20) PGK: Pannon Gazdasági Kezdeményezés (pannoniskt ekonomiskt initiativ).

medger en flexibel hantering av produktionskostnaderna och en bättre anpassning till marknadens krav.

5.10 De framgångar som industridistriktets produkter har haft på de internationella marknaderna är också resultatet av en hög **innovationskapacitet och en ständig strävan efter att förbättra produkterna**. Detta underlättas av konkurrensen mellan företagen och av **samverkan med lokala universitet eller forskningsinstitut**. Till följd av dessa samverkansvinster har även sektorer som allmänt anses vara mindre utvecklade ur teknisk synvinkel, till exempel textil- och beklädnadsbranschen, blivit mer konkurrenskraftiga på internationell nivå.

5.11 Hittills har de faktorer som beaktats när man skall fastställa **indikatorer** för industridistriktet också omfattat företagstätthet, sektorspecialisering och andelen anställda inom tillverkningssektorn. Därför har det alltid varit en fråga om kvantitativa värden, i linje med målsättningen att kunna fatta beslut på objektiv grund. Man måste emellertid också beakta faktorer som ekonomisk profil, produktinnovationer, företagets övergripande strategier och – viktigast av allt – inslaget av nätverk. Den senare faktorn är av avgörande betydelse både när det gäller att fastställa distriktsstrukturens ursprung och för att kartlägga "metadistriktets" starka sidor i framtiden, i syfte att upprätta nära förbindelser mellan näringslivet och forskningen.

5.12 **På EU-nivå** skulle ett antal olika initiativ kunna bidra till att utveckla europeiska "teknikdistrikt". Det **återstår dock att utforma en integrerad politik** i egentlig mening för att främja innovativa "distriktsnätverk". Detta ligger i linje med den nystart för Lissabonstrategin som Europeiska rådet förordade den 4–5 november 2004, samt med åtagandet att snarast möjligt integrera den ekonomiska och sociala strukturen hos små och medelstora företag från gamla och nya medlemsstater i den utvidgade inre marknaden.

5.13 I EU-15 har man utvecklat **en rad gemenskapsinstrument** som kan användas för att främja utvecklingen och skapandet av kunskapsbaserade distriktsnätverk. Dessa instrument sorterar huvudsakligen under regionalpolitiken, forsknings- och utvecklingspolitiken, företags- och innovationspolitiken, utbildningspolitiken samt politiken för informationsområdet.

5.13.1 **Regionalpolitik** – Betydande finansiella anslag har gjort det möjligt för forsknings- och innovationspolitiken inom ramen för strukturfonderna att ge den regionala utvecklingen en rejäl skjuts framåt, med hjälp av innovativa åtgärder under artikel 10 i ERUF, av RIS-programmen (regionala innovationsstrategier) och av gemenskapsinitiativ som Interreg III-C. Samtidigt erbjuder Europeiska investeringsfonden och Europeiska investeringsbanken det så kallade tillväxtinitiativet som en möjlighet för småföretagen att upprätta innovativa nätverk.

5.13.2 **Europeisk FoU-politik** – Sjätte ramprogrammet för forskning och utveckling 2002–2006 är en viktig stödresurs för kunskapsbaserade industridistrikt, särskilt när det gäller

- nya instrument, integrerade projekt och expertnätverk för att uppfylla målen i de övergripande tematiska prioriteringarna för små och medelstora företag,
- insatsområdet "forskning och innovationer",
- Marie Curie-stipendier för företagen i enlighet med andra särskilda programmet,
- samordningsplanen ERA-NET,
- åtgärden "Beslutsfattande och vetenskaplig rådgivning", med inriktning på teknisk framtidsforskning.

5.13.3 Handlingsplanen "Mer forskning för Europa – Mot tre procent av BNP" innehåller en rad nya åtgärder på nationell nivå och EU-nivå. Vidare kommer det att bli möjligt att utveckla initiativ till stöd för Europas kunskapsbaserade distriktnät även när det gäller tillämpningstjänster i Galileo-programmet för radionavigering och satellitbaserad positionsbestämning.

Nya rapporter på området, framför allt med avseende på de små och medelstora företagens medverkan, visar dock på stora svårigheter att få tillträde till programmet. Det gäller i synnerhet i de nya medlemsstaterna ⁽²¹⁾.

5.13.4 **Företagspolitik** – Följande bör noteras med avseende på företags- och innovationspolitiken:

- Programmet Innovation och små och medelstora företag.
- RITTS-programmet (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies).
- TRIP-projekten (mellanregionala innovationsprojekt).
- Pilotåtgärden PAXIS för skapande och utveckling av nätverk för innovativa företag, samt andra pågående pilotåtgärder till stöd för utveckling av sektorsnätverk och industridistrikt.
- Nätverket av euroinfocenter.

5.13.5 Intressanta initiativ från GD Företag innefattar åtgärder för utveckling av distriktnätverk och det arbete som utförts via IDABC-programmet till stöd för företag och företagsnätverk. De initiativ som är inriktade på samarbete mellan

⁽²¹⁾ Se Cordis, pressmeddelandet "EU vill öka småföretagens deltagande i sjätte ramprogrammet" (14.1.2005). Se även Europeiska kommissionens femårsutvärdering av forskning och utveckling (17.1.2005).

industridistrikt med avseende på EMS-EMAS-certifiering (miljöstyrning och miljöredovisning), och som finansieras på regional nivå, är av särskilt intresse i anslutning till detta, tillsammans med gemensamma åtgärder för hållbar utveckling som administreras av GD Miljö.

5.13.6 **Politiken för informationssamhället** – Under programmet eEurope 2005, framför allt inom initiativen eGovernment, eBusiness, eProcurement, bredbandsnätverken, eInclusion och Go Digital, finns en stor potential för projekt till stöd för distriktnätverken.

5.13.7 **Utbildningspolitiken** – Olika åtgärder under programmen Sokrates och Leonardo kan användas för att främja utbildning med inriktning på de kunskapsbaserade nätverken. Initiativ kan också planeras under programmen eLearning och eEurope 2005.

6. Mot en ny strategi för EU:s politik med avseende på de kunskapsbaserade distrikten

6.1 Vid sitt vårmöte 2004 betonade Europeiska rådet att "de åtgärder som vidtagits på EU-nivå bara är en del av arbetet på Lissabonstrategin, och att många reformer och investeringar som är medlemsstaternas ansvar återstår" ⁽²²⁾. Detta bekräftades av Europeiska rådet den 4–5 november 2004, samtidigt med att Wim Kok lade fram sin rapport ⁽²³⁾.

6.2 De viktigaste utmaningarna delas upp i tre grundläggande strategiska tillväxtområden:

6.2.1 Att utveckla "intelligenta" transnationella nät: Detta skall bland annat ske med hjälp av gemenskapsinitiativet för tillväxt, varvid investeringar i forskning, innovationer och livslångt lärande skall prioriteras. Andra viktiga inslag är urval och utformning av nya yrkesprofiler, med bättre tillgång till nätverksinstrument för samarbete i enlighet med sjätte ramprogrammet.

6.2.2 Att förstärka företagets konkurrenskraft på den globala marknaden och att uppnå en mer långsiktigt hållbar miljö: Detta skall bland annat uppnås genom att utveckla de bredbandskommunikationer och höghastighetsnät som krävs för forskning och innovationer (GEANT), samt genom att använda nya tillämpningar inom programmet Galileo och genom initiativ inom ramen för programmet eEurope 2005.

⁽²²⁾ "Rapport från kommissionen till Europeiska rådets vårmöte: Genomförande av Lissabonstrategin – Reformerna för det utvidgade EU" (KOM(2004) 29 slutlig, 20.2.2004).

⁽²³⁾ Se fotnot 2.

6.2.3 Förstärkning av den så kallade grannskapspolitiken⁽²⁴⁾ i ett utvidgat Europa: Detta skall ge upphov till mer systematiska och varaktiga samordningsvinster i relationerna med grannarna i det nya Europa, med perspektivet att skapa ett område med välstånd och säkerhet och att införa samarbetsmekanismer för känsliga frågor, såsom hantering av de gemensamma gränserna och av flyktingströmmarna samt kampen mot den organiserade brottsligheten.

6.3 I alla EU-länder, och framför allt i de nya medlemsstaterna, finns en ökad medvetenhet om vikten av distriktsnät och industrikuster när det gäller att stärka konkurrenskraften och produktiviteten, förbättra sysselsättningspolitiken, öka arbetstillfällenas kvalitet och främja utvecklingen av små och medelstora företag.

6.4 Enligt kommittén är det nödvändigt att även på unionsnivå utveckla en integrerad politik för en **europaisk plattform** till stöd för nya europeiska nätverk och "kunskapsbaserade metadistrikt".

6.5 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är övertygad om att de nya kunskapsbaserade metadistriktet utgör ett veritabelt framgångsinstrument, som för det första kan ge små och medelstora företag bättre tillgång till hög kompetens, moderna gemensamma tjänster och nya kunskapsinfrastrukturer, och för det andra kan förbättra företagets ledningsfunktion och göra arbetskraften mer medveten och mogen.

6.6 Enligt kommitténs uppfattning kan inrättandet av en **europaisk distriktsplattform** skapa ramförutsättningar för samstämmighet, öppenhet och lättillgänglighet, något som såväl de små och medelstora företagen som de gamla och nya medlemsstaterna behöver. Det gäller också kandidatländerna och EU:s närområden.

6.7 En sådan **europaisk distriktsplattform** bör kunna samordna de många politikområden som olika generaldirektorat ansvarar för samt de instrument och gemenskapsåtgärder som för närvarande finns disponibla.

6.8 Denna plattform bör också förses med tillräckliga finansiella medel för att man skall uppnå den "kritiska massa" som behövs för att stötta unionens insatser. De samordnade åtgärderna inom plattformen inom ramen för Lissabonstrategin kan utan tvivel bidra till småföretagens utveckling. Dessa företag är särskilt väl utrustade med intuitivt strategiskt kunnande, och gemenskapens insatser gör det möjligt att kodifiera dessa kunskaper och omvandla dem till gemensamt gods, utöver överföring via europeiska nätverk.

⁽²⁴⁾ Barcelonaprocessen för Medelhavsområdet (från 1995), associerings- och stabiliseringsprocessen för östra Balkanområdet samt samarbets- och partnerskapsavtalen med länderna i Oberoende staters samvalde (t. ex. Ryssland).

6.9 Den europeiska distriktsplattformen bör tillhandahålla en programram för

- nya initiativ för europeiska metadistriktsnät för särskilda industrigrenar i de fall då detta är nödvändigt även för att skapa teknikplattformar, exempelvis inom biokemi, rymdsektorn, textilsektorn samt inom informations- och kommunikationsteknik,
- nya initiativ för en gemensam strategisk vision, i syfte att utforska framtida europeiska möjligheter på områden där nya produkter och processer testas och att på så vis förutse den framtida utvecklingen,
- insatser för strategisk kapacitetsuppbyggnad av distriktsnät i gamla och nya medlemsstater, i kandidatländerna och i länder som gränsar till EU,
- kartläggning av sambandet mellan metadistriktens dimensioner och sysselsättningspolitiken,
- insatser för att förstärka arbetstagarnas kulturella utveckling i distriktsorganisationen,
- utbyte av bästa praxis inom näten, på grundval av harmoniserade bedömnings- och procedurkriterier, i syfte att skapa en solid bakgrund för det europeiska området för forskning och innovation i ett utvidgat EU, samt att på ett tydligt och jämförbart sätt mäta effekter och feedback för att därigenom kunna samla en tillräcklig mängd kodifierade och överförbara kunskaper,
- gemensamma fortbildningsinsatser för distriktens chefer, företagsansvariga och ansvariga för finans- och kredit-system; detta skall genomföras i samarbete med politiska beslutsfattare och ansvariga tjänstemän inom den offentliga sektorn, inklusive högre tjänstemän inom de lokala och regionala myndigheterna som är involverade i utbildningsprocessen,
- Jean Monnet-professorer⁽²⁵⁾ för de nya kunskapsbaserade distriktsnäten samt europeiska priser för framgångsrika och överförbara exempel inom distriktet,
- ett stipendiesystem riktat till tekniskt kunnig personal inom distriktet, i syfte att finansiera närvaro av forskare och experter inom teknisk marknadsföring och revision.
- en stark kommunikations- och informationsfunktion baserad på en interaktiv portal för kunskapsdistriktet,

⁽²⁵⁾ Med början 1990 och fram till oktober 2003 har GD Utbildning och kultur godkänt cirka 2 500 utbildningsprojekt om europeiska teman, däribland 82 Jean Monnet-centrum, 601 professorer och 1 560 permanenta kurser och moduler. Meddelandena om förslag om projektfinansiering publiceras varje år på http://europa.eu.int/comm/education/programmes/ajm/index_fr.html.

- lättare tillträde till expertis och projekt, med stöd av Gemensamma forskningscentrets olika institut, framför allt Institutet för teknisk framtidforskning i Sevilla,
- en ny särskild budgetpost för utveckling av de kunskapsbaserade distriktsnäten inom sjunde ramprogrammet för forskning, teknisk utveckling och demonstration,
- ett nytt åtgärdsprogram till stöd för distriktens utveckling, inom ramen för sammanhållningspolitiken för perioden 2007–2013.

7. Avslutande rekommendationer

7.1 I alla mer utvecklade länder pågår en avindustrialisering. I EU svarar tjänstesektorn t.ex. för hela 70 % av BNP (medan industrin svarar för 22 %, byggsektorn för 5 % och jordbruket för 3 %) ⁽²⁶⁾. Men man bör inte underlätta denna process, eftersom en stor del av tjänsternas mervärde riktas till eller härrör från företagen ⁽²⁷⁾: handel och transporter (21,6 %) finansiella tjänster och företagstjänster (27,2 %) och offentlig förvaltning (21,6 %) ⁽²⁸⁾.

7.1.1 En politik som förmår sprida och stödja en kultur som lyfter fram distriktens erfarenheter kan utan tvivel göra det lättare för distriktet i hela den utvidgade unionen att konkurrera med andra länder där arbetskostnaderna i dag är lägre, men där det inte finns någon dialog mellan arbetsmarknadens parter och där normer för hygien och säkerhet på arbetsplatsen har försumrats.

7.1.2 Enligt EESK gäller det att i högre grad utnyttja den konkurrensmarginall som härrör från en både reell och upplevd tillämpning av socialt ansvar i företagen ⁽²⁹⁾. Detta skulle leda till att de verksamma inom produktionskedjan kan producera med en känsla av medvetenhet och värdighet, samt att de kan respektera tidsfrister, fastställa "rättvisa priser" ⁽³⁰⁾ och garantera en kompetent, punktlig och seriös efterköpservice.

⁽²⁶⁾ Källa: Eurostat – Bruttomervärdesstruktur, 2002.

⁽²⁷⁾ Enligt byrån för ekonomisk analys inbringas varje dollar som spenderas på producerade varor 0,55 dollar i BNP inom tillverkningssektorn och 0,45 dollar i andra sektorer. *Manufacturing in America: A Comprehensive Strategy to Address the Challenges to U.S. Manufacturers*; Department of Commerce, January 2004 (http://www.commerce.gov/DOC_MFG_Report_Complete.pdf) november 2004-MANUFUTURE, Europeiska kommissionen.

⁽²⁸⁾ Källa: Eurostat. Se fotnot 28.

⁽²⁹⁾ Se grönboken om företagens sociala ansvar (KOM(2001) 366 slutlig, 18.7.2001).

⁽³⁰⁾ Begreppet "rättvisa priser" bekräftades med eftertryck av stats- och regeringscheferna i Europeiska rådet i Cardiff 1998: Miljökostnaderna måste återspeglas i produktens pris och får inte belasta kommande generationer! Ett av de snabbaste sätten att integrera miljöhänsynen är att fastställa priser som återspeglar miljökostnaderna för produkter och tjänster samt att använda marknadsinstrument för att uppnå miljömålen på ett positivt sätt.

7.2 Kommittén hoppas att man kan uppbringa medel för att förstärka nätverken mellan de nya distrikten, framför allt i de nya medlemsstaterna, i syfte att stimulera en välinformerad marknadsdriven efterfrågan.

7.3 Ett gradvis minskande stöd bör beviljas (för en period på 3–4 år), med målet att täcka kostnaderna för genomförbarhetsstudier, etablering, nätverksmäklartjänster, miljömässig hållbarhet och testlaboratorier för certifiering.

7.4 Den teknologiska ramen och arbetsmarknadsrelationerna förändras ytterst snabbt och gör det nödvändigt att på kort tid skapa nya yrkesprofiler, med motsvarande krav på insatser för ständig fortbildning ⁽³¹⁾ för

- nätverksmäklare,
- experter på teknisk marknadsföring,
- personer som kan lansera innovationer och främja tekniköverföring,
- metadistriktens chefer.

7.5 Med utgångspunkt i sin egen erfarenhet önskar EESK att man inom ramen för metadistriktet skall organisera kurser som baseras på tekniska innovationer, med deltagande av offentliga och privata aktörer samt representanter för industrin, arbetslivet, universitetet och bankerna. Dessa kurser kan kompletteras med stipendier för praktikutbyte mellan personalen i den offentliga och den privata sektorn, i industrin och i den akademiska världen.

7.6 GD Forskning, som går in för att stödja europeiska erfarenheter i ett globalt sammanhang, bör också öka sitt stöd till mekanismer för lansering, övervakning och uppvärdering av insatserna för teknisk framtidforskning samt benchmarking mellan distriktet och mellan olika länder, i syfte att kontinuerligt förstärka den kulturella basen och informationsbasen med avseende på de pågående förändringarna samt på instrumenten för att hantera dessa.

7.7 För att underlätta krediter, som alltid är en kritisk faktor i alla medlemsstater, och i synnerhet i de nya medlemsländerna, skulle man kunna organisera ett kontaktcentrum inom Europeiska investeringsfonden ⁽³²⁾. Detta centrum skulle ha till uppgift att med hjälp av de garantiinstrument det förfogar över ge garantier för kapitlexponeringar från de banker, finansinstitut, konsortier och kooperativ som samarbetar med företagen i metadistriktet.

⁽³¹⁾ Se fotnot 11.

⁽³²⁾ Europeiska investeringsfonden (EIF) inrättades 1994 med två mål: att stödja näten och underlätta de små och medelstora företagens tillgång till krediter. EIF:s andelsägare är Europeiska investeringsbanken, Europeiska kommissionen och ett antal europeiska banker. På senare år har EIF:s verksamhet i hög grad karakteriserats av stöd till mikroföretag och små företag.

7.8 De nya kunskapsbaserade distrikten är enligt EESK också en idealisk plats för att experimentera med mer utvecklade former för företagens sociala ansvar. Det kan ske med hjälp av eGovernment och eBusiness samt de nya relationerna ebusiness2business, som är av grundläggande betydelse när det gäller att utveckla distriktsnätverk på transnationell nivå med hjälp av det gemensamma driftskompatibla IDABC-nätverken⁽³³⁾, med nära anknytning till programmet eEurope 2005⁽³⁴⁾.

7.9 Det är också viktigt att kommissionen skapar en lista över gemensam terminologi, som kan användas av alla distrikt som deltar i gemenskapsprogrammen, samt en interaktiv europeisk databank som innefattar alla distrikt, uppdelat på olika sektorer och verksamheter

7.10 Det skulle dessutom vara betydelsefullt om man inom GD Näringsliv kunde skapa ett gemenskapscentrum för samordning och samarbete mellan distrikten och de olika organisationer som är engagerade i arbetet. Detta centrum skulle bland annat kunna ge ut uppdaterade handledningar om bästa praxis, vilka kan spridas på regional nivå.

7.11 Den kultur som ligger till grund för företagens sociala ansvar och ser företaget som en resurs för det allmänna värjer sig mot ökad byråkrati som medför ökade kostnader och minskar intresset för att agera aktivt. Därför ser man också "Slid-initiativet" som ett användbart instrument för att utsträcka erfarenheterna från Slimprogrammet till distrikten⁽³⁵⁾.

⁽³³⁾ EESK:s yttrande CESE 1610/2003, 10.12.2003, föredragande: **Antonello Pezzini**, (EUT C 80, 30.3.2004). "Att arbeta i gränsöverskridande nätverk med hjälp av informationsteknik (IT) har blivit det viktigaste sättet att föra de offentliga förvaltningarna närmare varandra och stödja deras gemensamma arbete för en modern, utvidgad och säker Europeisk union. Studier som utförts av kommissionen visar att investeringar på detta område får positiva effekter på den ekonomiska dynamiken (avkastningen ökar). Ett gemenskapsinitiativ på detta område är IDA-programmet (Interchange of Data between Administrations, informationsutbyte mellan myndigheter), som initierades av kommissionen 1993–1995 med IDA I (1995–1999). Under perioden 1999–2004 anslogs 127 miljoner euro i gemenskapsmedel till IDA II. Av dessa anslag användes ungefär 60 procent till sektorsrelaterade projekt av gemensamt intresse och resten till sektorsövergripande åtgärder för att garantera att de transeuropeiska näten blir driftskompatibla och tillgängliga."

⁽³⁴⁾ eEurope 2005: Ett informationssamhälle för alla. Handlingsplan från Europeiska rådet i Sevilla den 21–22 juni 2002, Sammanfattning: "Syftet med denna handlingsplan är att skapa en miljö som är gynnsam för privata investeringar och skapandet av nya arbetstillfällen, att öka produktiviteten, att modernisera de offentliga tjänsterna och att ge alla möjlighet att delta i det globala informations-samhället. Därför syftar eEurope 2005 till att få fram säkra tjänster och tillämpningar och innehåll som bygger på lättillgänglig bredbandsinfrastruktur."

⁽³⁵⁾ Slimprogrammet skapades i början av 1990-talet på initiativ av GD XXIII i syfte att minska de byråkratiska bördor som på den tiden i högre grad än i dag tyngde mikroföretagen och de små företagen. Utifrån erfarenheterna från Slimprogrammet uppstod och utvecklades även programmet Best.

7.12 Det skulle också vara en fördel om man skapade en stödfunktion som kan bidra med råd och hjälp i fråga om intellektuell äganderätt och en rad andra tjänster riktade till distrikten, som i allt högre grad integreras i de europeiska näten och den globala marknaden.

7.13 Det är nödvändigt att underlätta distriktens medverkan i sådana projekt för teknisk utveckling inom ramen för CEN, Cenelec, ETSI och Normapme som inriktas på skedet före själva normeringen och på gemensam normering⁽³⁶⁾.

7.14 Det är viktigt att uppmärksamma industridistriktens villkor och krav i samband med det kommande femte fleråriga programmet för företagarganda och företagets konkurrenskraft (för perioden 2007–2013)⁽³⁷⁾.

7.15 Enligt EESK:s uppfattning, som bland annat grundar sig på de senaste årens erfarenheter – och framför allt efter Europeiska rådets möten i Lissabon, Barcelona och Sevilla – är det lämpligt att skapa en europeisk plattform för en ständig dialog, som är uppdelad i olika sektorer och verksamheter och där distriktsansvariga samt företrädare för offentliga myndigheter, arbetsmarknadens parter, finanssektorn, forskningscentrum och frivilligorganisationer medverkar.

7.15.1 Kommittén anser att man bör överväga ett erkännande på gemenskapsnivå av de europeiska kunskapsbaserade metadistriktsnäten i syfte att

- underlätta handel inom och utanför inre marknaden,
- göra det möjligt för företag olika länder att slå samman sina resurser,
- ge distriktsprojektet fullvärdig EU-status, så att distrikten får direkt tillträde till unionens program och initiativ,
- genomföra utvärderingar, övervakning och benchmarking av de europeiska distriktsnäten.

7.15.2 I det avseendet är det också lämpligt att med utgångspunkt i det här yttrandet organisera en offentlig hearing med deltagande av industridistrikten och berörda organisationer på olika territoriella nivåer, i syfte att uppmuntra gränsöverskridande samarbete och lyfta fram följande:

- De politiska fördelarna: Utvecklingen av transnationellt ekonomiskt samarbete främjar den europeiska integrationen och konkurrenskraften på de globala marknaderna.

⁽³⁶⁾ Europeiska standardiseringsorganisationen (CEN), Europeiska standardiseringsorganisationen inom elområdet (Cenelec), Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder (ETSI) och Normering för små och medelstora företag (Norapme).

⁽³⁷⁾ Se KOM(2004) 781 slutlig, 7.12.2004.

- Fördelarna i form av förenkling: Man kan nå fram till nya former för tillträde till kunskapsresurser, finansiella resurser och produktionsresurser.
- De ekonomiska fördelarna med avseende på konkurrenskraft: De europeiska kunskapsbaserade distrikten skulle kunna satsa på ett europeiskt nätverkskonsortium som kan förfoga över ett europeiskt kvalitetsmärke.
- Fördelarna inom det vidsträckta och intressanta område som offentlig-privata partnerskap utgör: De nya distrikten bör förena privata företagssystem och lokala myndigheter, under förutsättning att de sistnämnda kan spela en betydelsefull roll som aktiv katalysator.
- Fördelarna med avseende på integrationen mellan företag, universitet och forskning, för att på ett systematiskt sätt kunna dra nytta av den nya utvecklingen inom teknik och innovation.

7.15.3 Det europeiska konsortiet (DES) bör främja företagande, socialt ansvar, nya verksamheter och utveckling av livslångt lärande samt uppmuntra till gränsöverskridande partnerskap. Konsortiet bör uppfylla följande krav:

- Det bör vara lätt och fritt tillgängligt både för fysiska och juridiska personer (offentliga och privata).
- Det bör vara enkelt, flexibelt och anpassningsbart, i förhållande till de krav som olika parter har.
- Det bör vara utvecklingsinriktat och "elastiskt", för att kunna anpassa sig till marknadernas utveckling.
- Det bör utgöra en europeisk struktur, med medverkan av många medlemsstater eller andra intressenter⁽³⁸⁾.

7.15.4 **Konsortiets natur** – DES bör vara av privat natur, och därför bör man inte gå ut med en offentlig vädjan till investerare om kapital.

7.15.5 **Utformning** – DES bör bygga på kriterier som reglerar formen för de konsortier som kan delta i sjätte ramprogrammet för FoTU. Det bör inrättas för en femårsperiod och därefter kunna förnyas⁽³⁹⁾. Det bör föras in i ett lämpligt internt register vid en DES-plattform som inrättas inom kommissionen.

7.15.6 **Juridisk status** – DES-samordnaren bör vara den enda erkända samtalspartnern i relationerna mellan gemenskapens institutioner, på samma sätt som i fråga om de integrerade projekten och expertnätverken inom gemenskapens ramprogram för FoTU.

7.16 Sammanfattningsvis anser EESK att de erfarenheter som mognat fram i industridistriktet, men som numera snarare är inriktade på kunskapsbaserade metadistrikt, utgör ett värdefullt tillfälle att

- öka sysselsättningen,
- förbättra arbetsmarknadsrelationerna,
- öka arbetstagarnas yrkeskompetens på alla nivåer,
- förbättra säkerheten och hygienien på arbetsplatserna,
- utveckla och utsträcka etisk certifiering och miljöcertifiering (ISO 14000 och EMAS),
- ta sig an problemen med krediter och effekterna av Basel II,
- förbättra Europatillverkade produkters kvalitet och konkurrenskraft,
- stödja och utöka exportmöjligheterna,
- förstärka arbetsfärens – de anställdas och företagens – inflytande på byråkratin.

7.17 Mot denna bakgrund bör metadistriktens utveckling stödjas och uppmuntras på olika lokala, nationella och europeiska nivåer.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁸⁾ Se ramprogrammet för FoTU.

⁽³⁹⁾ Den tidsbegränsade ackrediteringen är nödvändig för att undvika varje risk för att industridistriktet skall "förstenas" och inte längre förnyas på ett innovativt sätt.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Turistpolitiken i EU efter utvidgningen"

(2005/C 255/02)

Den 1 juli 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Turistpolitiken i EU efter utvidgningen"

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **Juan Mendoza Castro**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 83 röster för, 4 emot och 5 nedlagda röster.

1. Bakgrund

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har under sitt arbete med att utveckla och förmedla sina synpunkter och förslag till turistsektorn beslutat att utarbeta ett yttrande som tar hänsyn till den nya situationen i EU i dag och de närmaste åren efter utvidgningen.

1.2 EESK har tidigare utarbetat yttranden om olika turismrelaterade ämnen, men detta är första gången som vi undersöker vilka konsekvenser den nya situationen i EU kan få för turistsektorn och dess framtida utveckling. Än viktigare är dock att det är första gången som ledamöter från de nya medlemsstaterna har deltagit i arbetet.

1.3 Utan att ifrågasätta eller bortse från tidigare yttranden är det dock ett faktum att denna nya situation innebär såväl hot som möjligheter för hela Europa och särskilt för utpräglade turistländer både i EU:s gamla och nya medlemsstater.

1.4 Under arbetet med detta yttrande har vi vinnlagt oss om att vara fullständigt öppna för information, synpunkter och förslag från de nya medlemsstaterna samtidigt som vi har beaktat kommitténs tidigare synpunkter. Kommittén fick under en hearing i Katowice, Polen, ta del av många mycket värdefulla bidrag från både de gamla och nya medlemsstaterna, som alla betraktar turismen som en källa till ekonomisk och kulturell rikedom som bidrar till ömsesidig förståelse och till medborgarnas Europa, och därmed till den europeiska integrationen. Detta är så mycket viktigare och nödvändigare under en pågående utvidgningsprocess som kräver större ansträngningar för att öka närheten och förståelsen mellan kulturer och folk. I den närmaste framtiden kommer takten i denna nödvändiga integrationssträvan att öka på grund av kraven i de nya medlemsstaterna. De personer som reser som turister till andra länder och platser är utan tvekan den europeiska integrationens främsta aktörer.

1.5 Avsikten med detta yttrande är inte att i detalj undersöka turistnäringens nuvarande situation och framtidsutsikter i

varje enskilt land, utan i stället att analysera de gemensamma beståndsdelar som en framtida europeisk turistpolitik skulle kunna bestå av samt att undersöka och föreslå åtgärder som kan bidra till att turismen i alla länder blir en pådrivande kraft för en hållbar ekonomisk och social utveckling.

1.6 Europeiska konstitutionen är en ny faktor som måste vägas in i varje analys av de inbördes relationerna mellan medlemsstaterna och mellan dem och EU-institutionerna. I detta yttrande försöker kommittén reda ut på vilket sätt utvidgningen påverkar turismen som helhet och i vilken mån det nya konstitutionsfördraget kan bidra till att skapa positiva förutsättningar eller hinder för att utveckla den enastående utvecklingsmotor som turismen utgör i Europa och världen över. För EESK är det således i högsta grad intressant att undersöka de möjliga beståndsdelarna i en europeisk turismpolitik.

1.7 Turismens viktigaste bidrag till att öka kunskapen mellan Europas folk och därigenom till att bygga upp och stärka det nya Europa i sin helhet vilar på förbindelserna mellan folken, dvs. mellan medborgarna i den politiska, ekonomiska och sociala realitet som Europa utgör.

1.8 Vi måste ta hänsyn till att turistsektorn i dag befinner sig i svårigheter. Det beror på en rad faktorer, bland annat på internationell terrorism och därmed på säkerhetsinsatser som måste vara förenliga med frihet, och på krisen i världsekonomin och dess konsekvenser för människors benägenhet att resa, åtminstone till avlägsna resmål. Turismen är ett medel för att uppnå en fredlig värld och kan vara det även i framtiden.

1.9 Turismen i hela världen och särskilt i Europa måste bygga på autentiska kulturella värden både i turisternas egna hemländer och i turistländerna samt bidra till att stärka dessa värden. Utbyte mellan olika traditioner och kulturer, ömsesidig respekt och utnyttjande av lokalsamhällellenas naturliga, kulturella och sociala tillgångar kan och bör bidra till att bygga upp ett enat Europa och en värld präglad av solidaritet med och respekt för andra länder.

2. Turistpolitik i Europeiska unionen

2.1 Ämnen för en allmän diskussion om en framtida turistpolitik i EU efter utvidgningen.

2.1.1 Turistpolitiken i Europeiska unionen och europeiska konstitutionen: Även om turismen inte direkt omfattas av EU:s gemensamma politik föreslår några EU-institutioner åtgärder som genom sin sektorsövergripande karaktär påverkar turismen eller utgår från turismen för att uppnå några av EU:s huvudmål, till exempel hållbar utveckling, ökad sysselsättning, starkare ekonomisk och social sammanhållning – kort sagt, en bättre livskvalitet för EU:s medborgare.

2.1.2 I fördraget om upprättande av en konstitution för Europa anges följande i avsnitt 4, "Turism", artikel III-281:

"1. Unionen skall komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att främja konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor.

För detta ändamål skall unionens insatser syfta till att

- a) stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor,
- b) främja samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt genom utbyte av goda rutiner.

2. Särskilda åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga de mål som avses i denna artikel skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar."

2.1.2.1 I artikel I-17 nämns också turismen när det gäller EU:s befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder:

"Unionen skall ha befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Områdena för dessa åtgärder skall på europeisk nivå vara

- a) skydd för och förbättring av människors hälsa,
- b) industri,
- c) kultur,
- d) turism,
- e) utbildning, ungdom, idrott och yrkesutbildning,
- f) skydd och beredskap,
- g) administrativt samarbete."

2.1.3 Av dessa artiklar framgår att även om konstitutionen erkänner turismens ekonomiska karaktär och förmåga att skapa välstånd via företagen, så planeras det absolut ingen EU-harmonisering på detta område, utan EU skall endast ha en kompletterande och samordnande roll i förhållande till medlemsstaternas insatser. Det står dessutom mycket klart att avsikten är

att utesluta all lagstiftning som kan ligga till grund för att harmonisera deras insatser. Enligt EESK utesluter detta inte, utan underlättar snarare kompromisser om vilka värden som skall ligga till grund för en europeisk turismmodell.

2.1.3.1 Fördraget skulle möjligen ha kunnat innehålla mer interventionistiska modeller på turismområdet, men efter att ha läst och analyserat den föreslagna fördragstexten kan det allmänna slutomdömet bara bli positivt, vilket också gäller fördraget som helhet. Fördragets avsnitt om turism gör det möjligt att fortsätta att försöka uppnå huvudmålen för turismen och förbättra turismen. EESK kommer med denna utgångspunkt att fortsätta sitt samarbete med andra institutioner och aktörer inom turistsektorn.

2.1.4 Syftet med detta yttrande är inte att redogöra för och analysera medlemsstaternas enskilda insatser och jämföra deras olika turismmodeller, som är mer eller mindre integrerade i ett EU-sammanhang och mer eller mindre "nationalistiska", och inte heller att skildra turismens mångfald i Europa. Kommittén har redan i tidigare yttranden påpekat att turismen har sin förankring på lokal och regional nivå, och att den från denna nivå breder ut sig på nationell och internationell nivå. De värdefulla bidragen vid hearingen i Katowice vittnade inte bara om turismens variationsrikedom i de olika medlemsstaterna, utan också om de många olika strategier som varje medlemsstat, region och lokalsamhälle kan välja för att utveckla sina egna turismmodeller för både dagens och morgondagens behov.

2.1.5 Syftet med detta yttrande är inte heller att värdera alla dessa modeller, även om det står klart att mångfalden sträcker sig från mycket stora till mycket små samarbetsmöjligheter på alla nivåer, samtidigt som andra helt förlitar sig på marknadens egen konkurrenslogik.

2.2 "Turismutvidgningen": Utvidgningens inflytande på industrin i EU.

2.2.1 Med EU:s utvidgning uppstår en ny situation som säkerligen kommer att innebära nya möjligheter för hela Europa och därmed även för samtliga tidigare, nya och framtida medlemsstater.

Dessa möjligheter kan betraktas ur olika perspektiv:

2.2.1.1 Utbud: Utvidgningen innebär självfallet en betydande ökning av det redan stora turismutbudet i Europa, inte bara rent kvantitativt av antalet turistplatser utan också, kanske viktigare, om man ser till turismens ökade kulturella, historiska och miljömässiga mervärde. EESK här hänvisar även här till hearingen i Katowice där det ökade utbud som de nya medlemsstaterna har fört med sig framgick klart genom deras olika satsningar på naturturism, kulturturism och, i vissa fall, "industriturism". Denna utbudstillväxt kommer att göra den

europiska industrin konkurrenskraftigare internt och gentemot andra länder i USA, Asien och resten av världen. De nya medlemsstaterna försöker dessutom öka sitt turismutbud som ett väsentligt inslag i utvecklingen av turismen och därmed ekonomin. Denna tillväxtsträvan är utan tvekan berättigad och önskvärd, men man får inte glömma bort att tillväxten har sina gränser och att det krävs en hållbar tillväxttakt för att bevara de sociala, ekonomiska och miljörelaterade värdena för framtida generationer. Andra medlemsstaters negativa och positiva erfarenheter av turismutveckling bör mana till försiktighet och eftertanke vid valet av modell för utveckling av nya turistmål.

2.2.1.2 Efterfrågan: Att turismutbudet har ökat till följd av utvidgningen beror på tre huvudfaktorer: För det första det ökade antalet EU-medborgare som önskar och behöver lära känna andra platser och länder som hittills har varit svårtillgängliga, antingen för att de har varit svåra att resa till för personer utanför EU eller för att det varit svårt för EU-medborgare att resa till länder utanför EU. För det andra kommer den högre levnadsstandard som de nya medlemsstaterna med stor säkerhet kommer att uppnå att öka människors benägenhet att resa. Slutligen kommer de nya och förbättrade transport- och kommunikationsinfrastrukturerna förhoppningsvis att utgöra incitament för resor och turism, att fler väljer att resa i sitt arbete eller i idrottssammanhang och att resandet och turismaktiviteten ökar rent allmänt.

2.2.1.3 Marknaden: Till följd av ökningen av utbudet och efterfrågan kommer turismmarknaden att bli större och starkare efter utvidgningen. Detta kommer tveklöst att få positiva konsekvenser för hela näringslivet i EU där turismen är en bransch med stor potential. Det är svårt att förutse vilka effekter marknadens tillväxt kommer att få på priserna på turismprodukterna, kringprodukterna och företagets vinster, men allt tyder på att de positiva effekterna är fler än de negativa. Den utökade marknaden kommer säkerligen att skärpa konkurrensen men för att de positiva effekterna verkligen skall slå igenom och sprida sig måste ökningen bygga på bättre konkurrenskraft inom företagen och på turistorterna i Europa.

2.2.2 Men för att denna nya situation efter utvidgningen inte skall förbli enbart en ny och viktig möjlighet, utan utvecklas till en påtaglig realitet, måste man tillämpa olika principer, kriterier och gemensamma regler som kan garantera sektorns allmänna bärkraft och en framtida utveckling för sektorn som är önskvärd för samhället i stort. Kriterierna har funnits sedan Lissabontoppmötet, där strategin fastställdes utifrån målen hållbarhet, kunskapsamhället, sysselsättning och social sammanhållning.

2.2.2.1 Hållbarhet: I ett tidigare yttrande "För en turism som är tillgänglig för alla och socialt hållbar" ⁽¹⁾ påpekade EESK i likhet med andra internationella och europeiska institutioner (kommissionen, parlamentet osv.) att en hållbar europeisk

turism är ett nödvändigt villkor för att turismen skall utvecklas på ett balanserat sätt och skapa välstånd på lång sikt. De 100 initiativ som uppmärksammas i yttrandet utgör en provkarta över de beståndsdelar som kan bidra till att uppnå hållbarhet.

De nya medlemsstaternas önskan att öka turismen genom att öka turismutbudet måste förverkligas i en omfattning och en takt som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt acceptabel. Kravet på en hållbar turism är inte lätt att uppfylla, eftersom det ständigt uppstår motsägelser och eftersom kriterierna för att uppnå hållbarhet ofta skiftar beroende på vilka aktörer som utformar turismverksamheten.

2.2.2.2 Kunskapsamhället: Turismen kan bidra på ett mycket positivt sätt till att uppnå detta mål i Lissabonstrategin, eftersom turismen just bygger på kulturutbyte, på resor för att lära känna andra platser och på kontakter med andra seder och bruk samt med andra samhällen och kulturer. Särskilt ungdomar får dramatiskt bättre förutsättningar att tillgodogöra sig nya kunskaper under resor och när de lever tillsammans med personer från andra miljöer och blir mer öppna, toleranta och solidariska. Att förvärva kunskaper har inte bara med studier att göra utan även med att ta till sig nya erfarenheter, och det kan man göra under alla omständigheter och i alla åldrar. Turism är en utmärkt möjlighet att berika sina erfarenheter.

Informations- och kommunikationstekniken bidrar på ett väsentligt sätt till produktion och konsumtion av turismprodukter, och utan tvekan till att turismen kan bli en konkurrenskraftig bransch tillgänglig för alla.

2.2.2.3 Sysselsättning: I Lissabonstrategin angavs att Europa under de närmaste åren kommer att vara ledande när det gäller att skapa nya och högkvalitativa arbetstillfällen. Det råder ingen tvekan om att turismen, som i EU svarar för 5 % av BNP och av sysselsättningen och i vissa medlemsstater för 10 %, kvantitativt och kvalitativt kan utgöra en källa till nya arbetstillfällen i EU efter utvidgningen. För att detta skall vara socialt hållbart måste både de gamla och de nya arbetstillfällena inom turistsektorn uppfylla de grundläggande kraven på kvalitet, arbetsplatsutbildning, stabilitet och särskilt erkännande av deltidsanställdas och tillfälligt anställdas rättigheter.

2.2.2.4 Social sammanhållning: Turismen kan bidra på ett väsentligt sätt till social sammanhållning eftersom den ger oss kunskap om andra samhällen än våra egna, och därmed bidrar till att befästa medborgarskapet i den utvidgade unionen. För att man sida vid sida skall kunna arbeta för gemensamma mål är det nödvändigt att lära känna varandra, och turismen skapar goda förutsättningar för det. Det utbyte som sker genom turismen främjar sociala framsteg i den utvidgade unionen genom att sammanhållningen stärks mellan Europas folk.

⁽¹⁾ EUT C 32, 5.2.2004.

3. Allmän analys av turistpolitiken i EU efter utvidgningen

3.1 *Den centrala fråga* som vi kan och bör ställa oss är följande: Kan turistpolitiken ingå i den allmänna utvecklingen av en övergripande industriell och ekonomisk politik i EU? Frågan bör och måste besvaras jakande, om vi med turistpolitik avser alla de kriterier, mål och instrument som kan styra in den europeiska turismen mot en hög konkurrenskraft, skapande av välstånd och hållbarhet. I enlighet med fördraget om upprättande av en konstitution för Europa handlar det om stödjande, samordnande och kompletterande åtgärder på EU:s övriga politikområden.

3.2 *Inslag i en industripolitik för turistsektorn*: Bland annat följande inslag i EU:s allmänna industripolitik och ekonomiska politik kan ingå i turistpolitiken:

3.2.1 *Sysselsättning och socialpolitik*: Även om sysselsättningen inom turistsektorn har en mycket speciell karaktär och är starkt säsongsbetonad, kan EU:s samtliga arbetsmarknadsåtgärder mycket väl tillämpas inom turistsektorn. Därför bör EU:s institutioner inte bara välkomna utan uppmuntra alla ytterligare åtgärder för att minska säsongsberoendet. Här återstår dock en mycket lång väg att gå eftersom säsongarbete är det normala inom turistsektorns viktigaste områden. En spridning av semesterperioderna skulle kunna bidra till att förlänga säsongen, vilket skulle kunna leda till en förbättring av kapacitetsutnyttjandet av infrastrukturen för turism.

3.2.2 *Kvalitet*: På samma sätt bör EU-åtgärdernas målsättning att främja kvalitet och krav på kvalitetssäkring inom företagen också gälla kvaliteten inom turistsektorn, som bygger på tjänster och personlig service och därmed är mycket känslig för kvalitetsaspekten. Alla europeiska turismaktörers bidrag till en kvalitetspolitik bör stödjas, samordnas och kompletteras i enlighet med konstitutionsfördraget.

3.2.3 *Forskning och utveckling*: Turistsektorn genomgår en omfattande strukturförändring genom att dess tjänster i dag kan säljas och köpas via Internet. Man bör därför undersöka och främja de positiva effekter som detta kan få för turismen. Ansvaret för forskning och utveckling inom turistsektorn bör vila på alla institutioner på alla nivåer och på alla företag.

3.2.4 *Konsumentskydd*: Turismen är en näringsgren som präglas av nära kontakter mellan tjänsteföretagen och konsumenterna. EU:s konsumentskyddslagstiftning bör alltid vara direkt tillämplig på turistsektorn och ställa större krav på före-

tagens och konsumenternas ansvar. EU bör också stödja och uppmuntra en ökad användning av kvalitets- och miljömärkning inom turistsektorn.

3.2.5 *Miljöskydd*: All miljöskyddspolitik på EU-nivå är tillämplig på turistnäringen och har ett positivt inflytande på den. Om turistsektorn i grund och botten är en näring som bygger på ett rationellt utnyttjande av naturresurserna kan alla initiativ, åtgärder eller lagar inte annat än gynna turismen på kort, medellång och lång sikt.

3.2.6 *Övrig EU-politik*: I och med sin sektorsövergripande karaktär berörs turistnäringen i allmänhet av EU:s samtliga närings- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Institutionerna måste dock erkänna turismens strategiska betydelse för sysselsättningen och den sociala sammanhållningen och vidta särskilda åtgärder för turistsektorn utifrån olika undersökningar och pilotprojekt.

3.2.6.1 Det utvidgade EU:s turistpolitik skall, när väl den europeiska konstitutionen har trätt i kraft, utgöra en politik som stöder, samordnar och kompletterar all annan EU-politik som rör turismen. Bland annat företagets konkurrenskraft, hållbarhet i ordets vidaste bemärkelse, nya arbetstillfällen av hög kvalitet och infrastrukturpolitiken bör bidra till att turismen blir en grundläggande näringsverksamhet för hela unionens utveckling.

3.2.7 *Förhållande till andra aktiviteter*: Turismen bidrar till att stärka effekterna av andra aktiviteter, däribland idrott, vilket EESK har analyserat i sitt yttrande "Turism och idrott: De framtida utmaningarna för Europa" ^(?).

3.3 *Turistpolitikens roll i EU*: Frågan om turismen i Europa och i EU:s politik verkligen har den roll, betydelse och strategiska karaktär som den förtjänar som mänsklig, ekonomisk och social verksamhet kan enligt EESK betraktas ur flera perspektiv.

3.3.1 EU och dess medlemsstater, regioner och städer är internationella turistmål. Den nya situationen i Europa och de nya ländernas EU-medlemskap har fört med sig att det i dag finns ett omfattande och varierande utbud, vilket gör det möjligt för EU att utvecklas till en viktig utgångspunkt för turism och ett attraktivt turistmål för övriga världen. I framtiden kan man förvänta sig en fortsatt men något måttligare ökning, men ändå högre än tillväxten inom andra sektorer. Kvalitetspolitiken, som utgör grunden för ökad konkurrenskraft och hållbarhet, måste genomsyra detta utbud, och ett medel för att uppnå ökad kvalitet är införandet av ett eller flera EU-märken för kvalitetsturism.

^(?) EUT C 157, 28.6.2005.

3.3.2 Åtgärder på EU-nivå som krävs för att utveckla en turistpolitik för hela Europa:

3.3.2.1 EU-institutionerna, däribland kommissionen och parlamentet, arbetar fortlöpande med att samordna åtgärder som påverkar turismen. Ett initiativ som särskilt bör nämnas är Europeiskt forum för turism, som en gång om året samlar branschfolk inom turistnäringen med målet att genom samarbete förbättra turismutbudet i EU och som har ett stort vetenskapligt, organisatoriskt och politiskt värde.

3.3.2.2 EESK ser mycket positivt på denna och andra insatser för att uppmärksamma den europeiska turismen genom att involvera samtliga aktörer inom turistsektorn. I bilaga 1 återfinns slutsatserna från turismforumet år 2004 i Budapest.

3.3.2.3 EESK vill än en gång uppmärksamma sitt förslag i yttrandet "Turistpolitiken och samarbetet mellan den offentliga och den privata sektorn" ⁽³⁾ att kommissionen skall undersöka möjligheten att på medellång och lång sikt inrätta ett europeiskt turistråd.

3.3.2.4 Detta råd skulle kunna vara sammansatt av olika företrädare för offentlig och privat sektor, särskilt arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället, och ha till uppgift att analysera data om turism, föreslå riktlinjer för stödåtgärder och följa upp de avtal som ingås vid Europeiskt turistforum. EESK har för avsikt att samarbeta och delta aktivt vid inrättandet av detta råd.

3.3.2.5 Kommittén försäkrar att den på egen hand och i samarbete med kommissionen, Europaparlamentet, Regionkommittén och andra EU-institutioner kommer att fortsätta att främja utbredningen och utvecklingen av turismen i Europa.

3.3.2.6 För att underlätta detta samarbete föreslår EESK att EU anordnar möten mellan institutionerna för att analysera, samordna och främja genomförandet av resolutionerna från Europeiskt turistforum.

3.4 Beståndsdelarna i en turistpolitik i ett utvidgat EU

3.4.1 Föreliggande yttrande skall stå i samklang med EESK:s tidigare yttrande "För en turism som är tillgänglig för alla och socialt hållbar" ⁽⁴⁾ samtidigt som huvudpunkterna i turistpolitiken skall anpassas till den nya situationen efter EU:s utvidgning. I detta sammanhang avser turistpolitik inte unionens lagstiftningsbefogenheter utan de principer och värden som

måste genomsyra turismverksamheten på samtliga myndighetsnivåer samt inom den privata sektorn. Beståndsdelarna i detta värdesystem som kan bidra till en bättre och hållbarare turism behandlas nedan.

3.4.2 Definitionen av turism i det utvidgade EU måste i likhet med dagens turism bygga på värden inom europeisk tradition och kultur och i första hand utgå från den enskilde turisten. Synen på turisten som konsument av komplexa och varierande tjänster som är djupt personliga till sin karaktär och sammansättning måste bevaras. Man får inte heller glömma turismens i grunden ekonomiska och kommersiella natur, som gör det nödvändigt att tillämpa kriterier som lönsamhet och konkurrenskraft i en ekonomiskt mycket viktig industri som bidrar väsentligt till EU:s BNP.

3.4.3 Turistpolitiken i det utvidgade EU måste bygga på hållbarhet i ordets vidaste bemärkelse, det vill säga ekonomisk, social och miljömässig utveckling som samtidigt är underkastad strängare villkor. En av de viktigaste diskussionsfrågorna på detta område är tillväxtens gränser. Finns det objektiva och mätbara gränser för turismen? Finns det ekonomiska gränser för i vilken takt som turistdestinationerna i världen kan utvecklas?

3.4.3.1 Det finns inga enkla svar på dessa frågor, men tanken på gränser för tillväxten, dock inte för en välbalanserad och hållbar utveckling, vinner allt större gehör. Som exempel kan nämnas Medelhavetsområdet, där antalet turistmål ökar, vilket på medellång sikt utgör en allvarig risk för hela turistnäringen och dess lönsamhet. Initiativ i samarbete med länderna i södra Medelhavsområdet till investeringar i turism som tar hänsyn till hållbar utveckling bör välkomnas som ett medel för ekonomisk och social utveckling i detta vidsträckt geografiska område som i dag är föga utvecklat.

3.4.4 Turistnäringens anpassning till en föränderlig verklighet för att stärka dess konkurrenskraft – FoU, ny teknik, investeringar, PR-insatser, design, marknadsföring, nätverk, företagssammanslutningar – är en nödvändighet för samtliga europeiska företag och särskilt för dem som vill finna sin plats i det nya utvidgade EU. Den roll som Internet spelar i dag och förmodligen kommer att spela i framtiden bör motivera alla sektorer att utveckla och använda detta medium för att höja produktiviteten, i forskningssyfte och för en mer balanserad utveckling av turistnäringen.

⁽³⁾ EUT C 32, 5.2.2004.

⁽⁴⁾ EUT C 32, 5.2.2004.

3.4.5 Turism och sysselsättning: Arbetsförhållanden, utbildning och fortbildning, specialisering, social trygghet och fri rörlighet för arbetstagare är nyckelelement i utformningen av en turistpolitik i det utvidgade EU. Särskild uppmärksamhet bör också ägnas åt skapande av och utbildning för nya yrken inom turismen. Institutionerna måste engagera sig i denna verksamhet för att säkerställa att den uppfyller kriterierna för arbetstillfällen av god kvalitet. Dessutom bör spektrumet av turismkvalifikationer breddas och förbättras.

3.4.6 Turismen i samband med främjande av europeisk kultur och europeiskt kulturarv i fråga om traditioner, konst, arkitektur, historia, folklöre och gastronomi är inslag som kan spela en mycket stor roll inom en välbalanserad europeisk turismpolitik. De nya medlemsstaterna bör bygga sin turismutveckling på sitt rika kulturarv som med sina värden kan bli attraktiva turismprodukter. Erfarenheter som "Paradores" i Spanien, "Pousadas" i Portugal och "Ville e Castelli" i Italien kan tjäna som goda exempel på en lyckad integration av kulturarv och turism, som bygger på utnyttjande av kulturarvets kommersiella värde.

3.4.7 Alla människors tillgång till turismen är en utmaning som man inte får glömma bort. Turismen är en mänsklig rätt för alla, också för funktionshindrade. EESK föreslår att det i det utvidgade EU lanseras en kampanj för att uppmuntra till turism, särskilt riktad till skolelever och ungdomar, äldre och pensionärer.

3.4.8 Turistmarknadens tillväxt i utvidgningens spår måste fungera som drivkraft för turismen i EU och följaktligen som grundval för en allmän marknadsföringspolicy.

3.4.8.1 Med tanke på den inre turismens särskilda betydelse och dess återverkningar på efterfrågan och intern konsumtion i EU, samt i synnerhet den nuvarande löftesrika dimension som subventionerade semesterformer ("social turism") utgör, kommer EESK att utarbeta ett yttrande om politiken för sådana semesterformer i EU.

3.4.9 Ett aktivt deltagande av aktörerna inom sektorn i analysen, utformningen, övervakningen och utvärderingen av turistpolitikens olika områden måste alltid ses som en modell och en princip som bör följas inom varje form av turistpolitik. De olika organen måste komma överens om samsamarbetsstrategier och former för deltagande.

3.4.10 Turismens säsongsberoende är måhända dess svagaste punkt. Därför måste stabiliteten i sysselsättningen och verksamheten utgöra grunden i en ny turistpolitik för det utvidgade Europa. Med hjälp av pilotprojekt måste man undersöka former för att kompensera för det underutnyttjande av personal

och kapital som säsongsbundenheten för med sig. Undersökningen bör innehålla ett grundligt studium av de skiftande turismmodellerna och hur man skall säkerställa att turismen skall förbli ett viktigt utvecklingsinstrument.

3.4.11 De annorlunda förhållandena på de europeiska öarna förtjänar särskild uppmärksamhet. I turismhänseende har de vissa egenskaper som gör att betingelserna för en turismutveckling på dessa öar får mycket stora återverkningar. Politiken för information, transporter och regional utveckling har en strategisk betydelse för öarna liksom för bergsområdena på grund av deras särskilda premisser när det gäller turism.

3.4.12 Än en gång bör understrykas att en politik för säkerhet och förebyggande åtgärder i dagens värld är central för turismens utveckling. Både vad gäller naturkatastrofer och tekniska katastrofer orsakade av människor måste förebyggande åtgärder via bestämmelser som säkerställer människors rätt att resa och röra sig vara ett grundläggande inslag i turismutvecklingen.

3.4.13 Man bör komma ihåg att en turistpolitik i den utvidgade unionen genom olika åtgärder bör bidra till den roll som turismen spelar för social, ekonomisk och politisk sammanhållning i EU:

- Ge fördjupad kännedom om länder, folk och kulturer.
- Samarbeta för att skapa en europeisk modell som bygger på sammanlevnad, fred och framsteg.
- Ge en positiv bild av Europa i världen.

3.5. Offentlig-privata partnerskaps roll i utvecklingen av turismen

Föreliggande yttrande skall stå i samklang med EESK:s tidigare yttrande om "Turistpolitiken och samarbetet mellan den offentliga och den privata sektorn" (5) och granska effektiva former för uppkomsten av en samsamarbetsanda.

3.5.1 Utifrån en analys om den utvidgade unionen och turismen bör man överväga en samordning och ett samarbete mellan offentlig och privat sektor, inte endast på lokal och nationell nivå utan även utöver dessa gränser eftersom samarbetet skall leda till ett utbyte mellan länder av åtgärder för en hållbar utveckling och för ökade investeringar och stärkt konkurrenskraft. Det är självklart att länder och sektorer som har en rikare turismtradition kan dela med sig av sina erfarenheter till de nya medlemsstaterna och hjälpa dem att undvika felaktiga val i fråga om formerna för turismutvecklingen och ge dem konkret information om positiva och negativa erfarenheter – kort sagt, bidra till utarbetandet av denna nya modell för hållbar turism ur ekonomisk, social och miljömässig synvinkel.

(5) EUT C 74, 23.3.2005.

3.5.2 Utbildning bör vara en av grundförutsättningarna för en högre kvalitet inom turismen, men det är önskvärt att den till sitt innehåll motsvarar förväntningarna bland aktörerna inom turismen för att de institutionella insatserna skall få större effekt. Offentlig-privata partnerskap kan och bör i detta sammanhang spela en avgörande roll.

3.5.2.1 EESK stödjer initiativet att inrätta en europeisk turismexamen som kan utforma, utveckla och tillämpa den europeiska turismmodellen utgående från EU:s värderingar som ett område för samarbete och ekonomisk utveckling.

3.5.3 Den europeiska turistpolitiken måste främja nätverken för aktörer inom turismen liksom bildande av företagssammanslutningar på alla nivåer (lokal, regional, nationell och europeisk).

3.5.4 Transportinfrastrukturerna i den utvidgade unionen har en central betydelse för att turismen skall kunna utvecklas i samtliga länder på ett konkurrenskraftigt sätt. EU:s insatser på detta område skall syfta till att garantera tillgång till och intermodalitet inom transporterna i hela EU samtidigt som villkoren för säkerhet, snabbhet och kvalitet uppfylls. Användningen av infrastrukturerna för turismens syften har en stor ekonomisk och social betydelse. I detta sammanhang bör möjligheterna att nå öarna inom EU-länderna vara en målsättning med särskild prioritet inom politiken för förbättrade interna och externa kommunikationer.

3.6. *Samarbete med EU-institutionerna*

3.6.1 Samarbetet med EU-institutionerna kan ta sig uttryck på många olika sätt:

3.6.1.1 *Pilotprojekt:* För det första kan t.ex. det europeiska projektet för subventionerade semesterformer i hög grad bidra till ökad turism inom gemenskapen, för det andra kan det främja ett minskat säsonsberoende inom turismen och för det tredje kan det leda till att samtliga medborgare får tillgång till turism. Projektet bör eventuellt stödjas av olika länder med motsvarande positiva erfarenheter i samarbete med kommissionen. Man bör granska möjligheterna att genomföra projektet på bred bas med målet att inleda ett övergripande projekt för subventionerade semesterformer i EU. Kommissionen bör analysera vilka eventuella återverkningar ett program för dessa semesterformer kan få på den europeiska turistnäringen.

3.6.1.2 *Samarbete på forskningsområdet,* t.ex. på området för nya former av turism, särskilt turism som bygger på principen om hållbar utveckling som kan få en ny uppgång tack vare utvidgningen. Kommissionen bör utarbeta en förberedande studie i frågan, och EESK kommer i så fall att bidra till detta.

3.6.1.3 *Samarbete och utbyte med europeiska länder utanför EU samt resten av världen*

Den europeiska turismmodellen – vars huvudsakliga egenskaper och förutsättningar har utretts i föreliggande yttrande – skall ha som mål att påverka planeringen av ytterligare utbud utanför EU, framför allt i syfte att undvika illojal konkurrens som står i strid med normerna för turismverksamhet, särskilt internationella normer, kriterierna för en korrekt finansiering, de mänskliga rättigheterna (i synnerhet arbetsrelaterade och sociala rättigheter) samt en hållbar utveckling. EESK föreslår att EU sprider kunskap om den europeiska turismmodellen till olika internationella organ som Världsturistorganisationen och "Internationella byrån för social turism".

3.6.2 *Strukturfonderna och andra former av solidaritet inom turismen i den utvidgade unionen*

3.6.2.1 EU:s viktigaste uttryck för ekonomisk solidaritet är politiken för ekonomisk och social sammanhållning, som utövas via strukturfonderna. Denna politik har visat sig vara effektiv för att nå nationella framsteg och kommer att få särskild betydelse efter utvidgningen. Därför måste man stödja åtgärder som får positiva återverkningar på sammanhållningspolitiken, som i sin tur kan bidra till ökad turismaktivitet i samtliga länder så att turismen kan ge dessa åtgärder en multiplikatoreffekt vid utformningen av turistpolitiken. I detta sammanhang kan gränsöverskridande åtgärder bidra till att inleda gemensam turismverksamhet för flera länder genom gemensamma åtgärder och gemensamt utbud.

3.6.2.2 I syfte att fördjupa denna aspekt föreslås kommissionen utarbeta en studie om strukturfondernas betydelse för turistsektorn.

4. **Slutsatser**

4.1 Turismen är en mycket viktig näringsgren och en nyckelbransch för byggandet av ett utvidgat Europa. Turistnäringen bör ha hållbarhet i vid bemärkelse som sin ledstjärna och aktivt bidra till den sociala sammanhållningen i Europa.

4.2 De nya medlemsstaterna ser turismen som en stor möjlighet till ekonomisk utveckling som kan bidra till att minska inkomstklyftorna i förhållande till de gamla medlemsländerna. Den stora mångfalden i fråga om natur- och kulturarv i dessa länder innebär både ett ökat utbud och en ökad efterfrågan inom turismen såväl inrikes som utrikes.

4.3 Utvidgningen kommer att få mycket positiva följder för turistnäringens framtid, särskilt om den europeiska turismmodellen tillämpas enligt hållbarhetskriteriet.

4.4 Ett av förslagen som kommittén lägger fram för beslut och för vidare utskick till samtliga institutioner i medlemsstaterna är genomförandet av en bred upplysnings- och motiveringskampanj kring turismen som en strategisk näringsgren för Europa. Kampanjen skall framför allt riktas till skolungdom i syfte att få dem att uppskatta turismen som ett sätt att lära känna personer, platser och kulturer, vilket kan vara berikande och av stor betydelse för den personliga utvecklingen. Kampanjen skall inbegripa EU-institutioner och institutioner på nationell, regional och lokal nivå, liksom arbetsgivarorganisationer och fackföreningar på alla områden. Den skall uppmuntra skolungdom att lära känna sin närmaste omgivning (stad, landskap, region) och dess besöksmål som ett sätt att upptäcka sitt land och hela Europa.

4.5 En databas över bästa metoder inom turistverksamheten både när det gäller resmål och privata aktörer som hotell, researrangörer och kompletterande utbud m.m. kan vara en kanal för utbyte av positiva erfarenheter som utan tvivel kan vara till stor nytta för de nya medlemsländerna och blivande medlemsländer.

4.6 På samma sätt kan man genom att bilda och stärka olika nätverk mellan turistmål som har kvalitet och hållbarhet som mål säkra att utvecklingen inom turistnäringen sker i enlighet med en modell för europeisk turism som i större utsträckning borgar för kontinuitet.

4.7 Konsumentskyddet är en förutsättning för en europeisk turismmodell som syftar till att utveckla en hållbar ekonomisk verksamhet. Konsumentskyddspolitikerna bör tillämpas inom turistnäringen med tanke på den nära relationen inom turistbranschen mellan konsumenter och tjänsteleverantörer.

4.8 Kommittén välkomnar kommissionens initiativ att utarbeta en studie över vilka effekter idrottsevenemang har för turismen med utgångspunkt från EESK:s yttrande om "Turism och idrott: De framtida utmaningarna för Europa".

4.9 EESK rekommenderar kommissionen att, i syfte att få information och underlag för stödinsatser till förmån för den europeiska turismen, inom rimlig tid genomföra studier om turismen och villkoren för subventionerade semesterformer, och dessutom att studera turism för funktionshindrade med tanke på att detta är av stor social betydelse och kan ha positiva effekter för turistnäringen.

4.10 EESK vill särskilt upprepa två förslag i detta yttrande:

— För det första ställer vi oss positiva till att det bildats en grupp för turism och hållbarhet inom kommissionen, i vilken EESK skall finnas representerad, och vi föreslår på nytt att ett europeiskt turistråd skall inrättas för att främja mötet mellan EU-institutioner, arbetsmarknadens parter och andra organisationer inom det civila samhället. Vi tror att sådana initiativ verkar i enlighet med målen i Fördraget för upprättande av en konstitution för Europa.

— För det andra önskar vi samarbeta med andra internationella institutioner som fokuserar på turistnäringen såsom Världsturistorganisationen och "Internationella byrån för social turism" (BITS).

5. EESK har beslutat att detta dokument skall publiceras och distribueras under titeln "Katowiceförklaringen om turismpolitiken i ett utvidgat EU", och att det skall utgöra EESK:s bidrag till Världsturistdagen 2005 som utlysts av Världsturistorganisationen.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Prioriteringar på inre marknaden 2005–2010"

(2005/C 255/03)

Den 29 juni 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om *Prioriteringar på inre marknaden 2005–2010*

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **Bryan Cassidy**.

Vid sin 416:e plenarsession (sammanträdet den 7 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 97 röster för, 58 röster emot och 15 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 I enlighet med observationsgruppen för inre marknaden (OIM⁽¹⁾) arbetsprogram föreslår facksektionen för inre marknaden, produktion, konsumtion (INT) att man utarbetar ett tilläggsyttrande om *Inre marknaden prioriteringar under perioden 2005–2010*. Liksom tidigare bidrar OIM till översynen av målsättningarna och metoderna för genomförandet av inre marknaden.

1.2 Man får inte underskatta de resultat EU uppnådde 2004. En kort tid efter den historiska utvidgningen med tio nya medlemsländer röstade medborgarna i de nu 25 medlemsstaterna fram ett nytt Europaparlament, och i slutet av 2004 tillträdde de 25 ledamöterna i den nya kommissionen sin femåriga mandatperiod.

1.3 Under tiden har både Kok-rapporten⁽²⁾ och EESK:s yttrande⁽³⁾ om genomförandet av Lissabonstrategin offentliggjorts. Båda utarbetades till följd av Europeiska rådets begäran i mars 2004. Kommitténs initiativytrande om prioriteringarna för den inre marknaden för perioden, vilken sammanfaller exakt med mandatperioden för det nya parlamentet och för den nya kommissionen, skulle komplettera detta arbete på ett idealiskt sätt och utgöra ett pragmatiskt bidrag från det civila samhällets organisationer.

1.4 Det är alltså viktigt att förbereda för EESK:s deltagande i de överläggningar som den nya kommissionen planerar att hålla.

1.5 Detta yttrande är en uppföljning av kommitténs yttrande om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Strategin för den inre marknaden – Prioriteringar för 2003–2006" (KOM(2003) 238 slutlig). I det yttrandet⁽⁴⁾, för vilket Bryan Cassidy var föredragande, fokuserade kommittén på några prioriterade aspekter för en välfungerande inre marknad, minskade konsekvenser av skattehinder, bättre villkor för företagen, ett stabilt rättssystem, höga och tydliga

(1) Observationsgruppen för inre marknaden är en enhet inom facksektionen för inre marknaden, produktion, konsumtion (INT). Den består av 30 medlemmar och har en ordförande och två vice ordförande (med ett tvåårigt mandat).

(2) Vid Europeiska rådets vårtoppmöte 2004 tillsattes en arbetsgrupp under Wim Koks ledning med uppgift att göra en halvtidsutvärdering av Lissabonstrategin och att lägga fram en rapport senast den 1 november 2004.

(3) EUT C 120, 20.5.2005, föredragande: Bruno Veveř.

(4) EUT C 234, 30.9.2003, s. 55.

kvalitetsnormer, särskilt för tjänster i allmänhetens intresse, mer och bättre information till medborgarna osv.

1.5.1 Samtidigt betonade kommittén i det yttrandet att vi inte kommer att kunna öka välfärden ytterligare inom EU uteslutande genom att liberalisera marknaderna och främja konkurrensen, men att en kompletterande makroekonomisk politik inriktad på tillväxt och sysselsättning kommer att ge ett tungt bidrag till fullbordandet av EU:s inre marknad. Diskussionen om socialsystemens framtida utformning får inte enbart föras med utgångspunkt i inre marknaden och budgetkraven. Man måste betrakta systemen som helhet och ta hänsyn till deras målsättningar.

1.6 Detta yttrande bygger även på broschyren "What is the State of the Enlarged Single Market? 25 Findings by the Single Market Observatory", som innehåller 25 konstateranden om den inre marknaden och publicerades av OIM i samband med dess tioårsjubileum i oktober 2004. OIM påpekade att trots mycket stora framsteg under de senaste åren kännetecknas inre marknaden fortfarande av alltför många förseningar och brister, vilket drabbar användarna inom EU och påverkar EU:s konkurrenskraft, tillväxt, innovation och sysselsättning i jämförelse med övriga parter på det internationella planet.

1.7 Det fleråriga strategiska program som de sex ordförandeskapen⁽⁵⁾ utarbetat för perioden 2004–2006 utgör en grundval för utredning av denna fråga och för utformning av rekommendationer om den avgörande perioden 2005–2010, då – vid sidan av de nya medlemsstaternas integration – kommissionen och Europaparlamentet kommer att ombildas. Tanken är alltså att sätta in EU:s prioriteringar i ett större sammanhang och behandla operativa problem som under lång tid har hamnat i bakgrunden. De sex ordförandeskapens program innebär en välkommen politisk kontinuitet. Tidigare har nytillträdde ordförandeskap alltför ofta försökt att införa sina egna dagordningar, vilket har lett till förvirring och skapat en bild av att EU inte har några tydliga politiska mål.

(5) Irland, Nederländerna, Luxemburg, Storbritannien, Österrike och Finland.

2. Regelverket borde ha förenklats för länge sedan

2.1 När det gäller inre marknaden bygger de sex ordförandeskapens prioriteringar på Lissabonstrategin. I denna fastställs som unionens mål "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". Kommissionen har utarbetat ett dokument med titeln *Handlingsplan för en bättre och enklare lagstiftning*⁽⁶⁾. Sedan 1 maj 2004 berörs en stor marknad bestående av 25 stater. Som EESK redan påpekat och i enlighet med Lissabonstrategin finns det en skillnad mellan å ena sidan onödigt byråkrati inom rättsväsende och förvaltning och å andra sidan nödvändig byråkrati för att skapa de levnads- och arbetsvillkor som krävs med hänsyn till EU:s gemensamma mål.

2.2 En viktig orsak till oro är att vissa medlemsstater komplicerar frågorna på ett onödigt sätt när de omsätter EU-direktiven i nationell lagstiftning. Olika aktörer är frustrerade över att "kommittéförfarandet" är ogenomskinligt och att man i detta förfarande diskuterar detaljbestämmelserna för genomförande av ramedirektiven bakom stängda dörrar utan att ens Europaparlamentet eller de nationella parlamenten kan granska dem.

2.3 Ett av de allvarligaste problemen är att det tar lång tid att omsätta ett direktiv i nationell lagstiftning efter det att det har godkänts av rådet och Europaparlamentet.

2.4 Medlemsstaterna misslyckas ofta med att omsätta gemenskapsförordningar i nationell lagstiftning, vilket skapar många hinder med åtföljande ekonomiska nackdelar. Om hindren skall kunna undanröjas krävs en välgrundad mix av harmonisering, ömsesidigt erkännande och förenkling.

2.5 Komplexiteten i de villkor som styr verksamheten på inre marknaden är en svårighet som framhålls av aktörerna. Även om förenklingen i hög grad är en fråga om god praxis och om hur lagstiftningen genomförs, saknas alljämt bestämmelser som är grundläggande för en förenkling, särskilt när det gäller gemenskapspatent, avskaffandet av dubbelbeskattning, en stadga om företags gemenskapsrättsliga status som är öppen för små och medelstora företag, europeiska standardregler för företagssammanslagningar och förenklade momsregler inom gemenskapen.

2.6 Kommissionen är inte utan skuld till detta. De preliminära konsekvensanalyserna bakom vissa initiativ till gemenskapslagstiftning ger inte alltid ett tillräckligt underlag, och de brister ibland när det gäller noggrannhet och tydlighet. Ett exempel är förslaget om ett andra direktiv om hamntjänster⁽⁷⁾. Europeiska direktiv är ofta ett resultat av komplicerade politiska kompromisser mellan medlemsstaterna eller mellan rådet och Europaparlamentet, vilket inte gör livet lättare för dem som skall följa bestämmelserna.

⁽⁶⁾ KOM(2002) 278 slutlig.

⁽⁷⁾ KOM(2004) 654 slutlig.

3. Självreglering och samreglering i syfte att skapa en inre marknad med ökad delaktighet

3.1 Det är just i syfte att förenkla regelverket som aktörerna på inre marknaden bör ges medbestämmanderätt. Ursprungligen uppstod därför självreglering och samreglering på den europeiska inre marknaden på två områden: hänvisningar till standarder i syfte att konkretisera direktiven om tekniska hinder, och den sociala dialogens autonomi, som erkändes i Maastricht-fördraget

3.2 Denna metod utsträcktes gradvis till andra områden genom etiska regler och frivilliga avtal: konsumenträttigheter, särskild när det gäller e-handel (t.ex. information, märkning, märken, betalningssäkerhet), tjänster, inbegripet finansiella tjänster (t.ex. ömsesidigt erkännande av kvalifikationer) och miljöskydd (t.ex. uppfyllande av gällande normer).

3.3 Ett mellaninstitutionellt avtal⁽⁸⁾ som slöts den 16 december 2003 mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen innebar att självreglering och samreglering på inre marknaden för första gången definierades och organiserades. Kommittén konstaterar med förvåning att arbetsmarknadsparterna, som har en viktig roll i utarbetandet av de rättsliga bestämmelserna, inte rådfrågades i detta sammanhang.

3.4 Under de senaste tio eller femton åren har bruket av självreglering och samreglering utförd av berörda parter ökat starkt på Europainivå, vilket framgår av EESK:s databas PRISM⁽⁹⁾. Bland dessa initiativ har Observationsgruppen för inre marknaden noterat följande:

- Självreglering inom reklambranschen, restaurang- och turistnäringarna.
- Etiska regler för ingenjörer, jurister, konsulter, advokater, kapitalförvaltare och fastighetsmäklare.
- Branschövergripande avtal om föräldraledighet, deltidsarbete, tillfällig anställning och distansarbete.
- Arbetsmarknadsinitiativ och avtal inom byggbranschen, hotellnäringen, frisörbranschen, jordbruket, sockerindustrin och den civila luftfarten.
- Förvaltning av pensionsfonder inom den sociala ekonomin.
- Konsumentregler rörande säkerheten inom e-handel, leverantörer av Internettjänster, webbaserade försäkringar, gränsöverskridande postorderhandel och bostadslån.
- Miljöavtal om minskade utsläpp och lägre energikonsumtion.
- Alternativa metoder för tvistlösning, särskilt för konsumenter.

3.5 Om självregleringen och samregleringen skall nå framgång beror i första hand på följande faktorer:

- Tillräcklig frihet för näringslivet och det civila samhället.
- De offentliga myndigheterna bör ha en öppen attityd, eller till och med vara inställda på partnerskap.
- Representativiteten hos dem som medverkar i självregleringen.

⁽⁸⁾ EUT C 321, 31.12.2003.

⁽⁹⁾ PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market).

- Tydliga förfaranden och ett effektivt genomförande.
- Stränga kontroller av resultat och uppföljning, med sanktioner om så krävs.

3.6 Självreglering och samreglering kan endast ge lösningar i enskilda fall som komplement till arbetet inom lagstiftningsmyndigheten, vilken alljämt innehar de avgörande befogenheterna som en del av sin uppgift att tillvarata allmänintresset. Det skulle bidra till att förenkla lagstiftningen inom bestämda områden om självreglering vore mer allmänt utbredd inom de europeiska branschorganisationerna.

3.7 I en informationsrapport om dagsläget beträffande samreglering och självreglering på inre marknaden, som antogs av EESK den 10 februari 2005, utvecklas dessa analyser och uppgifter (CESE 1182/2004)⁽¹⁰⁾.

4. Tullarrangemang i ett utvidgat Europa

4.1 Kommissionens förslag om ändring av gemenskapens tullkodex syftar till att förenkla den gällande lagstiftningen och uppnå mer omfattande harmonisering och integration. Utvidgningen kommer att leda till förändringar både i EU:s lagstiftning och i existerande tullarbetsmetoder. Tullarbetet vid EU:s yttre gränser uppvisar stora variationer mellan olika medlemsstater, särskilt när det gäller bemanning och resurser, och kanske även grundlighet. Detta reser en fråga som har fått ökad relevans i och med utvidgningen, nämligen hur effektiva tullkontrollerna är på europeisk nivå och därför hur skyddad inre marknaden är mot illojal konkurrens, smuggling och varumärkesförfälskning. Det skulle vara värt att undersöka möjligheten att inrätta en motsvarighet till OLAF på tullområdet i syfte att skydda intäkterna från tullar och jordbruksavgifter. Om det ömsesidiga förtroendet mellan tullmyndigheter i olika medlemsstater går förlorat, hotar detta att leda till att kontroller inom gemenskapen återinförs, vilket skulle äventyra såväl inre marknadens enhet som friheterna på denna marknad.

4.2 EU:s tullarbete måste organiseras mer effektivt och på ett mer homogent sätt om inre marknaden skall kunna fungera ordentligt. Idealet skulle kunna vara att inrätta en gemensam europeisk tullmyndighet, men medlemsstaterna har hittills visat ett svagt intresse för en sådan åtgärd, till stor del beroende på att de inte har tillräckligt stort ömsesidigt förtroende för effektiviteten i de olika ländernas tullmyndigheter. EESK skulle därför vilja att samarbetet gradvis ökar mellan de 25 nationella myndigheterna. Flera gemensamma utbildningsprogram och utbyte av tulltjänstemän behövs för att närma sig detta mål, men det finns inte många tecken på politisk vilja bland medlemsstaterna.

5. Hinder för inre marknaden

5.1 En bättre kartläggning bör göras av sådana hinder som kränker principen om en inre marknad och som därför bör avlägsnas så snart som möjligt (t.ex. blockering av gemenskapspatentet, dubbelbeskattning, offentliga upphandlingskontrakt med en lydelse som gynnar "nationella mästare" och fragmentering av regler som gäller för immateriella rättigheter), och av

sådana hinder som kommer att finnas kvar på grund av olika medlemsstaters egenart och som aktörerna helt enkelt måste anpassa sig till (t.ex. kulturell mångfald, språkliga egenheter och skillnader i beskattning). Kommissionens Solvit-nätverk är alltså inte tillräckligt känt men har börjat visa resultat och bör utvecklas.

6. Företagen och inre marknaden

6.1 Småföretag drabbas i särskilt hög grad av överdriven byråkrati och förekomsten av handelshinder. Många vill lättare få tillträde till inre marknaden, särskilt i olika gränsområden. De har inte någon möjlighet att få tillgång till en förenklad rättslig status med Europaomfattande räckvidd.

6.2 EESK har efterlyst en förenklad europeisk bolagsstadga⁽¹¹⁾ som är öppen för företag av alla storlekar i syfte att underlätta deras verksamhet på inre marknaden. En genomförandestudie håller på att genomföras, och med utgångspunkt i denna skall kommissionen besluta om huruvida det är lämpligt att utarbeta ett förslag för att uppnå detta och hur förslaget i så fall skall se ut. (Kommissionen räknar med att studien skall vara klar i juni 2005.)

6.3 EESK ser även fram emot resultaten av kommissionens utredning av alla de olika former av dubbelbeskattningsavtal som föreligger mellan medlemsstaterna och mellan dem och tredje land⁽¹²⁾. En utredning pågår, och resultaten av denna och förslag till möjliga lösningar kommer att läggas fram senare i år.

7. Konsumenter – och arbetstagare – är vinnarna på inre marknaden

7.1 Alla EU-länder erkänner att framstegen på inre marknaden har gett konsumenterna mycket större valmöjligheter, särskilt när det gäller varor (utbud och prisvärdhet). Vid sidan av olika EU-regler till skydd för konsumentintressena har frivillig eller avtalsgrundad självreglering växt fram under senare år, särskilt för e-handel. Denna självreglering omfattar betalningssäkerhet, garantier, kundservice efter köpet och alternativa metoder för tvistlösning. Bland prioriterade förbättringar kan särskilt nämnas konsekvensanalyser av planerad lagstiftning, ett realistiskt men inte onödigt betungande genomförande av försiktighetsprincipen, ett verkingsfullt skydd av konsumenternas rättigheter över gränserna och ett effektivt alternativt tvistlösningssystem.

7.2 Vi får inte glömma bort att inre marknaden har ytterligare ett syfte: att skapa nya arbetstillfällen. Detta är möjligt endast om beslutsamma insatser görs för att undanröja existerande hinder. Nu när utvidgningen just har ägt rum anser EESK att det för att åstadkomma en verklig multiplikatoreffekt är viktigare än någonsin att ha en proaktiv informationspolitik där medlemsstaternas nationella myndigheters medverkan är nödvändig, samt att se till att medlemsstaterna har ansvarsskyldighet. Informationsnätverken (exempelvis Eures och problemlösningstjänster som Solvit) finns på plats men används för lite till följd av bristande stöd och information.

⁽¹⁰⁾ Föredragande: Bruno Vever.

⁽¹¹⁾ EGT C 125/100, 27.5.2002, yttrandet om "Små och medelstora företags gemenskapsrättsliga status", föredragande: Henri Malosse.

⁽¹²⁾ EUT C 117/10, 30.4.2004.

7.3 Skapande av ny sysselsättning och arbetstagares rörlighet är också några av målen på inre marknaden, och olika utbildningsprogram måste fokuseras mer på anpassning till den "kunskapsbaserade ekonomin". Som redan påpekats i det EESK-yttrande som omnämns i punkt 1.5 vill kommittén dessutom understryka att det inte räcker med att skapa den inre marknaden för att lösa problemen på den europeiska arbetsmarknaden. Det kommer dessutom att behövas ytterligare aktiva åtgärder.

7.4 EESK kommer fullt ut att stödja kommissionen i dess strävan att uppnå framsteg på dessa viktiga politikområden och hoppas att de nationella regeringarna samarbetar genom att göra allt de kan för att skynda på antagandet och genomförandet av sina åligganden. EESK beklagar att några "gamla" medlemsstater har infört restriktioner för den fria rörligheten för arbetstagare från "nya" medlemsstater, och efterlyser en översyn av "övergångsperioderna".

8. En tjänstemarknad som släpar efter

8.1 Om hindren skall kunna undanröjas krävs en dynamisk jämvikt mellan marknadstryck, ömsesidigt erkännande och harmonisering. Detta innebär ett nytt partnerskap mellan EU-institutionerna, medlemsstaterna, tjänsteleverantörerna och användarna i syfte att bättre kunna bedöma befintliga hinder, förhindra att nya uppstår, samordna olika strategier, förenkla regler, skapa förutsättningar för möjliga övergångsprocesser och beakta handelns globalisering.

8.2 Marknadspotentialen för tjänster är alltså till största delen outnyttjad på grund av nationella krav som är oförenliga med ett fritt tillhandahållande av tjänster. Fullbordandet av inre marknaden för tjänster har blivit outhärligt på grund av a) handelns internationalisering och de aktuella WTO-förhandlingarna om tjänster, och b) euron, som har lett till ökad konkurrens och ett ökat behov av en inre marknad för tjänster.

8.3 När det gäller finansiella tjänster som försäkrings- och banktjänster är det vissa medlemsstaters förhållningstaktik som ligger bakom både de långsamma framstegen med att förverkliga handlingsplanen för finansiella tjänster och det långsamma genomförandet med avseende på försöken att realisera Lissabonagendan. Det händer alltför ofta att somliga regeringschefer kommer överens om politiska deklarationer vid Europeiska rådets möten, med instruktioner till kommissionen att vidta åtgärder, och därefter glömmor bort hela saken när de väl har återvänt till sina egna huvudstäder.

8.4 Lagstiftningsfasen i handlingsplanen för finansiella tjänster håller på att avslutas. Vad som nu är viktigt är ett enhetligt genomförande av lagstiftningsåtgärderna i medlemsstaterna.

8.5 Kommissionens återhämtningsstrategi är nödvändig. Den innebär dock att mångfalden i de berörda branscherna måste beaktas. Ett sätt att klara av denna mångfald är att i högre grad använda sig av professionell samreglering och självreglering på europeisk nivå. De berörda socioekonomiska intressegrupperna bör ta nya initiativ i syfte att fullt ut kunna medverka i denna öppningsprocess.

8.6 I ett yttrande som antogs den 10 februari 2005 presenteras kommitténs synpunkter på "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänster på den inre marknaden" (CESE 137/2005) ⁽¹³⁾.

9. Sammanfattning

9.1 Såväl inre marknaden som arbetsmarknaden är under ständig utveckling. Hur man hanterar förändringar utgör en viktig utmaning för Europeiska kommissionen och i synnerhet för arbetsmarknadens parter.

9.1.1 Kommissionen bör fokusera sitt arbete på att förenkla de befintliga EU-bestämmelserna, konsolidera dem och öka enhetligheten mellan dem, så att både tjänsteleverantörer och konsumenterna kan utnyttja inre marknaden fullt ut.

9.2 EESK uppmanar också medlemsstaternas regeringar att visa politisk vilja genom att införa mekanismer för ett ökat tull-samarbete.

9.3 EESK anser att det främsta hindret för att fullborda inre marknaden är medlemsstaterna. Några förhåller sig genomförandet, andra genomför lagstiftning på ett alltför detaljerat sätt, vilket skapar antagonism mot inre marknaden och EU. Andra lägger hinder i vägen, t.ex. genom att anta nationella lagar som förbjuder gränsöverskridande uppköp av finansinstitut, exempelvis banker. Andra tillåter den egna nationaliserade industrin att genomföra gränsöverskridande företagsuppköp utan att medge motparterna samma möjlighet. Tillgången till obegränsade ekonomiska resurser för nationaliserade företag i vissa länder utgör en snedvridning av konkurrensen och är ett problem som kommissionen hittills har dragit sig för att angripa.

Bryssel den 7 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Föredragande: Arno Metzler och Ernst Erik Ehnmark.

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

A. Följande ändringsförslag som fått en fjärdedel av de avgivna rösterna avslogs under plenarsessionen:

Ny punkt 7.4

Stryk samtidigt sista meningen i f.d. punkt 7.4 (ny punkt 7.5):

”När det gäller arbetskraftens fria rörlighet påpekar kommittén på nytt att de överenskomna övergångsbestämmelserna måste åtföljas av aktiva åtgärder för att skärpa de ekonomiska och sociala normerna i de nya medlemsländerna om man vill åstadkomma en gemensam arbetsmarknad som fungerar för alla medlemsstater. Unionens politik på alla områden måste syfta till att undanröja de rådande skillnaderna, som hindrar framsteg, och snabbt skapa förutsättningar för arbetskraftens fria rörlighet.”

Motivering

Undanröjandet av ekonomiska och sociala skillnader måste prioriteras så att medborgarna – även arbetstagarna – kan dra nytta av inre marknaden och social dumpning undvikas.

Röstningsresultat

Röster för: 67

Röster emot: 68

Nedlagda röster: 9

Punkt 8.2

Ändra enligt följande:

”Marknadspotentialen för tjänster är alljämt till största delen outnyttjad på grund av nationella krav som är oförenliga med ett fritt tillhandahållande av tjänster. Fullbordandet av inre marknaden för tjänster kan öka denna potential. I sitt yttrande ⁽¹⁾ om Europaparlamentets och rådets tjänstedirektiv ⁽²⁾ rekommenderade kommittén en omfattande omarbetning av förslaget och uttalade sig emot ett generellt införande av principen om ursprungsland. Kommittén grundade sin inställning på den utjämning nedåt av konsument-, arbetstagar- och miljöskyddsnormer som skulle bli resultatet av konkurrensen mellan systemen. ~~har blivit oundgängligt på grund av a) handels internationalisering och de aktuella WTO förhandlingarna om tjänster, och b) euron, som har lett till ökad konkurrens och ett ökat behov av en inre marknad för tjänster.~~”

Motivering

De orsaker till upprättandet av den europeiska inre marknaden som nämns här (internationaliseringen, konkurrensen till följd av eurons införande samt utvidgningen) är inte övertygande och togs inte upp på det sätt som beskrivs här i diskussionerna vid utarbetandet av EESK:s yttrande om förslaget till direktiv om tjänster på den inre marknaden. Den breda diskussion som fördes inom EESK om tjänster inom EU återges på ett mycket vilseledande sätt i den nuvarande versionen av punkt 8.2. Med en utjämning nedåt motsätter man sig också de mål som EU fastställt i fördragen och i utkastet till konstitution.

Röstningsresultat

Röster för: 76

Röster emot: 77

Nedlagda röster: 9

⁽¹⁾ CESE 137/2005

⁽²⁾ 'Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänster på den inre marknaden' (KOM(2004) 2 slutlig).

Punkt 8.7

Lägg till text enligt följande:

"I ett yttrande som antogs den 10 februari 2005 presenteras kommitténs synpunkter på 'Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänster på den inre marknaden' (CESE 137/2005) ⁽³⁾. Detta yttrande innehåller en bilaga I med ett stort antal ändringsförslag som avslogs under debatten, trots att de fick minst en fjärdedel av de angivna rösterna."

Motivering

Ett yttrande om ett så komplicerat och omdiskuterat direktiv kan inte vara entydigt, som punkt 8.7 antyder. Därför vore det rimligt att nämna att yttrandet också innehåller en bilaga med ändringsförslag som inte antogs, trots att de fick mer än en fjärdedel av rösterna.

Röstningsresultat

Röster för: 58

Röster emot: 114

Nedlagda röster: 4

Lägg till en ny punkt 9.4

"Verkliga miljöskydds- och konsumentskyddsfrågor måste respekteras och få helt och fullt stöd. Kommittén vill dock uppmärksamma att de kan framföras på ett felaktigt sätt av vissa medlemsstater, som vill hindra genomförandet av gemenskapslagstiftning eller framhärda med nationell lagstiftning som strider mot principerna för den inre marknaden."

Motivering

Medlemsstaterna har rätt att sätta sig emot förslag som påverkar miljöskyddet eller konsumentskyddet negativt. Det finns dock exempel på att dessa frågor missbrukats när det verkliga skälet till motstånd ligger i nationella intressen.

Röstningsresultat

Röster för: 80

Röster emot: 83

Nedlagda röster: 10

- B. Följande texter från facksektionens yttrande avslogs till förmån för ändringsförslag som antogs av församlingen men fick minst en fjärdedel av de avgivna rösterna:

- 2.1 När det gäller inre marknaden bygger de sex ordförandeskapens prioriteringar på Lissabonstrategin. För att göra det lättare att uppnå Lissabonmålen, och rent generellt för att sätta fart på den europeiska ekonomin, har kommissionen utarbetat ett dokument med titeln *Handlingsplan för en bättre och enklare lagstiftning* ⁽⁴⁾. Sedan 1 maj 2004 berörs en stor marknad bestående av 25 stater.

Röstningsresultat

Röster för: 53

Röster emot: 72

Nedlagda röster: 3

⁽³⁾ Föredragande: Arno Metzler och Ernst Erik Ehnmark

⁽⁴⁾ KOM(2002) 278 slutlig.

- 3.3 Ett mellaninstitutionellt avtal ⁽⁵⁾ som slöts den 16 december 2003 mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen innebar att självreglering och samreglering på inre marknaden för första gången definierades och organiserades.

Röstningsresultat

Röster för: 50

Röster emot: 83

Nedlagda röster: 3

- 8.6 Fullbordandet av inre marknaden är fortfarande det främsta målet, med det välkomna tillägget att försök görs att öppna EU-marknaden för internationell konkurrens inom ramen för WTO:s Doha-runda. Det kommer att krävas större flexibilitet och ökad konkurrenskraft om EU skall kunna förverkliga sin fulla potential. De tio nya medlemsstaterna kommer att vara angelägna om att detta resultat verkligen uppnås – de har mest att vinna på liberaliseringen.

Röstningsresultat

Röster för: 68

Röster emot: 85

Nedlagda röster: 10

- 9.1.1 Enligt EESK:s åsikt borde kommissionen lägga in ett uppehåll i lagstiftningsarbetet för att ge medlemsstaterna tillräcklig tid att införliva i synnerhet åtgärderna i handlingsplanen för finansiella tjänster i det nationella rätts-systemet och pröva deras effektivitet. Denna andhämtningspaus kunde kommissionen utnyttja för att förenkla de befintliga EU-bestämmelserna, konsolidera dem och öka enhetligheten mellan dem, i syfte att utnyttja inre marknads potential vad avser såväl utbuds- som efterfrågesidan. Nya initiativ bör däremot endast läggas fram i undantagsfall, och då först efter en sträng kostnads-/nyttoanalys som visar att nya rättsakter krävs.

Röstningsresultat

Röster för: 76

Röster emot: 94

Nedlagda röster: 5

⁽⁵⁾ EUT C 321, 31.12.2003.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Förbättra förtroendet för elektroniska B2B-marknader"

(KOM(2004) 479 slutlig)

(2005/C 255/04)

Den 14 juli 2004 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **Göran Lagerholm**.

Vid sin 416:e plenarsession (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 131 röster för och 4 nedlagda röster:

1. Bakgrund

1.1 Kommissionen har lagt fram ett meddelande om ökat förtroende för elektroniska B2B-marknader. Kommitténs ståndpunkt kan sammanfattas på följande sätt:

- Rapporten behandlar generellt sett viktiga frågor om acceptandet av e-marknader och denna behandling är rättvisande.
- Det krävs dock ytterligare åtgärder. Det är delvis förståeligt att det finns en avvaktande attityd på marknaden. Det är framför allt de mer avancerade formerna av elektroniska marknader som skiljer sig från de traditionella affärsmodellerna i de små och medelstora företagen.
- Om man betraktar den gränsöverskridande handeln, finns andra hinder som är betydligt viktigare.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Kommissionens meddelande bygger i hög grad på det arbete som utförts av en expertgrupp med företrädare för industrin och tillhandahållare av elektroniska marknader ("expertgruppen")⁽¹⁾. I meddelandet diskuteras behovet av ett ökat förtroende för elektroniska B2B-marknader för att minska de ekonomiska risker som uppstår i samband med illojala eller olagliga affärsmetoder på dessa marknader. Det finns en möjlighet att de elektroniska B2B-marknaderna bidrar till en förbättrad effektivitet genom att transaktionskostnaderna minskar och konkurrensen stärks, men detta beror till stor del på hur villiga företagen är att använda dem. För att undanröja de potentiella hinder som beror på brist på förtroende för de elektroniska B2B-marknaderna tänker kommissionen vidta följande åtgärder:

⁽¹⁾ Report of the Expert Group on B2B Internet trading platforms. Final report. <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/b2b/wshop/fin-report.pdf>

— I nära samarbete med medlemsstaterna analysera gällande nationell lagstiftning om illojala handelsmetoder på elektroniska B2B-marknader.

— Uppmuntra aktörerna att komma överens om eller se över uppförandekoder för att främja de principer om rättvis handel på de elektroniska B2B-marknaderna som beskrivs i detta meddelande.

— Inleda en undersökning av vilken ekonomisk inverkan de elektroniska B2B-marknaderna har på de europeiska företagens konkurrenskraft och produktivitet, och därvid analysera de direkta och indirekta kostnaderna och fördelarna för dem som använder dessa marknader. Resultaten av denna undersökning kommer att diskuteras med aktörerna.

— Erbjuder konsekvent upplagd information om hur konkurrensreglerna tillämpas på elektroniska B2B-marknader för att ge vägledning om konkurrensfrämjande beteende.

2.2 Syftet med meddelandet är att uppmuntra en intensivare dialog mellan aktörer på elektroniska B2B-marknader när det gäller att respektera principerna om rättvis handel och säkerhetsbestämmelser. Detta borde leda till att möjliga hinder för användandet av sådana elektroniska handelsformer undanröjs. Kommissionen kommer regelbundet att rapportera om de framgångar som uppnåtts via den europeiska portalen för e-handel.

3. Elektroniska B2B-marknader – definition

3.1 B2B-marknader kan definieras som Internetbaserade handelsplattformar där företag utbyter varor och tjänster. Enligt denna tämligen breda definition kan B2B-marknader delas in i följande kategorier, i enlighet med de olika transaktionsfunktioner som erbjuds.

— Elektroniska anslagstavlor, som är den enklaste typen av e-marknader, erbjuder endast en begränsad transaktionsfunktion. Transaktioner förbereds genom att möjligheter ges att avisera en specifik önskan att köpa eller sälja något.

- Börser, som är en utvidgning av elektroniska anslagstavlor. I normalfallet erbjuds härigenom mekanismer för att para ihop köpare och säljare, kontrollera deras interaktion och göra det möjligt för dem att förhandla via plattformen.
- Katalogbaserade e-marknader som erbjuder en produktkatalog som är en kombination av olika säljares kataloger. Auktionstjänster, som är formella prissättningsmetoder på en Internetbaserad handelsplattform, där försäljningsauktioner initieras av en säljare som vill sälja produkter eller tjänster till högsta möjliga pris. Omvända auktioner (eller "upphandlingsauktioner") initieras av köparen med målsättningen att anskaffa produkter och tjänster till lägsta möjliga pris.

Antalet aktiva e-marknader har varierat över tiden och är inte stabilt. Man beräknar att ungefär 1 000 e-marknader för närvarande är aktiva i världen, vilket är ca 20 % mindre än för två år sedan [SEK(2004) 930].

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommissionens meddelande behandlar frågan om att förbättra förtroendet för elektroniska B2B-marknader. De elektroniska marknaderna utgör en viktig del av det mer övergripande område som utgörs av den allmänna e-handeln. Vissa generella omdömen kan ges om denna typ av e-handel.

4.1.1 Rent generellt bidrar väl fungerande elektroniska marknader till en mer effektiv företagsmiljö. På längre sikt är detta positivt för det europeiska näringslivet och för sysselsättningen. Ökad konkurrens sporrar det europeiska näringslivet att bli effektivare. EESK stöder därför åtgärder som är positiva för utvecklingen av elektronisk handel. Detta har också framhållits i tidigare yttranden.

4.1.2 I sitt yttrande om förslaget till direktiv om vissa rättsliga aspekter på den elektroniska handeln på den inre marknaden⁽²⁾ framhåller kommittén att oklara juridiska ramvillkor försvårar den elektroniska handeln. Kommissionens meddelande avser att komma till rätta med detta problem, vilket kommittén välkomnar.

4.1.3 I sina yttranden om kommissionens meddelanden "Att hjälpa små och medelstora företag att bli digitala"⁽³⁾ och "Anpassning av politiken för e-affärer i en föränderlig miljö: Lärdomar från Go Digital-initiativet samt kommande utmaningar"⁽⁴⁾ har EESK framfört sina kommentarer om kommissionens satsningar på elektroniskt företagande. På det hela taget är dessa kommentarer fortfarande giltiga.

⁽²⁾ EGT C 169, 16.6.1999.

⁽³⁾ EGT C 80, 3.4.2002.

⁽⁴⁾ EUT C 108, 30.4.2004.

4.1.4 För företagen och den offentliga sektorn är elektroniska affärer av mycket stor betydelse. De möjliggör ökad konkurrenskraft, handel på inre marknaden och lika möjligheter för små och medelstora företag. Det är viktigt att främja användningen av denna nya teknik, särskilt bland små och medelstora företag. Kommittén välkomnar och stöder kommissionens arbete inom detta område.

4.1.5 Kommittén är också positiv till expertgruppens resultat när det gäller B2B-Internetplattformar. Gruppen har gjort ett noggrant arbete när det gäller att identifiera problem. Den är dock något otydlig i sin redogörelse för de små och medelstora företagens kunskaper om fördelarna med denna teknik. På sidan tio står det att små och medelstora företag i allmänhet känner till och inser fördelarna med e-handel. På sidan elva står det dock att de små och medelstora företagen fortfarande tvekar att fullt ut satsa på den elektroniska handeln och att detta beror på att de inte känner till teknikens för- och nackdelar. Det är viktigt att påpeka skillnaden mellan elektronisk näringsverksamhet och elektronisk handel. En möjlig slutsats är att de små och medelstora företagen är medvetna om de allmänna möjligheter den nya informationstekniken ger, men att de fortfarande tvekar inför den elektroniska handeln.

4.1.6 Även om det finns kunskap om de möjligheter elektronisk näringsverksamhet ger och trots att många små och medelstora företag är banbrytare när det gäller e-handel, finns det fortfarande vissa problem som gör att de flesta små och medelstora företag inte kan delta fullt ut i "den elektroniska miljön för näringsverksamhet". Dessa problem är allmänna och inte specifikt begränsade till den elektroniska handeln men gäller även denna:

- De små och medelstora företagen brukar vara mer inriktade på omedelbara problem. De tvekar att investera i teknik och i metoder som inte omedelbart betalar sig.
- Avsaknaden av lösningar utformade och utvecklade för små och medelstora företag. Små och medelstora företag har inte samma krav som större företag, och vad värre är tenderar konsulter ofta att vara alltför dyra för de små och medelstora företagen, så dessa kan inte med lätthet använda existerande lösningar.
- Små och medelstora företag har ofta inte de specialister som krävs för många av programvarupaketerna eller för att utveckla sina egna gränssnitt till standardprogramvara.
- Många större företag kräver av sina underleverantörer att de skall använda särskild programvara som ett villkor för att erhålla eller bibehålla uppdraget som underleverantör. Detta leder till en låst situation, eftersom små och medelstora företag ofta inte har råd med eller kan hantera den sammansatta tekniska situation som skapas om flera av deras kunder kräver att just deras specifika lösning skall användas. Denna brist på allmänna standarder kan också ses som ett problem.
- Elektronisk näringsverksamhet leder till stordriftsfördelar, som gynnar de större företagen, eller till och med till regressiva effekter vilket antyds ovan. De små och medelstora företagen är i princip maktlösa eftersom kostnaderna för tekniskt stöd i stort sett är desamma oavsett storlek. De kan dessutom tvingas införa flera olika lösningar medan de stora företagen bara behöver en lösning.

4.1.6.1 Kommissionen har lagt fram flera initiativ för att stödja elektronisk näringsverksamhet för små och medelstora företag. Kommittén stöder dessa initiativ och uppmanar kommissionen att presentera ytterligare initiativ eller förbättra befintliga initiativ som stöder dessa företags särskilda behov när det gäller anpassning av programvara och standarder.

4.1.7 EESK vill också särskilt framhålla att det är viktigt att skapa incitament för små och medelstora företag att lära sig hur man kan bedriva elektronisk handel. Det område som omfattar elektronisk handel och elektroniskt företagande växer snabbt. En metod som bör undersökas närmare är incitament för små och medelstora företag inom ramen för det livslånga lärandet.

4.1.7.1 Ett sådant förslag ligger helt i linje med de rekommendationer som kommittén nyligen antog i sitt yttrande om livslångt lärande (?). I det yttrandet rekommenderar kommittén att programmen för livslångt lärande i större utsträckning bör rikta sig mot dem som redan befinner sig på arbetsmarknaden, samtidigt som man skapar en direkt koppling mellan dessa program och målsättningen att skapa en kunskapsbaserad ekonomi. EESK anser det vara särskilt viktigt att små och medelstora företag ges möjlighet att delta i programmen.

5. Särskilda kommentarer

5.1 B2B-Internetplattformar

5.1.1 Expertgruppen har i sin slutrapport gjort en åtskillnad mellan olika typer av handelsplattformar. Kommittén stöder gruppens åsikt att det är fel att fokusera enbart på elektroniska marknadsplatser. Det finns många olika sätt att delta i den elektroniska näringsverksamheten. Företagen har olika behov och affärsprinciper. Expertgruppen konstaterar att de flesta problemen i de små och medelstora företagen hänger samman med de elektroniska marknadsplatserna och framför allt med omvända auktioner, vilket är anledningen till att denna typ av B2B-handelsplattformar på Internet uppmärksammats mest.

5.1.2 Kommittén vill också ta tillfället i akt och uppmärksamma det pågående arbetet med att genomföra de två direktiven om offentlig upphandling i medlemsstaternas nationella lagstiftning. De två direktiven innehåller bestämmelser som möjliggör elektronisk upphandling. Även om vi förmodligen kommer att få se olika lösningar i olika medlemsstater är det naturligtvis mycket värdefullt för näringslivet att användningen av elektroniska hjälpmedel främjas genom offentlig upphandling. Kommissionen har också lanserat en handlingsplan för genomförandet av en ramlagstiftning avseende offentliga elektroniska inköp. Detta kommer att göra de små och medelstora företagen förtroga med elektroniskt företagande.

5.1.3 Kommittén instämmer i detta resonemang men konstaterar att det finns en särskild potential på de elektroniska marknadsplatserna som bör utnyttjas. Kommittén är positiv till kommissionens meddelande. Bristen på förtroende är dock inte den enda anledningen till att de små och medelstora företagen är tveksamma till de elektroniska marknadsplatserna och till B2B-handelsplattformar på Internet i stort.

5.1.3.1 Expertgruppen anser att näringspolitiken – genom att främja kompatibilitet, rättvisa och insyn på marknaden – kan spela en viktig roll det gäller att hjälpa de små och medelstora företagen att anpassa sig till de utmaningar som hänger samman med handelsplattformar på Internet. Den anser vidare att myndigheterna inte bör främja någon särskild form av e-handel eller förorda någon särskild försäljningskanal eller funktion på Internethandelsplattformarna. Det krävs också ytterligare åtgärder när det gäller förtroende, standardisering samt åtgärder för ökad medvetenhet om och insyn på marknaden.

5.1.3.2 De små och medelstora företagen måste förse B2B-Internethandelsplattformarna med information. Behovet av standardisering blir större ju mer avancerad plattformen är. De standarder som finns är fortfarande långt ifrån heltäckande och när de blir det måste det dessutom finnas programvara som är anpassad för de små och medelstora företagen.

5.1.3.3 Bristen på standarder gäller inte enbart de tekniska lösningarna utan också människans användning av tekniken. Det är förståeligt att de små och medelstora företagen är tveksamma till handelsplattformar på nätet både med tanke på det stora antal plattformar som finns och på de problem som följer med flerspråkighet. Standardiseringsorganen bör, liksom kommissionen, arbeta mer med denna fråga, särskilt om målsättningen är att främja handel över gränserna. Det saknas också standardiserade klassificeringar och benämningar för produkter och tjänster, och EESK stöder de satsningar som CEN (det europeiska standardiseringsorganet) och ISSS (systemet för standardisering i informationssamhället) fortlöpande gör i denna riktning.

5.1.3.4 I viss utsträckning kan små och medelstora företag ha svårt att delta i elektroniska auktioner eller bedriva elektronisk handel på grund av upphandlingens storlek. Små och medelstora företag har begränsade möjligheter att leverera stora volymer. Detta är en fråga som bör uppmärksammas framför allt när det gäller offentlig upphandling.

5.1.3.5 Det kan vara så att användning av handelsplattformar på Internet förhindras på grund av olikheter i nationell lagstiftning och skillnader i tillämpning av EU-direktiv. Ur harmoniseringssynpunkt är det beklagligt att många direktiv tillåter nationella valmöjligheter. E-namnteckningar är ett stort problem. Kommittén välkomnar och stöder uttryckligen kommissionens initiativ att analysera den befintliga lagstiftningen.

5.2 Elektroniska marknader och elektronisk budgivning

5.2.1 B2B-handelsplattformarna på Internet är uppbyggda för olika syften. De elektroniska marknaderna syftar till att få fram ett "lägsta pris". I många fall är dock inte detta den avgörande faktorn. Leverans "just in time", servicekostnader och kostnader för att anpassa programmen är lika viktiga eller viktigare. Dessa faktorer är svåra att garantera på mer eller mindre automatiserade elektroniska marknader, vilket kan vara en av förklaringarna till att sådana marknader ännu inte är särskilt utvecklade.

(?) EUT C 133, 6.6.2003.

5.2.2 För de små och medelstora företagen är priset sällan den viktigaste konkurrensfaktorn utan i stället flexibilitet och anpassning. Den personliga kontakten är också viktig. De elektroniska marknaderna innebär en ny "affärskultur" som de små och medelstora företagen inte alltid är anpassade till. Anonymiteten på Internet kan verka avskräckande på dessa företag. Psykologiska motiv kan vara mycket betydelsefulla för att förklara oviljan att använda elektroniska marknader. Detta måste man ta hänsyn till i utformningen av uppförandekoder.

5.2.3 I diskussionen om konkurrensregler för B2B-marknaderna sägs det att "s.k. nätverkseffekter" kan leda till en dominerande ställning för en nätverksoperatör. Man kan diskutera hur relevant denna fråga är. Risken för missbruk av dominerande ställning verkar i de flesta fall vara begränsad. Vi är dock positiva till att kommissionen bevakar detta, så att missbruk av betydande maktförhållanden på marknaden kan upptäckas, men vi är fullständigt övertygade om att särskilda bestämmelser för elektroniska marknader inte bör införas i detta sammanhang. Regleringen av e-marknader skall i största möjliga utsträckning motsvara bestämmelserna för traditionella marknader. Bestämmelser och direktiv måste vara neutrala i förhållande till teknik och mekanismer för tillhandahållande av tjänster.

5.3 Tillit och förtroende

5.3.1 Kommittén stöder kommissionens avsikt att uppmuntra aktörerna att komma överens om eller se över uppförandekoder. Den stöder också expertgruppens förslag att använda checklistor.

5.3.2 Kommissionen påpekar i meddelandet (s. 4) att många företag därför kan uppfatta det som svårt att skilja på en förskjutning i maktförhållandena på marknaden som måste accepteras av ekonomiska skäl, och illojala metoder som inte följer rättsliga bestämmelser eller uppförandekoder. När nya företagsmodeller införs, tar det ofta tid för marknaden att anpassa sig. Kommissionens kommentarer är väsentliga, och man borde lägga större tyngdpunkt på att försöka förklara de nya marknadsmekanismerna.

5.3.3 Även om vissa leverantörer kan vara negativa till omvända auktioner, har detta redskap stor potential för produkter (ytterst väldefinierade produkter som det finns mycket små möjligheter att bygga varumärken för). Vi håller med om att bestämmelserna för denna sorts auktioner måste vara stränga, oavsett om det handlar om elektroniska eller andra medel.

5.3.4 Det finns många aspekter vad gäller frågorna om tillit och förtroende:

- Förtroende för marknadsplatserna, dvs. tro på att företagets verksamhet gynnas av dessa.
- En uppfattning att den specifika marknadsplatsen som sådan är den "bästa" marknadsplatsen för företagets syften.
- Förvissning om att det inte finns "finstilta texter" (dolda bestämmelser).
- Tillit till reglerna på marknadsplatsen och till att de följs av samtliga aktörer.
- Förtroende vad gäller säkerhet och bakomliggande teknik.
- Förvissning om att köparen eller säljaren har tillgång till rätt information.
- Förtroende för att dessa aspekter är de som ligger till grund för resultatet.

Man bör beakta dessa och andra aspekter av förtroende och tillit.

5.4. Sammanfattningsvis delar vi kommissionens åsikter på alla viktiga punkter i slutsatserna i meddelandet. Det är dock viktigt att påpeka att det är ett viktigt eller till och med nödvändigt steg att främja användningen av B2B-Internetplattformar och elektroniska marknader, men att det krävs ytterligare åtgärder, exempelvis standarder, lämplig programvara, lagstiftning på nationell nivå och på EU-nivå samt insatser för ökat medvetande.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén
ordföranden
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för tjugonionde gången av rådets direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (ämnen som klassificeras som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska – c/m/r)"

(KOM(2004) 638 slutlig – 2004/0225 COD)

(2005/C 255/05)

Den 28 oktober 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **David Sears**.

Vid sin 416:e plenarsession (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 126 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Gemenskapens förslag om skydd av folkhälsan och miljön handlar för närvarande om tre mångåriga rättsakter om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen (rådets direktiv 67/548/EEG av den 27 juni 1967), om klassificering, förpackning och märkning av farliga preparat (beredningar) (rådets direktiv 88/379/EEG av den 7 juni 1988, ersatt av Europaparlamentets och rådets direktiv 99/45/EEG av den 31 maj 1999), och om användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (rådets direktiv 76/769/EEG av den 27 juli 1976).

1.2 Dessa direktiv har genom åren bibehållits och kompletterats genom andra EEG- och EG-direktiv, varigenom det rättsliga innehållet i rättsakterna ändrats och de olika bilagorna anpassats till de tekniska framstegen. Bilagorna innehåller olika tekniska detaljer, bland annat bestämmelser om vilka laboratorietester som skall göras och vilka risk- och skyddsfraser som skall användas samt kemisk identitet, CAS-nummer, EG-nummer och indexnummer och användningsområden för ämnena i fråga.

1.3 Direktiven i deras modifierade form har också till syfte att försöka bevara den inre marknaden för de ämnen och preparat (beredningar) som berörs och de måste därför stämma överens med varandra och med andra rättsakter som påverkar vissa sektorer (t.ex. pesticider eller kosmetika) eller stöder vissa handlingsprogram (t.ex. EU:s handlingsplaner mot cancer).

1.4 Detta förslag är den tjugonionde ändringen av rådets direktiv 76/769/EEG. Det är ett led i genomförandet och en logisk följd av den (slumpmässigt nog) tjugonionde anpassningen till tekniska framsteg av rådets direktiv 67/548/EEG genom kommissionens direktiv 2004/73/EG av den 29 april 2004.

1.5 Enligt kommissionens direktiv 2004/73/EG skall bland annat bilagorna I och V till rådets direktiv 67/548/EEG uppdateras som ett led i anpassningarna till de tekniska framstegen, bilaga I med avseende på klassificering, förpackning och märkning av vissa ämnen mot bakgrund av de senaste vetenskapliga rönen och bilaga V där metoderna för fastställande av ett ämnes eller preparats (en berednings) fysiokemiska egenskaper, toxicitet och ecotoxicitet skall ändras så att antalet försöksdjur minimeras.

1.6 Dessa ändringar fastställdes i kommissionens direktiv 2004/73/EG, som offentliggjordes i april 2004 (EUT L 152, s. 1–311). Ett antal preparat (beredningar) klassificerades eller klassificerades om som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska (CMR eller c/m/r-ämnen). Åtgärderna förklarades stå i överensstämmelse med yttrandet från kommittén för anpassning till teknisk utveckling av direktiv om avskaffande av tekniska hinder för handel med farliga ämnen och preparat (beredningar). I sådana fall krävs det inte något tidigare yttrande om kommissionens förslag från vare sig Europaparlamentet eller Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

1.7 Enligt ett annat rådsdirektiv, 94/60/EG (en tidigare ändring – den fjortonde – av rådets direktiv 76/769/EEG) får c/m/r-ämnen inte användas i ämnen eller preparat (beredningar) som släpps ut på marknaden och säljs till allmänheten. För att dessa ämnen skall kunna läggas till i bilaga I i rådets direktiv 76/769/EEG krävs det därför en genomförandeåtgärd, dvs. detta förslag. Enligt artikel 95 i fördraget skall medbeslutandeförfarandet med Europaparlamentet tillämpas i detta fall, och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén måste rådfrågas.

1.8 Under 2004 har kommissionen konsulterat ett antal organisationer som företräder de viktigaste intressenterna, bland annat CEFIC, CONCAWE, Eurometaux och BLIC (som representerar den kemiska industrin, olje-, metall- och gummiindustrin i Europa) och BEUC (som representerar konsumenterna i Europa), samt sakkunniga från medlemsstaterna.

2. Sammanfattning av kommissionens förslag

2.1 Enligt förslaget skall det införas 346 poster med ämnen som nyligen klassificerats eller omklassificerats enligt kommissionens direktiv 2004/73/EG i tillägget till bilaga I till direktiv 76/769/EEG. 304 av dessa 346 poster är dock redan belagda med restriktioner vad gäller försäljning till allmänheten eftersom de tidigare klassificerats som c/m/r-ämnen i kategori 1 eller 2. Det är alltså bara 42 ämnen som för första gången beläggs med restriktioner vad avser försäljning till allmänheten.

2.2 Av de 42 ämnen som för första gången beläggs med restriktioner används många som råvaror, mellanprodukter i organisk syntes eller för specifika yrkesmässiga ändamål. Under samrådet framkom inga uppgifter om att dessa skulle användas i ämnen eller preparat (beredningar) som släppts ut på marknaden och säljas till allmänheten eller att det skulle behövas några undantag.

2.3 Av de 304 ämnen som nu omklassificerats kommer 145 att flyttas från cancerframkallande kategori 2 till cancerframkallande kategori 1. Det kommer att krävas två rättelser för varje ämne – ämnet måste införas i sin nya kategori och raderas från sin nuvarande. Det krävs också ett antal ändringar i "anmärkningarna" till varje post.

2.4 Förslaget är avsett att skydda den inre marknaden och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenternas hälsa och miljön. Kostnaderna torde bli låga eftersom allmänhetens användning av dessa ämnen är begränsad. Eftersom allmänhetens användning av c/m/r-ämnen inte kan kontrolleras ordentligt genom andra åtgärder är den begränsning av försäljningen som föreslås den enda tillgängliga lösningen.

2.5 Medlemsstaterna kommer att ha tolv månader på sig från och med den dag då detta direktiv träder i kraft att anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som krävs för direktivets efterlevnad.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Liksom vid de tidigare ändringarna av rådets direktiv 76/769/EEG handlar detta förslag om ett antal, i detta fall ett mycket stort antal, ämnen som inte har något samband med varandra. Det handlar bland annat om strömmar av petroleum-

kolväte, pesticider och fungicider, industriella baskemikalier och oorganiska och organiska råvaror och mellanprodukter.

3.2 Till skillnad från andra ändringar som företagits på senare tid är detta dock inte den primära lagstiftningen för dessa produkter. Detta förslag är endast en nödvändig konsekvens av de ändringar av deras klassificering och märkning såsom föreslagits och genomförts i linje med rådets direktiv 2004/73/EG. Eventuella farhågor om klassificeringens giltighet borde därför ha tagits upp och lösts tidigare och kan inte tas upp igen i detta skede.

3.3 Kommissionen har dock så långt som möjligt kontrollerat att restriktionerna vad gäller försäljning till allmänheten till följd av klassificeringen eller omklassificeringen som c/m/r-ämnen inte leder till betydande kostnadsökningar för tillverkarna. Direkta förfrågningar hos CONCAWE (oljeindustrin) när det gäller de strömmar av petroleumkolväte som införts på listan och hos CEFIC (den kemiska industrin) när det gäller de två ftalater som tagits upp (BBP och DIPP) stöder denna slutsats.

3.4 Bristen på information om eventuella tillverkare i Europa gör det mycket svårare att bevisa att de pesticider och fungicider som här nämns under sina kommersiella benämningar (Benomyl, Azafenidin, Dinocap, Linuron) eller som oorganiska kemikalier (kadmiumklorid) inte har några sådana effekter. Sökningar på Internet visar att riskerna i flertalet fall är väl kända, och återigen får man förmoda att produkterna kan undandras försäljning till allmänheten utan negativa effekter för användarna. Det finns alltså redan lämpliga substitut.

3.5 Kommissionen tar i sitt förslag också upp några av de allmänna svårigheterna med att förstå och följa EU:s gällande lagstiftning i fråga om så kallade "ämnen". Många av de "ämnen" som tagits upp här och ingår i den ursprungliga EINECS-listan över existerande ämnen är korrekt klassificerade som "UVCB-ämnen", dvs. komplexa blandningar av känd eller okänd sammansättning enligt en definition i en akademisk uppsats som offentliggjordes 1999 och som det hänvisas till i en fotnot på sidan 18 i den handbok om genomförandet av de sjätte och sjunde ändringarna av direktiv 67/548/EEC, (*Manual of Decisions for Implementation of the Sixth and Seventh Amendments to Directive 67/548/EEC*), som Europeiska kemikaliebyrån offentliggjorde 2002. Det handlar inte om enkla ämnen i den allmänna bemärkelsen, och i detta särskilda fall finns det dessutom få som släppts ut på marknaden. Detta stöder den syn som kommissionen gav uttryck för när EINECS-listan publicerades för första gången, att "EINECS överskattade antalet kommersiellt viktiga ämnen med en faktor fyra". Just då fanns det alltså

runt 25 000 "ämnen" på marknaden i betydande mängder. Några av dessa har vid det här laget förmodligen ersatts av något av de cirka 5 000 "nya ämnen" som finns med i ELINCS – med liknande definitions- och identifieringsproblem – vilket skulle innebära att det totalt finns cirka 30 000 ämnen på marknaden 2005. Detta är mer hanterbart än den siffra på 100 000 som ofta nämns men föranleder ändå frågor rörande vilken tillgång allmänheten och fackfolk har till de uppgifter som redan samlats in om åtminstone hälften av dessa (men inte uppdateras regelbundet) och rörande de problem som de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna har med att definiera huruvida ett ämne är "existerande" eller "nytt" och i så fall vilket föreskrivande förfarande som bör användas.

3.6 Eftersom REACH-förslaget innefattar, beror på och samspelar med denna befintliga lagstiftning, bör man försöka ta itu med dessa farhågor så snart som möjligt. Det kommer förmodligen att krävas ytterligare resurser och dessa bör frigöras så fort som möjligt.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK stöder kommissions förslag om restriktioner vad gäller utsläppande på marknaden och användning. Restriktionerna är en nödvändig och önskvärd konsekvens av beslut om klassificering, förpackning och märkning som kommissionens avdelningar redan fattat tillsammans med experter från

medlemsstaterna och efter diskussion med leverantörer och andra intressenter.

4.2 I likhet med tidigare ändringar av rådets direktiv 76/769/EEG beklagar EESK dock att ämnen som inte har något samband behandlas i en och samma text, eftersom det under andra omständigheter skulle kunna leda till att ytterligare specifika ändringsförslag krävs för att texten skall stämma överens med yttre förhållanden. Detta ligger inte i linje med god, tidsbesparande, effektiv och, framför allt, öppen förvaltning.

4.3 Komplexiteten och den skenbara slumpmässigheten i listorna över ämnen i bilagan till detta förslag och i rådets direktiv 2004/73/EG antyder att man nu framför allt bör ägna sig åt att förbättra kvaliteten på befintliga data och göra dem mer tillgängliga innan man gör några massiva tillägg. Om man kan ta fram ett förbättrat system där man använder det bästa modern teknik har att erbjuda och teknik för spridning av data, kommer fördelarna med REACH när det handlar om att samla in och dela med sig av data som kan vara av intresse för mänsklig hälsa och miljö att bli tydligare.

4.4 Ett annat syfte med Reach är att förenkla det befintliga systemet så att det kan komma alla intressenter till nytta. Det verkar finnas utrymme för detta. Framför allt bör REACH dock inte, hur det än formuleras, bidra till att en redan komplex och åtminstone för närvarande något otydlig process förvärras.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av bestämmelser för färdigförpackade varors nominella mängder, om upphävande av rådets direktiv 75/106/EEG och 80/232/EEG samt om ändring av rådets direktiv 76/211/EEG"

(KOM(2004) 708 slutlig – 2004/0248 COD)

(2005/C 255/06)

Den 20 december 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 mars 2005. Föredragande var **Madi Sharma**.

Vid sin 416:e plenarsession (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 104 röster för, 1 emot och 5 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Gemenskapens första lagstiftning om storlekar på färdigförpackade varor (⁽¹⁾) är från 1975. I den regleras både metrologiska krav (⁽²⁾) och storleksserier för vätskor. Tjugo år senare och inom ramen för arbetet med en förenklad lagstiftning för inre marknaden presenterade en grupp bestående av medlemmar som utsetts av medlemsstaterna och representanter för de berörda parter som faststälts av kommissionen följande råd i fråga om lagstiftningen avseende förpackningsstorlekar (⁽³⁾):

"Direktiven sågs över av SLIM-gruppen eftersom de är så komplicerade (över 40 produkter omfattas, vissa mängdserier är komplicerade etc.), eftersom konsumenternas beteende och preferenser ändrats sedan direktiven antogs och eftersom det inte är säkert att det är lämpligt att ha kvar detta slags lagstiftning. Dessutom har det genom en rad ändringar av direktiven och ett utvidgat tillämpningsområde för direktivet från 1975 blivit svårt att tillämpa denna lagstiftning ... [D]irektivens tillämpning [har] visat sig vara svår bl.a. p.g.a. olika regler och rutiner för mängdserier: vissa mängdserier gjordes obligatoriska (t.ex. för vin) medan andra gjordes valfria. Dessutom behöll medlemsstaterna rätten att på nationell nivå göra vissa mängdserier tvingande som klassificerats som valfria i gemenskaps reglerna. Den brokiga regelplanen ledde till att Europeiska gemenskapen delvis splittrades upp i olika nationella marknader. Dessutom har nya förpackningsformat och nya produkter kommit ut på marknaden, och att klassificera dem i det befintliga mängdseriesystemet har en tendens att förvärra en redan förvirrad situation."

2. Bakgrund

2.1 På 1960-talet, några år efter inrättandet av Europeiska gemenskapen, ansågs olika nationella regler avseende nominell

mängd (⁽⁴⁾) när det gäller förpackade varor (förpacknings- och flaskstorlekar) vara ett stort hinder för den fria rörligheten för varor mellan medlemsstaterna. Dessa storlekar harmoniserades därför genom olika gemenskapsbestämmelser.

2.2 Samtidigt ville man inte införa nya gemenskapsbestämmelser för de företag som bara verkade på sin nationella marknad och inte hade för avsikt att exportera till andra medlemsstater. Harmoniseringen var därför frivillig. Medlemsstaterna var tvungna att införa gemenskapens regler, men de fick behålla sina befintliga regler för den nationella marknaden. Endast varor som följde gemenskapskraven fick säljas fritt på inre marknaden.

2.3 För några varor (t.ex. vin och sprit) infördes dock en total harmonisering. Gemenskapens storlekar är obligatoriska för alla producenter, och alla nationella storlekar har avskaffats.

2.4 Under de senaste årtiondena har mycket stora förändringar skett i fråga om förpackningar – demografiska förändringar, mindre hushåll och ökad konsumtion av enpersonspotioner. Ett ökat välstånd och fler världsvana konsumenter har också ökat efterfrågan på många olika typer av förpackningar och produkter. Snabbköp och stormarknader har nu blivit det främsta försäljningsstället till konsumenter. Konsumenterna har efterfrågat förändringar, och näringslivet har pressats till att bli ännu mer innovativt och konkurrenskraftigt på den globala marknaden.

(⁽¹⁾) Färdigförpackat: förpackning för distribution till slutkonsument.

(⁽²⁾) Metrologiska krav innebär kontroll av innehållets mängd i en färdigförpackad vara för att säkerställa att konsumenterna faktiskt erhåller den mängd som anges på förpackningen.

(⁽³⁾) KOM(2000) 56 slutlig, s. 9–11 och 21–22.

(⁽⁴⁾) Nominell mängd (nominell vikt och nominell volym) av innehållet i en färdigförpackad vara är den vikt eller volym som anges på förpackningen, dvs. den produktmängd som förpackningen uppges innehålla. En förpacknings faktiska innehåll är den mängd (vikt eller volym) som den faktiskt innehåller. (Rådets direktiv 76/211/EEG, EGT L 46, 21.2.1976)

2.5 Vissa delar av lagstiftningen om storleken på förpackningar har nu inkluderats i nya rättsakter om konsumentskydd. Konsumentskyddslagstiftningen är avsedd att förbjuda orättvisa metoder mellan näringsidkare och konsumenter, och konsumenterna får ett generellt sett enhetligt och heltäckande informationssystem genom märkning och enhetsprisjämförelser. Dagens lagstiftning om förpackningsstorlekar anses därför motverka sitt eget syfte.

2.6 SLIM-gruppen (vars medlemmar utsågs av medlemsstaterna och representanter för berörda parter fastställdes av kommissionen) fick i uppdrag att se över lagstiftningen om förpackningsstorlekar och lämna förslag på förbättringar. Behovet av översyn underströks när EG-domstolen i målet *Cidrerie-Ruwet*⁽⁵⁾ fann att *Cassis de Dijon*-principen också gäller för nationella förpackningsstorlekar, dvs. medlemsstaterna måste på sina marknader godta varor som lagligen produceras och saluförs i en annan medlemsstat, om det inte finns ett tvingande allmänintresse som talar emot det. Domstolen antydde att så knappast var fallet för förpackningsstorlekar.

2.7 Rekommendationerna från översynen inkluderades i ett arbetsdokument. Mellan den 8 november 2002 och den 31 januari 2003 höll GD Näringsliv ett offentligt Internetsamråd på elva språk med konsumenterna, producenterna och detaljhandeln. Sedan gjordes en konsekvensanalys och kommissionen utarbetade därefter ett förslag till direktiv om fastställande av bestämmelser för färdigförpackade varors nominella mängder, om upphävande av rådets direktiv 75/106/EEG⁽⁶⁾ och 80/232/EEG⁽⁷⁾ samt om ändring av rådets direktiv 76/211/EEG⁽⁸⁾.

2.8 De viktigaste rättsakterna på konsumentskyddets område är följande:

Direktiv 2000/13/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel (artikel 2); Direktiv 84/450/EEG om vilseledande reklam (ändrat genom direktiv 97/55/EG så att det omfattar jämförande reklam), kommer att ändras genom KOM(2003) 356 slutlig av den 18 juni 2003; Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden, samt direktiv 98/6/EG om konsumentskydd i samband med prismärkning av varor som erbjuds konsumenter (pris per liter/kilogram): jämförpriser som är obligatoriska för alla varor i snabbköp.

3. Mål

3.1 Det nya direktivet innebär att bestämmelserna om storlekar tas bort och medlemsstaterna förhindras från att driva

⁽⁵⁾ Mål C-3/99, 12 oktober 2000, *Cidrerie Ruwet SA mot Cidre Stassen SA och HP Bulmer Ltd.*

⁽⁶⁾ Rådets direktiv 75/106/EEG av den 19 december 1974 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om färdigförpackning av vissa vätskor efter volym.

⁽⁷⁾ Rådets direktiv 80/232/EEG av den 15 januari 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om de nominella vikter och volymer samt volymer för behållare som är tillåtna för vissa färdigförpackade varor.

⁽⁸⁾ Rådets direktiv 76/211/EEG av den 20 januari 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om färdigförpackning av vissa varor efter vikt eller volym.

igenom egna lagar på den nationella marknaden som skiljer sig från gemenskapsbestämmelserna. De enda undantagen (utom för mycket små kvantiteter och "bulkquantiteter") är gemenskapens bestämmelser avseende vin och sprit, vitt socker och lösligt kaffe. Varor som säljs i aerosolform är ett annat undantag som kommer att regleras av bestämmelser avseende hälsa och säkerhet i dagens konsumentskyddslagstiftning. Varor som säljs i aerosolform kommer dock att regleras i ett nytt direktiv som för närvarande är under utarbetande. De kommer därefter att undantas från direktivet om färdigförpackade varors nominella mängder.

3.2 Detta förslag rör endast lagstiftningen om storlekar och mängder, inte de metrologiska kraven vilka kommer att tas upp i ett senare förslag.

3.3 Förslaget syftar till att

- främja konkurrenskraften i linje med gemenskapens näringslivspolitik genom att uppmuntra företagsamhet och innovation,
- underlätta marknadstillträdet genom att se till att eventuella konkurrenshinder på inre marknaden försvinner,
- komma till rätta med diskriminering genom nationella storlekar av lokala förpackningsföretag som möter konkurrens på hemmamarknaden i form av olika förpackningsstorlekar som de inte är tillåtna att använda,
- gynna små och medelstora företag genom kostnadsänkningar på grund av stordriftsfördelar inom produktionen, både för inhemsk konsumtion och export,
- upprätthålla den höga nivån på konsumentskydd i lagstiftning som förbjuder orättvisa metoder mellan näringsidkare och konsumenter,
- erbjuda ett bättre urval för konsumenter, eftersom producenterna omedelbart kan bemöta förändringar i konsumenters smak och efterfrågan, samtidigt som detaljhandelns behov av optimalt utnyttjande av hyllutrymmet tillgodoses,
- skapa ett enhetligt och heltäckande informationssystem genom märkning. Genom att priset anges per kilo eller liter kan konsumenterna lättare jämföra produkter som är förpackade i olika storlekar. Detta överensstämmer med EG-domstolens hållning att man bör utgå från en "normalt informerad samt skäligen uppmärksam och upplyst genomsnittskonsument".

3.4 Miljöskyddet har ingen inverkan på förpackningsstorlekar eller omvänt. Dagens miljöskyddsbestämmelser förblir gällande, och förpackningsstorlekarna hindrar inte en fullständig och vederbörlig tillämpning av miljölagstiftningen, framför allt förebyggande av avfall genom minimering av förpackningar.

3.5 För att näringslivet skall kunna anpassa sig till avregleringen har en övre gräns på 20 år införts, vilken är anpassad till den genomsnittliga investeringscykeln för förpackningsutrustning.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Färdigförpackade varors nominella mängder (där "nominell" hänför sig till den specificerade volymen och "mängd" till den verkliga volym som paketeras) bestäms endast av den kvantitet som förpackningen anses innehålla. Kommittén välkomnar att de metrologiska kvantiteterna (kontroll av det förpackade innehållet) kommer att ses över inom en snar framtid, eftersom detta är en viktig fråga för skyddet av konsumenter och det europeiska näringslivet.

4.2 EESK lovordar kommissionen för det samråd med allmänheten och den dialog med samtliga berörda parter som ägt rum och noterar att kommissionen tagit hänsyn till en rad olika branscher, bl.a. vin och sprit, socker och kaffe. Behovet av att stärka det europeiska näringslivets konkurrenskraft och innovationsförmåga är av avgörande betydelse för tillväxten, och arbetet under den fjärde fasen av SLIM bidrar till en positiv utveckling på detta område.

4.2.1 European Confederation of Spirits Producers (CEPS) har vänt sig till kommissionen och tagit upp frågor som rör konsumentskydd, enhetsprissättning och ett eventuellt upphävande inom tjugo år av bindande vin- och spritlagstiftning, och med rätta påpekat att sådan lagstiftning bör ses över tidigare än tidsgränsen tjugo år.

4.3 Det bör särskilt framgå i direktivet att den största tillåtna volymen för mineralvatten bör vara 10 liter. Vid större volymer finns det bevis som antyder att mineralvattnets kvalitet kan börja att försämrans och kan utgöra en hälsorisk för konsumenter.

4.4 Det nya direktivet skapar större möjligheter för innovation, marknadsundersökningar och utveckling genom att skapa ett större urval för konsumenterna.

4.5 Det bör dock påpekas att enhetsprissättning inte tycks vara normen runtom i Europa. Enhetspriser anges ofta genom hyllmärkning med mycket liten text. Bestämmelser om enhetsprisernas textstorlek fastställs på nationell nivå, och i många fall är bestämmelserna inte tillräckligt tydliga för konsumenterna. Detta underlättar inte för blinda, personer med nedsatt syn, personer som saknar läs- och skrivkunskaper samt personer som inte talar landets språk. I synnerhet drabbas de personer som är vana att köpa samma storlek av en standardprodukt.

4.6 Olika konsumentorganisationer har påpekat att vissa konsumenter kan bli förvirrade av alltför varierande förpackningsstorlekar och av förpackningar som kanske inte kan betecknas som vilseledande men som ändå ger intryck av ett större innehåll. Detta problem kan lösas genom en tydlig märkning av förpackningar och enhetspriser i form av hyllprismärkning och genom en fortlöpande kontroll av efterlevnaden av lagstiftningen om vilseledande förpackningar. Man bör också lägga större tyngdpunkt på att vidta direkta åtgärder både vid brott mot konsumentlagstiftningen och när sådan lagstiftning saknas. Dessa frågor bör betonas i högre grad i direktivet och diskuteras vidare i samband med översynen av de metrologiska kraven.

4.7 Det finns en stark oro bland konsumentorganisationer för att fria förpackningsstorlekar kommer att göra det enklare att höja priserna, med hänvisning till de nya förpackningsstorlekarna, i likhet med vad som hände när euron infördes i euroområdet och man övergick till metersystemet i Storbritannien. Kommittén begär därför att förändringar av förpackningsstorlekar skall förses med hänvisningar till eventuella förändringar av enhetspriset, som en del av den inhemska kontrollen, när statistik samlas in.

4.8 Även om direktivet inte påverkas av dagens miljölagstiftning är det sannolikt att fler mindre förpackningar kommer att leda till ökad total förpackningsvolym och därmed till ökat avfall.

4.9 Det är mycket viktigt att målsättningen i direktivet om förpackningsavfall uppnås, oavsett om frågan om förpackningsstorlekar regleras eller ej. Detta budskap måste spridas till alla medlemsstater och hela näringslivet, samtidigt som konsumenter klart och tydligt bör uppmanas att efterfråga färre förpackningar från detaljhandeln.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om genomförandet av ett stödprogram för den europeiska audiovisuella sektorn (Media 2007)"

(KOM(2004) 470 slutlig – 2004/0151 COD)

(2005/C 255/07)

Den 9 september 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 157.3 och 150.4 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående yttrande.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av arbetet, antog sitt yttrande den 21 mars 2005. Föredragande var **Jorge Pegado Liz**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 133 röster för och 7 nedlagda röster.

1. Inledning: Sammanfattning av förslaget

1.1 Kommissionen ämnar med detta förslag (KOM(2004) 470 slutlig av den 14 juli 2004) fullfölja programmen Media Plus ⁽¹⁾ och Media – Yrkesutbildning ⁽²⁾ och därvid ta hänsyn till resultaten från halvtidsutvärderingarna i samband med den förberedande åtgärden "Tillväxt och audiovisuella medier: i2i-initiativet för audiovisuella medel" ⁽³⁾ samt resultaten från det breda offentliga samråd som ägde rum mellan maj och augusti 2003 liksom resultaten av förhandsanalyserna från juli 2004 ⁽⁴⁾.

1.2 Den audiovisuella sektorn är ett viktigt uttrycksmedel för det europeiska medborgarskapet och den europeiska kulturen och kan spela en avgörande roll för att forma en europeisk kulturell identitet. Kommissionen konstaterar dock att denna sektor är uppsplittrad, och även om detta återspeglar en kulturell mångfald utgör det ett hinder för den europeiska audiovisuella sektorns konkurrenskraft i förhållande till utom-europeisk produktion, såväl på unionens inre marknad som på global nivå.

1.3 Genom programmet Media 2007 och erfarenheterna från de tidigare programmen avser kommissionen att främja investeringar inom den privata audiovisuella sektorn, så att företagen i denna bransch, särskilt små och medelstora företag, kan förbättra sin konkurrenskraft och ekonomiska stabilitet.

1.4 För att uppnå samverkans effekter och undvika dubbelarbete och byråkratiska hinder föreslår kommissionen ett enda program för åtgärder under såväl förproduktionsstadiet som efterproduktionsstadiet med särskild fokus på distribution på europeisk nivå.

1.5 Programmet har följande särskilda mål:

A) På förproduktionsstadiet

I- Förvärv och utveckling av audiovisuell kompetens

- a) Stärka de yrkesverksammars färdigheter.
- b) Förbättra den europeiska dimensionen inom audiovisuell utbildning.

II- På utvecklingsstadiet

- a) Stödja projekt som drivs av oberoende produktionsbolag.
- b) Stödja utarbetandet av ekonomiska planer för företag och europeiska produktionsprojekt.

B) På efterproduktionsstadiet

I- Med avseende på distribution och spridning

- a) Stärka europeisk distribution genom att uppmuntra distributörerna att investera i samproduktion, förvärva och marknadsföra filmer från andra europeiska länder samt utarbeta samordnade marknadsföringsstrategier.
- b) Förbättra spridningen av icke-nationella europeiska filmer på de europeiska och internationella marknaderna.
- c) Främja spridning över gränserna av europeiska audiovisuella verk som producerats av oberoende produktionsbolag.
- d) Stödja digitalisering av europeiska audiovisuella verk.
- e) Uppmuntra biografer att utnyttja de möjligheter som digital distribution erbjuder.

⁽¹⁾ Rådets beslut 2000/821/EG av den 20 december 2000, EGT L 13, 13.1.2001.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets beslut 163/2001/EG av den 19 januari 2001, EGT L 26, 27.1.2001.

⁽³⁾ KOM(2003) 725 slutlig, 24.11.2003 och KOM(2003) 802 slutlig, 18.12.2003.

⁽⁴⁾ SEK(2004) 955, 14.7.2004.

II- Med avseende på marknadsföring

- a) Förbättra spridningen av europeiska audiovisuella verk.
 - b) Förbättra den europeiska och internationella publikens tillgång till europeiska audiovisuella verk.
 - c) Uppmuntra gemensamma insatser mellan nationella organ som arbetar för att marknadsföra film och audiovisuella produkter.
 - d) Uppmuntra insatser som främjar Europas cinematografiska och audiovisuella arv.
- C) Stödja pilotprojekt på områden som den audiovisuella sektorns aktörer själva anser kommer att påverkas av införandet och användningen av ny informations- och kommunikationsteknik.

1.6 I bilagan till förslaget redogör kommissionen i detalj för varje måls genomförande och anger för vart och ett av dem vilka konkreta åtgärder som skall genomföras, hur genomförandet skall ske, vilka instrument som skall användas och hur stora anslag som tilldelas de olika målen. Bland genomförandeåtgärderna kan framhållas att man inrättat en ny form av nätverk med Media-kontor och Media-filialer som får en rad olika uppgifter att sköta.

1.7 Slutligen redovisas i förslaget en detaljerad finansieringsplan för den 7-åriga programperioden. De ekonomiska medel som anslagits för genomförande av programmet uppgår till 1 055 miljoner euro och redovisas fördelade på de olika planerade åtgärderna.

2. Bakgrund

2.1 Som nämnts tidigare utgör detta förslag en fortsättning på programmen Media (1991–1995)⁽⁵⁾, Media II – Utveckling och distribution (1996–2000)⁽⁶⁾, Media Plus⁽⁷⁾, Media II – Utbildning⁽⁸⁾ och Media – Yrkesutbildning (2001–2005)⁽⁹⁾, vilka nu sammanförs i ett enda program.

2.2 Vi vill i detta sammanhang erinra om de huvudsakliga slutsatserna i kommitténs yttranden om dessa program:

2.2.1 I sitt yttrande om förslagen om programmen Media II – Utbildning (1996–2000) och Media II – Utveckling och distribution (1996–2000)⁽¹⁰⁾ (KOM(1994) 523 slutlig) påpekade EESK att man skulle se till att reducera risken för en ineffektiv resursfördelning samt att det var nödvändigt att på förhand bestämma vilka kriterier som främjar ett optimalt program- och anslagsutnyttjande. Dessutom betonades att man skulle vara tydligare med att fastställa kriterier och instrument för att

ta fram exakta definitioner av stödberättigade temaområden, och att åtgärderna skulle genomföras med maximal öppenhet.

2.2.2 I sitt yttrande om förslaget om Media – Yrkesutbildning (2001–2005) och förslaget om Media plus – Utveckling, distribution och marknadsföring (2001–2005)⁽¹¹⁾ (KOM(1999) 658 slutlig) uttalade EESK sitt stöd för kommissionens förslag, men beklagade att "kommissionen bortser ifrån att den europeiska audiovisuella industrins betydelse inte enbart hänger samman med ekonomiska aspekter. Den bidrar även till att främja vår kultur och våra demokratiska värderingar."

2.2.3 EESK efterlyste dessutom "en bedömning av förslagens sysselsättningseffekter" och rekommenderade "åtgärder som aktivt främjar ett ökat deltagande av kvinnor i detta utbildningsprogram och att fler kvinnor i framtiden är aktiva i den audiovisuella sektorn".

2.2.4 EESK påpekade också att "de oberoende företagen inom EU måste få ökat tillträde till marknaden" och att "man bör vidta åtgärder för att förbättra allmänhetens tillgång till det europeiska audiovisuella kulturarvet genom att digitalisera programarkiven". Kommittén föreslog att "pilotprojekt bör utvecklas inom ramen för e-Europe" och ansåg att "man skall främja textning". EESK beklagade den knappa resurstilldelningen och framförde återigen sitt förslag om att inrätta en europeisk byrå för informationssambället "som skall bidra till att samordna de olika initiativen för konvergens på multimediaområdet", och menade att det vore lämpligt att inrätta en garantifond som styrinstrument för den audiovisuella sektorn⁽¹²⁾.

2.2.5 Slutligen framförde EESK i sitt yttrande om förslagen till beslut om att förlänga programmen Media – Yrkesutbildning och Media Plus till 2006⁽¹³⁾ (KOM(2003) 188 slutlig och KOM(2003) 191 slutlig) att kommissionen hade dröjt alltför länge med att presentera de nya fleråriga programmen för den audiovisuella sektorn. I yttrandet framförde EESK följande synpunkter:

- i. De begränsade medel som anslagits står inte i proportion till de uppställda målen, särskilt med tanke på utvidgningen.
- ii. Insatserna bör i större utsträckning stödja små och medelstora företag och särskilt de otaliga mikroföretagen i denna sektor samt omfatta mekanismer för privat finansiering och stöd från EIB, t.ex. "Tillväxt och audiovisuella medier: i2i-initiativet".
- iii. Som förmedlingslänk till programmets bidragsberättigade har Media-kontoren en viktig roll att spela.
- iv. Vissa strategiska påpekanden i EESK: s yttrande av den 27 april är fortfarande aktuella.

⁽⁵⁾ Se rådets beslut 90/685/EEG, 21.12.1990, EGT L 380, 31.12.1990.

⁽⁶⁾ Rådets beslut 95/563/EG, 10.7.1995, EGT L 321, 30.12.1995.

⁽⁷⁾ Rådets beslut 2000/821/EG, 20.12.2000, EGT L 13, 17.1.2001.

⁽⁸⁾ Rådets beslut 95/564/EG, 22.12.1995, EGT L 321, 30.12.1995.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets beslut 163/2001/EG, 19.1.2001, EGT L 26, 27.1.2001.

⁽¹⁰⁾ EGT C 256, 2.10.1995.

⁽¹¹⁾ EGT C 168, 16.6.2000.

⁽¹²⁾ EGT C 204, 15.7.1996.

⁽¹³⁾ EUT C 10, 14.1.2004.

2.3 I den genomgång av förslaget som följer kommer vi att erinra om de synpunkter och rekommendationer som tidigare framförts och klargöra i vilken mån man tagit hänsyn till dem och om de fortfarande är aktuella.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK ser mycket positivt på kommissionens initiativ, som i stor utsträckning tar hänsyn till de förslag och rekommendationer som EESK framfört i tidigare yttranden.

3.2 Ett exempel på detta är att det skett en strukturell förenkling av programmets gemenskapsinsatser för den audiovisuella sektorn genom man samlat insatserna för för- och efterproduktion i ett enda integrerat program (Media 2007) i stället för de nuvarande två programmen (Media Plus och Media – Yrkesutbildning).

3.3 Ytterligare ett exempel är att det nya programmet tar hänsyn till de horisontella prioriteringar som EESK tidigare betonat, nämligen:

- i. Att man inom de föreslagna åtgärderna skall ta hänsyn till kulturella värde som ligger i Europas cinematografiska och audiovisuella arv.
- ii. Att de små och medelstora företagens produktionsstrukturer stärks.
- iii. Att man skall minska klyftan mellan länder som har hög produktionskapacitet och sådana som har begränsad kapacitet eller producerar för ett begränsat språkområde.
- iv. Att programmet skall bevaka och stödja marknadens utveckling vad gäller användningen av digitalteknik.
- v. Att främja dubbning och undertextning vid distribution och spridning av europeiska audiovisuella verk.

3.4 EESK konstaterar dessutom med tillfredsställelse att förslaget till program har utarbetats på ett noggrant och systematiskt sätt. Detta gäller särskilt utformningen av bilagan med finansieringsplan och budgetkonsekvenser.

3.5 EESK noterar också att kommissionen i motiveringen förmodligen avsåg att utveckla beskrivningen av den roll som branschen spelar för en hållbar utveckling av Europas audiovisuella och cinematografiska sektor i dess egenskap av framtående förmedlare av europeisk identitet och kultur. För EESK är det viktigt att europeiska kulturvärden alltid värnas och att mångfald och pluralism garanteras i alla audiovisuella medier. Kommissionen bör ta hänsyn till detta i alla initiativ inom föreliggande program.

3.5.1 I detta sammanhang vill EESK göra kommissionen särskilt uppmärksam på att det behövs kraftfullare åtgärder för att förebygga koncentrationstendenser som kan vara till skada för pluralismen och mångfalden. Dessa tendenser kan vara särskilt skadliga när det gäller införande av ny teknik, vilket kan ha en negativ inverkan på produktions- och distributionsplanet, samt när det gäller att skydda upphovsrätten och bekämpa piratkopiering. Samtidigt bör kommissionen förstärka kampen mot vissa konkurrenshämmande verksamheter.

3.5.2 Med tanke på detta kan inte EESK annat än välkomna kommissionens "meddelande om uppföljningen av kommissionens meddelande om vissa rättsliga aspekter på biofilm och annan audiovisuell produktion" ⁽¹⁴⁾ och stödja Europaparlamentets och rådets antagande av den rekommendation som ingår där, vilket också framgår av kommitténs tidigare yttrande i ärendet ⁽¹⁵⁾.

3.6 EESK anser att programmet Media 2007 skulle bli mer lättförståeligt om texten kompletterades med definitioner av specifika nyckelbegrepp inom programmet, särskilt när dessa har en speciell betydelse inom ramen för detta program; ett exempel på detta är begreppet oberoende produktionsbolag. Vi är samtidigt medvetna om att sådana begrepp förekommer i andra gemenskapsdokument och att terminologin brukar förklaras i riktlinjerna för genomförandet av programmet.

3.7 EESK har kunnat konstatera att de olika språkversionerna av kommissionens förslag till beslut skiljer sig åt och rekommenderar därför att man undersöker dessa skillnader och rättar till dem i de slutgiltiga texterna.

3.8 Slutligen anser sig EESK inte behöva framföra några ytterligare allmänna kommentarer om de resurser som anslagits för de planerade åtgärderna och hur de skall fördelas över programmeringen. Däremot bör kommitténs särskilda kommentarer med avseende på detta beaktas, samtidigt som man i halvtidsutvärderingen i möjligaste mån bör bedöma om de anslagna resurserna är tillräckliga för att kunna nå de uppsatta målen i praktiken.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK vill återigen betona vissa av de strategiska synpunkter som framfördes i yttrandet av den 24 september 2003 ⁽¹⁶⁾, och därmed påpeka att följande mål inte beaktas tillräckligt i kommissionens förslag till beslut:

- Att garantera komplementaritet och samstämmighet med gemenskapens övriga åtgärder och införlivande i en gemensam strategi.

⁽¹⁴⁾ KOM(2004) 171 slutlig, 16.3.2004, EUT C 123, 30.4.2004.

⁽¹⁵⁾ EESK:s yttrande EUT C 74, 23.3.2005, föredragande: Paolo Braghin.

⁽¹⁶⁾ Se hänvisningen i punkt 2.2.5.

- Att prioritera teknisk utveckling, innovation och transnationell spridning.
- Att främja ett system för information om och uppföljning av nya behov och framsteg på den audiovisuella marknaden.
- Att förbättra allmänhetens tillgång till det europeiska audiovisuella kulturarvet, genom att digitalisera programarkiven och upprätta nätverk mellan dem, framför allt inom utbildning och i pedagogiskt syfte.
- Att genomföra en effektiv och systematisk utvärdering av stödet i syfte att optimera de ekonomiska resurserna och att så långt möjligt tillgodose den audiovisuella industrins behov.
- Att genomföra konsekventa satsningar på pilotprojekt som fokuserar på innehållet och inte enbart på tekniska aspekter.
- Att främja europeisk film inom och utanför Europa med hjälp av systematisk informationsverksamhet rörande filmfestivaler.

4.2 EESK vill även erinra om det önskemål som uttrycks i yttrandet av den 15 september 2004⁽¹⁷⁾, nämligen att man särskilt bör betona utbildning som är förbunden med den nya tekniken och med de nya behoven i samband med insamling, katalogisering, bevarande och restaurering av biofilmer och TV-program, hantering av databanker och standardiserade metoder för att spara verk i digitalt format.

4.3 När det gäller de särskilda stimulansåtgärderna för små och medelstora företag som ingår i programmets målsättningar anser kommittén att man hade vunnit på att anslå större resurser, så att ett mer ändamålsenligt och omfattande stöd kunde erbjudas. Andra områden som borde ha tilldelats större anslag är stöd till ny digitalteknik, på biografier och online, samt till nya initiativ på området för teknisk innovation.

4.4 När det gäller förvaltningen av programmet Media 2007 noterar EESK att kommissionen nyligen har inrättat ett genomförandeorgan för utbildning, audiovisuella medier och kultur⁽¹⁸⁾ för perioden 1 januari 2005 till 31 december 2008. Genomförandeorganets uppgifter kommer eventuellt att ändras eller utökas i samband med den nya programförvaltningen, vilket alltså kan innebära att Media 2007 skulle förvaltas av detta organ.

⁽¹⁷⁾ Se hänvisningen i punkt 3.5.2.

⁽¹⁸⁾ Kommissionens beslut av den 14 januari 2005 om inrättande av "Genomförandeorganet för utbildning, audiovisuella medier och kultur" för att förvalta gemenskapsprogram inom utbildning, audiovisuella medier och kultur enligt rådets förordning (EG) nr 58/2003, (2005/56/EG), EUT L 24, 27.1.2005, s. 35–38.

4.4.1 Men enligt punkt 7 i motiveringen "kommer kommissionen att delegera programförvaltningen till ett genomförandeorgan", vilket också tas upp senare i punkt 5.3 i bilagan och finns med som en budgetpost under punkt 6.1.1 "Financial intervention". Efter att ha studerat detta genomförandeorgans målsättningar och funktion i enlighet med artikel 4 i beslutet uppmanar EESK kommissionen att klart och tydligt redogöra för vilka uppgifter som rent praktiskt kommer att ligga på detta organ när det gäller förvaltningen av programmet Media 2007 enligt artiklarna 4.2, 4.3 och 4.4. Dessutom vill vi få klargjort hur ansvarsfördelningen mellan detta organ och andra gemenskapsorgan som ansvarar för genomförande, rådgivning och utvärdering med avseende på Media 2007 kommer att se ut.

4.4.2 Det är särskilt viktigt att detta genomförandeorgan förses med personal med specialkunskaper inom detta speciella område inom den audiovisuella sektorn. Detta nämns inte alls i beslutet.

4.4.3 Dessutom är det viktigt att garantera att genomförandeorganet kan svara för en övergripande förvaltning av programmet och på så sätt undvika behörighetskonflikter, såväl positiva som negativa, i arbetet med att fastställa de strategiska målsättningarna för programmet och för dess administration.

4.4.4 Ytterligare en fråga som bör klargöras är vilket eller vilka organ som skulle ta över genomförandeorganets uppgifter om man efter halva programtiden bedömer att det i fortsättningen inte kan uppfylla kraven på god förvaltning och effektiv funktion och man inte har några alternativa lösningar.

4.5 När det gäller de finansiella bestämmelserna är det nödvändigt att beakta den splittring och kulturella mångfald som den audiovisuella marknaden i Europa uppvisar, vilket yttrar sig i en klyfta mellan å ena sidan länder med låg produktionskapacitet inom den audiovisuella sektorn eller som producerar för ett begränsat språkområde och å andra sidan länder med hög produktionskapacitet⁽¹⁹⁾. EESK menar att kommissionen, inom ramen för konkurrenslagstiftningen, i utformningen av programmets riktlinjer bör ta hänsyn till situationen för vissa medlemsstater och regioner som ännu inte har nått upp till en fullt utvecklad audiovisuell industri.

⁽¹⁹⁾ Detta betonades i kommissionens rapport om utnyttjandet av resultaten från halvtidsutvärderingen av programmen Media Plus och Media – Yrkesutbildning (2001–2005) och fick stöd i slutsatserna från den halvtidsutvärdering som presenterades för Europeiska kommissionen (Rapport från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén: Rapport om genomförandet och resultaten av programmen Media Plus och Media Yrkesutbildning (2001–2005) efter halva löptiden och om resultaten av den förberedande åtgärden "Tillväxt och audiovisuella medier: i2i-initiativet för audiovisuella medier", KOM(2003) 725 slutlig av den 24.11.2003; och rapporten "Mid-Term evaluation of the MEDIA Plus and MEDIA Training Programmes", utarbetad av företagen APRIL/Media Consulting Group/SECOR. Beträffande frågan om positiv diskriminering se punkt 4.7 i sammanfattningen till "The European added value of MEDIA for countries with a low production capacity and a restricted linguistic area".

4.6 På området för kommunikation stöder EESK fullkomligt kommissionens strategiska val att förstärka Media-kontorens och Media-filialernas befogenheter i enlighet med punkt 2.2 "Media-kontor och Media-filialer" i beslutets bilaga. EESK föreslår att kommissionen anpassar texten i artikel 12 i beslutet efter den utökade lista över arbetsuppgifter som specificeras i den nämnda punkten i bilagan ⁽²⁰⁾ och att man tilldelar Media-kontoren tillräckliga resurser för att de till fullo skall kunna utföra ålagda uppgifter.

4.7 Kommittén vill också betona att det i artikel 13.2 i förslaget tydligt bör framgå att kommissionen skall garantera samstämmighet och komplementaritet mellan programmet Media 2007 och program och åtgärder inom den audiovisuella

sektorn som genomförs inom ramen för gemenskapens samarbete med tredjeländer och behöriga internationella organisationer, i enlighet med artikel 9.2 i rådets beslut av den 20 december 2000 om programmet Media Plus ⁽²¹⁾.

4.8 Med tanke på programmets planerade löptid (7 år) och den snabba utvecklingen av marknaden och tekniken skulle det vara förutseende och förnuftigt att ändra tiderna för utvärdering i artikel 14.3 i beslutet och tidigarelägga den första halvtidsutvärderingen av kvalitativa och kvantitativa aspekter med avseende på genomförandet av programmet. På så sätt skulle resultaten av en sådan utvärdering även kunna användas vid en eventuell omformulering av de operativa mål och åtgärder som skall fullföljas.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Genom denna ändring anser EESK att förslaget till beslut skulle vinna i tydlighet och rättssäkerhet.

⁽²¹⁾ EGT L 13, 17.1.2001, s. 34.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Storskalig detaljhandel – tendenser och konsekvenser för jordbrukare och konsumenter

(2005/C 255/08)

Den 1 juli 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Storskalig detaljhandel – tendenser och konsekvenser för jordbrukare och konsumenter".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 mars 2005. Föredragande var **Frank Allen**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 7 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 115 röster för, 71 röster emot och 10 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 De europeiska detaljhandlarnas reaktion på de sociala och ekonomiska förändringarna de senaste 20 åren, framför allt förändringar i konsumenternas efterfrågan, har lett till ett system med stora detaljhandelskedjor. Grundtanken var att förenkla konsumenternas inköp genom att samla ett stort utbud av livsmedel och andra produkter under samma tak. Uttryckt i marknadsföringstermer innebär det att stora detaljhandelskedjor vill locka fler och fler konsumenter genom att göra varorna attraktiva och sälja dem till konkurrenskraftiga priser. I detaljhandeln för livsmedel har det skett enorma förändringar, som genom att de varit så omfattande och genomgripande har haft helt avgörande betydelse för konsumenterna. I Storbritannien köps 80 procent av alla livsmedel i de stora butikskedjorna. Dessa siffror är bland de högsta i EU. Stormarknader erbjuder konsumenterna upp till 20 000 olika produktlinjer.

1.2 De stora detaljhandlarna har under de senaste åren väsentligt förbättrat situationen för konsumenterna när det gäller sortiment och konkurrenskraftiga priser. Konsumenterna har fått tillgång till ett stort och varierat utbud av livsmedel under ett tak, samtidigt som de fått gratis och lättillgänglig parkering. Stormarknaderna är både barn- och handikappvänliga. I vissa köpcentrum finns det banktjänster, servering och återvinningsanläggningar. Många säljer sina varor via nätet och erbjuder hemleveranser. Möjligheten att uträta alla inköp på samma plats till konkurrenskraftiga priser gör stormarknaderna attraktiva för konsumenterna och är förklaringen till att den storskaliga detaljhandelns andel av den totala livsmedelsmarknaden vuxit så kraftigt.

1.3 I de flesta nya medlemsstater är de stora detaljhandlarnas marknadsandel mindre än i EU-15 men den ökar snabbt.

De stora detaljhandelskedjorna har olika verksamhetsstruktur:

- Stormarknader (*hypermarket*): Stora detaljhandelsaffärer med upp till 10 000 kvadratmeters försäljningsyta som till största delen bygger på självbetjäning och som även säljer en betydande andel produkter som inte är livsmedel.
- Större livsmedelsbutiker (*supermarket*): Affärer med självbetjäning vars försäljningsyta är upp till 3 500 kvadratmeter där produkter som inte är livsmedel utgör mindre än 25 % av försäljningen.
- Lågprisbutiker: Enkla självbetjäningsbutiker med inriktning på ett begränsat produktutbud och snabb omsättning – det låga priset är det viktigaste försäljningsargumentet. Denna sektor växer snabbt.

1.4 Marknadsandelen för storskalig detaljhandel varierar dock kraftigt från ett land till ett annat. I Ungern svarar de tre största detaljhandlarna för 29 % av livsmedelsmarknaden. I Storbritannien kontrollerar de tre största handlarna 60 % av livsmedelsmarknaden, medan motsvarande siffra för Irland är 66 %. Siffrorna för de tre största kedjornas andel av livsmedelsmarknaden i vissa andra medlemsstater är följande: Polen 14,2 %, Tjeckien 25,4 %, Slovakien 42,6 %, Slovenien 77,3 %. Under de senaste tio åren har trenden varit att detaljhandeln för livsmedel har dominerats av allt färre mycket stora detaljhandlare. Livsmedelsförsäljningen utgör 70 % av försäljningen inom dagligvaruhandeln (Källa: GfK Consumer Scan/hushållsundersökningar).

2. Livsmedelspriserna i detaljhandeln och den inre marknaden

2.1 GD Inre marknaden har använt information som sammanställts av AC Nielsen, som jämfört priset på en varukorg med märkesvaror i EU-14⁽¹⁾ under september 2002 till oktober 2003. Prisindexet nedan visar att priserna varierade avsevärt inom EU-14. Om EU:s medianvärde är 100 är följande priser de högsta och lägsta i de nämnda medlemsstaterna nedan.

⁽¹⁾ Det handlar om märken som finns i fyra av de stora länderna plus i fem av de andra länderna. Generiska varumärken är varumärken som inte uppfyller detta villkor. I analysen anges priserna i euro exklusive moms.

Produkt	Land	Lägsta	Land	Högsta
Smör från Kerrygold	Irland	90	Tyskland	150
Red Bull	Österrike	79	Finland	134
Fanta	Spanien	70	Finland	148
Evian	Frankrike	62	Finland	204
Twix	Belgien	74	Danmark	131
Häagen Dazs	Italien	60	Grekland	117
Frystorkat kaffe, Nescafé	Grekland	64	Österrike	137
Kelloggs Cornflakes	Storbritannien	75	Frankrike	144
Ris från Uncle Ben's	Finland	81	Storbritannien	161
Pasta från Barilla	Italien	55	Irland	114

2.2 Sådana märkesvaror som nämns ovan och som säljs över hela Europa är välkända för de europeiska konsumenterna.

När det gäller generiska varumärken och produkter som säljs utan varumärken är prisskillnaderna större. Här finns det inte heller någon uppenbar förklaring till prisskillnaderna mellan medlemsstaterna.

Produkt	Land	Lägsta	Land	Högsta
Ris	Portugal	45	Sverige	182
Mjöl	Portugal	45	Sverige	182
Kaffe	Finland	71	Irland	298
Frystorkat kaffe	Belgien	40	Irland	127
UHT-mjölk, halvfet	Tyskland	71	Finland	140
Pulversoppor	Spanien	43	Belgien	256
Djupfryst fisk	Finland	65	Frankrike	118
Glass	Finland	40	Storbritannien	214
Kolsyrat mineralvatten	Italien	47	Finland	168
Barnmat	Spanien	66	Italien	173
Konserverad ananas	Nederländerna	53	Finland	181
Socket	Portugal	93	Sverige	286

2.3 Prisskillnaderna för produkter utan varumärken och för varumärkesprodukter ger en bild av den nuvarande situationen. Genom att noggrant följa upp priserna blir det lättare att avgöra om prisskillnaderna minskar över tiden, vilket man kan förvänta sig på en fullt ut fungerande inre marknad. GD Inre marknaden anser att prisskillnaderna inte bör vara så stora som de är nu på en effektivt fungerande inre marknad. En motsvarande undersökning i USA visade att prisskillnaderna var mindre där än inom EU-14.

2.4 Det finns ett antal förklaringar till de varierande priserna: skillnader i driftskostnader – exempelvis kostnader för arbetskraft, transportkostnader, kostnader för avfallshantering, lagringskostnad och omsättningsvolym, lokala skatter samt priskonkurrens både på inköps- och försäljningssidan. Kundernas varierande preferenser och personliga smak, som till stor del beror på kulturella vanor, kan också spela en viktig roll. Lokala marknadsförhållanden, t.ex. i fråga om klimat och förhållanden som rör inköp och lager, bör också beaktas.

3. De stora detaljhandelskedjornas prissättningsstrategi

3.1 De senaste fem åren har de stora detaljhandlarna marknadsfört sig med argument av följande typ: "Alltid låga priser", "mer för varje krona", "bra mat kostar mindre", "spara pengar varje gång du handlar". De stora detaljhandelskedjorna hävdar ständigt att de är bäst på att sänka alltför höga priser. Detta beror naturligtvis på att konsumenterna fäster stor vikt vid prissfaktorn. Detta borde vara goda nyheter för konsumenterna särskilt på kort sikt, men de långsiktiga konsekvenserna måste vägas in i resonemanget. Lantbrukarna måste få rimlig ersättning så att de fortsätter att tillhandahålla ett utbud av mat av hög kvalitet som produceras under goda miljömässiga förutsättningar. De som bearbetar och distribuerar livsmedel måste också få rimliga vinster.

3.2 Den brittiska kedjan ASDA (som ägs av det amerikanska storföretaget Wal-Mart) har gjort prissänkningarna till filantropi genom att förklara att "målet är att varorna och tjänsterna skall bli mer överkomliga för alla". Tanken verkar vara att mat skall kosta så lite som möjligt. De stora kedjornas budskap är ofta att det viktigaste med maten är priset på den. De europeiska hushållen lägger en allt mindre del av sin inkomst på mat (se bilaga 1).

3.3 Traditionellt sett har de stora detaljhandlarna priskonkurrerat mest aggressivt om ett antal basprodukter som fungerar som lockvaror eftersom de måste köpas ofta, medan man lagt stora marginaler på andra produkter, vilket konsumenterna kanske inte tänker på. I vissa medlemsstater säljs dessa lockvaror ofta under tillverkningskostnaden. I vissa länder, exempelvis Belgien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Portugal och, i fråga om vissa produkter, Spanien och Grekland, är det förbjudet att sälja livsmedel till lägre pris än tillverkningskostnaden.

3.4 Priser som understiger kostnaderna och aggressiv prissättning kan leda till konkurrensbegränsande verksamhet.

4. Anställda i stormarknader

4.1 Den växande sektorn stora detaljhandelskedjor har skapat tusentals arbetstillfällen inom EU, varav många är lågt betalda (och ofta innebär deltidsarbete). I en studie som nyligen publicerades på webbplatsen för Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor ("*Industrial Relations in the Retail Sector*", oktober 2004, jämförande studie), konstateras att cirka 60 % av de anställda inom detaljhandeln är kvinnor och att de anställda ofta är unga och lågutbildade. Lönen är relativt låg, andelen deltids- och helgarbete är hög. Branschen är utsatt för stora strukturella förändringar, både vad gäller koncentration och diversifiering, och det finns ett tryck för att omstrukturera och avreglera arbetsförhållandena samt för att minska sysselsättningen. Sektorn kännetecknas också av stora löneskillnader mellan män och kvinnor, vilket beror på den stora andelen kvinnor som arbetar deltid och på att det i första hand är kvinnorna som har lågstatusjobben.

4.2 De stora kedjorna erbjuder flera olika typer av arbeten, men de som sitter i kassan och de som fyller på varor i hyllorna är oftast de som har sämst betalt. Betalningen kan – beroende på sysselsättningssituationen i medlemsstaten i fråga – ligga på miniminivå eller strax över.

4.3 Flexibla arbetstider kan vara positivt för studenter, deltidsanställda, tillfälligt anställda och för dem som har familj eller annan anställning. Det är ytterst viktigt att inte deltidsanställda diskrimineras.

4.4 De europeiska kedjorna måste utvecklas så att de tillhandahåller tjänster av hög kvalitet som tillhandahålls av kompetent personal med trygga och goda arbetsvillkor. Den pågående koncentrationen inom sektorn för den stora detaljhandeln medför nya konkurrensstrategier (exempelvis priskrig) och leder till omfattande krav på att kontrollera kostnaderna, på att avreglera öppettiderna och på att låta de anställda arbeta sent på kvällen och under helgerna.

4.5 Livsmedelspriserna har minskat genom priskonkurrens och större effektivitet vad gäller inköp, administration, lagringsförfaranden, marknadsföring och mat av hög kvalitet. Ändå konstaterar Tim Long, professor vid Thames Valley University, följande: "I verkligheten förutsätter billig mat billig arbetskraft, och vi måste börja tänka på detta i mycket högre grad när vi uppmuntrar butikskedjorna att konkurrera med varandra genom priskrig".

4.6 När vi importerar varor från tredje världen bör vi också komma ihåg de arbetsvillkor som gäller i dessa länder.

5. Koncentrationen inom detaljhandeln

5.1 Koncentrationen inom livsmedelshandeln har ökat mycket snabbt i Europa. Mellan 1993 och 2002 steg marknadsandelen med i genomsnitt 21,7 % för de fem största detaljhandelsföretagen inom livsmedelssektorn så att de i genomsnitt uppnådde 69,2 % av marknaden i EU-15. År 2002 hade de 37 % av den italienska marknaden, 52,7 % av den grekiska och 94,7 % av den svenska (Källa: London Economics report 2003 to UK Dept. Environment).

5.2 I vissa medlemsstater är både försäljnings- och inköpsidan av marknaden lika starkt koncentrerade. I andra medlemsstater finns det grupper av inköpare som företräder (tekniskt sett) oberoende detaljhandelsföretag (exempelvis frivilliga sammanslutningar), vilket gör att det finns större koncentration på inköpsidan än på försäljningssidan.

5.3 Stormarknaderna bygger ut sina tjänster och sitt produktsortiment, medan lågprissaffärer fortsätter att expandera framför allt inom livsmedelssektorn och i första hand inriktas på låga priser. De erbjuder dock i vissa fall produkter av hög kvalitet till lägsta möjliga pris.

5.4 Inom sektorn frukt och grönsaker försöker man komma bort från systemet med varumärknader. De stora kedjorna vill koncentrera sina inköp till ett begränsat antal stora leverantörer som kan tillhandahålla produkter året om. EESK konstaterade i ett tidigare yttrande^(?) att *"Det stora urvalet av färsk frukt och grönsaker lyfts särskilt fram som en fördel med stormarknaderna. När det gäller torghandeln talas det om högre kvalitet, färskare produkter, stort urval, förtroende och mänskliga kontakter"*.

5.5 Kedjorna har uppmuntrat konsolidering i leverantörsledet; detta gäller framför allt livsmedelsleverantörerna. Bageribranschen är en av de sektorer där detta fått genomslag. I Irland och i synnerhet i Storbritannien har priskonkurrensen inom bageribranschen lett till ett oerhört stort antal bagerier fått stänga och till att marknaden nu domineras av ett fåtal mycket stora bagerier. På så sätt kan stormarknaderna erbjuda kunderna bröd till ett lågt pris men med sämre näringsvärde. Bröd med högre näringsvärde är tillgängligt men kostar mer.

5.6 På många stormarknader finns det också bakugnar i butiken. Frysta degprodukter deg som framställts i en fabrik köps in och bakas i affären.

6. Priserna "fritt gård" och konsumentpriserna

6.1 London Economics konstaterade år 2003 att ingen medlemsstat under 2001 systematiskt verkar ha den största spridningen mellan gårdspriset och detaljhandelspriset. Prisskillnaderna verkar i allmänhet variera mellan ett och fem gånger priset fritt gård. När det gäller bröd som till största delen består av vete kan detaljhandelspriserna vara upp till 30 gånger högre än priserna fritt gård, vilket visar hur stor andel av kostnaden som inte härrör från gårdarna när det gäller brödframställning.

6.2 Vad gäller lammkött ökade prisskillnaderna under 2001 mellan priserna fritt gård och priset i detaljhandeln i Storbritannien och Irland samtidigt som de minskade i Frankrike och Tyskland. I fråga om frukt och grönsaker finns det ingen tydlig trend vad gäller prisskillnaderna, förutom möjligtvis en liten minskning. Grossistmarknaden för frukt och grönsaker har minskat något den senaste tiden medan spotmarknaden fortfarande är viktig för färska produkter, vilket kan ge stora prisfluktuationer beroende på utbudet och vädret. De stora kedjorna byter till kontrakt som löper över säsongen eller över året och köper in från ett litet antal leverantörer för att få stabila leveranser till färskvarusektorn och för att hålla kostnaderna nere. På så sätt kommer prisskillnaden mellan priserna fritt gård och detaljhandelspriserna att stabiliseras. Priskrig kan leda till att producenterna får lägre marginaler och ökade kostnader.

6.3 Om de stora detaljhandelskedjornas köpkraft leder till att leverantörerna måste sänka sina priser och om dessa sänkta priser skall slå igenom för konsumenterna, är det inte säkert att den procentuella marginal som går till lantbrukaren faller. Men det faktiska priset fritt gård sjunker, vilket innebär att lantbrukaren inte får någon vinst eller i varje fall minskad vinst.

6.4 I en undersökning som gjordes år 2002 av National Farmers Union i Storbritannien kostar en varukorg med

nötkött, ägg, bröd, tomater och äpplen i genomsnitt 55 euro i en stormarknad. Lantbrukaren får mindre än 16 av dessa euro, dvs. mindre än 1/3 av varornas värde i detaljhandeln. När det gäller de enskilda produkterna fick lantbrukarna 26 % av det slutliga detaljhandelspriset för nötkött, 8 % för bröd och 14 % för bacon.

6.5 Producentprisindexet (i reala termer) sjönk med 27 % mellan 1990 och 2002. Lantbrukarnas priser har i stort sett varit stabila under samma period. De stora skillnaderna i utvecklingen av priserna fritt gård och det pris konsumenterna betalar för livsmedel har diskuterats ingående, men det råder ingen samstämmighet om vad som ligger bakom skillnaderna i prisutveckling. (London Economics report 2003).

6.6 Man kan konstatera att stormarknaderna i allt högre grad erbjuder produkter som är rättvisemärkta, vilket är en positiv utveckling. I en artikel i Wall Street Journal den 8 juni 2004 skrev Steve Steckton och Erin White följande om stormarknadens försäljning av produkter med märkning för rättvis handel: "Sainsburys (en brittisk detaljhandelskedja) har sålt rättvisemärkta bananer som varit mer än fyra gånger dyrare än vanliga bananer och till ett pris 16 gånger högre än det som odlarna fått. Livsmedelskedjan Tesco tar 3,46 dollar för knappt ett halvt kilo rättvisemärkt kaffe, medan odlaren får 44 cent mer än världsmarknadspriset". "Kedjorna utnyttjar märkningen för att få högre vinst eftersom de vet att konsumenterna är villiga att betala lite mer för rättvis handel," säger Emily Dardaine som är produktansvarig för frukt på FLO (Fair Trade labelling organizations international), en Tysklandsbaserad sammanslutning av grupper som arbetar för rättvis handel.

7. Villkoren för leverantörer till stormarknader

7.1 Marknadskoncentrationen varierar stort inom EU både vad gäller hur den är utformad och i hur hög grad marknaden är koncentrerad. Detta måste beaktas när man analyserar hur de stora detaljhandlarna agerar gentemot sina leverantörer. Som nämns ovan är priset mycket viktigt för konsumenterna och eftersom konsumenternas efterfrågan påverkar utbudet är pressen stor på leverantörerna att sänka priserna. De stora kedjorna pressar sina leverantörer för att erbjuda sina kunder låga priser. Detta gäller livsmedelssektorn och särskilt de marknader där koncentrationen är mycket hög. För att få ännu bättre villkor hotar kedjorna ständigt leverantörerna med att sluta köpa in deras produkter. Dessutom omplacerar de största kedjorna regelbundet sina inköpare mellan olika områden för att förhindra att det uppstår ett personligt förhållande mellan inköpare och leverantörer. Inköparens roll är att försöka köpa in livsmedel till ständigt lägre priser från leverantören. De har makten att låta företag överleva eller gå i konkurs genom att inte köpa in deras produkter och byta till ett annat företag. Detta gäller särskilt i de fall då leverantörerna har investerat stora belopp för att kunna erbjuda en särskild produktlinje till

(?) EGT C 95, 30.3.1998, s. 36.

en stor detaljhandelskedja. Framför allt de små leverantörerna har ofta inte råd att uppfylla kraven från de stora kedjorna. Man kan fråga sig hur stor chans lantbrukaren har att få rimliga priser på de marknader där de stora detaljhandelskedjorna har så stor köpkraft.

7.2 Förutom möjligheten att få rabatt på transaktionerna från leverantörerna kan inköparnas makt speglas i de kontraktsvillkor som detaljhandlarna föreskriver för leverantörerna, exempelvis kostnader för att ha med en viss produkt i utbudet, kostnader för att få ut en viss produkt på hyllorna eller retroaktiva rabatter på sålda varor. Leverantörerna kan också vara tvungna att betala en orimligt stor andel av detaljhandels omkostnader för extraerbjudanden, och de kan vara tvungna att binda sig till en enda kedja.

7.3 Livsmedelsleverantörerna är ofta satta under hård ekonomisk press eftersom de får vänta länge på betalning – ibland så länge som 120 dagar (180 dagar i sällsynta fall) efter det att de har levererat sina livsmedelsprodukter. Konsumenterna måste däremot betala omedelbart för sina inköp. De långa betalningsvillkoren bidrar i avsevärd utsträckning till de stora detaljhandelskedjornas vinst eftersom de fungerar som räntefria lån från leverantörerna.

7.4 Ibland tvingas leverantörerna att under en period tillhandahålla livsmedel till ett pris som understiger kostnaden, för att produkterna skall fortsätta säljas. Detta kan leda till avsevärda förluster för leverantörer och lantbrukare.

7.4.1 I och med systemet med online-auktioner kan de stora detaljhandelskedjorna enklare få tag i billiga produkter som de kan förse med sina egna varumärken. Det innebär att kedjorna letar efter erbjudanden om produktleveranser på Internet (för egna varumärken). Leverantörerna konkurrerar med varandra om att kunna erbjuda lägsta pris.

7.5 Alla stora detaljhandelskedjor satsar allt mer på att ta fram egna varumärken. Trenden är tydligast i Irland och England och på utvecklingsmarknaderna. "Den höga tillväxttaket för de egna varumärkena på utvecklingsmarknaderna hänger direkt samman med att de globala detaljhandelsföretagen agerar utanför sina traditionella geografiska gränser", menar Jane Perrin och AC Nielsen. I takt med att kvaliteten på vissa av de egna varumärkena ökar har detaljhandlarna fått väsentligt ökade vinstnivåer utan stora reklamkostnader.

7.6 Systemet med egna varumärken ger stormarknaderna större makt gentemot leverantörerna.

7.7 I ett läge där framgångsrika idéer inom detaljhandeln snabbt kan kopieras blir handlarnas egna varumärken allt viktigare för att de skall kunna skilja sig från konkurrenterna.

7.8 Detta maktskifte från leverantörer till detaljhandlare sträcker sig långt utöver de fördelar det ger att ha kontroll över utrymmet på hyllorna och att ha egna varumärken. Kedjornas kundkort ger handlarna mycket större kunskap om konsumenternas identitet, preferenser och köpvanor än vad leverantö-

erna kan få. Kunskapen om konsumenterna växer dessutom genom att detaljhandeln möter sina kunder varje vecka.

7.9 När de stora kedjorna gör reklam för sina egna varumärken efterfrågar konsumenterna även välkända märkesprodukter på hyllorna. Kedjorna vill minska antalet leverantörer av varumärken och har därför infört ett system med kategoristyrning (Category Management). Det är kedjornas sätt att minska antalet leverantörer som de köper från i syfte att minska sina kostnader och förbättra sina marginaler. En ledande leverantör väljs ut för varje produktlinjekategori och får i uppdrag att ta fram och tillhandahålla samtliga produktlinjer som krävs i kategorin. Ett företag som har ett ledande varumärke väljs ofta ut för att tillhandahålla ett antal liknande produkter och får på så sätt behålla försäljningen av sina produkter. Ett företag som levererar en typ av ost av ett visst märke kan få i uppdrag att leverera alla andra ostar som en detaljhandelskedja vill ha. Företaget får då köpa in ost från andra leverantörer. Systemet gynnar de största leverantörerna och begränsar möjligheterna för små och lokala leverantörer att komma in på marknaden. Konsumenterna kan också få sämre utbud.

7.10 Många små och medelstora företag inom livsmedelssektorn är extremt sårbara, särskilt om de är mycket beroende av någon av de stora detaljhandelskedjorna. Kedjorna kan kräva en prissänkning på 2 % per år för de följande tre åren. Om leverantören inte kan gå med på detta vänder sig detaljhandelsföretaget till någon annan leverantör. För att överleva måste de små och medelstora företagen minska sina kostnader och marginaler, vilket leder till sänkt ersättning till lantbrukarna, färre anställda och lägre kvalitet på produkterna, vilket drabbar konsumenterna.

8. Konsumentfrågor

8.1 Konsumenterna kommer att fortsätta efterfråga konkurrenskraftiga priser, ett tillförlitligt utbud av mat av hög kvalitet, tjänster av hög kvalitet och en trevlig inköpsmiljö.

8.2 Konsumenterna bör föra en dialog med producenterna och med dem som levererar livsmedelsleverantörerna så att de får en mer balanserad bild av de strategier som tillämpas inom detaljhandeln.

8.3 Konsumenterna bör också få information om när leverantörerna är med och bekostar särskilda rabatter eller lågpri-serbjudanden.

8.4 Konsumenterna måste få ökad kunskap om alla aspekter av livsmedelsmarknaden och om de långsiktiga konsekvenserna av sitt agerande. Familjer med låga inkomster kan ofta inte utnyttja erbjudanden om livsmedel till låga priser i de stora köpcentrum som ligger utanför städerna om de inte har någon möjlighet att ta sig dit och handla de lågt prissatta produkterna.

8.5 Frågorna om fetma och hållbar konsumtion är angelägna för konsumenterna. Detaljhandlarna måste anpassa sina strategier i dessa frågor.

9. Frågor för lantbrukarna

9.1 Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (frikopplingen) leder till att lantbrukarnas beslut om vad de skall producera i högre grad kommer att påverkas av de signaler i form av pris och efterfrågan som kommer från detaljhandelssektorn. Det stödsystem som var en del av den gemensamma jordbrukspolitiken omfattar inte längre samma minimipriser för jordbruksprodukter. Det innebär att de stora detaljhandelskedjorna får betydligt större makt över prissättningen i livsmedelskedjan än vad som varit fallet tidigare. Om importen av livsmedel till gemenskapen ökar kommer det att pressa priserna fritt gård när världsmarknadspriserna är låga. Slutresultatet kommer troligen att bli att priserna på livsmedel varierar mycket mer som ett resultat av varierande utbud och efterfrågan.

9.2 Om lantbrukarnas inkomster sjunker samtidigt som deras kostnader ökar kommer fler lantbrukare att slås ut. En sådan utveckling kan leda till minskad livsmedelsproduktion i Europa, vilket skulle förhindra utvecklingen av ett mångfunktionellt jordbruk inom EU. Det skulle också kunna bli ett hinder för målsättningen att behålla och utveckla en levande landsbygd. För att förhindra en sådan utveckling måste även lantbrukare tänka i nya banor när det gäller odlingsätt och de produkter man satsar på. Ett alternativ kan vara att finna nya nischer, t.ex. att satsa på mer högkvalitativa produkter, helt nya produkter, nya distributionsformer och nya samarbetsformer (t.ex. inköpssamverkan, lantbruksbutiker i städerna), ekoturism m.m. för att kunna stärka sina positioner.

9.3 Det är svårt att göra jämförelser av skillnaderna mellan priserna fritt gård och priserna i detaljhandeln inom EU eftersom det är omöjligt att få fram vilka kostnader och marginaler som går till bearbetningsleden respektive detaljhandelsleden. Det är dock helt klart att om de stora detaljhandelskedjorna sätter priser på jordbruksprodukter som är lägre än tillverkningskostnaden, kommer lantbrukaren, som den sista personen i kedjan, att få sänkt ersättning eftersom handeln och de mellanliggande bearbetningsleden kommer att ta ut sina marginaler för att kunna fortsätta sin verksamhet.

10. Övriga frågor

Även om frågan om priser är mycket viktig inom detaljhandelssektorn för livsmedel, får inte andra viktiga frågor glömmas bort:

- a) De stora detaljhandelsföretagen förutsätts tillhandahålla säkra livsmedel.
- b) De stora kedjorna har regelbundet kontakt med kunderna som varje vecka kommer till affärerna för sina inköp.

- c) Kundkortet ger detaljerad information om konsumenternas köpvanor och gör att de stora kedjorna får en viktig kunddatabas som är en stor källa till kunskap om marknaden.
- d) Genom marknadsforskning får handeln kunskap om konsumenternas behov.
- e) Handeln kan påverka köpbeteendet genom extrapriserbjudanden, rabatter, kundservice och genom hur affärerna utformas. Det gör att de stora detaljhandelskedjorna har möjlighet att påverka utvecklingen av marknaden.

11. Slutsatser

11.1 Det krävs mer information om och insyn i prisstrukturen och vinstmarginalerna och uppdelningen av dessa mellan detaljhandlare, leverantörer (livsmedelsberedningsföretag) och primärproducenter.

11.2 Medlemsstaterna måste se till att det finns tillräcklig konkurrens inom regionerna, och stödja små jordbruksföretag som gått samman i producent-, bearbetnings- och handelskooperativ och på så sätt möter konkurrensen med de stora kedjorna inom jordbruksproduktion, livsmedelsbearbetning och handel. Vidare måste medlemsstaterna och EU:s institutioner se till att det finns olika slags handel och undvika en total avreglering av marknaden som skulle leda till ytterligare koncentration på marknaden.

11.3 GD Inre marknaden måste kontinuerligt undersöka och utvärdera konsumentpriserna i EU för att se till att det finns tillräcklig konkurrens inom gemenskapen.

11.4 Definitionen av begreppet allmänt intresse bör ses över inom konkurrenslagstiftningen – begreppet skall inte bara omfatta priser och marknadskrafter.

11.5 Konkurrensmyndigheterna måste fortsätta att hantera frågan om de stora detaljhandelskedjornas makt på inköpsidan.

11.6 Det finns risk för att den framtida detaljhandeln för livsmedel kommer att bestå av ett mycket litet antal aktörer, vilket skulle kunna leda till mindre urval för konsumenterna och till högre priser. Kommissionen och medlemsstaternas regeringar måste vara medvetna om denna möjliga utveckling.

11.7 EU måste se till att livsmedelsproduktionen är så stor att den räcker till för unionens medborgare. Vi får inte bli beroende av import av livsmedel från länder utanför unionen.

11.8 Det krävs ingående forskning och analys av prisöverföringar och av vilka marginaler som tillämpas på vägen från gården till den konsument som köper livsmedel i den stora detaljhandelskedjan.

Bryssel den 7 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag fick minst en fjärdedel av rösterna men avslogs:

Punkt 3.1

Ändra enligt följande:

"De senaste fem åren har de stora detaljhandlarna marknadsfört sig med argument av följande typ: 'Alltid låga priser', 'mer för varje krona', 'bra mat kostar mindre', 'spara pengar varje gång du handlar'. De stora detaljhandelskedjorna hävdar ständigt att de är bäst på att sänka alltför höga priser. Detta beror naturligtvis på att konsumenterna fäster stor vikt vid priset. Detta borde vara goda nyheter för konsumenterna särskilt på kort sikt, men de långsiktiga konsekvenserna måste vägas in i resonemanget. ~~Lantbrukarna måste få rimlig ersättning så att de fortsätter att tillhandahålla ett utbud av mat av hög kvalitet som produceras under goda miljömässiga förutsättningar. De som bearbetar och distribuerar livsmedel måste också få rimliga vinster.~~"

Motivering

I detta allmänna konstaterande anges inte vad som menas med rimlig ersättning. Texten innehåller ingen definition av termen, ingen analys av lantbrukarnas vinstindikatorer, ingen undersökning av hur jordbruksstöden påverkar lantbrukarnas inkomster och ingen motivering av påståendet att producenter av lantbruksprodukter som inte kan konkurrera med andra producenter av lantbruksprodukter måste få finnas kvar (eller att man måste se till att alla lantbrukare får höga vinster på konsumenternas bekostnad).

Röstresultat

För: 38

Emot: 75

Nedlagda röster: 17

Punkt 4.5

Stryk denna punkt.

~~"Livsmedelspriserna har minskat genom priskonkurrens och större effektivitet vad gäller inköp, administration, lagringsförfaranden, marknadsföring och mat av hög kvalitet. Ändå konstaterar Tim Long, professor vid Thames Valley University, följande: 'I verkligheten förutsätter billig mat billig arbetskraft och vi måste börja tänka på detta i mycket högre grad när vi uppmuntrar butikskedjorna att konkurrera med varandra genom prisrigg'."~~

Motivering

Det framgår inte tydligt vad denna mening betyder. Betyder det att vi inte kommer att köpa t.ex. polska äpplen för att de är billigare än de som odlas i Lettland eller Finland?!

Röstresultat

För: 56

Emot: 92

Nedlagda röster: 12

Punkt 4.6

Stryk denna punkt.

~~"När vi importerar varor från tredje världen bör vi också komma ihåg de arbetsvillkor som gäller i dessa länder."~~

Motivering

Det framgår inte tydligt vad denna mening betyder. Betyder det att länderna i tredje världen måste iaktta vissa minimilöner? Vem skall bestämma och hur skall man bestämma vilka länder som producerar till en för arbetstagarna godtagbar lön? Anser vi verkligen att EU:s konsumenter måste se till att arbetstagare i tredje världen får reglerade löner?

Röstresultat

För: 49

Emot: 104

Nedlagda röster: 7

Punkt 7.1

Ändra enligt följande:

"De stora kedjorna pressar sina leverantörer mycket hårt för att erbjuda sina kunder låga priser. Detta gäller framför allt livsmedelssektorn. För att få ännu bättre villkor hotar kedjorna ständigt leverantörerna med att sluta köpa in deras produkter. Dessutom omplacerar de största kedjorna regelbundet sina inköpare mellan olika områden för att förhindra att det uppstår ett personligt förhållande mellan inköpare och leverantörer. Inköparens roll är att försöka köpa in livsmedel till ständigt lägre priser från leverantören. De har makten att låta företag överleva eller gå i konkurs genom att inte köpa in deras produkter och byta till ett annat företag. Detta gäller särskilt i de fall då leverantörerna har investerat stora belopp för att kunna erbjuda en särskild produktlinje till en stor detaljhandelskedja. Framför allt de små leverantörerna har ofta inte råd att uppfylla kraven från de stora kedjorna. ~~Man kan fråga sig hur stor chans lantbrukaren har att få rimliga priser när de stora detaljhandelskedjorna har så stor köpkraft?"~~

Motivering

I detta allmänna konstaterande anges inte vad som menas med ett rimligt pris är för en lantbrukare och hur detta skall fastställas. Vi kan lika gärna begära att lantbrukaren ser till att konsumenten får betala ett rimligt pris. Inom EU:s lantbruk finns det en stödmekanism. Man kan inte dessutom införa fasta (vem fastställer dem och på vilket sätt?) försäljningspriser på lantbruksprodukter, så det kan inte bli tal om en reglering av den fria marknaden.

Röstresultat

För: 42

Emot: 114

Nedlagda röster: 7

Punkt 8.2

Ändra enligt följande:

~~"Konsumenterna bör föra en dialog med producenterna och med dem som levererar livsmedel så att de får en mer balanserad bild av de strategier som tillämpas inom detaljhandeln. Man måste stödja konsumenterna, så att de kan få en mer allsidig bild av livsmedelsproducenternas produktutbud och objektiv information om skillnaderna i kvalitet mellan livsmedelsprodukterna."~~

Motivering

Möjligheterna för konsumenterna att få information om skillnaderna i kvalitet mellan livsmedelsprodukterna är för närvarande begränsade. Konsumenternas val dikteras i stor utsträckning av reklamen, som på så sätt minskar konsumenternas efterfrågan på andra livsmedelsprodukter av hög kvalitet som huvudsakligen tillverkas av små och medelstora producenter men inte får lika mycket reklam.

Röstresultat

För: 43

Emot: 112

Nedlagda röster: 14

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det finansiella instrumentet för miljön (LIFE+)"

(KOM(2004) 621 slutlig – 2004/0218 COD)

(2005/C 255/09)

Den 16 november 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda yttrande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 mars 2005. Föredragande var Lutz Ribbe.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 7 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 128 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster:

1. Inledande kommentarer

1.1 EU:s budgetplan för 2007–2013 som är under utarbetande innebär förändringar också på miljöskyddsområdet.

1.2 EU:s viktigaste finansiella instrument för miljön har hittills utan tvekan varit det så kallade LIFE-programmet, som inrättades i maj 1992 genom förordning (EG) nr 1973/92 "Finansiellt instrument för miljön (LIFE)". Förordningens syfte var och är att bidra till tillämpningen, utvecklingen och förbättringen av gemenskapens miljöpolitik och miljölagstiftning.

1.3 Life I löpte mellan åren 1992 och 1995 och hade en budget på 400 miljoner euro (100 miljoner euro per år). Tack vare framgångarna genomfördes en andra fas (Life II) genom förordning (EG) nr 1404/96 under åren 1996 till 1999, med en total budget på 450 miljoner euro (112,5 miljoner euro per år). För närvarande pågår LIFE III, vars löptid fastställdes genom förordning (EG) nr 1655/2000 till 2000–2004 (128 miljoner euro per år) men som förlängdes till slutet av 2006 genom förordning (EG) nr 1682/2004.

1.4 LIFE har hittills bestått av tre delar: LIFE Natur, LIFE Miljö och LIFE Tredjeländer. Innovativa investeringsprojekt, utveckling och genomförande av miljöpolitik och EU:s miljölagstiftning har erhållit stöd. LIFE Natur bidrog på ett avgörande sätt till inrättandet av nätverket Natura 2000.

1.5 Genom kommissionens miljöbudget (budgetpost B 4-3; avdelning 07 sedan 2004) finansierades tidigare även andra miljörelaterade program: ett program för hållbar stadsutveckling, ett program för icke-statliga organisationer, Forest Focus, en allmän mekanism för utveckling och genomförande av politik (som har en intern och en extern dimension) och en överföring av budgetmedel till Europeiska miljöbyrån.

1.6 Genom förslaget till miljöfinansieringsinstrumentet LIFE+ skall stödet struktureras på ett helt nytt sätt: Delar av de tidigare stödprogrammen under budgetpost 07 skall slås samman (Forest Focus, program för icke-statliga organisationer, Urban, utvecklingen av nya politiska initiativ, delar av "genom-

förändret av miljöpolitiken", delar av LIFE Miljö och LIFE Natur), medan klassiska, konkreta miljöinvesteringsprojekt inte längre skall stödjas. Dessutom läggs LIFE Miljö i framtiden under rubrik 1 a och LIFE Natur dels under rubrik 1 b, dels under rubrik 2. Det stöd till internationell verksamhet som hittills funnits skall i framtiden finansieras genom rubrik 4, räddningstjänst skall finansieras under rubrikerna 3 och 4 och den marina miljön under rubrik 3.

1.7 LIFE+ koncentrerar sig följaktligen på att främja miljöpolitiska åtgärder (med en unik europeisk dimension), t.ex. utbyte av goda arbetsmetoder, kapacitetsuppbyggnad hos lokala och regionala myndigheter eller stöd till icke-statliga organisationer som är verksamma i hela EU.

1.8 Investeringsprojekten lägger kommissionen följaktligen i framtiden huvudsakligen under de nya rubrikerna 1a, 1b, 2 och 4. Motivet är att man har beslutat att integrera miljöskyddet inom alla politikområden och att man därför i omsättningen av strategin för hållbar utveckling och Lissabonstrategin – som har en nära koppling till miljöpolitiken – bör använda investeringsstöd som är samordnade och förenliga med miljöskyddet från de finansiellt starka rubrikerna.

1.9 LIFE + skall i framtiden inriktas på två centrala områden:

a) LIFE+ Genomförande och förvaltning skall

- bidra till utveckling och demonstration av innovativa politiska strategier och instrument och främja framgångsrika forskningsresultat,
- bidra till att konsolidera kunskapsbasen för utveckling, bedömning, övervakning och utvärdering, t.ex. efterhandsutvärdering av miljöpolitik och miljölagstiftning (genom bl.a. undersökningar och utarbetande av olika modeller och scenarion),
- stödja utformningen och tillämpningen av metoder för att övervaka och bedöma miljösituationen och de drivkrafter, påfrestningar och reaktioner som påverkar den,

- främja genomförandet av gemenskapens miljöpolitik, med särskild tonvikt på tillämpningen på lokal och regional nivå, t.ex. genom kapacitetsuppbyggnad, utbyte av goda arbetsmetoder, nätverk samt utveckling av utbildningsmoduler och/eller utbildningsprogram,
- stödja förbättrad miljöstyrning, ökat deltagande från aktörer inom området (även icke-statliga organisationer) inom ramen för politiska samråd i samband med tillämpningen.

och

b) LIFE+ Information och kommunikation skall

- sprida information och öka medvetenheten i miljöfrågor,
- stödja kompletterande åtgärder (t.ex. publikationer, evenemang, kampanjer och konferenser).

1.10 Delprogrammet "Genomförande och förvaltning" tilldelas 75–80 % av de planerade resurserna, medan 20–25 % går till delprogrammet "Information och kommunikation".

2. Allmänna kommentarer

2.1 Finansieringen av LIFE-programmen har hittills varit allt annat än riklig. Programmets betydelse för miljösituationen och utvecklingen av miljöpolitiken måste ses mot bakgrund av denna jämförelsevis blygsamma resurstilldelning. Den får inte vare sig över- eller underskattas. Med cirka 150 miljoner euro årligen fördelat på nu sammanlagt 25 medlemsstater (med något mer än 71 miljoner euro vardera 2005 för delprogrammen "Miljö" och "Natur" samt cirka 7,5 miljoner euro för "LIFE Tredjeländer") kunde åtminstone några viktiga europeiska projekt med hög profil finansieras, som har fört fram miljö- och naturskyddsfrågorna i EU. Här kan man framför allt framhålla LIFE Natur-programmets inriktning på inrättandet av nätverket "Natura 2000", som utan stöd från LIFE hade släpat ännu längre efter den tidsplan som fastställdes 1992. Det är följaktligen av intresse att bibehålla möjligheten att delvis medfinansiera driften av nätverket Natura 2000 inom LIFE-programmet. Man kan också nämna åtgärderna för kapacitetsuppbyggnad inom både miljö- och naturskyddsområdet.

2.2 LIFE-programmet kan hittills entydigt betecknas som ett mycket framgångsrikt kommissionsinstrument för politikstyrning. Orsaken till att man med tämligen små medel lyckades nå aktningvärda framgångar är att det rådde en viss "konkurrens" mellan medlemsstaterna om LIFE-finansieringen: Medlemsstaterna (eller rättare sagt och privata och offentliga projektansvariga i medlemsstaterna) måste ta fram och utveckla innovativa projekt som passade in i programplaneringen för LIFE. Dessa underställdes sedan en kritisk prövning inom ramen för ett fastställt urvalsförfarande innan de godkändes eller avsågs på grund av bristande kvalitet eller otillräcklig finansiering. I fråga om tilldelningen av medel fanns det därmed en öppenhet på europeisk nivå.

2.3 Med föreliggande förslag vill kommissionen avlägsna sig långt från detta beprövade förfarande. Bara en liten del av de

planerade resurserna kommer att fördelas direkt av kommissionen (särskilt inom stödområdena skogsskydd, Urban och program för icke-statliga organisationer). För frågor som relaterar till det sjätte miljöhandlingsprogrammet (klimat, biologisk mångfald, miljö och hälsa samt avfall) planeras en överföring av budgetmedel till medlemsstaterna, som sedan kommer att överta huvudansvaret för urval och genomförande av LIFE-programmet. Ännu finns inga klara kriterier för hur fördelningen av resurser på medlemsländerna och uppdelningen på delprogrammen skall gå till.

3. Särskilda kommentarer

3.1 I princip tycks förslaget vid en första betraktelse vara logiskt och konsekvent: En integrering av miljöpolitiken inom alla andra politikområden innebär exempelvis att miljöinvesteringar också skulle kunna ske genom den allmänna stödbudgeten, forskningsbudgeten eller under rubriken "EU som global partner". EESK välkomnar detta arbetssätt eftersom LIFE-programmets begränsade medel inte på egen hand skulle räcka till för att föra fram miljöskyddet i EU.

3.2 EESK ser dock i kommissionens förslag (och rent allmänt i den diskussion som för närvarande förs om budgetplanen för 2007–2013, som utgör ramen för detta förslag) mycket stora potentiella faror för LIFE-programmet i framtiden.

3.2.1 Det finns ingen garanti över huvud taget för att åtgärder som hittills har finansierats till exempel genom LIFE Miljö nu faktiskt skulle erhålla medel från rubrik 1a. Besluten om stödets utformning och storlek ligger där i andra händer, och politiskt sett kan motiven bakom besluten se helt annorlunda ut. Till exempel framförs ibland av inflytelserika personer och organisationer åsikten att man först måste sörja för den ekonomiska tillväxten innan man kan ägna sig mer åt miljöskyddet igen. Sådana åsikter har dykt upp i diskussionerna om Lissabonstrategins klena resultat hittills. Alla välmentade uppmaningar som hittills har framförts till kommissionens övriga generaldirektorat om att i tillräcklig omfattning ta hänsyn till miljöskyddet har hittills inte lett till några större resultat. GD Miljö, som hittills med sina fackkunskaper och sin egen budget har kunnat välja ut projekt som har kunnat fungera som modell på europeisk nivå, kommer inte längre att ha befogenheter att besluta om huruvida innovativa och förebildliga miljöprojekt överhuvudtaget skall komma att beaktas.

3.2.2 Detsamma gäller för LIFE Natur, även om EESK naturligtvis inser att den största delen av finansieringen för genomförandet av alla relevanta EU-direktiv om naturskydd måste komma från medlemsstaterna eller från andra delar av EU-budgeten, till exempel GJP:s andra pelare och strukturfonderna. Kommittén ser dock med stor oro att det redan i förslaget till de nya strukturfonderna saknas nödvändiga bestämmelser om möjligheterna att finansiera Natura 2000. Vissa åtgärder, t.ex. sådana som vidtas av andra än lantbrukare, som tidigare finansierades av LIFE Natur kommer i framtiden inte längre att vara stödberättigade. Detta är inte godtagbart, anser kommittén.

3.2.3 Det är positivt att sambandet mellan landsbygdsutvecklingen och Natura 2000 fastställs i förslaget till förordning. Detta välkomnas av kommittén. Här finns dock en fara för att man i diskussionen om det finansiella taket på 1,24 % gör besparingar just i detta för naturskyddet så viktiga politiska instrument, och där det inte finns några pengar tjänar inte ens de vackraste politiska hänvisningar något till⁽¹⁾.

3.2.4 Det är troligt att det när det gäller de åtgärder som i framtiden kommer att finansieras via medlemsstaternas medel för landsbygdsutveckling i huvudsak kommer att handla om löpande kostnader (till exempel kompletterande åtgärder). Kommittén anser att sådana utbetalningar är nödvändiga både för landsbygdens allmänna utveckling och för lantbrukarnas inkomster men också för att Natura 2000-nätet skall bli framgångsrikt⁽²⁾. LIFE Natur har emellertid dessutom också stött naturskyddspolitiskt mycket innovativa åtgärder och har till exempel sammanfört lantbrukare och naturvårdare i vissa projekt. Dessa beståndsdelar i LIFE Natur hotar nu att gå förlorade.

3.2.5 Ett annat problem som är förknippat med överföringen av projektplanering och beslutsbefogenheter är hur stort intresset (eller ointresset) för miljöpolitiska frågor är i de berörda medlemsstaterna. Det kan till exempel vara av EU-intresse att inrikta stödet på en medlemsstat för vissa naturskyddsåtgärder (t.ex. Natura 2000) eftersom där finns rika naturresurser som bör bevaras. Det kan också hända att denna medlemsstat har satt upp helt andra (miljö)politiska prioriteringar och vill inrikta resurserna på att utveckla andra politikområden i första hand eller på att inom miljöskyddsområdet ägna sig åt klimatrelaterade eller avfallspolitiska frågor, och gör detta med LIFE+-finansiering.

3.2.6 Faran för att medlemsstaterna i framtiden kommer att använda de LIFE+-medel som de beslutar och förfogar över för att ersätta egna, hittills självfinansierade miljöskyddsåtgärder kan med hänsyn till det strama budgetläget i många medlemsstater inte anses ringa.

3.3 Just i det miljöpolitiskt svåra läge som EU för tillfället befinner sig (utvidgningen är genomförd, nya kandidatländer väntar, problem i den ekonomiska politiken och genomförandet av Lissabonprocessen, inrättandet av Natura 2000-nätet), där det gäller dels att genomföra alla miljönormer (i synnerhet i de nya medlemsstaterna), dels att bryta kopplingen mellan å ena sidan ekonomisk tillväxt och å andra sidan resursanvändning och miljöbelastning, måste kommissionen se till att

behålla kontrollen över tillräckligt många egna politikstyrande finansieringsinstrument.

3.4 Med den planerade överföringen till medlemsstaterna går emellertid ett hittills visserligen blygsamt men ändå mycket verksamt styrinstrument förlorat. Ett politiskt instrument degraderas till en budgetpost som medlemsstaterna kan utnyttja. EESK kan inte se hur kommissionen med detta arbetssätt skall kunna värna de europeiska intressen som måste finnas för en finansiering via EU-budgeten. Med andra ord måste man förhindra att det europeiska mervärde och den innovativa karaktär som hittills har präglat LIFE-programmet går förlorade. Kommittén kan inte efter en genomläsning av förslaget inse hur kommissionen skall säkerställa detta. EESK fordrar följaktligen att de innovativa beståndsdelarna i LIFE Miljö och LIFE Natur behålls i en stödform som kommissionen själv förvaltar. Vi ansluter oss därmed till liknande framställningar som framförts i rådet av flera medlemsstater.

3.5 Det stöd till spridning, genomförande och vidareutveckling av den europeiska miljöpolitiken och politiken för hållbar utveckling – som integrerad beståndsdel i EU:s sammanhållningsstrategi med inriktning på både tillväxt och sociala och ekologiska aspekter – som ges genom LIFE+ är mycket viktigt och välkomnas av EESK. Dit hör utan tvekan också stödet till icke-statliga miljöorganisationer som har organiserat sig på Europainivå eller som ägnar sig åt europeiska frågor (en aspekt som borde framgå tydligare i kommissionsdokumentet). Stödet bör i så stor utsträckning som möjligt vara projektrelaterat.

4. Sammanfattning

4.1 EESK välkomnar i princip strategin att integrera miljöpolitiken i alla andra politikområden eftersom LIFE-programmets begränsade medel inte på egen hand skulle räcka till för att föra fram miljöskyddet i EU.

4.2 EESK ser dock i kommissionens förslag och rent allmänt i den diskussion som för närvarande förs om budgetplanen för 2007–2013 mycket stora potentiella faror för LIFE-programmet i framtiden. För det första finns det ingen garanti över huvud taget för att miljöintressen faktiskt erhåller medel från andra budgetrubriker och för det andra ger EU med den planerade överföringen till medlemsstaterna ifrån sig ett hittills visserligen blygsamt men ändå mycket verksamt styrinstrument. EESK kräver därför att de innovativa beståndsdelarna i LIFE Miljö och LIFE Natur behålls i en stödfond som kommissionen själv förvaltar.

Brüssel den 7 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet: Finansiering av Natura 2000".

⁽²⁾ Se EESK:s yttrande om "Förslag till rådets förordning om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU)".

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Europaparlamentets och rådets förordning om upprättandet av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG"

(KOM(2004) 634 slutlig – 2004/0231 COD)

(2005/C 255/10)

Den 4 februari 2005 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175.1 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 mars 2005. Föredragande var **María Candelas Sánchez Miguel**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 131 röster för och 11 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Århuskonventionen⁽¹⁾, i vilken rätten till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocessen samt tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor erkänns, är inledningen till en ny etapp inom EU som handlar om att skapa instrument som kan förse allmänheten och berörda parter i miljöfrågor med de medel som krävs för att för att få tillförlitlig information. Detta kan medföra preventiva effekter, och framför allt ge upphov till positiva resultat när det gäller att minska miljöförstöringen.

1.2 Artiklarna 5.9 och 10.2 i Århuskonventionen gör det möjligt att skapa instrument för att öka allmänhetens kännedom och deltagande. Registren är en av de mest värdefulla metoderna eftersom de innehåller uppgifter som är tillförlitliga och jämförbara med uppgifter från både företagare och behöriga myndigheter. Man bör observera att användningen av dataregister inom andra EU-politikområden har visat sig underlätta informationen och förbättra rättssäkerheten med avseende på uppgifterna i registren.

1.3 På området för utsläpp och överföringar av föroreningar har också andra internationella rättsinstrument undertecknats. Däribland kan följande nämnas: förklaringen från det internationella forumet om kemisk säkerhet i Salvador de Bahía (år 2000), som innefattar en rad prioriterade åtgärder att vidta från och med år 2000 för att uppnå de mål som satts upp; Stockholmskonventionen från år 2001 om långlivade organiska föroreningar och gränsöverskridande transporter och bortskaffande av farligt avfall; samt OECD:s arbeten år 2002 om de kostnader och fördelar som är förknippade med registren över avfall och överföring av föroreningar.

⁽¹⁾ Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, som undertecknades den 25 juni 1998 av majoriteten av EU:s medlemsstater, samt de direktivförslag på området som behandlats i EESK:s yttranden (EUT C 117, 30.4.2004).

1.4 Men det viktigaste internationella rättsinstrumentet i fråga om register över utsläpp och överföring av föroreningar är Kievprotokollet, som undertecknades av FN/ECE år 2003⁽²⁾, och vars huvudsyfte är att främja information i dessa frågor via nationella register som innehåller uppgifter från berörda parter och som bidrar till att förebygga och minska miljöförstöringen. Protokollet rekommenderar att sådana register även skall skapas på internationell nivå, för att uppgifterna skall bli mer jämförbara mellan olika länder.

1.5 Det bör påpekas att Kievprotokollet kan betraktas som en modell för det aktuella förslaget till förordning om ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar. Det gäller i synnerhet bilagorna, som bidrar till att uppnå målen, dvs. att harmonisera uppgifterna i registren, antingen det gäller nationella, europeiska eller internationella register. Förslaget till förordning avviker dock i två avseenden: för det första genom att nya ämnen⁽³⁾ tillkommer jämfört med förteckningen över prioriterade ämnen i ramdirektivet om vatten, och för det andra genom att ikraftträdandet tidigareläggs till år 2007 för att rapporteringen enligt det nya förfarandet skall överensstämma med det europeiska registret över förorenade utsläpp (EPER).

1.6 Till dessa internationella avtal skall läggas de europeiska normer som för närvarande gäller, och som för övrigt redan innehåller ett krav på ett europeiskt register över förorenande utsläpp (EPER)⁽⁴⁾. Detta register, som föreskrivs i artikel 15.3 i direktiv 96/61/EG (IPPC-direktivet)⁽⁵⁾, är i drift sedan den 23 februari 2004. Än så länge har de första lägesrapporterna

⁽²⁾ Vid den femte ministerkonferensen "Miljö för Europa" undertecknades Protokollet om register över utsläpp och överföringar av föroreningar till Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Kiev, 21.5.2003).

⁽³⁾ I direktiv 2000/60/EG, det s.k. ramdirektivet om vatten, fastställt i bilagorna IX och X listan över prioriterade ämnen. Utöver dem som förtecknas i FN/EC-protokollet om register över utsläpp och överföringar av föroreningar tillkommer tre nya ämnen, medan det krävs mer information om ytterligare fem ämnen.

⁽⁴⁾ Kommissionens beslut 2000/479/EG av den 17 juli 2000, EGT L 192, 28.7.2000.

⁽⁵⁾ Se EESK:s yttrande (EUT C 80, 30.3.2004).

skickats in av medlemsstaterna med uppgifter från 2001, och den andra rapporten, som avser 2004, bör levereras in av medlemsstaterna före juni 2006. Det tredje rapporteringsåret inplanerades till 2007 för offentliggörande 2008. Det bör också påpekas att EPER är en lämplig utgångspunkt för det framtida europeiska registret över utsläpp och överföringar av föroreningar, vars innehåll skall utökas i syfte att uppfylla Kievprotokollet.

2. Sammanfattning av förslaget till förordning

2.1 Målet med förordningen är att skapa ett europeiskt register som innehåller alla uppgifter om utsläpp och överföringar av föroreningar, och som gör det möjligt att uppfylla Kievprotokollet. Därför innehåller den en mycket omfattande lista med definitioner av termer som i många fall kan avvika från IPPC-direktivets termer. Den täcker både de förorenande ämnen (substanser) och de verksamheter (anläggningar) som förordningen skall tillämpas på inom offentliga eller privata sektorn. Den delar också in den information som det europeiska registret skall innehålla i tre olika underavdelningar (art. 3):

- Utsläpp av föroreningar enligt artikel 5.1 a från verksamheter förtecknade i bilaga I.
- Borttransport av avfall och obehandlat avloppsvatten enligt artikel 5.1 b och c från verksamheter förtecknade i bilaga I.
- Utsläpp av föroreningar från diffusa källor.

2.2 Det europeiska registret (art. 4.1) bygger på obligatorisk rapportering av uppgifter från företagare vars verksamhet är föremål för kontroll med avseende på ämnen och avfall i enlighet med gällande europeiska normer, i synnerhet de som räknas upp i bilaga I. Om rapporteringen är beroende på en mätning, beräkning eller uppskattning av dessa ämnen, måste man deklarerat analys- eller beräkningsmetoden och därvid använda de mått som anges i bilaga II.

2.3 Uppgiftsrapportering skall hanteras av medlemsstaterna, och överföringen till kommissionen skall ske på elektronisk väg, inom de tidsfrister som anges i artikel 7 (räknat från och med 2007). Uppgifterna indelas i två underavdelningar: de som rör "utsläpp till mark" (art. 6) och de som gäller utsläpp från diffusa källor (art. 8).

2.4 I förordningen fastställs med stor noggrannhet de regler som behövs för att innehållet i registret skall uppfylla villkoren i alla offentliga informationssystem i följande avseenden:

- Kvaliteten på de uppgifter som lämnas skall säkerställas av verksamhetsutövaren och bedömas av de behöriga myndigheterna, med avseende på punktlighet, fullständighet, nume-

risk noggrannhet, jämförbarhet, enhetlighet och möjlighet till insyn.

- Den information som finns i registret skall vara lättillgänglig för allmänheten, vilket är kommissionens uppgift att se till. I det avseendet kan man räkna med stöd från Europeiska miljöbyrån.
- Den sekretess som företagen har begärt i fråga om viss information, med hänsyn tagen till bestämmelserna i artikel 4 i direktiv 2003/4/EG.

2.5 Andra bestämmelser i förordningen avser allmänhetens deltagande (art. 12) och tillgång till rättslig prövning (art. 13). Dessa rättigheter erkänns också i Århuskonventionen och direktiv 2003/4/EG. Kommissionen har för avsikt att inrätta lämpliga system för detta, och skall ge ut återkommande rapporter om resultatet av allmänhetens deltagande (art. 12.2).

2.6 När förordningen har trätt i kraft skall medlemsstaterna vart tredje år lämna ytterligare information (art. 16) om den praxis som tillämpats och om i vilken utsträckning företagen har uppfyllt sin skyldighet att lämna information. Dessutom bör man fastställa påföljder för de fall då skyldigheterna inte uppfylls. Dessa påföljder måste vara effektiva, proportionerliga och avskräckande (art. 20).

2.7 Slutligen skall kommissionen biträdas av en kommitté i enlighet med beslut 1999/468/EG (art. 19 i förslaget till förordning).

3. Allmänna kommentarer

3.1 Målet att skapa ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar är i linje med internationella normer som Europeiska gemenskapen har anslutit sig till. Detta nya register, som ersätter det nuvarande EPER-registret, välkomnas i princip av EESK, i och med att det inte innebär ökade skyldigheter för berörda parter i förhållande till den nuvarande gemenskapslagstiftningen. Genom en harmoniserad datainsamling och informationsöverföring måste uppgifternas kvalitet och jämförbarhet garanteras, så att informationen blir effektivare och framför allt mer lättillgänglig.

3.2 Som rättslig grund för sitt förslag till förordning anger kommissionen artikel 174.1 i EG-fördraget, tillsammans med artikel 300 som gör det möjligt för kommissionen att föreslå regler för efterlevnaden av internationella avtal mellan EG och internationella organisationer. Detta gäller inte bara normer för miljöskydd och bekämpning av miljöförstöring, utan också normer för information och för allmänhetens deltagande och tillgång till rättslig prövning.

3.2.1 Kommissionen har undersökt olika möjligheter med avseende på tillämpningen av FN/ECE:s protokoll. Först och främst analyserade man möjligheten att reformera det nuvarande EPER-registret utan att föreslå en ny förordning. Kievprotokollet ligger till grund för det aktuella förordningsförslaget, och det var i alla händelser nödvändigt att revidera IPPC-direktivet – inte bara den här gången utan varje gång ändringar görs i Kievprotokollet. Därför ansåg kommissionen att det var lämpligare att föreslå ett nytt rättsligt instrument i syfte att undvika ett oklarare rättsläge för berörda parter som en följd av ständiga reformer. Av det skälet – och med tillämpning av artikel 175.1 i EG-fördraget – lade man fram det aktuella förslaget till förordning, som det rättsliga instrument som bäst motsvarar kraven på en harmoniserad tillämpning av internationella avtal.

3.2.2 Resultatet säkerställer att Kievprotokollet tillämpas av alla medlemsstater, genom en gemenskapsrättsakt som garanterar att innehållet överensstämmer med gällande gemenskapslagstiftning på området och att protokollet tillämpas på alla länder som undertecknat det. Man behöver alltså inte invänta ratificeringen, och de nationella representanternas gemensamma ståndpunkt vid förhandlingarna och vid tidpunkten för undertecknandet fortsätter att gälla.

3.3 Man bör dock komma ihåg att situationen med avseende på efterlevnaden av de skyldigheter som EPER medför skiljer sig åt i medlemsstaterna, de nya anslutningsländerna inräknade. I dagens läge finns det stora variationer: från länder med ett mer innehållsrikt register (Storbritannien) till länder som redan före anslutningen begärde att få delta på frivillig basis (Ungern). Det finns också skillnader i fråga om hur skyldigheterna uppfylls av berörda parter. Medan storföretag och företagsgrupper inom industrin och anläggningar som omfattas av IPPC-direktivet är väl insatta i de krav som måste uppfyllas (de lämnar miljörapporter varje år), saknar de små och medelstora företagen, vissa mindre verksamhetsutövare som inte omfattas av IPPC samt vissa lokala myndigheter som driver kommunala reningsanläggningar för avloppsvatten resurser för att kunna uppfylla alla byråkratiska pålagor som denna skyldighet för med sig.

3.4 Såväl när det gäller tillgång till informationen som i fråga om allmänhetens deltagande anser EESK att behandlingen är korrekt, och att den uppfyller målen i direktiv 2003/4/EG. Vidare ser kommittén positivt på skyldigheten att informera medborgarna om resultatet av allmänhetens deltagande, så att de själva kan värdera detta. I syfte att ge så många som möjligt tillgång till Internet måste man emellertid anstränga sig för att utöka antalet samrådspråk, så att det till sist blir möjligt att använda samtliga officiella språk.

3.5 Ett så betydelsefullt tema som de ekonomiska effekterna förefaller ha utvärderats ingående av kommissionens avdelningar⁽⁶⁾, som drar slutsatsen att medlemsstaterna och andra berörda parter redan nu är skyldiga att förverkliga EPER och följaktligen också att lämna alla de uppgifter som krävs. Kostnaderna berör enbart de nya relationerna mellan kommissionen

och medlemsstaterna med avseende på överföring av insamlade uppgifter. Det är kommissionen som skall bära merparten av kostnaderna, särskilt för att skapa och underhålla webbplatsen, och endast en liten del av dessa kostnader kommer att belastas medlemsstaterna. Det är emellertid också viktigt att nämna att övervakning och rapportering av utsläpp och överföringar utgör en ny kostnadskomponent och en administrativ belastning för de verksamhetsutövare som inte omfattas av IPPC-direktivet.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK anser att förslaget till förordning om ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar innebär en avsevärd förbättring på den väg som utstakats genom EPER: för det första därför att den utökar informationen om utsläpp i luft och vatten till att omfatta även utsläpp till mark och utsläpp från diffusa källor, och för det andra därför att den anpassar EU-lagstiftningen till internationella normer, med särskild hänvisning till Århuskonventionen och, på en mer konkret nivå, till FN/ECE:s Kievprotokoll.

4.2 Trots detta vill EESK framhålla att det är nödvändigt att konsolidera det nuvarande EPER-registret, för att på så vis göra det lättare för berörda parter att uppfylla sin rapporteringsskyldighet enligt de nya bestämmelserna. Man bör beakta att tiden fram till dess att bestämmelserna om det europeiska registret över utsläpp och överföringar av föroreningar skall träda i kraft (dvs. 2007, men det kommer inte att vara i funktion förrän 2009) gör det möjligt att komplettera och korrigera det aktuella registret och successivt införliva nya rapporter och rapporteringsskyldigheter. Om man kan slutföra arbetet med innehållet i EPER och publicera det på webbplatsen, kommer kostnaderna att minska, och man kan framför allt undvika förvirring med avseende på gammal och ny information.

4.3 För det första är det också värt att notera att många av de nya förorenande ämnen som skall rapporteras (36 fler än hos FN/ECE) är bekämpningsmedel som inte längre säljs och används i EU. För det andra är det en förutsättning för rapporteringsplikt att man uppnår de tröskelvärden som anges i bilaga I när det gäller verksamheter och i bilaga II när det gäller föroreningar.

4.4 Enligt EESK:s mening är det lämpligt att i största möjliga utsträckning standardisera innehållet i rapporterna från berörda parter (bilaga III) samtidigt som man underlättar för rapporteringsskyldiga små och medelstora företag och jordbrukare, i syfte att undvika att öka byråkratin och kostnaderna. På samma sätt är det med tanke på registeruppgifternas jämförbarhet nödvändigt att använda bästa tillgängliga teknik för att fastställa den årliga uppgiftsmängden. Överensstämmelse mellan de olika nationella registren och det europeiska registret är ett annat viktigt krav för att man skall kunna garantera att registren är standardiserade och inbördes jämförbara.

⁽⁶⁾ Se dokument "Analysis of the Cost and Benefits of PRTRs", från avdelningen för ekonomisk analys 2002. CEP/WG.5/AC.2/2002/4.

4.5 En särskilt viktig fråga för EESK är sekretessen i fråga om de uppgifter som rapporterna från berörda parter skall innehålla. Enligt artikel 11 är det medlemsstaterna som skall ange om vissa uppgifter på begäran av berörda parter är sekretessbelagda, förutsatt att detta stämmer överens med undantagen i direktiv 2003/4/EG, även om sista satsen i artikel 11 föreskriver att medlemsstaten skall ange "av vilken anledning" informationen inte lämnas ut. I skäl 14 i ingressen till förordningsförslaget sägs däremot att tillgången till information i det europeiska registret bör vara obegränsad och att undantag från denna regel endast bör kunna göras om detta uttryckligen medges i gällande gemenskapslagstiftning. Denna skillnad mellan de båda föreskrifterna bör klaras ut, eftersom sista satsen i artikel 11 föreskriver att de parter som önskar sekretess för viss information måste motivera detta. Detta kan ge ett vilseledande intryck av att denna information inte omfattas av undantagen i artikel 4 i direktiv 2003/4/EG, eftersom undantag som redan regleras i en rättsakt inte kräver någon särskild motivering.

4.6 Kommittén välkomnar de ansatser i förslaget om ett europeiskt register som syftar till att sätta in de inrapporterade uppgifterna i sitt rätta sammanhang och gradvis reducera de möjliga riskerna att sådana uppgifter feltolkas. Det skulle vara mycket uppskattat med ytterligare förbättringar i denna riktning.

Bryssel den 6 april 2005

5. Slutsatser

Sammanfattningsvis kan man säga att insynen i de rapporter om utsläpp och överföringar av föroreningar (enligt förslaget om ett europeiskt register) som företagare, jordbrukare, offentliga myndigheter och andra berörda parter är skyldiga att lämna fyller en dubbel funktion:

- Att inom inre marknaden tillkännage alla parters tillämpningar och praxis på miljöområdet samt efterlevnaden av EU-lagstiftningen på området, så att alla som konkurrerar på marknaden samt konsumenter och allmänheten lätt kan värdera denna praxis och agera med utgångspunkt i detta.
- Att tillföra ett mervärde i form av ökad konkurrenskraft för våra företag, oavsett vilken verksamhet de bedriver, såväl på den europeiska som på den globala marknaden, under förutsättning att uppgifterna förblir standardiserade och jämförbara i enlighet med vad som sägs i avsnittet "Särskilda kommentarer". Kommittén anser att insynen i informationen, som kan säkerställas med hjälp av det europeiska registret, kommer att förstärka de gemensamma ståndpunkterna i riktning mot frivilliga avtal för olika produktionssektorer. Syftet är att uppfylla miljönormerna och förbättra allmänhetens kännedom om närbelägna anläggningar, att förstärka känslan för företagens sociala ansvar bland verksamhetsutövarna och att bygga upp ett förtroende bland aktörerna i det civila samhället via den öppenhet som registret innebär.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 95/2/EG om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel och direktiv 94/35/EG om sötningsmedel för användning i livsmedel"

(KOM(2004) 650 slutlig – 2004/0237 COD)

(2005/C 255/11)

Den 16 november 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 mars 2005. Föredragande var **Ann Davison**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 136 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster:

1. Bakgrund

1.1 Detta är det sjätte ändringsförslaget om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel på tio år och det tredje om sötningsmedel.

1.2 Ändringarna till direktiv 95/2/EG, som är baserade på principen om positivlistor, rör tillsatser som inte är färgämnen och sötningsmedel. Det innebär att tyngdpunkten framför allt ligger på aromer, emulgeringsmedel, stabiliseringsmedel och konserveringsmedel.

1.3 Syftet med ändringsförslagen är att dra tillbaka, minska användningen av, göra en ny bedömning av, godkänna, öka eller klargöra användningen av eller ändra namn på vissa livsmedelstillsatser inom dessa kategorier. I ändringsförslagen har man beaktat de utlåtanden om nya förslag till tillsatser och om ökad användning av vissa befintliga tillsatser som gjorts av Vetenskapliga kommittén för livsmedel och Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA. Förslagen omfattar också samordnade kontroller av de tillsatser som krävs för att lagra och använda aromer. (För närvarande skiljer sig lagstiftningen åt mellan medlemsstaterna.)

1.4 Enligt de nya bestämmelserna skall tillsatser endast tillåtas inom de områden där man slagit fast att de är säkra, där den tekniska användningen kan rättfärdigas och där man konstaterat att intag av tillsatsen inte har negativa effekter.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Kommittén föreslog att det skulle inrättas en europeisk myndighet för livsmedelssäkerhet och är positiv till att riskvärdering och riskhantering är åtskilda samt att det verkar som om EFSA kan bedöma behovet av nya produkter. Förhoppningen är att medlemsstaterna skall frigöra tillräckliga resurser så att EFSA:s nya strategi kan genomföras. EESK är positiv till att lagstiftningen ändras och har vissa detaljerade synpunkter.

3. Särskilda kommentarer

Kommissionen borde för tydlighetens skull inkludera e-nummer enligt märkningen för de tillsatser som anges i dokumenten.

3.1 Natriumföreningar

I texten behandlas ett antal natriumföreningar. EESK är oroad över att konsumenterna inte förstår att märkningen betyder att det handlar om salt som kan utgöra en del av det rekommenderade högsta dagliga genomsnittsintaget på sex gram. De kan i så fall inte reagera på något **meningsfullt** sätt på rekommendationen att minska sitt saltintag.

3.2 Nitrit och nitrat

Kommissionen vill på inrådan av EFSA sänka de tillåtna nivåerna så mycket som är möjligt utan att riskera livsmedelssäkerheten. Nitrit och nitrat är användbara konserveringsmedel, men för stor konsumtion innebär också risker. Därför föreslår kommissionen en strategi med maxgränser. För att värna konsumentkyddet eftersträvar EESK en så låg lägsta gräns som möjligt för att kunna uppfylla denna målsättning, eventuellt med olika nivåer för olika produkter.

3.3 Avvänningskost, kosttillskott och livsmedel för speciella medicinska ändamål

EESK stöder kommissionens förslag att få överensstämmelse i texterna genom att ersätta termen "avvänningskost" med "spannmålsbaserade livsmedel och barnmat" och att förtydliga formuleringen om kosttillskott och livsmedel för speciella medicinska ändamål.

3.4 p-Hydroxibensoater

3.4.1 Gruppen har setts över och EFSA har för hela gruppen fastställt ett acceptabelt dagligt intag (ADI) på 0–10 mg/kg kroppsvikt för summan av p-Hydroxibensoesyraetylestrar och p-Hydroxibensoesyrametylestrar och deras natriumsalter. Propylparaben bör dock inte ingå i denna grupp, eftersom det visat sig ha en inverkan på könshormonerna och organen hos unga råttor. Det finns också ett förslag om att dra tillbaka godkännandet av användningen av p-Hydroxibensoater i flytande kosttillskott.

3.4.2 Kommittén är införstådd med att EFSA:s beräkningar av acceptabelt dagligt intag innehåller en säkerhetsmarginal för barn och andra sårbara grupper. Kommittén anser också att godkännandet bör dras tillbaka eftersom det inte finns något NOAEL-värde (no-observed-adverse-effect-level).

3.5 Geleringsmedel i gelégodis i minibägare

På grund av den väl belagda kvävningsrisken har det lagts fram ett förslag om att dra tillbaka godkännandet av användningen av ett antal geleringsmedel. EESK samtycker till detta men påpekar att det är godisets form och konsistens som medför risker, inte tillsatsen i sig. Det krävs ett mer omfattande förbud för att fullständigt förhindra att dessa produkter släpps ut på marknaden. Eftersom den allmänna livsmedelslagstiftningen eller direktivet om allmän produktsäkerhet inte gör det möjligt att förbjuda en viss produkt, förbjuds den i stället på grund av att den innehåller tillsatser. Kommittén anser att EU borde kunna förbjuda hälsovådliga livsmedel.

3.6 Erytritol

Erytritol är ett sötningsmedel som finns naturligt i vissa frukter, svampar, fermenterade livsmedel och ost, men det är användbart även för andra ändamål och det finns därför ett förslag om att använda det inom fler områden. EESK ställer sig positiv till detta men ifrågasätter formuleringen "oönskade bismaker döljs", eftersom det låter som om det därigenom blir möjligt att dölja att livsmedel inte är färska. Kommittén konstaterar fördelarna med ett nytt sötningsmedel för diabetiker och andra grupper som använder dessa produkter ofta. Dels får dessa grupper ett ökat urval av konstgjorda sötningsmedel, dels är de laxerande effekterna av det nya sötningsmedlet mindre, och behöver därför inte redovisas i märkningen.

3.7 4-hexylresorcinol

3.7.1 Detta föreslås som ett alternativ och inte som ett tillbakadragande av sulfiter som hindrar missfärgning av kräftdjur. Vetenskapliga kommittén för livsmedel ansåg det godtagbart förutsatt att restmängderna i kräftdjur inte överstiger 2 mg/kg.

3.7.2 EESK:s oro rör människor som konsumerar ovanligt mycket kräftdjur – exempelvis kustbor. Efsa bör avgöra huruvida 4-hexylresorcinol eller sulfiter, eller en blandning av dessa, är säkrare för konsumenterna.

3.8 Sojabönshemicellulosa

Framställs av (traditionella) sojafibrer och är godkänd av Vetenskapliga kommittén för livsmedel. Samtliga sojabönsprodukter, så även sojabönshemicellulosa, måste märkas som potentiella allergener.

3.8.1 EESK accepterar förändringen vad gäller användning av sojabönshemicellulosa, eftersom behovet av en begränsad användning har konstaterats.

3.9 Etylcellulosa

Utvinnns av pappersmassa eller bomull och används i stor utsträckning som fyllnadsmaterial i läkemedel. Efsa fann inget behov av att ange acceptabelt dagligt intag (ADI). EESK ställer sig bakom förslaget att utsträcka dess användningsområde på samma sätt som för andra former av cellulosa.

3.10 Utsträckt användning av redan godkända livsmedelstillsatser

Kommissionen föreslår en utsträckt användning av tre tillsatser: natriumvätekarbonat, sorbater och bensoater samt kiseldioxid.

— Natriumvätekarbonat

Denna tillsats definierades ursprungligen som ett bearbetningshjälpmedel som inte faller under gemenskapens behörighet. Den har nu omdefinierats, men användningen har inte ifrågasatts av kommissionen eftersom den redan är tillåten i ekologiska livsmedel.

— Sorbater och bensoater i kräftdjur

Användningen föreslås utsträckas eftersom konsumtionen troligen inte kommer att öka avsevärt. EESK anser att den genomsnittliga konsumtionen av sådana produkter kan variera kraftigt och ifrågasätter att personer som konsumerar mycket av dessa tillsatser är tillräckligt skyddade. Kommittén ser positivt på att kommissionen håller på att inhämta mer information om bensoater.

— Kiseldioxid

Kommissionen måste förtydliga sin åsikt att högre doser av kiseldioxid skulle vara att föredra framför en bibehållen hög konsumtion av organiska färgämnen.

3.11 Tidsplan

Beslutet att skjuta upp utsläppandet på marknaden av gelégodis i minibägare måste bestå till dess att, eller med mindre än att, den nya lagstiftningen tar över och får samma effekt.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Det civila samhällets roll när det gäller att förebygga svartarbete"

(2005/C 255/12)

Den 28 januari 2004 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i sin arbetsordning att utarbeta ett yttrande om "Det civila samhällets roll när det gäller att förebygga svartarbete".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 mars 2005. Föredragande var **Erik Hahr**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 7 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster:

1. Sammanfattning av rådets resolution

1.1 Rådet (sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) antog den 20 oktober 2003 en resolution om odeklarerat arbete⁽¹⁾. Med denna resolution vill rådet få gehör hos medlemsstaterna för en genomtänkt strategi för att bekämpa odeklarerat arbete inom unionen. Denna strategi skall utgöra en integrerad del av den europeiska sysselsättningsstrategin. Den nionde riktlinjen i sysselsättningsriktlinjerna för 2003 hänvisade direkt till odeklarerat arbete.⁽²⁾

1.2 I sin uppmaning till medlemsstaterna framhåller rådet att dessa skall betrakta resolutionen som en referensram inom vilken medlemsstaterna kan utveckla och genomföra sin politik som ett led i den europeiska sysselsättningsstrategin samtidigt som nationella villkor och prioriteringar respekteras. Resolutionen bygger till stora delar på innehållet i kommissionens meddelande i ämnet från 1998.⁽³⁾

1.3 Vidare uppmanas medlemsstaterna att beakta de åtgärder som anges i resolutionen när de rapporterar om de viktigaste åtgärderna, som de vidtar för att genomföra sysselsättningspolitiken i sina framtida nationella handlingsplaner, mot bakgrund av den särskilda riktlinjen om odeklarerat arbete.

1.4 Man förespråkar en samverkan för att undersöka vad som är gemensamt för odeklarerat arbete i alla medlemsstater. Detta kan bäst åtgärdas genom en gemensam strategi inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin.

1.5 När det gäller förebyggande åtgärder och påföljder rekommenderar rådet att man med beaktande av den europeiska sysselsättningsstrategin utarbetar en övergripande strategi grundad på förebyggande åtgärder som uppmuntrar arbetsgivare och arbetstagare att verka inom den formella ekonomin och den reguljära sysselsättningen; dessa åtgärder bör beakta hållbarheten i de offentliga finanserna och systemen för socialt skydd genom att t.ex.

- skapa ett rättsligt och administrativt klimat som är gynnsamt för att deklarerat ekonomisk verksamhet och sysselsättning, genom förenklade rutiner och genom att reducera kostnader och restriktioner som hindrar start och utveckling av företag, särskilt nyetableringar och små företag,
- förstärka incitamenten och avlägsna hinder för att deklarerat arbete, både när det gäller efterfrågan och utbud,
- se över och vid behov reformera skatte- och förmånssystemen samt växelverkan dem emellan för att sänka höga marginaleffekter samt, när så är befogat, skattetrycket på lågavlönad arbetskraft,
- inrätta en lämplig sysselsättningspolitik för personer som omfattas av åtgärder för socialt skydd för att hjälpa dem till förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden, samt
- minska riskerna för arbetslöshet och fattigdomsfällor genom att undanröja oönskad växelverkan mellan skatte- och förmånssystem.

1.6 Övervakningen av lagstiftningens tillämpning samt påföljderna, särskilt för dem som organiserar eller drar fördel av svartarbete, måste stärkas; det förstnämnda där så är lämpligt med stöd av arbetsmarknadens parter. Den sociala medvetenheten om det odeklarerade arbetets negativa inverkan på den sociala tryggheten och konsekvenserna av odeklarerat arbete för solidaritet och rättvisa måste öka. Det är även nödvändigt att förbättra insikten om de negativa följderna av det odeklarerade arbetet.

⁽¹⁾ Rådets dokument nr 13538/1/03.

⁽²⁾ Rådets beslut av den 22 juli 2003 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, nionde riktlinjen: "Medlemsstaterna bör utveckla och genomföra mångsidiga åtgärder för att undanröja odeklarerat arbete, bland annat förenkla företagsklimatet, avlägsna avskräckande faktorer och se till att det finns tillräckliga incitament inom skatte- och bidragssystemen, förbättra kontrollen av efterlevnaden av lagstiftningen och påförandet av påföljder. De bör göra de insatser som behövs på nationell nivå och EU-nivå för att mäta problemets omfattning och de framsteg som görs på nationell nivå."

⁽³⁾ Meddelande från kommissionen om odeklarerat arbete, (KOM(1998) 219).

1.7 För att förbättra kunskaperna om omfattningen av odeklarerat arbete är det nödvändigt att på nationell nivå göra en uppskattning av den informella ekonomins och det odeklarerade arbetets utbredning. Detta kan ske på grundval av sådana uppgifter som finns tillgängliga hos sociala myndigheter, skattemyndigheter eller nationella statistiska byråer. Det är också viktigt att medlemsstaterna bidrar till att mätningar av odeklarerat arbete utförs inom EU för att bedöma framstegen i förhållande till målsättningen att omvandla odeklarerat arbete till reguljär sysselsättning. Samarbete mellan nationella statistiska byråer om vilka metoder som skall användas och uppmuntran till utbyte av sakkunskap och know-how skall eftersträvas.

1.8 Slutligen uppmanar rådet arbetsmarknadens parter på europeisk nivå att konsekvent ta upp frågan om odeklarerat arbete inom det gemensamma fleråriga arbetsprogrammet, och ytterligare behandla frågan om odeklarerat arbete i kommittéerna för sektorsdialogen mellan arbetsmarknadens parter. På nationell nivå bör arbetsmarknadens parter verka för att ekonomisk verksamhet och sysselsättning deklarerar och bekämpa odeklarerat arbete genom medvetandegörande och andra åtgärder (till exempel genom kollektiva förhandlingar enligt nationell sedvänja och praxis) på ett sätt som bland annat kan bidra till att förenkla företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag.

2. Inledning

2.1 Odeklarerat arbete innebär att skatter och socialförsäkringsavgifter inte betalas till det allmänna. Intäkter redovisas inte i näringsverksamhet och undgår därmed beskattning. Mervärdesskatten varken redovisas eller betalas. Arbeten utförs mot svart betalning. Arbetsgivaravgifter betalas inte för svarta löner. Inte heller deklarerar löntagare för sådana inkomster och därmed betalar de inte inkomstskatt.

2.2 Följden blir att samhället går miste om betydande inkomster vilka bland annat finansierar välfärdssystemen. Varje år rör det sig om mångmiljardbelopp.

2.3 Effektiva, seriösa företag slås ut eller har svårt att hålla sig kvar och expandera medan den svarta företagsamheten stannar kvar på marknaden och till och med expanderar. Hela ekonomins effektivitet hotar att försämrats. Härigenom sker inte heller den produktivitetsutveckling som är en förutsättning för ett fortsatt välfärdssamhälle.

2.4 Odeklarerat arbete förekommer inom hela samhället bland både arbetsgivare och arbetstagare och kan huvudsakligen indelas i tre grupper.

2.5 En grupp utgörs av företag som systematiskt ägnar sig åt organiserat svartarbete – många gånger kombinerat med vit verksamhet. Den anställda personalen avlönas ofta med svarta löner, som inte deklarerar.

2.6 En annan grupp utgörs av personer med två eller flera arbeten varav det ena kan vara odeklarerat. Denna grupp består av exempelvis välutbildade arbetstagare, som vill förtjäna pengar svart utöver inkomsten från en ordinarie anställning på den reguljära arbetsmarknaden.

2.7 En tredje grupp slutligen utgörs av arbetslösa arbetstagare, som av olika anledningar tvingas arbeta svart på grund av att de inte kan få sysselsättning på den reguljära arbetsmarknaden. Denna grupp är särskilt utsatt. Arbetstagarna tvingas ofta arbeta under dåliga arbetsvillkor och till låga löner. De omfattas i allmänhet inte av de sociala trygghetssystemen.

2.8 Förutom dessa tre urskiljbara huvudgrupper förekommer odeklarerat arbete även i andra former:

2.9 Ersättning från exempelvis arbetslöshetskassa och sjuk-kassa kombineras med odeklarerade inkomster.

2.10 Husägare och lägenhetsinnehavare anlitar för mindre reparationer arbetskraft som inte deklarerar sina inkomster från sådant arbete. Samma sak gäller exempelvis bohagsflyttningar. Anledningen till denna typ av svartarbete kan många gånger vara att berörda företag anser att sådana uppdrag är för små. I stället hänvisar företaget till någon anställd, som på sin fritid är beredd att mot svart ersättning åta sig arbetet.

2.11 När det gäller unionens nya medlemsländer är situationen likartad i förhållande till EU-15. En företeelse anges dock särskilt i den rapport som publicerades i maj 2004: Det gäller det förhållande att arbetsgivaren officiellt bara redovisar en viss del av lönen och att den anställda får resterande del svart i ett kuvert ("envelope wages").⁽⁴⁾

2.12 Det är viktigt att konstatera att det i samtliga fall rör sig om odeklarerat arbete med ett icke obetydligt mått av skatteundrandragande.

2.13 Denna illojalitet eroderar den samhälleliga moral och det ansvarstagande som utgör en förutsättning för ett samhälle där en inte obetydlig del av resurserna används till transfereringar och sociala förmåner. Skatteundrandragandet skapar också spänningar i samhället. Stora delar av befolkningen betalar skatter medan andra tar sig rätten att själva bestämma hur mycket som skall betalas i skatter och avgifter.

⁽⁴⁾ "Undeclared work in an enlarged union". European Commission, Directorate-General for Employment and Social Affairs (2004). Rapporten finns endast tillgänglig på engelska i elektronisk version: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_analysis/work/undecl_work_final_en.pdf.

2.14 Odeklarerat arbete orsakar stora skador på hela samhället. Skadorna kan emellertid inte enbart mätas i pengar. Förtroendet minskar på alla nivåer. Många accepterar eller finner ursäkter för svartjobb; ersättningen från arbetslöshetskassan är för låg, vita hushållstjänster är för dyra, osv.

2.15 Rättssamhället och välfärdssystemen sätts i fråga om inte respekten för lagar och regler kan upprätthållas. Det är därför nödvändigt att ta itu med dessa problem genom omfattande, målinriktade åtgärder. Det finns dock en långsamt växande insikt hos arbetsmarknadens parter, politiker och samhället i övrigt om de negativa följderna av odeklarerat arbete och nödvändigheten att omvandla odeklarerat arbete till reguljärt arbete.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén yttrade sig 1999 ingående om kommissionens meddelande i ämnet.⁽⁵⁾ Syftet med kommissionens meddelande då var att få till stånd en bred debatt både inom EU och i medlemsstaterna. Meddelandet följdes senare upp av en av kommissionen initierad studie.⁽⁶⁾

3.2 Kommittén välkomnar rådets initiativ att genom en resolution föra frågan ytterligare framåt.

3.3 Samtidigt konstaterar kommittén att kommissionen år 2003 initierat en brett upplagd undersökning om odeklarerat arbete i den utvidgade unionen. Resultatet av denna undersökning som publicerades i maj 2004⁽⁷⁾ utgör enligt kommittén ett mycket värdefullt bidrag till kunskapen om odeklarerat arbete och på vilket sätt detta kan motverkas. Studien ger därmed ett viktigt beslutsunderlag för medlemsstaternas regeringar och myndigheter när det gäller metoder att motarbeta odeklarerat arbete.

3.4 Del av sysselsättningsstrategin

3.4.1 Kampen mot det odeklarerade arbetet skall enligt rådet utgöra en integrerad del av den europeiska sysselsättningsstrategin, som tar sikte på att skapa fler och bättre arbetstillfällen. Redan kommissionen hade denna inriktning och i juli 2003 uttalade sig unionens arbetsmarknads- och socialministrar vid sitt informella möte i Varese. Man erinrade om att en omvandling av odeklarerat arbete till reguljär sysselsättning skulle bidra till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet, stärka den sociala sammanhållningen och delaktigheten, eliminera fattigdomsfällor och undvika snedvridningar på marknaden.

3.4.2 I sitt yttrande avseende kommissionens meddelande 1998 stödde kommittén angreppssättet att ta sig an problemet

⁽⁵⁾ KOM(1998) 219 slutlig, kommitténs yttrande EGT C 101, 12.4.1999, s. 30–37, föredragande: Daniel Giron.

⁽⁶⁾ Regioplan Research Advice and Information (Mateman, Sander & Renooy, Piet): "Undeclared labour in Europe - Towards an integrated approach of combatting undeclared labour" (på engelska med resumé på franska och tyska)., Amsterdam, 2001.

⁽⁷⁾ Se fotnot 4.

med odeklarerat arbete ur ett sysselsättningsperspektiv. Kommittén vidhåller detta synsätt.

3.4.3 För att uppnå denna målsättning att omvandla odeklarerat arbete till deklarerat eller göra svart arbete vitt i lagens mening krävs en lång rad åtgärder.

3.4.4 Inledningsvis är det nödvändigt att upprätta en indelning som syftar till att skilja dem som borde vara anställda på den reguljära arbetsmarknaden från dem som har beslutat att inte deklarerat sin verksamhet.

3.4.5 Det är även angeläget att göra klart för sig vilken verksamhet inom den informella svarta sektorn som kan överföras till den formella, vita sektorn.

3.4.6 Det är troligt att viss verksamhet eller vissa tjänster inom den svarta sektorn inte kommer att få någon efterfrågan på en vit marknad. Det finns enligt kommitténs mening därför särskild anledning att vara observant på denna situation. Det är möjligt att det med stödåtgärder går att få in även sådan verksamhet inom den reguljära vita sektorn.

3.4.7 Genomförandet av Lissabonstrategin förutsätter bland annat att nya livs- och konkurrenskraftiga företag skapas och utvecklas inom unionen för att därmed ge flera arbetstillfällen.

3.4.8 Vägen från idé till ett fungerande och producerande företag med anställd personal är en mycket lång och komplicerad process.

3.4.9 Det är därför nödvändigt att för nystartade företag till skapa ett tillväxt- och utvecklingsbefrämjande klimat som ger de erforderliga förutsättningarna.

3.4.10 Anställda måste kunna kräva att de företag de arbetar i är förtrognas med och tillämplar gällande arbetsmarknads- och skattelagstiftning.

3.4.11 Det är nödvändigt att klara balansgången mellan dessa båda krav. Risken är annars överhängande att ett stort antal företag aldrig kommer att startas och att många goda idéer aldrig kommer att kunna förverkligas.

3.4.12 Det visionära intryck som arbetsmarknads- och socialministrarnas uttalande i Varese i juli 2003 ger kan lätt bidra till uppfattningen att frågan om att omvandla odeklarerat arbete till deklarerat enbart är av sysselsättningskaraktär. Odeklarerat arbete, särskilt när det sker systematiskt och i organiserade former, är många gånger förknippat med annan ekonomisk brottslighet. Denna brottslighet kräver särskilda insatser från samhällets sida och måste beivras på sedvanligt sätt.

3.5 Definition av odeklarerat arbete

3.5.1 För att avgränsa det odeklarerade arbetet från annan ekonomisk brottslighet använder rådet samma definition av begreppet som kommissionen gjorde i sitt meddelande 1998. Kommittén ansåg då att definitionen av odeklarerat arbete som "varje betald verksamhet som till sin art inte är lagstridig men som inte anmäls till myndigheterna" var acceptabel mot bakgrund av nödvändigheten att fastställa en gemensam definition för alla medlemsstater. Kommittén vidhåller detta synsätt.

3.6 Illegal invandring och odeklarerat arbete

3.6.1 Kommittén har vid ett antal tillfällen haft anledning att yttra sig över förekomsten av och orsakerna till illegal invandring och då även berört förhållandet mellan illegal invandring och odeklarerat arbete. Varken den reguljära arbetsmarknaden eller socialbidragssystemen står till buds för den illegale invandraren. Vederbörande är för sin försörjning hänvisad till att söka sin utkomst på annat håll och är då i övervägande antalet fall hänvisad till den svarta marknaden. En sådan finns i betydande omfattning inom bl.a. byggnads-, jordbruks- och trädgårdssektorerna. Resultatet kan många gånger bli ett svårt beroendeförhållande för den illegale invandraren som utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

3.6.2 En åtgärd för unionens medlemsstater måste då vara att inom ramen för den gemensamma invandringpolitiken motverka illegal invandring.⁽⁸⁾ Detta måste ske genom användande av olika strategier, som i och för sig kan växla från medlemsstat till medlemsstat. En strategi är givetvis att se till att illegala invandrare återvänder till sina ursprungsländer. En annan är att med kraft skärpa gränskontrollerna.

3.6.3 En människa som är beredd att ge upp allt i sitt gamla hemland för att hitta en ny tillvaro någon annanstans är dock besjälad av en drivkraft som är mycket svår att motverka.

3.6.4 Det finns även de som fått sina dokument stulna eller fråntagna för att de skall tvingas betala för att ha blivit insmugglade. Nätverket av människosmugglare tvingar offren att betala tillbaka sin "skuld" genom slavarbete. Det kan röra sig om arbete hos privatpersoner (hushållsarbete), på byggarbetsplatser (reguljärt byggnadsarbete eller varvsarbete till exempel), inom jordbruket eller restaurangbranschen. Det är skrämmande att se att organiserad brottslighet kan pågå på flera olika nivåer i samhället mitt framför ögonen på oss. Man måste vara medveten om problemet och erkänna det för att kunna bekämpa det. Offren för människosmuggling måste få skydd genom att man ger dem rättigheter och ser till att dessa efterlevs.

⁽⁸⁾ Se även "Grönbok om en gemensam syn på ekonomisk immigration i EU", KOM(2004) 811 slutlig.

3.6.5 I ett stort antal fall av illegal invandring är det inte möjligt på grund av humanitära, juridiska eller praktiska skäl att återsända vederbörande till hemlandet. I de fallen måste man givetvis se till att invandraren integreras i samhället genom olika åtgärder.

3.6.6 Vid utvärderingen av övergångsbestämmelserna om arbetskraftens fria rörlighet, eller snarare den obefintliga fria rörligheten för medborgare i de länder som i och med utvidgningen blev medlemmar den 1 maj 2004, bör man diskutera de svårigheter som arbetsgivare och arbetstagare ställts inför och beakta ändrade kvalifikationer, demografiska förändringar, kulturella förändringar och ändrade behov av rörlighet.

3.6.7 Risken är annars att dessa grupper utgör en källa till svart arbetskraft med de negativa skadeverkningar det för med sig för den reguljära arbetsmarknaden.

3.6.8 Ett viktigt komplement till andra åtgärder när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete är, som kommittén tidigare framhållit i sitt initiativyttrande om invandring, integration och det organiserade civila samhällets roll, att genom olika åtgärder integrera och slutligen genom medborgarskap inlemma invandraren i det civila samhället.⁽⁹⁾

3.6.9 Myndigheterna har en skyldighet att klart deklarerat rättigheter och skyldigheter för invandraren, se till att denne får tillträde till den reguljära arbetsmarknaden, och full tillgång till utbildning. Hälso- och sjukvård och andra samhällstjänster skall vara tillgängliga för invandrare på samma villkor som för den övriga befolkningen. Segregation i bostadsområden måste motverkas.

3.7 Förebyggande åtgärder

3.7.1 I sin resolution uppmanar rådet medlemsstaterna att bl.a. skapa ett rättsligt och administrativt klimat som är gynnsamt för att deklarerat ekonomisk verksamhet och sysselsättning. Rent generellt gäller det att minska det odeklarerade arbetets attraktionskraft.

3.7.2 Kommittén vill här peka på några tänkbara vägar, som var för sig eller kombinerade kan leda fram till målet:

3.7.3 Komparativa studier bör genomföras för att utröna vilka skattebaser som är särskilt känsliga i samband med odeklarerat arbete och vilka möjligheter som finns att eliminera dessa problem.

3.7.4 Medlemsstaterna måste ha väl fungerande rättsliga system för att upptäcka, lagföra och bestraffa personer som ägnar sig åt odeklarerat arbete. Detta är särskilt viktigt när det sker systematiskt och när arbetstagare utnyttjas.

⁽⁹⁾ EGT C 125, 27.5.2002, s. 112–122, föredragande: Luis Miguel Pariza Castañón, medföredragande: Vítor Melícias.

3.7.5 Omfattande informations- och utbildningsinsatser måste genomföras för att visa vilka skadliga effekter odeklarerat arbete medför både för samhället och den enskilde medborgaren.

3.8 Skatteproblematiken

3.8.1 I utredningar av den svarta sektorn utgår man generellt ifrån att svartarbete är ett problem därför att det medför skattebortfall.

3.8.2 De studier som utförts av omfattningen av den svarta sektorn i olika länder ger emellertid inget stöd för hypotesen att det finns ett statistiskt samband mellan denna sektors omfattning och det totala skattetrycket nivå.

3.8.3 Sambandet mellan förekomsten av odeklarerat arbete och skattetrycket är komplicerat. Det är enligt kommitténs uppfattning inte så enkelt som att låga skatter med automatik leder till ett minskat skatteundandragande. Även i länder med låga skatter och avgifter förekommer svart verksamhet.

3.8.4 Kommittén skulle anse det värdefullt om man i en genomgripande studie belyste förhållandet mellan skatter och avgifter och förekomsten av svartarbete.

3.8.5 Eftersom odeklarerat arbete erfarenhetsmässigt ofta sker i mycket små företag med begränsade administrativa resurser kan man fråga sig om orsaken är okunskap om gällande regler, om reglerna är för komplicerade eller om det odeklarerade arbetet innebär ett medvetet handlande i syfte att uppnå konkurrensfördelar.

3.8.6 Vi ställer höga krav på rättvisa. Därför är våra regelsystem detaljerade. Skattesystemen är exempel på detta. De höga kraven på rättvisa innebär att stora resurser måste tas i anspråk, inte minst hos de myndigheter som skall kontrollera att bestämmelser följs.

3.8.7 Om en inte obetydlig del av näringsidkarna och de anställda i en utsatt bransch undanhåller intäkter och löner från beskattning kan skattesystemet inte uppfattas som rättvist av seriösa näringsidkare, som kanske måste lägga ner sin verksamhet på grund av illojal konkurrens.

3.8.8 Det finns därför skäl att undersöka om graden av schablonisering kan öka för att få ett enklare system som underlättar både för den enskilde och för myndigheterna. Härigenom minskas möjligheterna att manipulera systemen samtidigt som resurser kan frigöras för myndigheterna att jaga mer kvalificerade lagbrytare.

3.9 Övervakning och kontroll

3.9.1 En bärande tes i rådets resolution är att övervakningen och påföljderna skall stärkas för att omvandla odeklarerat arbete till reguljär sysselsättning. Till detta vill kommittén säga

att förekomsten av odeklarerat arbete givetvis måste bekämpas genom en ökning av samhällets reglering och kontroll. Att inte deklarerat förvärvsarbete får inte ses som ett obetydligt brott. Såsom det fastställs i de aktuella sysselsättningspolitiska riktlinjerna måste därför kontrollen av efterlevnaden förbättras och kopplas till effektiva påföljder så att det inte lönar sig att bedriva svartarbete yrkesmässigt. Åtgärderna för att stoppa det odeklarerade arbetet måste alltid vila på två pelare: påföljder och prevention. Dessa måste stödja varandra utan att ersätta varandra. Denna dubbla strategi med en kombination av kontrollåtgärder och incitament följs också i rådets resolution och i de aktuella sysselsättningspolitiska riktlinjerna. Kommittén delar detta synsätt.

3.9.2 Den enskilde företagaren upplever ofta regler och kontroll som förmynderi. Insatser som syftar till bättre moral skapas inte enbart genom ett ökat antal föreskrifter från myndigheterna. Inom flera branscher bedrivs i dag egensanering och frågor om etik får allt större betydelse i olika organisationer. Sådana frivilliga åtgärder för att bekämpa svartarbete skall välkomnas, men de kan inte ersätta berörda myndigheters kontroll.

3.10 Behovet av information och utbildning

3.10.1 För en anställd innebär ett svartjobb oftast en lösare och kortsiktigare anställning utan utvecklingsmöjligheter. De svarta företagen kan inte växa nämnvärt av rädsla för att deras fusk då skall avslöjas. De arbetstagare som ägnar sig åt odeklarerat arbete kommer därför att sakna karriärmöjligheter. Löneutvecklingen kommer inte att ligga i paritet med den reguljära arbetsmarknaden. Inbetalningar för sjukförsäkringar och framtida pensioner sker inte.

3.10.2 De personer som ägnar sig åt odeklarerat arbete eller organiserar detta har vanligtvis ett syfte med detta – att undvika att betala skatter och sociala avgifter. Det är utomordentligt viktigt att stärka medvetandet om sambandet mellan betalning av socialavgifter och framtida sociala bidrag.

3.10.3 Båda dessa exempel visar enligt kommittén behovet av omfattande informations- och utbildningsinsatser. Det gäller här att visa vilka negativa följder odeklarerat arbete har för den enskilde och för samhället både på kort och lång sikt.

3.10.4 Arbetsmarknadens parter, men även näringslivsorganisationer, kan här ha en utomordentligt viktig roll att spela. Arbetsmarknadens parter kan, genom att se till att kollektivavtalen tillämpas korrekt, tillsammans med företagens intresseorganisationer övervaka att det inte anställs några svartarbetare och på så sätt bidra till att undanröja förutsättningar för odeklarerat arbete. Arbetsgivar- och näringslivsorganisationer kan ställa krav på att uppförandekodexar följs av deras medlemmar, och bristande tillämpning av dessa skulle kunna medföra olika former av sanktioner.

3.10.5 Priset på hederlighet får dock inte bli för högt. Då riskerar den svarta sektorn att sprida sig som en löpeld. I vissa branscher är den svarta sektorn mer utbredd än i andra. Samtidigt finns det naturligtvis en risk att en del sektorer slentrianmässigt pekats ut därför att den svarta sektorn varit lättare att upptäcka där än i andra branscher.

3.10.6 Ytterst är det alltid den enskilda människan som måste ta ställning till frågor som rör moral, etik och rätt.

4. Sammanfattning och slutsatser

4.1 Odeklarerat arbete finns på alla nivåer i samhället. Det är dock mycket svårt att fastställa den totala omfattningen av det odeklarerade arbetet. Enligt en uppskattning i vissa studier utgör den informella ekonomin i genomsnitt mellan 7 % och 16 % av Europeiska unionens BNP. Det finns därmed mycket att vinna på att eliminera det odeklarerade arbetet eller dess orsaker.

4.2 Kommittén vill här peka på ett antal områden som måste undersökas vidare och beaktas för att vi skall hitta lämpliga vägar att komma till rätta med problemet:

- Incitamenten att deklarerat arbete bör förbättras.
- Kvinnor har många gånger en utsatt situation när det gäller odeklarerat arbete med låga löner. Det är därför viktigt att närmare kartlägga deras situation för att kunna vidta speciella åtgärder.
- Regelverket för företag bör förändras för att minska byråkratin framför allt när det gäller att starta nya företag. Men även ägare av nystartade företag måste ha grundläggande företagsekonomiska kunskaper. Det är viktigt att de känner

till vilka rättsliga krav samhället ställer när det gäller driften av företag, bl.a. med avseende på arbetsrätt och social trygghet för anställd personal.

- Breda informationsinsatser till producenter och konsumenter bör genomföras för att visa vilken negativ inverkan odeklarerat arbete har för statsinkomster och sociala välfärds- och försäkringssystem och vilka negativa konsekvenser odeklarerat arbete innebär för solidaritet och rättvisa.
- En effektiv övervakning från de ansvariga myndigheternas sida måste förbättras bland annat genom ökad kapacitet för lagföring samt genom samverkan berörda myndigheter emellan både nationellt och gränsöverskridande.
- Svartarbete får inte betraktas som ett obetydligt brott. Påföljderna måste därför vara så effektiva att framför allt yrkesmässigt bedrivit svartarbete inte lönar sig.
- EESK påpekar slutligen att det finns vissa tredjeländer som inte håller sig till de allmänt vedertagna normerna för socialt ansvarstagande och rekommenderar de företag från EU:s medlemsstater som är verksamma i sådana länder att beakta detta.

4.3 Kommittén vill slutligen understryka vikten av att hög arbetslöshet, som till stor del utgör källan till svart arbetskraft och odeklarerat arbete, nedbringas till ett minimum i medlemsstaterna. Det är därför viktigt att den europeiska sysselsättningsstrategin faktiskt genomförs med hjälp av de nationella handlingsplanerna. En väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och kvalitativa arbeten utgör det främsta medlet för att motverka förekomsten av svart arbetskraft och odeklarerat arbete.

Bryssel den 7 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av ett gemenskapsprogram för sysselsättning och social solidaritet – PROGRESS"

(KOM(2004) 488 slutlig)

(2005/C 255/13)

Den 14 september 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda yttrande.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 mars 2005. Föredragande var **Wolfgang Greif**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 127 röster för, 2 röster emot och 17 nedlagda röster:

1. Bakgrunden till och hörnstenarna i gemenskapsprogrammet PROGRESS

1.1. I sitt meddelande⁽¹⁾ om budgetplanen 2007–2013 understryker kommissionen vilken avgörande betydelse den socialpolitiska dagordningen har för Lissabonstrategins förverkligande. Av denna anledning antog kommissionen i juli 2004 ett paket med förslag, som syftar till en förenkling och rationalisering bland utgifterna på sysselsättningsområdet och det socialpolitiska området inom EU, framför allt de finansiella bestämmelserna.

1.2. Den rationalisering som föreslås skall enligt kommissionen göra instrumenten synligare, tydligare och enhetligare och därmed gynna slutanvändaren. Detta skall framför allt ske genom att instrumenten ur ett rättsligt och förvaltningstekniskt perspektiv förenklas och genom att budgetstrukturen bantas ned och överlappningar förebyggs.

— Den nya Europeiska socialfonden (ESF) (2007–2013) kommer till exempel tack vare en minskning av de administrativa kostnaderna, förenklat regelverk och en starkare decentralisering att vara lättare att förvalta och bättre rustat för att koppla samman de finansiella stöden med strategier för att främja sysselsättningen och stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom ramen för Europeiska sysselsättningsstrategin.⁽²⁾

— För att förbättra resursfördelningen strävar kommissionen dessutom efter att samla de befintliga programmen till enhetliga program med harmoniserade genomförandebestämmelser. Detta skall bland annat uppnås genom att antalet budgetposter på sysselsättningsområdet och det socialpolitiska området som förvaltas direkt av kommissionen minskas från 28 till 2.

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet "Att bygga upp en gemensam framtid - politiska utmaningar och budgetmedel i en utvidgad union 2007–2013", KOM(2004) 1001 slutlig.

⁽²⁾ Se det yttrande om Europeiska socialfonden och de därtill knutna programmen som EESK antog vid sin plenarsession den 9 mars 2005 (föredragande: Ursula Engelen-Kefer).

1.3. Ett av dessa nya instrument föreslås i meddelandet KOM(2004) 488 slutlig: gemenskapsprogrammet PROGRESS,⁽³⁾ "programmet för sysselsättning och social solidaritet", som skall samla det finansiella stödet till många åtgärder som skall ledsaga sysselsättnings- och socialpolitiken. Bortsett från PROGRESS återstår finansieringen av de tematiska områdena "social dialog" och "fri rörlighet för arbetstagare"⁽⁴⁾ samt EU-organ för arbetsvillkor⁽⁵⁾ och det nya europeiska jämställdhetsinstitut som skall grundas⁽⁶⁾. PROGRESS går alltså ut på att samla följande särskilda gemenskapshandlingsprogram: "antidiskriminering", "jämställdhet", "samarbete i kampen mot social utslagning" och "stödåtgärder inom sysselsättningsområdet" samt en rad budgetposter rörande arbetsvillkor.

1.4. Programmet omfattar tidsperioden 2007–2013 och har ett anslag på nästan 629 miljoner euro för att komplettera de åtgärder som genomförs inom ramen för ESF. Det är framför allt följande slags åtgärder, tre till antalet, som skall erhålla stöd (med olika prioriteringar inom de enskilda programavsnitten):

— Analyser, t.ex. insamling och spridning av uppgifter, studier, undersökningar och konsekvensbedömningar, samt utveckling av statistiska metoder och bedömningar, som ökar förståelsen för problemen, gör genomförandet på de enskilda stödområdena mer verksam och stärker anknytningen till EU:s andra politikområden och strategier.

⁽³⁾ PROGRESS = Programme for Employment and Social Solidarity

⁽⁴⁾ Förslag om ett ekonomiskt stöd på 480 miljoner euro till den sociala dialogen, den fria rörligheten för arbetstagare (framför allt Euresnätverket) samt studier och temarapporter på det socialpolitiska området kommer att läggas fram i ett separat meddelande vid ett senare tillfälle.

⁽⁵⁾ Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublin) och Europeiska arbetsmiljöbyrån (Bilbao).

⁽⁶⁾ Det nya europeiska jämställdhetsinstitut som skall grundas skall ha till syfte att förse EU och medlemsstaterna med jämförbar information och jämförbara uppgifter i frågor rörande lika möjligheter för kvinnor och män och att fungera som katalysator för utvecklingen, analysen och fördelningen av information för att främja detta. Kommissionen har aviserat ett meddelande om detta i början av 2005.

- Aktiviteter för ömsesidigt lärande, utbyte av information, information om, kartläggning och spridning av bra lösningar samt åtgärder för övervakning och utvärdering (*monitoring and evaluation*), t.ex. granskningar som utförs av oberoende experter (*peer review*), som bland annat bidrar till att sammanfatta nuläget i de enskilda staterna och därmed syftar till bättre tillämpning av EU:s bestämmelser.
- Stöd till centrala aktörer i syfte att främja utbyte av information om bra lösningar, spridning av information, förebyggande åtgärder och informationsåtgärder samt debatt, t.ex. genom att inrätta arbetsgrupper för nationella tjänstemän, vidareutveckla nätverksverksamheten på EU-nivå eller finansiera expertnätverk på de olika åtgärdsområdena.

1.5. Programmet skall bestå av följande fem delar:

- **Sysselsättning:** Stöd till genomförandet av Europeiska sysselsättningsstrategin, framför allt till att övervaka och utvärdera genomförandet av riktlinjerna och rekommendationerna för sysselsättningen, undersöka samspelet mellan sysselsättningsstrategin och andra politikområden och öka medvetenheten bland regionala och lokala aktörer om de sysselsättningspolitiska problemen.
- **Socialt skydd och social integration:** Stöd till den öppna samordningsmetoden på detta område och djupare kunskaper om fattighedsfrågor samt analys av sambandet mellan detta mål och andra politikområden.
- **Arbetsvillkor:** Stöd till förbättring av arbetsmiljö och arbetsvillkor, inbegripet hälsa och säkerhet i arbetet.
- **Antidiskriminering och mångfald:** Stöd till ett faktiskt genomförande och en verkningsfull tillämpning av diskrimineringsförbudet enligt artikel 13 i EU-fördraget samt till integrering av diskrimineringsförbudet i alla EU-strategier.

- **Jämställdhet:** Ett verkningsfullt genomförande av principen om jämställdhet och främjande av att jämställdhetsperspektivet integreras i EU:s strategier.

1.6. Programmet står öppet för offentliga och privata institutioner och aktörer. Det vänder sig framför allt till medlemsstaterna, de lokala och regionala myndigheterna, de offentliga arbetsförmedlingarna och de nationella statistikkontoren. Dessutom har de särskilda organ som föreskrivs i EU-lagstiftningen, universitet och forskningsinstitut samt arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer rätt att delta.

EU-finansieringen kommer antingen att ske i form av ett tjänstekontrakt efter en anbudsinfordran eller genom ett stöd (motsvarande högst 80 procent av kostnaderna) efter en inbjudan att lämna förslag.

PROGRESS skall ha en enda programkommitté i stället för som hittills fyra (motsvarande de fyra handlingsprogrammen).

1.7. Programmet skall enligt förslaget under sin sjuåriga löptid erhålla 628,8 miljoner euro. Följande andelar av de sammanlagda medlen föreslås för de enskilda programavsnitten:

- Sysselsättning: 21 %
- Socialskydd och social integration: 28 %
- Arbetsvillkor: 8 % ⁽⁷⁾
- Antidiskriminering och mångfald: 23 %
- Jämställdhet: 8 % ⁽⁸⁾

Förvaltningskostnaderna, framför allt för PROGRESS programkommitté, får enligt budget högst uppgå till 2 % av de sammanlagda medlem. Tio procent av de sammanlagda medlen (6,9 miljoner, cirka 9,2 miljoner euro per år) har inte avsatts för något av de enskilda avsnitten utan som en årlig buffert för att programkommittén skall kunna anpassa tilldelningen mellan programdelarna med hänsyn till oförutsedda händelser under programmets löptid.

Överblick över de allmänna målsättningarna för PROGRESS

Förbättra kunskaperna om och förståelsen av läget i medlemsstaterna genom analys, utvärdering och övervakning av politiken.	Stödja utvecklingen av statistiska verktyg, metoder och indikatorer.	Stödja och övervaka genomförandet av EU:s lagstiftning och politiska mål i medlemsstaterna och utvärdera deras inverkan.	Främja nätverksverksamhet, ömsesidigt lärande, kartläggning och spridning av bra lösningar på EU-nivå.	Öka de berörda parternas och allmänhetens medvetenhet om målen med PROGRESS.	Öka några centrala EU-nätverks kapacitet att främja och stödja EU:s politik.
---	--	--	--	--	--

⁽⁷⁾ Dessutom har man på området arbetsvillkor för 2007–2013 anslagit 266,4 miljoner euro för finansiering av Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublin) och Europeiska arbetsmiljöbyrå (Bilbao).

⁽⁸⁾ Dessutom har kommissionen i sin motivering till förslaget till beslut om PROGRESS på jämställdhetsområdet lagt fram ett förslag om att ett europeiskt jämställdhetsinstitut skall inrättas. Kommissionen föreslår att man för detta avsätter en budget på 52,7 miljoner euro för 2007–2013. Inrättandet av jämställdhetsinstitutet skall inte påverka budgeten eftersom detta belopp redan debiterats budgeten för PROGRESS.

2. Allmänna och särskilda synpunkter på förslaget

2.1. Om ökad konkurrenskraft i en kunskapsbaserad ekonomi verkligen – såsom anges i Lissabonstrategin – skall gå hand i hand med en varaktig ekonomisk tillväxt med en positiv inverkan på sysselsättningen och detta skall leda till bättre kvalitet på arbetet och starkare social sammanhållning, är det mycket viktigt att man ser till att det finns tillräckligt med finansiella medel och instrument inom samtliga de politikområden som är av intresse för PROGRESS. EESK välkomnar därför uttryckligen kommissionens förslag angående PROGRESS 2007–2013 och anser att detta initiativ är värt stor uppmärksamhet, framför allt nu i samband med bidragen till översynen av Lissabonstrategin efter halva tiden. Detta ramprogram kommer ju vid sidan om ESF att vara ett av de centrala instrumenten till stöd för den socialpolitiska dagordningen 2006–2010, som för närvarande också befinner sig i beslutsprocessen. Trots denna allmänt positiva bedömning av PROGRESS skulle kommittén vid sidan om ett antal allmänna synpunkter på detta nya finansinstrument på ett antal konkreta punkter vilja framföra viss kritik mot kommissionens meddelande på ställen där utkastet till beslut skulle behöva förtydligas och preciseras.

2.2. Programmets allmänna mål:

2.2.1. Kommittén anser mot bakgrund av Lissabonstrategin att det är positivt att kommissionen i sitt förslag (oavsett de pågående diskussionerna om viktningar och utformningen av budgetplanen 2007–2013) med all önskvärd tydlighet understryker vikten av fortsätta med de gemenskapsstöd som redan finns på sysselsättningsområdet och det socialpolitiska området.

2.2.2. Att föra samman alla de gemenskapens stödinstrument på det sysselsättnings- och socialpolitiska området som ligger inom kommissionens direkta förvaltningskompetens till ett enda ramprogram kan utan tvivel ses som ett sätt att trygga de ekonomiska medel som krävs för att stärka den sociala dimensionen i Lissabonstrategin men framför allt också som ett bidrag till samordningen av de socialpolitiska politikområdena inom ramen för den socialpolitiska dagordningen.

2.2.3. EESK instämmer i huvudsak med de allmänna mål som formuleras i **artikel 2** i förslaget. Det vore emellertid önskvärt att också stödet till transnationellt utbyte mellan aktörer med förmåga till genomförande på det socialpolitiska området uttryckligen nämndes som mål eftersom detta för många potentiella sökande är av central betydelse för deras deltagande i EU-projekten.

2.2.4. EESK kan i detta sammanhang inte riktigt förstå varför man i **artikel 2.4** i utkastet till beslut endast talar om att "främja nätverk [...] på EU-nivå". Listan över de allmänna PROGRESS-målen bör enligt kommittén kompletteras så att det ömsesidiga lärande som PROGRESS skall stödja inte begränsas

till aktörer på EU-nivå utan även främjar internationellt utbyte mellan berörda aktörer på bi- och multilateral nivå mellan enskilda medlemsstater. Kommittén anser dessutom att det i **artikel 8** är nödvändigt att uttryckligen nämna "ökade kunskaper om alla typer av diskriminering" som ett mål.

2.3. Konsekvens och komplementaritet i förhållande till andra politikområden

2.3.1. Det nya programmet skall ses mot bakgrund av den *streamlining* som kommissionen sedan 2003 eftersträvat inom den ekonomiska och sociala politiken, här framför allt inom sysselsättningspolitiken. **Artikel 15** i utkastet till beslut, där det talas om kommissionens och medlemsstaternas mekanismer och verksamhet för att samordna PROGRESS-verksamheten med EU:s och gemenskapens övriga politik, instrument och åtgärder, verkar mot denna bakgrund såtillvida otillräcklig att den endast berör ett snävt politiskt område. Forskning, rättsliga och inrikes frågor, kultur, utbildning och ungdomsfrågor är visserligen viktiga politikområden, som utan tvivel måste stämmas av mot sysselsättningen, utbildningen och fortbildningen samt den sociala tryggheten, men det finns också andra områden, t.ex. regional- och sammanhållningspolitiken, som inte alls tas upp.

2.3.2. Däremot anser kommittén att PROGRESS också bör knytas till andra politikområden, som i minst lika stor utsträckning påverkar sysselsättningsläget, t.ex. social integrering och lika möjligheter. I samband med detta bör man, jämte prioriteringen av utbildning och vidareutbildning och ett livslångt lärande, framför allt också fastställa att samordning skall ske med politiken och verksamheten på området ekonomisk politik, finans- och konkurrenspolitik, så att denna politik på EU-nivå och nationell nivå inte strider mot de övergripande målen för programmet. EESK rekommenderar därför en komplettering av **artikel 15.1 och 15.2** i utkastet till beslut.

2.4. Finansieringsramen

2.4.1. I **artikel 17** i utkastet till beslut fastställer kommissionen inte bara den övergripande finansieringsramen på 628,8 miljarder euro för genomförandet av gemenskapsåtgärderna för det 7-åriga programmet utan även de enskilda programavsnittens minimiandel av de totala medlen. EESK saknar i kommissionens meddelande en tydlig redogörelse för hur budgeten för programmet som helhet förhåller sig till stödsituationen i de befintliga handlingsprogrammen. I detta sammanhang vore det framför allt intressant med jämförande data om de pågående handlingsprogrammen, framför allt för att man skall kunna bedöma om man tagit tillräckligt stor hänsyn till inflationens utveckling och i vilken mån man vid budgeteringen tagit hänsyn till den utvidgning som skett och den som skall ske (EU-25 plus Bulgarien och Rumänien). Här föreligger för närvarande endast informella uppgifter från kommissionens sida.

2.4.2. Mot bakgrund av den aktuella översynen av Lissabonstrategin efter halva tiden och med tanke på bredden i programinnehållet undrar EESK på allvar om man verkligen bör lämna budgeten oförändrad. I kapitel 2 tredje stycket i kommissionens motivering till PROGRESS talas det om "begränsade medel", som skall frigöras till stöd för den socialpolitiska dagordningen. Kommittén inser inte logiken i denna argumentation utan har redan vid flera tillfällen pekat på att man måste se till att det inom ramen för budgetplanen sker en viss "lissabonisering av EU-budgeten" eftersom man i vilket fall som helst måste säkerställa att både den europeiska sysselsättningsstrategin och den socialpolitiska dagordningen erhåller tillräckliga medel för att kunna uppnå sina mål. (°) EESK hävdar därför bestämt att tillräckliga budgetmedel måste avsättas för PROGRESS i de preliminära beräkningarna för budgeten för gemenskapsprogrammet.

2.4.3 I **artikel 17** fastställs dessutom en övre gräns för förvaltningskostnaderna på 2 % av PROGRESS sammanlagda medel (12,6 miljoner euro) och en årlig buffert på 10 % (62,9 miljoner euro eller cirka 9,2 miljoner euro per år) som programkommittén skall fördela mellan programmen. EESK är på det klara med att det inför framtiden krävs en viss flexibilitet vid en projektplanering som sträcker sig över sju år men anser samtidigt att det är viktigt att man vid en sådan långtgående "autonom" bokföring av variabla finansiella medel hos kommissionen och medlemsstaterna ser till att Europaparlamentets rätt till insyn och medbestämmande inte inskränks.

2.4.4. Dessutom anser kommittén att den föreslagna fördelningen av de finansiella medlen på de enskilda PROGRESS-avsnitten måste förtydligas ytterligare. I **artikel 8** talas det till exempel om målet "jämförbarhet" som en av pelarna i PROGRESS. Denna del av programmet har i finansieringsramen (**artikel 17**) dock tilldelats betydligt mindre medel än de andra målen. Vad beror detta på? – Förklaringen att budgeten för det jämförbarhetsinstitut som skall grundas (52,7 miljoner euro) debiteras från budgeten för PROGRESS verkar inte bindande, såttillvida att det bland annat inte lagts fram några uppgifter om jämförbarhetsinstitutets uppdrag, struktur och arbetssätt. Mot bakgrund av bland annat Lissabonstrategins mål om sysselsättningsgraden bland kvinnor, om diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden och diskrimineringen vad gäller inkomst samt jämförbarhet anser kommittén att det här handlar om en sakligt sett helt omotiverad indragning av medel på området jämförbarhet och lika möjligheter. EESK anser i detta sammanhang att man vid upprättandet av den övergripande finansiella ramen för PROGRESS inte bör låta medlen för jämförbarhetsinstitutet dra ner budgeten på det sätt som verkar ske i detta utkast, utan istället föreskriver institutet en oberoende budget.

2.5. Rationalisering på kommissionsnivå

2.5.1. När det gäller de föreslagna målen förenkling och rationalisering kan man konstatera att kommissionen därmed

(°) Se bland annat EESK:s yttrande av den 9 februari 2005 "Sysselsättningspolitik: EESK:s roll efter utvidgningen och inom ramen för Lissabonprocessen" (föredragande: Wolfgang Greif), punkt 6.8.

försöker utsträcka de försök till *streamlining* på sysselsättningsområdet och det socialpolitiska området som den inledde 2003 till stödpolitiken. Kommittén ser i princip positivt på denna förenkling och rationalisering om det faktiskt leder till kostnadsbesparingar, till att tvivelaktigheter förebyggs och till att klarheten och insynen i förvaltningen ökar.

2.5.2. Kommittén önskar i samband med detta dock peka på vissa svårigheter – att ett sammanförande av klart definierade specifika program till ett enda, mycket större program eventuellt kan göra detta mer svårförvaltad. Är det med tanke på bredden i innehållet i detta nya program överhuvudtaget möjligt och meningsfullt att i varje programavsnitt fastställa mål som konkretiseras på ett liknande sätt? Är de finansiella medel som anslagits överhuvudtaget tillräckliga för detta? I vilket fall som helst bör man vidta åtgärder så att förenklingen av förvaltningen med tanke på bredden i innehållet inte leder till att de olika programområdena hamnar utanför fokus. Man bör se till att den förenkling av förvaltningen som aviserats inte bara leder till en bättre teknisk programförvaltning utan också till en adekvat och målgruppsanpassad strukturering av innehållet.

2.6. Programkommittén och medlemsstaternas roll

2.6.1. I **artikel 13** i kommissionens förslag fastslås att kommissionen vid genomförandet av programmet skall bistås av en enda programkommitté i stället för som hittills fyra (en per handlingsprogram). Kommitténs sammansättning skall variera och den skall sammanträda i den sammansättning av nationella företrädare som krävs för den fråga som behandlas.

2.6.2. En fråga som uppstår är hur en sådan kommitté skall fungera och vara sammansatt för att man i tillräcklig utsträckning och i tid skall kunna ta hänsyn till de allmänna och specifika målen på vart och ett av de fem programområdena. – Kommer inte detta att leda till att ytterligare enorma förvaltningskostnader uppstår och framför allt till ett stort behov av samordning mellan ministrarna i medlemsstaterna? – Vad kommer detta att innebära framför allt för små och nya medlemsstater? Rent allmänt bör man se till att rationaliseringen på kommissionsnivå inte leder till att förvaltningen i medlemsstaterna försvåras och att man på ett lämpligt sätt tar hänsyn till arbetsmarknadens parter och andra av det civila samhällets organisationer i programförvaltningen.

2.6.3. EESK konstaterar dessutom: En rationalisering får inte leda till nedskärningar i samband med genomförandet av programmet, framför allt inte när det gäller öppenheten i kommitténs program-relaterade arbete och medlemsstaternas möjligheter att påverka beslutsfattandet och projekturvalet. Man måste se till att inte bara förvaltningen, måluppfyllelsen och deltagandet utan även övervakningen och uppföljningen från kommissionens sida uppfyller vissa kvalitetsnormer och i vilket fall som helst sker i nuvarande omfattning.

2.7. Förenkling för slutanvändare och tillträde till programmet

2.7.1. Den rationalisering som föreslås skall enligt kommissionen leda till att instrumenten blir synligare, tydligare och enhetligare och därmed gynna slutanvändarna. Genom standardiserade förfaranden och harmoniserade genomförandebestämmelser är det tänkt att det skall bli lättare för potentiella stödtagare att ansöka om medel från de olika avsnitten av det nya programmet. Slut användarna skall till exempel kunna vända sig till en enda instans (*One Stop Shop*). Detta kan bland annat vara viktigt när ett projekt spänner över mål från flera olika programavsnitt.

2.7.2. För många av de idéer om rationalisering och bättre resursfördelning som föreslås känns det dock svårt att utan kunskaper om de konkreta genomförandebestämmelserna bedöma i vilken mån de olika målsättningarna är förenliga: a) en större, centraliserad programstruktur, b) en slank och effektiv förvaltning på alla nivåer (kommissionen, medlemsstaterna, projektansvariga), c) kraven på rapportering och finansteknisk säkerhet, d) en så rak och öppen tillgång till programmet som möjligt för alla målgrupper. Här krävs det en aktiv strategi i form av tillämpningsföreskrifter så att målkonflikter kan överbyggas. Huruvida det nya programmet blir en framgång kommer enligt kommittén inte minst att bero på om den aviserade förenklingen också blir märkbar för användarna. Huruvida de mål om förenkling och rationalisering som fastställts också faktiskt kommer att kunna uppnås som ett mervärde för användarna kommer enligt kommittén därför i väldigt hög grad att bero på vilka genomförandebestämmelser (framför allt "one stop shop") som antas.

2.7.3. Hur nära medborgarna gemenskapens tilldelning av medel sker kommer därmed framför allt att kunna mätas genom att man ser på i vilken mån tillträdet till programmet och projekten underlättas för de sökande som informerats och i vilken mån man kan hindra att tillträdet till projekt försvåras. Med tanke på programmets nya storleksdimension, erfarenheterna av andra handlingsprogram och gemenskapsinitiativ och de erfarenheter man har av nya budgetföreskrifter från kommissionen visar sig följande: det krävs åtgärder för att genomförandebestämmelserna inte skall avskräcka små sökande. Här uppstår frågan: Vilka kompensationsåtgärder skulle man kunna vidta för att PROGRESS inte bara skall kunna nyttjas utan också bli attraktivt och tillräckligt tillgängligt för de av det civila samhällets organisationer som saknar projekt-specialister och som trots en ökad förvaltningsbörda inte har någon stor infrastruktur (för bokföring) (t.ex. krav på föreläggande av bankgarantier, kreditvärdighetsprövningar, revisorsintyg)?

2.8. Samarbete med det civila samhällets organisationer

2.8.1. I **artikel 9.2** – beskrivning av åtgärder för måluppfyllelse – nämns under punkten "ömsesidigt lärande, information och spridning" följande riktlinjer: "stark EU-dimension", "lämplig omfattning", "ett faktiskt EU-mervärde" samt begränsat ansvar: "nationella, regionala eller lokala myndigheter". – De

nämnda kriterierna är vaga och skapar ett stort tolkningsutrymme. Kommittén anser därför att man bör se till att en sträng tillämpning av dessa kriterier vid anbudsinfordran/ansökan inte leder till att man tydligt begränsar tillträdet till förmån för stora projekt och därmed vissa målgrupper och aktörer.

2.8.2. I **artikel 2.5** i utkastet till beslut nämns "parternas och allmänhetens medvetenhet om de EU-politiska mål som eftersträvas" som ett allmänt mål för PROGRESS. Detta kan endast lyckas om hela bredden av de aktörer på de socialpolitiska programområdena som är verksamma på EU-nivå, nationell och lokal nivå även i fortsättningen kan utveckla sin verksamhet. Kommittén ser gärna en förenkling och en rationalisering, framför allt om detta också gör det lättare för samtliga "parter", framför allt arbetsmarknadens parter och andra organisationer i det civila samhället, att få tillträde och detta inte bara leder till att möjligheterna att erhålla gemenskapsmedel blir snävare.

2.8.3 EESK oroar sig över att endast de icke-statliga organisationer som verkar på EU-nivå finns med i listan över aktörer med tillträde till PROGRESS. I **artikel 10** ("Tillträde till programmet") omnämns inte icke-statliga organisationer på nationell nivå. Även om organisationer på EU-nivå spelar en viktig roll anser kommittén att verklig dialog, nätverksbygge, kartläggning och spridning av god praxis samt ömsesidigt lärande i första hand kan ske mellan organisationer som har erfarenheter av ett specifikt verksamhetsområde och som verkar på nationell, regional och lokal nivå. Kommittén menar att det är lika viktigt att sådana organisationer görs delaktiga i transnationella verksamheter och bidrar till erfarenhetsutbytet i EU som frågan om huruvida de har officiell status på EU-nivå. Kommittén föreslår därför att kommissionens förslag ges en ny lydelse så att alla icke-statliga organisationer som är verksamma på europeisk nivå skall vara stödberättigade.

2.8.4 Kommittén anholder därför om att **artikel 2, 9 och 10** i utkastet till beslut förtydligas och bringas i överensstämmelse, så att ett av de överordnade mål som kommissionen nämner, nämligen samarbete med det civila samhällets organisationer, i praktiken kan uppfyllas.

3. Sammanfattning

3.1 På det hela taget välkomnar EESK kommissionens förslag om PROGRESS 2007–2013 och uppmärksammar också detta initiativ mot bakgrund av de aktuella bidragen till halvtidsöversynen av Lissabonstrategin. Detta ramprogram omfattar ett av de centrala stödinstrumenten på området sysselsättning och sociala frågor som tidsmässigt sträcker sig längre än den socialpolitiska agendan 2006–2010, som man just fattat beslut om. På grund av de långsiktiga bindningar detta innebär har kommittén i vissa konkreta fall invändningar mot kommissionens meddelande som behöver förtydligas och preciseras ytterligare.

3.2 Därvid handlar det framför allt om invändningar rörande: a) överensstämmelsen med gemenskapens andra politiska områden, b) budgettilldelningen och fördelningen av medlen, c) en större tillgång och användbarhet för slutanvändaren trots rationaliseringen på kommissionsnivå, d) insyn och engagemang i programkommittén, e) involvering av det civila samhället.

3.3 EESK hoppas att man kommer att ta hänsyn till de synpunkter som framförts till dessa punkter rörande genomförandet av målen i Lissabonstrategin, särskilt de som rör den finansiella ramen, i det vidare beslutsfattandet om PROGRESS.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets och Europaparlamentets rekommendation om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen"

(KOM(2004) 642 slutlig – 2004/0239 COD)

(2005/C 255/14)

Den 20 januari 2005 beslutade rådet i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 mars 2005. Föredragande var **Mário Soares**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 144 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 Enligt artikel 149.1 i EG-fördraget skall gemenskapen "bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som gemenskapen fullt ut skall respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation samt medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald".

1.2 Den 24 september 1998 antog ministerrådet en rekommendation om europeiskt samarbete i fråga om kvalitetssäkring i den högre utbildningen. I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna att stödja eller skapa kvalitetssäkringssystem samt att uppmuntra högskolor och behöriga myndigheter att samarbeta och utbyta erfarenheter. Kommissionen uppmanades att stödja sådant samarbete och att rapportera om hur målen i rekommendationen uppnåtts på europeisk och nationell nivå.

1.3 Kommissionens rapport ⁽¹⁾ visar att det skett mycket stora framsteg när det gäller att skapa kvalitetssäkringssystem och främja samarbete, men understryker att dessa inte räcker. Det behövs mer långtgående åtgärder för att förbättra den högre utbildningen i Europa och göra den mer öppen för insyn och tillförlitlig för EU-medborgarna och för studenter och forskare från andra delar av världen.

1.4 EU:s utbildningsministrar samlades i Berlin i september 2003 inom ramen för Bolognaprocessen och för förverkligandet av det europeiska området för högre utbildning. Man kom fram till att kvalitetssäkringssystem på viktiga områden – såsom intern eller extern utvärdering av program och läroanstalter, studentmedverkan, offentliggörande av resultat och internationellt deltagande – genomförts generellt i alla medlemsstater.

⁽¹⁾ Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén (KOM(2004) 620 slutlig av den 30.9.2004).

1.5 Vid denna tidpunkt beslutade de att uppmana det europeiska nätverket för kvalitetssäkring i den högre utbildningen (ENQA ^(?)) att utarbeta en uppsättning standarder, förfaranden och riktlinjer för kvalitetssäkring, att undersöka hur man kan utarbeta ett adekvat system för kollegiegranskning av kvalitets-säkrings- och ackrediteringsorgan samt att genom uppföljningsgruppen rapportera för ministrarna 2005.

1.6 Utbildningsministrarna åtog sig även att stödja ytterligare utveckling av kvalitetssäkring på läroanstaltsnivå och på nationell och europeisk nivå. De underströk behovet av att utveckla gemensamma kriterier och metoder för kvalitetssäkring. I enlighet med principen om läroanstaltens självständighet betonade de också att det primära ansvaret för kvalitetssäkring inom den högre utbildningen vilar på den enskilda läroanstalten och att detta utgör grunden för det akademiska systemets redovisningsskyldighet inom den nationella kvalitetsramen.

1.7 Slutligen enades de om att de nationella kvalitetssäkringssystemen senast 2005 skall omfatta följande:

- En definition av de berörda organens och läroanstaltens ansvar.
- En utvärdering av program eller läroanstalter, inbegripet internbedömning, extern revision, studentmedverkan och offentliggörande av resultat.
- Ett system med ackreditering, certifiering eller likvärdiga förfaranden.
- Internationellt deltagande, samarbete och nätverksamhet.

1.8 Kommissionen har i enlighet med artikel 149.4 i EG-fördraget lagt fram föreliggande förslag till rekommendation ^(?) för rådet och Europaparlamentet, och anmodat Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att yttra sig om förslaget.

1.9 EESK förstår kommissionens motivering och instämmer med de föreslagna principerna för att konsolidera och höja kvaliteten inom den högre utbildningen genom att institutionalisera goda lösningar och utveckla kvalitetsstyrning på europeisk nivå. Kvalitetssäkring som ett instrument för att kontinuerligt förbättra kvaliteten genom att systematiskt tillämpa kvalitetssäkringsmetoder är det bästa sättet att främja en högskoleundervisning av god kvalitet inom unionen för att främja ländernas högskoleundervisning och underlätta jämförelsen av olika utbildningssystem inom gemenskapen.

1.10 Ekonomiska och sociala kommittén upprepar att det är av största betydelse att högskoleutbildningens kvalitet betraktas ur ett gemenskapsperspektiv. Kommittén instämmer därför i kommissionens handlingsplan som syftar till att nå de uppsatta målen i Lissabonstrategin och närmare bestämt slutsatserna

^(?) ENQA inrättades 2000 och omfattar 50 kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan i 30 länder i Europa.

^(?) Som uppföljning till utvärderingen av rådets rekommendation 98/561/EG av den 24 september 1998 om europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen.

från europeiska rådet i Barcelona i mars 2002, där det framhölls att EU:s utbildningssystem skulle bli "kvalitetsreferens för hela världen senast 2010".

2. Förslaget till rekommendation

Syftet med kommissionens förslag som utgår från rekommendationen från 1998 är att konkret bidra till målet om ömsesidigt erkännande av kvalitetssäkringssystem och kvalitetsbedömningar i hela Europa.

2.1 I rekommendationen fastställs fem steg mot ömsesidigt erkännande som medlemsstaterna rekommenderas att anta:

2.1.1 Ålägga alla högskolor i det egna landet att införa eller utarbeta strikta mekanismer för intern kvalitetssäkring.

2.1.2 Ålägga alla kvalitetssäkrings- eller ackrediteringsorgan i det egna landet att göra oberoende bedömningar, tillämpa de komponenter i kvalitetssäkringen som fastställs i rådets rekommendation från september 1998 och tillämpa gemensamma standarder, förfaranden och riktlinjer vid bedömningen.

2.1.3 Uppmana kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan att tillsammans med organisationer som företräder den högre utbildningen upprätta ett europeiskt register över kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan och att fastställa villkoren för att införas i registret.

2.1.4 Underlätta för högskolor i det egna landet att välja det organ som bäst svarar mot deras behov och profil, när de väljer bland kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan i det europeiska registret.

2.1.5 Godta bedömningar som gjorts av kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan i det europeiska registret som underlag för beslut om examensrätt för eller finansiering av högskolor, och när det gäller de studerandes rätt till studiebidrag eller studielån.

2.2 I förslaget uppmanas kommissionen

— att i nära samarbete med medlemsstaterna fortsätta stödja samarbete mellan högskolor, kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan, behöriga myndigheter och andra organ som är aktiva på området,

— att vart tredje år lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om vilka framsteg som har gjorts när det gäller utvecklingen av kvalitetssäkringssystemen i de olika medlemsstaterna och om samarbetet på europeisk nivå, däribland de framsteg som har gjorts när det gäller ovannämnda mål.

3. EESK:s kommentarer

3.1 Allmänna kommentarer

3.1.1 En utbildning av god kvalitet spelar en central roll för att uppnå målen i Lissabonstrategin. EESK understryker därför hur viktigt det är med en ökad rörlighet för studenter och arbetstagare för att utveckla ett kunskapsamhälle i Europa. Ökad rörlighet för studenter och arbetstagare är en nyckelfaktor när det gäller att förverkliga en europeisk arbetsmarknad och ett mer konkurrenskraftigt kunskapsbaserat samhälle.

3.1.2 Förslaget till rekommendation är ett steg i denna riktning. Ömsesidigt erkännande av kvalifikationer och examensbevis är nödvändigt om man skall lyckas skapa rörlighet. Detta kräver att effektiva och konsekventa system inrättas på europeisk nivå och omfattar alla parter. Särskilt viktigt är att inrätta adekvata metoder för att bedöma den högre utbildningens kvalitet och ackreditera denna utbildning i Europa.

3.1.3 EESK menar att bedömningsmetoderna, som givetvis är viktiga för att höja den högre utbildningens kvalitet och trovärdighet, inte får vara alltför beroende av marknadens omedelbara behov. Den högre utbildningen arbetar nämligen med långsiktiga mål och måste vara framåtblickande, något som framför allt gäller grundforskningen.

3.1.4 EESK understryker att finansieringen av den högre utbildningen är en nyckelfaktor för att genomföra viktiga mål. Det skulle inte vara rätt om högskolor hindrades från att anlita de bästa kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorganen på grund av finansiella begränsningar.

3.1.5 Kommissionens initiativ i förslaget till rådets rekommendation är förenligt med kommitténs ståndpunkt 1997 (*), där det bland annat framhålls att

- "kvalitetssäkringssystemen och motsvarande kvalitetsbedömningsmetoder skall införas först när alla berörda parter frivilligt kan godta kvalitetsbedömning som ett system för att förbättra den rådande situationen och inte betraktar den som en påtvingad börda",
- "principen om högskolornas oberoende ifrågasätts inte (...) Det är dock viktigt att medborgarna informeras om vilka utbildningsanordnare på europeisk nivå som har infört en intern kvalitetsbedömning som systematiskt tillämpad kvalitetssäkringsmetod (...) vilka utbildningsanordnare som använder jämförbara kvalitetsbedömningsmetoder (...)",
- "oberoende av om varje medlemsstat eller högskola kan tillämpa egna kriterier bör kommissionen verka för en tillämpning av gemensamma kriterier, för att man på så sätt skall kunna bedöma undervisningens kvalitet ur gemenskaplig synvinkel".

(*) EESK:s yttrande om förslag till rådets rekommendation om samarbete i fråga om kvalitetssäkring i högskoleutbildning (KOM(97) 159 slutlig – 97/0121 SYN) – EGT C 19, 20.1.1998.

3.1.6 Kommittén är medveten om att ungdomar i Europa och medborgare i allmänhet behöver känna till olika högskolors kvalitet.

De standarder och kriterier som används för bedömning eller ackreditering av europeiska läroanstalter bör dock vara referenspunkt för att öka insynen och jämförbarheten i Europa och samtidigt bidra till mångfald mellan högskolorna och till att dessa anpassas till samhällets aktuella behov snarare än till harmoniseringen av medlemsstaternas lagar och förordningar, som uttryckligen uteslutits ur EG-fördraget.

3.1.7 Kunskapsamhället måste ligga till grund för världens mest avancerade ekonomiska, sociala, tekniska och kulturella område. I detta sammanhang utgör kvalitetssäkringssystemen och kvalitetsprocesserna en oersättlig grund för framsteg och bättre service för kunden eller användaren.

Därför bör medlemsstaterna ge högskolorna lämpligt stöd så att de kan utarbeta kvalitetssäkringsförfaranden för att förbättra utbildningen. Det bör också knytas tätare kontakter mellan universiteten och samhället för att underlätta högskoleutbildade ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Detta förutsätter en större medverkan från arbetsmarknadens parter vad gäller högskolornas kvalitetssäkringssystem och bättre kunskaper om arbetsmarknadens framtida behov.

3.1.8 EESK upprepar två viktiga principer för att uppnå målet om ömsesidigt erkännande som uttryckligen bör nämnas i rekommendationen till medlemsstaterna:

- Kvalitetssäkringssystem får inte tvingas fram. De måste först accepteras av de olika aktörerna, dvs. lärare och högskolemyndigheter, och huvudsyftet bör vara att höja nivån på den högre utbildningen i medlemsstaterna.
- Högskolorna bör få de medel som behövs för att finansiera system för att främja, stödja och genomföra kvalitetsmetoder och kvalitetsförfaranden, särskilt för att involvera dem som förestår utbildningen, vilket är absolut nödvändigt.

3.2 Särskilda kommentarer

3.2.1 EESK instämmer i att kriterier och standarder för att utarbeta interna kvalitetssäkringsmetoder måste ske inom de sammanhang där läroanstalten verkar.

För att få till stånd systematiska förbättringar är det viktigt med såväl mekanismer för intern kvalitetssäkring som att utnyttja kompetens och forskningsresultat. Dessa bör framför allt vara i takt med samhällets skiftande behov. En partssammansatt panel bestående av högskolelärare, yrkesverksamma och färdigutbildade, sakkunniga, studenter och arbetsmarknadens parter kan spela en stor roll när det gäller att definiera behoven.

3.2.2 EESK välkomnar en ENQA-handbok för kvalitetssäkring med ett antal vedertagna modeller eller rutiner som bygger på goda lösningar i medlemsstaterna. Handboken bör främst fokusera på att främja kvalitetssäkring vid de läroanstalter som inte har rutiner för detta och att stärka användningen av kvalitetssäkring vid de läroanstalter som redan har det.

EESK instämmer också i att det behövs upprättas principer för kvalitetssäkring på EU-nivå, som också skall tas med i ENQA:s handbok, t.ex. principen om universitetens självständighet, de externa kvalitets- och ackrediteringsorganens offentliga redovisningsskyldighet och oberoende samt proportionalitet och skälighet, principer som alla berörda parter kan följa.

3.2.3 Det är absolut nödvändigt att se till att externa organ som skall bedöma högskolor uppfyller höga krav på oberoende och professionalism.

Det måste klargöras vad som menas med oberoende och om dessa organ drivs med vinstsyfte eller ej. Beträffande oberoende är det viktigt att se till att organet inte har några faktiska band till läroanstalten det skall bedöma. Beträffande den andra aspekten, vinstsyfte eller inte, är det viktigt att organen har tillräckliga medel för sin drift (bl.a. genom att ta betalt för sina tjänster), för om det är fråga om ett kommersiellt organ med klart vinstdrivande syfte, kan det finnas en risk att det förlorar sitt oberoende.

3.2.4 Inrättandet av ett europeiskt register över tillförlitliga kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan är en intressant idé som alla är överens om, men rekommendationen är inte tydlig när det gäller hur registret skall förvaltas. De externa organ som ansvarar för kvalitetsbedömning av högskolor och i sista hand också för att kvalifikationer erkänns inom och utom Europa måste också själva bli bedömda och deras kvalitet måste garanteras.

3.2.4.1 EESK rekommenderar kommissionen att överväga om det finns möjlighet att i registret införa kategorier som gör det möjligt att skilja mellan å ena sidan ackrediteringar som utgår från europeiska kriterier för de viktigaste yrkesområdena och å andra sidan kvalitets- eller ackrediteringsarrangemang på särskilda områden.

3.2.5 Kommittén ställer sig positiv till idén att ge högskolorna ansvaret att fritt välja det kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorgan som uppfyller deras behov och profil, förutsatt att organet finns med i det europeiska registret över kvalitetssäkringsorgan och är erkänt som oberoende och trovärdigt och uppfyller landets kvalitetskrav.

Att universiteten har möjlighet att utarbeta en ackrediteringsstrategi som på bästa sätt motsvarar deras uppdrag och mål får dock inte leda till en skiktning mellan universiteten på grund av kvaliteten på det organ som valts.

Det finns en allvarlig risk för att kvalitetssäkrings- och ackrediteringsorganens skiftande kvalitet kan vara avgörande för kvalitetsbedömningen och därigenom leda till en skiktning av högskolorna.

3.2.6 Det är viktigt att medlemsstaternas kvalitetsbedömnings- och ackrediteringsorgan samordnas med EU:s bestämmelser om ackreditering.

Medlemsstaterna ansvarar för att organisera sina nationella kvalitetssäkrings- och ackrediteringssystem och beslutar om vilket slags kvalitetssäkring eller ackreditering de behöver för att fatta positiva eller negativa beslut om examensrätt och finansiering. För att underlätta ömsesidigt erkännande av kvalifikationer och examensbevis måste dessa system samordnas med EU:s ackrediteringsbestämmelser.

Tredje länders kriterier för ackreditering eller certifiering kan vara ett sätt att främja en högskolas image och det är inte säkert att de finansieras av staten.

Även om dessa alternativ inte ger medlemsstaterna samma grad av ansvar för säkringen av undervisningskvaliteten, är det positivt att kommissionen stöder "inrättandet och testningen av gränsöverskridande utvärdering och ackreditering av enskilda och gemensamma studieprogram och (...) inrättandet av europeisk ackreditering på områden som medicin och teknik", vilket kan vara ett steg på väg mot införandet av det "mångomtalade ömsesidiga erkännandet".

3.2.7 En av grundprinciperna i rekommendationen är att alla berörda parter måste göras delaktiga i kvalitetssäkringsystemen.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att aktörer inom samhälle och näringsliv kan spela en viktig roll och bidra med sin sakkunskap i metodikutvecklingen. Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer bör som talesmän för arbetsmarknadens behov jämte andra direkt berörda parter medverka till en systematisk förbättring av kvaliteten i den högre utbildningen i Europa.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (EGGS)"

(KOM(2004) 496 slutlig – 2004/0168 COD)

(2005/C 255/15)

Den 8 november 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda yttrande.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 mars 2005. Föredragande var **Michel Nollet**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 2 röster mot och 6 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Den första maj 2004 vändes ett nytt blad i Europas historia.

1.2 Efter en lång förberedelseperiod förenade sig tio nya länder med Europeiska unionens femton medlemsstater. Detta skapar nya möjligheter och utvecklingsperspektiv. För att öka effektiviteten bör EU-institutionerna verka för större närhet till medborgarna och minska avstånden mellan de lokala, regionala och gemenskapliga nivåerna. Detta förutsätter att gemenskapslagstiftningens kvalitet ägnas större uppmärksamhet.

1.3 Inrättandet av ett nytt rättsligt instrument för gränsöverskridande samarbete är därför mycket viktigt för fördjupandet av denna dialog och utgör en ny utmaning som måste klaras av.

1.4 Kommissionen antog den 14 juli 2004 ett förslag till fem nya förordningar om uppdatering av strukturfonderna och strukturfondsinstrumenten för perioden 2007–2013, bland annat ett förslag till förordning om europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete, s.k. EGGS.

1.5 För kommissionen är EGGS ett pragmatiskt svar på en begäran från medlemsstaterna. Förslaget rör ett frivilligt instrument för inrättandet av en gränsöverskridande förvaltningsstruktur.

1.6 Kommissionen anser inte att detta innebär ett ifrågasättande av den behörighet som medlemsstaterna har tilldelats. Det är medlemsstaterna som är ansvariga för användningen av strukturfonderna.

1.7 Kommissionen har fattat ett väl underbyggt beslut att inte gå in på detaljnivå i avtalen. Aktörerna bibehåller rätten att införa sina egna stadgar.

1.8 För kommissionen kan medlemsstaterna gå längre. EGGS är fakultativt.

1.9 Kommissionen har ännu inte (vid utarbetandet av detta utkast till yttrande) översänt en kompletterande PM om de rättsliga aspekterna till EESK.

1.10 Kommissionen har avsiktligt låtit bli att försöka att reglera andra skatteaspekter med detta nya instrument (EGGS). EGGS skall besluta vilken medlemsstats skattesystem som skall tillämpas.

1.11 Kommissionen försöker inte uppnå harmonisering och bekräftar därigenom att man inte har haft för avsikt att utforma en mer detaljerad förordning. *Problemet med skatteharmonisering har inte diskuterats i EESK:s arbetsgrupp eftersom kommissionens ståndpunkt inte är relaterad till strävandena efter förenkling inom förvaltningen.*

1.12 Kommissionen har inte velat göra det som är medlemsstaternas uppgift och understryker därför att EGGS är och kommer att förbli ett subsidiaritetsinstrument.

1.13 Kommissionen anser av erfarenhet att det inte är möjligt att utforma en detaljerad modell.

1.14 Enligt kommissionen har de icke-statliga organisationerna inte någon offentlig myndighetsroll.

1.15 Kommissionen har därför utformat ett minimalt regelverk, som t.ex. universitet skulle kunna utnyttja.

1.16 Kommissionen bekräftar att EGGS-verksamhet inte är en förutsättning för att erhålla stöd från strukturfonderna.

1.17 Kommissionen anser att den stora fördelen med förslaget till förordning om inrättande av europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete, EGGG, är att den kan träda i kraft redan 2007 utan att medlemsstaterna dessförinnan behöver genomföra några lagändringar.

1.18 Regionkommittén antog den 18 november 2004 ett i sin helhet positivt yttrande och föreslog samtidigt några ändringar, bland annat följande: Regionkommittén föreslår att namnet på det nya rättsliga instrumentet ändras från "Europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (EGGS)" till "Europeiska grupperingar för transeuropeiskt samarbete" (EGTS). Denna beteckning skulle enligt Regionkommittén uttrycka att instrumentet skall kunna användas för transnationellt och mellanregionalt samarbete i den mening som avses i artikel 1 i förordningsförslaget.

2. Allmänna kommentarer

2.1 EESK har tagit del av förslaget till förordning om inrättande av europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (eller europeiska grupperingar för transeuropeiskt samarbete (EGTS) enligt Regionkommitténs förslag).

2.2 EESK ställer sig generellt bakom förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (EGGS) och de mål som satts upp.

2.3 EESK noterar kommissionens resonemang, särskilt när det gäller den icke-obligatoriska aspekten av ett inrättande av EGGG.

2.3.1 EGGG bidrar till att underlätta det gränsöverskridande samarbetet, t.ex. när det gäller finansieringsflöden.

2.3.2 EGGG kan beröra olika parter i flera länder. Genom EU:s utvidgning ökar antalet gränser till lands och sjöss inom unionen, och därför måste det skapas bättre förutsättningar för ett intensifierat interregionalt samarbete.

2.3.3 EGGG är inte inskränkande och utgör inte heller ett hinder för mer avancerade samarbetsavtal. EGGG är inte en ersättning för euroregioner.

2.4 EESK stöder kommissionens initiativ om ett nytt rättsligt instrument för att underlätta samarbete. Dessa kompletterande förordningar syftar till att underlätta det faktiska samarbetet, men i uppföljningsavtalen saknas tydliga bestämmelser om att arbetsmarknadens parter liksom andra berörda organisationer i det civila samhället skall medverka.

2.5 Dessutom är den rättsliga grunden till detta system otydlig. Förhållandet mellan ERUF (artikel 18) och EGGG måste klargöras, särskilt i de fall då medlemsstaterna ger EGGG ansvaret för förvaltningen.

2.6 EESK vill också undersöka om kraven på förvaltningsplanering, kontroll och genomförande ger medlemsstaterna möjlighet att samarbeta effektivt och att dra lärdomar av Interregprogrammen. De planerings- och dokumentationsförfaranden som utarbetas (för perioden 2007-2013) bör användas i syfte att i högre grad engagera medborgarna och för arbetsmarknadsparterna, liksom andra berörda organisationer i det civila samhället. Genomförandebestämmelserna för offentliggörande av de operativa programmen (artikel 12.6 d) bör därför utarbetas i god tid.

2.7 EESK anser att EGGG förvisso kan utgöra ett intressant verktyg för gränsöverskridande samarbete och en lösning på många nationella problem.

2.8 EESK vill dock ge uttryck för vissa tvivel om erkännandet av EGGG när det gäller finansieringsförfaranden och nationella förvaltningsmyndigheter.

2.9 Strukturfonderna skall fungera som hävstång som kan användas av dem som arbetar för utveckling vid utformningen av en strategi för genomförande med största möjliga medverkan från medborgarnas sida. De ekonomiska och sociala aktörerna på lokal och regional nivå erkänns som utvecklingsaktörer. Det skulle vara intressant för dem att uttryckligen ges möjlighet att medverka vid inrättandet av EGGG.

2.10 EESK anser att gränsöverskridande samarbete är av avgörande betydelse. Kommissionen bör (även om EGGG är fakultativt) föreslå en modell för de berörda aktörerna. Denna modell bör inte utgöra ytterligare krav för de nya EGGG, utan snarare en modell för god praxis och för stöd till inrättandet av ett EGGG.

2.11 EESK understryker att en viktig punkt inte behandlas i förslaget till förordning. Det rör sig om den ekonomiska förvaltningen. I EGGG-förordningen bör frågorna om förvaltningen av de europeiska fonderna klargöras.

2.12 Detta klargörande innebär inte ett ifrågasättande av de regler som redan fastställts när det gäller medlemsstaternas ekonomiska ansvar. Om EGGG syftar till förenkling bör emellertid mer flexibla förfaranden för styrande och förvaltning av räkenskaper föreslås.

3. Särskilda kommentarer

3.1 EESK föreslår att kommissionen gör följande ändringar i tydlighetssyfte:

3.1.1 Artikel 1.3:

"En gruppering skall ha till uppgift att underlätta och främja det gränsöverskridande samarbetet mellan medlemsstaterna, de regionala och lokala instanserna, de ekonomiska och sociala aktörerna liksom andra berörda organisationer i det civila samhället, med målet att stärka den ekonomiska, sociala och regionala sammanhållningen."

3.1.2 Artikel 2:

"En gruppering kan bestå av medlemsstater, regionala och lokala instanser eller andra lokala offentliga organ och ekonomiska och sociala aktörer, liksom av andra berörda organisationer i det civila samhället, nedan kallade 'medlemmar'."

3.1.3 Artikel 4.5:

"Avtalet skall ange vilken lagstiftning som gäller för grupperingen med beaktande av europeiska förordningar och bilaterala skatteavtal mellan medlemsstater."

Kommissionen bör precisera detta.

3.1.4 Artikel 5:

Lägg till följande: "Personalförvaltningen skall strikt beakta den ort (eller de orter) där verksamheten bedrivs, europeiska förordningar samt gällande social- och skattelagstiftning."

4. Slutsatser

4.1 EESK anser att EGGS är ett nödvändigt instrument och att det för god kommunikation och förståelse vore lämpligt om kommissionen föreslog en teknisk och juridisk referensram. Det bör göras en distinktion mellan två grundläggande begrepp: å ena sidan de rättsliga aspekterna och å andra sidan de strategiska.

4.2 EESK bidrar gärna till att man uppnår en verklig helhetslösning för att övervinna de stora svårigheter som medlemsstaterna och de regionala och lokala myndigheterna har när det gäller att genomföra och förvalta åtgärder för gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete, inom ramen för olika nationella lagar och rättsliga förfaranden.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden"

(KOM(2004) 492 slutlig – 2004/0163 AVC)

(2005/C 255/16)

Den 21 december 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 mars 2005. Föredragande var **Henri Malosse**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 126 röster för, 3 röster mot och 7 nedlagda röster:

1. Introduktion

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har vid åtskilliga tillfällen uttryckt ett mycket starkt stöd för en europeisk ekonomisk, social och territoriell sammanhållningspolitik såsom den formuleras i det konstitutionella fördraget. I sitt yttrande om budgetplanen 2007–2013⁽¹⁾ bekräftar EESK detta stöd och efterlyser att EU skall avsätta större budgetmedel till strukturpolitiken och Sammanhållningsfonden, framför allt för att man skall kunna ta hänsyn till påverkan av de nya och framtida medlemsstaterna utan att detta inverkar menligt på de minst gynnade länderna och regionerna i de femton gamla medlemsstaterna.

1.2 I föreliggande förslag fastställs syftet med och ramen för det programarbete som skulle kunna genomföras under perioden 2007–2013. Förslaget läggs fram då den aktuella programperioden för strukturfonderna har hunnit halvvägs. Den har ännu inte utvärderats och analyserats fullt ut, framför allt inte med avseende på strukturåtgärderna i de nya medlemsstaterna.

1.2.1 Förslaget utgör ett tekniskt och finansiellt ramverk där huvudprinciperna förefaller vara fastställda. Däremot krävs det ytterligare överläggningar, framför allt mellan medlemsstaterna, om de detaljerade tillämpningsförfarandena och budgetkonsekvenserna. Dessutom bör det framhållas att EU under perioden 2007–2013 kommer att utvidgas ytterligare: år 2007 tillkommer två nya länder, Bulgarien och Rumänien, som på grund av sin ekonomiska och sociala situation förmodligen kommer att dra full nytta av sammanhållningspolitiken.

1.3 I sitt förslag meddelar kommissionen att man planerar att behålla sammanhållningspolitikens huvudprinciper – programarbete, partnerskap, medfinansiering och utvärdering – men att man i högre grad vill delegera ansvar till medlemsstaterna och de lokala myndigheterna, förenkla förvaltningen och införa klarare och strängare övervakning.

1.4 När det gäller sammanhållningspolitikens framtid har EESK under de senaste fyra åren utarbetat över 70 förslag i inte mindre än 12 yttranden⁽²⁾. År 2003 begärde kommissionen ett förberedande yttrande om partnerskapets genomförande⁽³⁾, och rådets ordförandeskap bad samma år EESK att utarbeta ett yttrande⁽⁴⁾ inför det informella ministermötet om sammanhållningspolitik i Rom den 20 oktober 2003. I sitt stora antal yttranden har EESK formulerat ofta mycket innovativa förslag som syftar till att förbättra sammanhållningspolitiken.

1.5 Kommissionens uppföljning av EESK:s förslag är i huvudsak sett positiv, utom när det gäller den viktiga partnerskapsfrågan: Kommissionen har beaktat majoriteten av EESK:s förslag (39 av totalt 70 konkreta förslag) och har (i 8 fall)

⁽²⁾ "Den europeiska politiken för gränsöverskridande samarbete och erfarenheter av programmet Interreg", EGT C 155, 29.5.2001, s.12, "Andra rapporten om ekonomisk och social sammanhållning", EGT C 193, 7.8.2001, s. 70,

"Sammanhållningspolitikens framtid inför utvidgningen och övergången till en kunskapsbaserad ekonomi", EGT C 241, 7.10.2002, s. 66,

"En framtidsstrategi för Europeiska unionens yttersta randområden", EGT C 221, 17.9.2002, s. 37,

"Framtiden för Europeiska unionens bergsområden", EUT C 61, 14.3.2003, s. 113,

"Gemenskapspolitikens bidrag till den ekonomiska och sociala sammanhållningen", EUT C 10, 14.1.2004, s. 92,

"Urban 2000–2006", EUT C 133, 6.6.2003, s. 53,

"Andra lägesrapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen", EUT C 234, 30.9.2003, s. 45

"Partnerskap för genomförande av strukturfonderna", EUT C 10, 14.1.2004, s. 21,

"Ekonomisk och social sammanhållning: regionernas konkurrenskraft, styrelseformer och samverkan", EUT C 10, 14.1.2004, s. 88,

"Storstadsområdena: socioekonomiska konsekvenser för Europas framtid", EUT C 302, 7.12.2004, s. 101,

"Tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning – Ett nytt partnerskap för sammanhållning: konvergens, konkurrenskraft och samarbete", EUT C 302, 7.12.2004, s. 60.

⁽³⁾ EESK:s yttrande om "Partnerskap för genomförande av strukturfonderna", EUT C 10, 14.1.2004, s. 21.

⁽⁴⁾ EESK:s förberedande yttrande om "Ekonomisk och social sammanhållning: regionernas konkurrenskraft, styrelseformer och samverkan", EUT C 10, 14.1.2004, s. 88.

⁽¹⁾ EUT C 74, 23.3.2005, s.32.

ändrat bestämmelserna avseende sammanhållningspolitiken i enlighet med EESK:s förslag. Det innebär att kommissionen till största del (i 47 fall av totalt 72) har beaktat EESK:s förslag.

2. Sammanhållningspolitiken och den utmaning som utvidgningen innebär

2.1 Att bilda en helhet med stort inflytande

2.1.1 Efter utvidgningen med tio nya länder är det utvidgade EU den tredje befolkningsrikaste politiska enheten i världen. Med 455 miljoner invånare är dess befolkning mycket mindre än Kinas eller Indiens, men större än USA:s (300 miljoner) och Rysslands (140 miljoner). Med en BNP på 10 biljoner euro förvaltar EU en tredjedel av världens rikedom och kontrollerar en femtedel av världshandeln. Mot denna bakgrund har unionen möjlighet att inta en globalt sett viktig roll.

2.1.2 Fastän de nya länderna är mindre utvecklade än de gamla medlemsstaterna, kan de bidra till att sätta fart på ekonomin (den genomsnittliga tillväxten låg år 2003 på 3,6 % i de tio nya medlemsstaterna jämför med 0,4 % i EU-15) och detta kan på ett genomgripande och positivt sätt påverka konjunkturen och tillväxten i EU som helhet.

2.2 Nya utmaningar

2.2.1 Som vid all förändring och större omvandling måste institutionerna, politiken och budgeten anpassas för att åter spegla EU:s nya dimension. EU:s fyra tidigare utvidgningar – 1973 (Storbritannien, Irland och Danmark), 1981/1986 (Grekland, Spanien och Portugal), 1989 (Tysklands återförening) och 1995 (Sverige, Finland och Österrike) – krävde stora anpassningar.

2.2.2 Den aktuella utvidgningen, som är ojämförlig på grund av det stora antalet nya länder och deras svaga ekonomi, ställer EU inför ett antal specifika problem.

2.3 Rörliga gränser

Ifrågasättandet av EU:s geografiska, kulturella, religiösa och historiska identitet innebär att Europas gränser inte längre är orubbliga. Fler utvidgningar är redan inplanerade (Rumänien och Bulgarien) eller under diskussion (Turkiet och Kroatien), och det är möjligt att även andra länder ansöker om medlemskap. Det råder inga tvivel om att en sådan utveckling kräver en större sammanhållning, dock med respekt för de olika identiteterna.

2.4 Ekonomiska skillnader

2.4.1 De tio länder som blev nya medlemmar 2004 har en genomsnittlig inkomst per invånare (uttryckt i köpkraft) som är mindre än 76 % av genomsnittet i EU-15. Den aktuella eftersläpningen i de två länder som förväntas ansluta sig 2007 (Rumänien och Bulgarien) är ännu större. Deras inkomst per invånare är mindre än 30 % av gemenskapsgenomsnittet. EU måste ta hänsyn till detta i budgeten och framför allt i diskussionerna om antagandet av en slutgiltig budgetplan för 2007–2013.

2.4.2 Vid anpassningar av fonderna bör man ta hänsyn till detta och se till att kommissionen har resurser att föra en hållbar finanspolitik i EU och medlemsstaterna. Taket på 4 % av BNP som begränsar tillgången till gemenskapsfonderna framstår som ett villkor för ekonomisk effektivitet och rättvisa. Integreringen av nya medlemsstater undanröjer inte utvecklingskillnaderna mellan de femton gamla medlemsstaterna. Därför måste den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningspolitiken omfatta hela EU och tilldelas erforderliga medel.

2.5 Ett komplext resultat

2.5.1 Det råder ingen tvekan om att EU:s finansiering har bidragit till att minska skillnaderna mellan de olika länderna. Dessa allmänt sett positiva effekter får dock inte skymma ett större antal förbehåll, och en analys av villkoren för genomförande av sammanhållningspolitiken talar för genomgripande reformer:

— Genom mål 1 har man i ganska stor omfattning lyckats minska skillnaderna mellan medlemsstaterna och mellan regionerna. Bristen på övertygande resultat när det gäller att minska klyftorna i vissa stora länder inom EU visar dock att det är svårt att lyckas övergripande med en sammanhållningspolitik. Dessutom har även den makroekonomiska politiken och strukturåtgärderna bidragit till att minska skillnaderna mellan länderna. När det gäller skillnaderna mellan de olika regionerna, där strukturåtgärderna har en avgörande betydelse, kan man konstatera att gemenskapsåtgärderna inte alltid har fokuserats på sådana insatser som skulle ha fått en verklig hävstångseffekt. Avsaknaden av samråd och ett verkligt deltagande av det civila samhällets aktörer har ofta nämnts som den främsta orsaken till att insatserna i viss mån misslyckats. Denna fråga är särskilt viktig med hänsyn till att bristerna är ännu påtagligare i de nya medlemsstaterna.

— Tack vare insatser i många EU-regioner har mål 2 bidragit till att öka EU:s synlighet utåt och främja ett nära samarbete med aktörerna i näringsliv och samhälle, dock med vissa variationer i de olika medlemsstaterna. Mål 2 har emellertid kritiserats på grund av de begränsade stöden.

- Mål 3 har ofta använts för att samfinansiera nationella åtgärder som varken ger något mervärde eller ökar EU:s synlighet utåt.
- Tack vare effektiva nätverk och tekniskt bistånd – och trots alltför byråkratiska förfaranden – har gemenskapsinitiativen och de nyskapande åtgärderna gett ett påtagligt mervärde.
- Sammanhållningsfonden, som är kopplad till stödet under mål 1, har erkänts spela en ofta avgörande roll vid finansieringen av större investeringar.

2.6 Resultat som talar för en radikal reform av sammanhållningspolitiken

2.6.1 En analys av strukturfondernas övergripande ekonomiska effekter visar att variationerna är stora beroende på vilka åtgärder det rör sig om. De kan emellertid inte ses som något mirakelmedel för regional ekonomisk utveckling. Strukturfonderna öppnar inte automatiskt vägen för tillväxt vare sig i medlemsstaterna eller i de stödberättigade regionerna. Även om de stöder aktörernas insatser i de regioner och länder som är minst utvecklade finns det, om prioriteringarna inte fastställs i nära samarbete med samtliga lokala aktörer, risk för att de endast får en begränsad verkan när det gäller att komma till rätta med naturliga och strukturella handikapp. Strukturfonderna bör därför betraktas som ett instrument till stöd för en strategi som genomförs av utvecklingsprocessens aktörer med största möjliga deltagande av de berörda medborgarna. Följaktligen bör en stor del av EU:s fonder avsättas för innovativa åtgärder till stöd för utvecklingen av lokal kapacitet i syfte att göra områden som släpar efter i utvecklingen mer attraktiva och konkurrenskraftiga. EU spelar en viktig roll när det gäller att utveckla utbytet av goda metoder mellan de berörda parterna.

2.6.2 Reformen av sammanhållningspolitiken bör syfta till en bättre jämvikt mellan investeringar i nödvändig infrastruktur och investeringar i mänskliga resurser, som för närvarande inte får tillräckligt stöd och som spelar en viktig roll för att stärka potentialen i områden som släpar efter i utvecklingen.

2.6.3 Större effektivitet och bättre kvalitet är avgörande om EU-medborgarna skall acceptera och stödja en sammanhållningspolitik med större ambitioner och som är bättre i fas med de lokala och regionala förhållandena.

2.7 Den nya sammanhållningspolitikens konturer

2.7.1 Kommissionens förslag avseende sammanhållningspolitiken bör dels uppfylla behovet av territoriell sammanhållning i ett utvidgat EU med 25 medlemsstater, dels bidra till unionens övergripande målsättningar om konkurrenskraft i ett kunskapsbaserat samhälle, full sysselsättning och hållbar utveckling.

3. Förslaget till förordning bör i högre grad stämma överens med målsättningarna om en radikal reform

3.1 De nya målsättningarna i förslaget till förordning

3.1.1 **Det nya mål 1 som avser konvergensen och som inbegriper strukturfondernas nuvarande mål 1 och Sammanhållningsfonden.** Anslag som motsvarar utfasningen på grund av statistiska effekter omfattas också av denna målsättning.

3.1.1.1 Stödberättigade områden: Regioner med en BNP per capita lägre än 75 % av genomsnittet i EU, så kallade sammanhållningsländer, det vill säga länder med en bruttonationalinkomst per invånare (BNI) lägre än 90 % av genomsnittet i EU, regioner som är berättigade till det aktuella mål 1-stödet men som inte längre kommer att vara berättigade till stöd på grund av den statistiska effekten av utvidgningen, samt gemenskapens yttersta randområden inom ramen för de extra anslagen till de yttersta randområdena.

3.1.1.2 Ekonomiska aspekter: Sammanlagd finansieringsram: 78 % av budgeten för sammanhållningspolitiken (i enlighet med budgetplanen 2007–2013); stöd från ERUF, ESF och Sammanhållningsfonden till programmen under det nya mål 1.

3.1.1.3 De viktigaste stödområdena:

- Under ERUF: FoTU, innovation och företagand, informationssamhället: utveckling på lokal nivå av innehåll, olika tjänster och tillämpningar, miljö, turism, energi, direkt finansiering av investeringar inom små och medelstora företag som bidrar till att skapa och bevara arbetstillfällen.
- Under ESF: Ökning av företagets och arbetstagarnas anpassningsförmåga, främjande av investeringar i mänskliga resurser.
- Under Sammanhållningsfonden: Transeuropeiska transportnät, miljöskydd, verksamhet som främjar hållbar utveckling och som har en miljödimension.

3.1.2 **Det nya mål 2 som avser regional konkurrenskraft och sysselsättningen** och som är en kombination av nuvarande mål 2 (regioner med strukturella problem) och mål 3 (sysselsättning och utbildning).

3.1.2.1 Två riktlinjer skall prioriteras:

- **Regional konkurrenskraft**, via regionala program där ERUF är den enda finansieringskällan. Det handlar om att komma till rätta dels med problemen i stads- och landsbygdsområdena till följd av ekonomiska omstruktureringar, dels med svårigheterna i regioner med naturliga och strukturella handikapp, framför allt öar och glesbefolkade områden.

— **Sysselsättningen**, via nationella program som enbart finansieras av ESF: Det handlar om att stödja politiska insatser som syftar till full sysselsättning, kvalitet och produktivitet, samt social integration.

Denna målsättning är i linje med den strategi som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Lissabon: ökad sysselsättning, ekonomisk reform och social sammanhållning inom ramen för en kunskapsbaserad ekonomi och beaktande av en hållbar utveckling.

3.1.2.2 Berörda områden: I princip samtliga områden utanför det nya mål 1.

3.1.2.3 Ekonomiska aspekter: Sammanlagd finansieringsram: 18 % av budgeten för sammanhållningspolitiken (i enlighet med budgetplanen 2007–2013). Anslaget är lika fördelat mellan de två prioriteringarna.

3.1.2.4 De viktigaste stödområdena:

— Under ERUF: Å ena sidan innovation och kunskapsökonomi, tillgång till transport- och telekommunikationstjänster av allmänt ekonomiskt intresse, främjande av små och medelstora företags tillgång till informations- och kommunikationsteknik, och å andra sidan miljö och riskförebyggande.

— Under ESF: Ökning av företagens och arbetstagarnas anpassningsförmåga.

3.1.3 **Det nya mål 3, "Territoriellt samarbete inom EU"**, som avser interregionalt och europeiskt samarbete och skall ersätta det nuvarande gemenskapsprogrammet Interreg.

3.1.3.1 Berörda områden: Medlemsstaterna och regionerna skall föreslå transnationella samarbetsområden med utgångspunkt i de 13 nuvarande samarbetsområdena inom ramen för Interreg III B. Kommissionen skall därefter besluta om samarbetsområden tillsammans med medlemsstaterna och regionerna. Berörda åtgärder: Åtgärder av samma typ som dem inom ramen för Interreg III B, med tyngdpunkten på prioriteringarna från Lissabon och Göteborg. Stöd till nätverk för interregionalt samarbete. Hela EU berörs.

3.1.3.2 Ekonomiska aspekter: Sammanlagd finansieringsram: 4 % av budgeten för sammanhållningspolitiken (i enlighet med budgetplanen 2007–2013). Berörd fond: ERUF.

3.1.3.3 De viktigaste stödområdena: Denna målsättning avser tre slag av regionalt samarbete:

— **Gränsöverskridande samarbete:** Utveckling av företagarandan och små och medelstora företag samt av turism; minskad isolering tack vare större tillgång till tjänster, transporter och informations- och kommunikationsnätverk.

— **Transnationellt samarbete:** förbättrad tillgänglighet, teknisk utveckling och FoTU.

— **Stöd till nätverk för interregionalt samarbete:** innovation och kunskapsökonomi, miljö och riskförebyggande åtgärder samt stadsdimensionen.

3.2 En övergripande syn på sammanhållningspolitiken

3.2.1 Sammanhållningspolitiken syftar strategiskt sett till att "främja en harmonisk utveckling inom hela gemenskapen" och "särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer". I denna bemärkelse uppvisar den särdrag som gör den till en prioriterad förhandlingsfråga, särskilt inom ramen för de nya budgetförhandlingarna.

3.2.2 Mot denna bakgrund kommer sammanhållningspolitikens roll att vara grundläggande för de nya och framtida medlemsstaterna. Deras ekonomiska eftersläpning och förfallna infrastruktur är en realitet som är välkänd i dag och som motiverar en fullständig tillämpning av sammanhållningspolitiken omedelbart efter deras anslutning till unionen.

3.2.3 Samtidigt kommer sammanhållningspolitiken även fortsättningsvis att vara av stor betydelse för de nuvarande medlemsstaterna, vilket man måste ta med i beräkningen. Till att börja med är mål 1-regionernas anknäpning till sammanhållningspolitiken ett centralt politiskt faktum. Vissa av de regioner som nu är mottagare av sammanhållningspolitiskt stöd, och som riskerar att bli av med detta i morgon, upplever fortfarande allvarliga problem med den territoriella sammanhållningen.

3.2.3.1 Av den tredje sammanhållningsrapporten framgår att skillnaderna mellan medlemsstaterna visserligen har minskat, men att skillnaderna mellan regioner inom ett och samma land kvarstår och till och med har förvärrats i vissa länder, vilket visar att strukturella och naturbetingade handikapp är ett verkligt problem. Dessa skillnader skulle ha varit ännu större utan struktur- och sammanhållningspolitiska insatser, beroende på att det finns en stark polariseringstendens där den ekonomiska utvecklingen sker i de rikaste områdena.

3.2.4 Slutligen är det lämpligt att engagera regionerna i samtliga medlemsstater, med tanke på målsättningen att skapa större anslutning bland medborgarna i fråga om den europeiska integrationen. Det är viktigt att peka på den politiska betydelsen av detta stöd, som utgör en förbindelselänk för EU. Många utomstående betraktare upplever EU som avlägset och som något som ställer upp hinder – EU:s ekonomiska stöd förmedlar däremot en närhetspolitik.

3.2.5 I enlighet med det konstitutionella fördraget är den territoriella sammanhållningen dessutom en av unionens grundläggande handlingsprinciper. Som en följd av detta skall de strukturpolitiska instrument som finns tjäna denna politik på unionens vägnar, och man bör således på ett eller annat sätt mobilisera de resurser som finns i unionens alla länder, både när det gäller ekonomi (av solidaritetsskal) och idéer, kunnande

och projekt. Den synlighet som EU får genom strukturfondernas verksamhet är grundläggande och ger varje projekt ett europeiskt mervärde – inte i pengar, men genom de gemensamma strategier, åsiktsutbyten, det samarbete och den kunskapsöverföring som unionen bidrar till.

3.3 Stärka arbetsmarknadsaktörernas delaktighet

3.3.1 Kommissionen har inte följt de rekommendationer som EESK framförde i sitt förberedande yttrande⁽⁵⁾ när det gäller att stärka arbetsmarknadsaktörernas delaktighet: rösträtt i förberedelse- och uppföljningsorgan, tekniskt stöd, noggrant urval av partner, ytterligare precisering av uppföljningskommittéernas roll. EESK är förvånad över kommissionens försiktiga förslag, som inte motsvarar de politiska åtaganden som gjorts för att stärka partnerskapet. EESK beklagar att kommissionen inte har haft det politiska modet på detta område eftersom effektiviteten i sammanhållningspolitiken i stor utsträckning beror på arbetsmarknadsaktörernas och andra berörda organisationers (inom det civila samhället) delaktighet. Denna brist förefaller, enligt kommitténs åsikt, stå i motsats till principen om deltagardemokrati som fastställts i det konstitutionella fördraget. Med tanke på den klyfta som finns mellan EU-institutionerna och medborgarna finns här ett konkret tillfälle att uppfylla det civila samhällets förväntningar. Erfarenheterna av ett verkligt samråd med de ekonomiska och sociala krafterna (som i Nordirland) visar på vinsterna när det gäller kvalitet och verkansgrad, och kommissionen borde alltså på ett mer aktivt sätt främja ett effektivt genomförande av partnerskapet.

3.3.1.1 Det framförs allt fler klagomål på otillräcklig delaktighet i strukturpolitiken, vilket får negativa effekter på sammanhållningspolitikens synlighet, överskådlighet och verkansgrad. Kommittén hyser oro inför det ökande antalet klagomål på bristen på partnerskap, klagomål som framför allt kommer från organisationer i det civila samhället i de nya medlemsstaterna. EESK vill på detta område rekommendera inrättandet av nationella eller regionala ekonomiska och sociala råd eller motsvarande organisationer som på ett självständigt sätt skulle kunna säkerställa ett överskådligt och öppet samråd och uppföljning.

3.3.1.2 Man kan notera frånvaron av utvärdering och kommissionens tystnad när det gäller den grundläggande principen om arbetsmarknadsaktörernas delaktighet. På grund av bristen på bestämmelser och normer, både på gemenskapsnivå och på nationell nivå, säkerställs inte arbetsmarknadsparternas och andra berörda organisationers (i det civila samhället) deltagande i alla faser av genomförandet av strukturfonderna.

3.3.1.3 Kommissionen bör insistera på en förstärkning av kapaciteten bland de lokala och regionala aktörerna och myndigheterna, samt bland aktörerna i det civila samhället. Det

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande om "Partnerskap för genomförande av strukturfonderna", EGT C 10, 14.1.2004, s. 21.

är förvånande att man inte i förordningarna om ERUF och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tar upp förstärkningen av den administrativa kapaciteten som en förutsättning för gott styresskick, i synnerhet som kommissionen i sin vitbok om EU:s styrelseformer⁽⁶⁾ har understrukt att det civila samhället har ett viktigt ansvar i detta avseende. EESK efterfrågar uttryckligen att resurser till åtgärder för en förstärkning av kapaciteten bland de lokala och regionala aktörerna och aktörerna i det civila samhället skall avdelas i varje program, precis som har skett i förslaget till förordning om Europeiska socialfonden där man avsatt 2 %, i en utsträckning som bättre motsvarar verkligheten, minst 5 % för varje program, och att de ekonomiska och sociala organisationerna uttryckligen ges rättigheter att söka tekniskt stöd (artikel 43).

3.3.1.4 Partnerskapets kvalitet är en grundläggande beståndsdel när det gäller genomförandet och av bedömningen av sammanhållningspolitiken, anser EESK. Följaktligen vill EESK att kommissionen utarbetar en rapport om genomförandet av partnerskapet och ställer sig till förfogande när det gäller att samla in åsikter från organisationer i det civila samhället. EESK vill att Europaparlamentet bedömer förslaget till förordning med utgångspunkt i bestämmelserna om partnerskapet, vilkas otillräcklighet vittnar om ett bristande intresse från gemenskapsmyndigheterna.

3.4 En omdefiniering av prioriteringarna på europeisk nivå

3.4.1 EESK stöder kommissionens förslag att lägga sammanhållningspolitiken i linje med Europeiska unionens stora strategiska mål, särskilt Cardiff-, Luxemburg-, Lissabon- och Göteborgsprocesserna. Åtagandena i Europeiska småföretagsstadgan och frågorna om de offentliga tjänsternas kvalitet, som än en gång bekräftades i Barcelona, bör också föras in i debatten om prioriteringarna. Kommittén ställer sig positiv till tvingande riktlinjer som inbegriper EU:s politiska prioriteringar och som utarbetas i partnerskap med medlemsstaterna, Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

3.4.2 EESK önskar att riktlinjerna hade konkretiserats mer i förslaget till förordning. Man bör överväga att ge högre prioritet åt utbildning och instrumenten för kunskapsamhället och hållbar utveckling.

3.4.3 Den grundläggande infrastrukturen är nödvändig som kompensation för de regioner som släpar efter mest – det handlar om transporter, men också om utbildning och forskning, infrastrukturer kopplade till en förbättring av miljön.

3.4.4 För regioner med naturbetingade handikapp borde man inrätta fleråriga stöd för att säkerställa lika möjligheter och enhetlighet inom det europeiska territoriet.

⁽⁶⁾ Vitboken om styrelseformerna i EU (KOM(2001) 428 slutlig).

3.4.5 När det gäller företagsstöden anser EESK att man måste undvika snedvridningar av konkurrensen och konstaterar att dessa stöd sällan är särskilt effektiva eftersom det tar för lång tid innan de betalas ut. Kommittén anser att man i stället borde satsa på en miljö som främjar nyskapande och utveckling av företag (utbildning, infrastruktur, kollektiva åtgärder). När det gäller stöden ställer sig kommittén (med de reservationer som uttryckts ovan) bakom prioriteringen av utvecklingen av små och medelstora företag samt den period på sju år som ett företag som har fått stöd måste upprätthålla sin investering i regionen.

3.4.6 EESK understryker vikten av att stärka forsknings- och innovationskapaciteten som drivkrafter för den lokala utvecklingen och i linje med Lissabonmålen, liksom utbildningen. Enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Lissabon skall utbildningskapaciteten stärkas när det gäller både grundutbildning och kompetenshöjning under hela livstiden.

3.4.7 Sammanhållningspolitiken bör också bidra till sjukvårdsinfrastrukturen i de regioner som släpar efter mest, samt delta i kampen mot orsakerna till utestängning. Spridning av positiva erfarenheter över hela EU skulle kunna ge ett verkligt mervärde på gemenskapsnivån. Särskild uppmärksamhet bör i detta sammanhang riktas mot situationen för de marginaliserade grupperna, till exempel invandrare eller etniska minoriteter utan arbete och utan tillgång till utbildning. Utöver ekonomiska bidrag, som sällan blir riktigt verksamma bör man utveckla överföringen av erfarenheter med utgångspunkt i metoder som visat sig fungera väl och främja spridning av lyckade lösningar.

3.4.8 Särskilt när det gäller problematiken kring den sociala integrationen anser EESK att det är viktigt att principen om icke-diskriminering erkänns i all verksamhet som finansieras av strukturfonderna, och att strukturfonderna inte leder till att det skapas ytterligare hinder för tillgängligheten för funktionshindrade personer. Eftersom strukturfonderna är ett viktigt verktyg för att minska och mildra den sociala utestängningen och i kampen mot diskriminering av funktionshindrade bör medlemsstaterna och kommissionen se till att strukturfonderna används som ekonomiskt instrument. Detta bör ske i syfte att

- förbättra de arbetssökandes möjligheter att få arbete och öka deltagandet på arbetsmarknaden,
- stärka den sociala integrationen och bekämpa diskriminering,
- inleda reformer på sysselsättningsområdet till förmån för funktionshindrade.

3.4.8.1 Den sociala aspekten beaktas inte i tillräcklig utsträckning i kommissionens förslag. Strukturfonderna, och särskilt Europeiska socialfonden, skall vara ett instrument för sysselsättningen men även för EU-strategin för social integration genom att främja utvecklingen av arbetsmarknader med särskild inriktning på en sådan målsättning.

3.4.9 Prioriteringarna bör även omfatta lokala utvecklingsmöjligheter baserade på största möjliga kunskap om de olika områdena genom observationer där samtliga aktörer deltar inom ramen för ett lokalt partnerskap. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot situationen i storstadsområdena, såsom påpekades i det initiativyttrande som EESK nyligen antog (7).

3.4.10 Det är viktigt att förordningen omfattar förfaranden för att stödja innovation, i fråga om såväl metoderna som den typ av åtgärder det rör sig om. EU bör i detta sammanhang spela en central roll när det gäller att stödja och sprida innovativa åtgärder inom ramen för den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningspolitiken samt ge de åtgärder som utformas på lokal, regional, nationell och internationell nivå ett påtagligt europeiskt mervärde.

3.5 Integrera förfarandena i EU:s dynamik

3.5.1 Under årens lopp har EU:s förfaranden kommit att främja en detaljerad uppläggning med stor mångfald i insatserna, vilket inverkat negativt på överskådligheten och tillgängligheten. Man kan redan konstatera samma brister i kandidatländerna med avseende på genomförandet av föranslutningsstöden. Förenkling, strävan efter kortare förfaranden och handläggningstider som ligger i linje med projektens krav är viktiga faktorer i anslutning till presentationen, genomförandet och handläggningen av strukturfonderna.

3.5.2 Det behövs följaktligen radikala förändringar i form av förenklade förfaranden. Det händer ofta att den nationella lagstiftningen överlappar EU-lagstiftningen, vilket kan skapa problem som ofta är svåra att komma till rätta med inom ramen för gränsöverskridande eller transnationella insatser. Mot denna bakgrund ser EESK med stor oro på kommissionens förslag att delegera valet av stödkriterier till den nationella nivån – med undantag för mål 3 och under förutsättning att medlemsstaten gör en framställning härom – och vi undrar vad som motiverar detta. För att även i fortsättningen säkerställa denna politikens samstämmighet efterlyser EESK gemensamma kriterier för stödberättigande.

3.5.3 **Val av berörda regioner:** EESK är helt oenig med kommissionens avsikt att delegera valet av vilka regioner som skall få strukturfondsstöd till medlemsstaterna. Enligt EESK:s uppfattning bör kommissionen och den berörda medlemsstaten tillsammans träffa detta val. I detta sammanhang bör man särskilt uppmärksamma regioner med strukturella och naturliga handikapp. När det gäller dessa bör kommissionen medverka aktivt i valet av regioner i syfte att säkerställa likabehandlingen på EU-nivå. Det vore exempelvis inte rättvist om en ö betraktas

(7) EESK:s yttrande på eget initiativ om "Storstadsområdena: socioekonomiska konsekvenser för Europas framtid", EUT C 302, 7.12.2004, s. 101.

som stödberättigad i ett land medan en närbelägen ö som uppvisar samma särdrag inte får stöd i en annan medlemsstat. Medborgarna skulle i så fall helt berättigat kunna ifrågasätta samstämmigheten och den europeiska dimensionen.

3.5.4 Definition av prioriteringar: Det är viktigt att ge EU en starkare roll på detta område så att fonderna kan användas som en hävstång i syfte att påskynda de åtgärder som ingår bland EU:s prioriteringar, Lissabonstrategin och de största europeiska nätverken.

3.5.4.1 Det krävs största möjliga vaksamhet för att bekämpa den ständigt överhängande risken för en "åternationalisering" av strukturfondspolitiken. Metoderna för genomförandet bör stärka EU-dimensionen, inte försvaga den.

3.5.4.2 Allmänt sett är kommissionens förslag om allmänna bestämmelser för de tre fonderna mycket ambitiöst. Med ett tillvägagångssätt där man tar hänsyn till samtliga aspekter såsom forskning, innovation, investeringar i utbildning, informations-samhället, transportinvesteringar, miljön osv., utan att fastställa några prioriterade områden, finns det risk för att programmet inte går att genomföra på grund av att resurserna inte motsvarar kraven.

3.5.4.3 Kommittén menar att man i texten bör hänvisa tydligare till de prioriteringar som skall fastställas i fråga om argument och innehåll. Denna rekommendation kommer att upprepas och utvecklas i de särskilda yttranden som skall utarbetas om var och en av fonderna.

3.5.5 Samarbete mellan medlemsstater, regioner och aktörer i det civila samhället: Kommittén beklagar att det system som inrättas på nytt innebär en inriktning av strategier och medel till medlemsstaterna. Möjligheterna att inleda samarbete mellan flera medlemsstater, en beståndsdel som är central inom ramen för Lissabonstrategin (innovation, utbildning, stora nätverk, kunskapspridning) betonas inte i tillräcklig omfattning. Incitament krävs, och större flexibilitet i fråga om villkoren för tillgång till de medel som krävs för utveckling av gränsöverskridande samarbete och samarbete mellan medlemsstater i större utsträckning.

3.5.5.1 Eftersom det är viktigt att snabbt inrätta ett enhetligt europeiskt system för samarbetet mellan regioner och medlemsstater ser EESK mycket positivt på inrättandet av europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete.

3.5.5.2 Troligtvis kräver detta instrument, som enbart är utformat för gränsöverskridande samarbete, emellertid en mer detaljerad beskrivning av kraven i fråga om förvaltningen av projekt i de olika samarbetsformerna. Kommitténs farhågor i detta avseende upprepas och utvecklas i yttrandet om de europeiska grupperingarna för gränsöverskridande samarbete.

3.5.6 Offentlig-privata partnerskap: I sitt förberedande yttrande om partnerskapet för genomförandet av strukturrefor-

merna rekommenderade kommittén en förstärkning av offentlig-privata partnerskap, som är en viktig faktor för att projekten skall lyckas eftersom dessa partnerskap ökar legitimiteten, samordningen, effektiviteten och överskådligheten. Mot denna bakgrund undrar kommittén över följderna av kommissionens ändringar när det gäller medfinansieringsgraden, som endast kommer att kunna stödjas av offentliga utgifter. Om man håller fast vid detta krav skulle det troligtvis minska eller till och med helt avlägsna den privata delen av partnerskapen, vilket inte ligger i linje med viljan att uppmuntra den privata sektorns bidrag. **EESK vill att kommissionen genomför en konsekvensanalys i förväg av denna nya åtgärd. Kommittén anser också att denna bestämmelse inte i något fall bör tillämpas på tekniskt stöd till förmån för ekonomiska och sociala aktörer, för att inte EU:s stöd ska kopplas till stöd från nationella myndigheter. Organisationernas egna medel bör kunna fungera som grundval för åtgärder från EU:s strukturfonder.**

3.5.7 En enda fond: I skäl 35 i förslaget till förordning anges följande: "Programarbetet och förvaltningen av strukturfonderna bör förenklas med beaktande av deras särdrag genom att föreskriva att operativa program skall finansieras antingen av ERUF eller av ESF". Denna nyhet förenklar visserligen programmets förvaltning, men det bör visas att den också förbättrar samordningen och förståelsen för fonderna på regional nivå. Kommittén hade föredragit en enda fond för sammanhållningspolitiken, men det är inte den väg kommissionen har valt att gå.

3.5.8 En nationell strategisk ram: Kommissionen föreslår att rådet efter yttrande från parlamentet antar ett övergripande strategiskt dokument för sammanhållningspolitiken innan den nya programperioden börjar. Varje medlemsland bör därefter utarbeta ett politiskt dokument om sin utvecklingsstrategi. Denna strategi diskuteras sedan med kommissionen. EESK skulle önska att kommissionen säkerställer en samordning för att medlemsstaterna skall kunna samråda om målen i strategidokumentet så att det uppstår en verklig samsyn när det gäller gemensamma problem. En integrering av en europeisk dimension när det gäller tankesätt och strategier, i synnerhet gränsöverskridande sådana, bör uppmuntras i de nationella strategiska ramarna.

3.5.9 Uppföljningskommittéer: EESK stöder inte förslaget att kommissionens närvaro vid uppföljningskommittéernas sammanträden skall vara fakultativ. Tvärtom anser kommittén att det gäller att synliggöra EU:s verksamhet för medborgarna och stärka uppföljningskommittéernas roll i stället för att försvaga den genom att inrätta ett parallellt förfarande. Om inte kommissionen är närvarande kommer de ekonomiska och sociala parterna liksom andra berörda organisationer i det civila samhället att lämnas ensamma med förvaltningarna trots sin förhoppning om att kommissionen skulle vaka över partnerskapsprincipen.

3.5.10 Additionaliteten: EESK stöder additionalitetsprincipen på villkor att den tillämpas flexibelt, det vill säga inom ramen för programmålen och inte projekt för projekt.

3.5.11 Modulering av stödsatserna: EESK stöder förslaget om modulering av stödsatserna med hänsyn till de berörda regionernas geografiska handikapp. Kommittén föreslår att man öppnar för möjligheten att lägga ihop de ökningsområden som är kopplade till ackumulering av handikapp (till exempel glesbefolkade öar med landsbygds- eller bergsområden). Det skall särskilt sägas att det ständigt är angeläget att glesbygdregioner med sina permanenta naturbetingade handikapp är prioriterade mål för strukturpolitiken. "Både regionalpolitiken och landsbygdsutvecklingspolitiken måste ta hänsyn till denna aspekt när genomförandemekanismerna fastställs, särskilt genom att föreslå en högre medfinansieringsgrad som väger in dessa begränsningar" ⁽⁸⁾.

3.5.12 Decentraliserad förvaltning för bättre effektivitet: Att ständigt delegera ansvaret till medlemsstaterna och de lokala myndigheterna anser EESK vara för riskabelt. Dessutom minskar förståelsen för EU:s verksamhet. Kommittén föreslår därför att man inrättar genomförandeorgan med tidsbegränsade mandat, särskilt för kandidatländerna. En av deras uppgifter skulle kunna vara att främja benchmarking av välfungerande aktiviteter och de mest lyckade resultaten för att dessa skall spridas. I samtliga fall bör EU:s insatser bli synligare och lättare för allmänheten att koppla till unionen. I högre grad än skyltar med EU-instrumentens i regel ogenomträngliga symboler eller förkortningar blir närvaron av EU:s företrädare eller lokala myndigheter som agerar i unionens namn en påtaglig manifestation av denna synlighet.

3.5.13 Metoden med övergripande subventioner bör främjas: EESK gläder sig åt att förslaget till förordning bekräftar förfarandet med övergripande subventioner som tilldelas organisationer ute på fältet. Denna metod är mycket lämplig, framför allt för åtgärder till förmån för mikroföretag. Kommittén gläder sig åt att kommissionen har tagit hänsyn till kommitténs begäran om en uppmjukning av reglerna för tilldelning av övergripande subventioner. Det är dock beklagligt att förslaget om att minst 15 % av åtgärderna skall tilldelas på detta sätt inte har beaktats, trots att dess effektivitet är bevisad. Kommittén uppger därför sitt förslag.

3.5.14 EU bör förstärka sin synlighet överallt där det är möjligt för att tydliggöra den europeiska dimensionen i gemenskapens åtgärder. Det handlar om att genom europeiska partnerskap utveckla prioriteringar och metoder som möjliggör en större effektivitet. Sammanhållningspolitikens framgång beror inte så mycket på hur stora summor som överförs via fonderna utan på prioriteringarna och arbetsmetodernas kvalitet. Solidariteten blir meningsfull endast om den åtföljs av samarbete.

⁽⁸⁾ EESK:s yttrande om "Andra pelaren i den gemensamma jordbrukspolitiken: framtidsutsikterna för en anpassning av landsbygdsutvecklingspolitiken (Uppföljning av Salzburg-konferensen)" EUT C 302, 7.12.2004, s. 53.

3.5.15 Utvärdering: När det gäller utvärderingen av program insisterar EESK på att det framför allt bör röra sig om en kvalitativ konsekvensanalys snarare än en utvärdering av räkenskaper och förvaltning, vilket i huvudsak är fallet i dag. Det civila samhällets aktörer bör delta i denna utvärdering i första hand.

3.5.16 Enligt förslaget till förordning är det medlemsstaternas ansvar att "tillhandahålla den personal och de ekonomiska resurser som krävs för att genomföra utvärderingarna", men de skall dessutom "inom ramen för konvergensmålet utarbeta en utvärderingsplan i syfte att förbättra förvaltningen av operativa program och möjligheten att utvärdera dem" (art. 46.1). Att kommissionen ger medlemsstaterna ansvar för att säkerställa kontrollen av genomförandet av programmen är en sak, men den bör också samtidigt starkt framhålla sin rättighet att ständigt kontrollera användningen av strukturfonderna och Sammanhållningsfonden i medlemsstaterna. Med tanke på de stora brister som har förekommit anser EESK att kommissionen måste ta sitt ansvar för utvärderingen, annars skapas en situation som är till nackdel för alla parter.

3.5.17 Återtagande av krediter som inte använts: EESK tvivlar på nyttan med n+2-regeln som innebär att krediter som inte använts inom två år efter den planerade programperioden dras tillbaka. Erfarenheten visar att de nationella myndigheterna för att inte drabbas av detta frestas att fatta alltför snabba beslut om tvivelaktiga projekt, ibland med kommissionens tysta medgivande. EESK anser att en sträng utvärdering av EU-projekten med utgångspunkt i fastställda mål bör vara regel i alla fall. Kommittén anser att medel som inte använts inom den erforderliga perioden bör återvinnas snarare än att användas på ett förhastat och ytligt sätt inför hotet om ett automatiskt återtagande.

3.5.18 För övrigt visar flera rapporter från revisionsrätten att medlemsstaterna inte har kapacitet att använda de fondmedel som erhålls. I framtiden kommer inriktningen att ligga på de nya medlemsstaterna. Det finns skäl att ta hänsyn till dessa uppgifter och vidta motsvarande korrigerande åtgärder.

3.5.19 Den nya revisionsmyndigheten: Med inrättandet av revisionsmyndigheten avser man att stärka kontrollstrukturen utöver de redan befintliga myndigheterna (förvaltningsmyndigheten, art. 59, och en attesterande myndighet, art. 60). Utkastet till förordning innehåller en revisionsstrategi (art. 61.1.c): Revisionsmyndigheten skall "inom sex månader efter godkännandet av det operativa programmet lägga fram en revisionsstrategi för kommissionen som skall omfatta de organ som kommer att genomföra de revisioner som avses (...), den metod som kommer att användas, urvalsmetoden (...)". Dessutom skall det årligen för varje operativt program utarbetas ett yttrande med ett innehåll som ligger nära utlåtandet om att ansökan är giltig. Enligt artikel 61.1 skall revisionsmyndigheten "vid avslutande av ett operativt program lämna ett utlåtande

med en bedömning av om ansökan om slutbetalning är giltig (...), vilket skall stödjas av en slutlig kontrollrapport". EESK vill på nytt lägga fram en rekommendation om inrättandet av ett revisions- och kontrollsystem som är inriktat på kvalitativa aspekter, inte enbart kvantitativa, i genomförandet av programmet. För övrigt beklagar EESK på nytt delegeringen till nationella revisionsmyndigheter, vilket åter visar en bristande vilja från unionens sida när det gäller dess ansvar. EESK avvaktar yttrandet från revisionsrätten om detta förslag och önskar i vilket fall att revisionsrätten skall ingå i ett eventuellt nytt revisionssystem.

4. Resultat- och kvalitetsreserven och reserven för oförutsedda utgifter

4.1 EESK håller fast vid de förslag som kommittén lade fram i sitt förberedande yttrande om "Ekonomisk och social sammanhållning: regionernas konkurrenskraft, styrelseformer

och samverkan" (⁹). Kommittén anser dock att bestämmelserna bör fastställas på ett bättre sätt i enlighet med de förslag som vi redan lagt fram, nämligen följande:

- I fråga om kvalitets- och resultatreserven: utvidga tilldelningskriterierna med en ekonomisk och social konsekvensanalys av resultaten, inte en kvantitativ eller administrativ analys. Ett annat lämpligt kriterium skulle kunna vara genomförandet av *Lissabonstrategin*, i linje med Wim Koks rekommendationer.
- När det gäller reserven för oförutsedda utgifter ställer sig EESK bakom kommissionens förslag, på villkor att förordningen uttryckligen föreskriver arbetsmarknadsaktörernas delaktighet. Kommittén insisterar på att de ekonomiska och sociala återverkningarna av stora omvandlingar (utvidgningen, globaliseringen, ny teknik osv.) skall vara en prioriterad fråga för strukturfonderna.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ EUT C 10, 14.1.2004, s. 88., punkt 3.8.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättandet av Sammanhållningsfonden"

(KOM(2004) 494 slutlig – 2004/0166 AVC)

(2005/C 255/17)

Den 1 december 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 mars 2005. Föredragande var **Francisco Silva**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 121 röster för, 0 röster mot och 10 nedlagda röster.

1. Inledning – Sammanhållningsfondens ursprung och huvuduppgifter

1.1 Sammanhållningsfonden inrättades 1993 i samband med Maastrichtfördraget som ett finansiellt sammanhållningsinstrument och institutionaliserades som fond genom förordning (EG) nr 1164/94 av den 16 maj 1994⁽¹⁾, sedan ändrad genom förordningarna (EG) nr 1264/99 och (EG) nr 1265/99, båda av den 21 juni 1999⁽²⁾.

1.2 Målgruppen för Sammanhållningsfonden var de medlemsstater vars BNP understeg 90 procent av EU-genomsnittet – en procentsats som efter ändringen 1999 skall justeras vart tredje år – vilket begränsade fonden till att gälla fyra medlemsstater, det vill säga de tre länderna i EU:s andra utvidgningsomgång – Spanien, Grekland och Portugal – samt Irland.

1.3 Enligt förordning (EG) nr 1164/94 skall Sammanhållningsfonden bidra till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen i gemenskapen och stödja projekt på områdena

- miljö,
- transeuropeiska transportnät och transportinfrastruktur,
- förstudier och tekniskt stöd till stödberättigade projekt.

2. Sammanhållningsfondens resultat sedan starten och fram tills nu

2.1 Strukturfonderna och i synnerhet Sammanhållningsfonden har i de fyra medlemsstater som hittills varit stödmottagare bidragit synligt och mätbart till uppfyllandet av **konvergensmålet**.

2.2 Till exempel är motorvägsnätet i dessa fyra medlemsstater utvidgat från en nivå som låg 20 procent under EU-genomsnittet 1991 till en nivå som låg 10 procent över EU-genomsnittet 2001⁽³⁾.

2.3 Detsamma gäller dock – fortfarande på transportinfrastrukturområdet – inte moderniseringen av järnvägstransporter och järnvägsnätets utbredning i de fyra sammanhållningsländerna, som uppgår till 55 procent av EU-genomsnittet.

2.4 Det har även visat sig att investeringar i transportinfrastruktur som genomförts med stöd från Sammanhållningsfonden är en stark attraktionsfaktor i de stödmottagande regionerna och att detta har lett till en ökad ekonomisk verksamhet med allt vad det innebär i fråga om ökad produktivitet och ökade realinkomster för befolkningen.

2.5 Enligt nyligen gjorda studier kan stödet från strukturfonderna i allmänhet och Sammanhållningsfonden i synnerhet främja etablering av verksamheter som i hög grad är kopplade till forskning och utveckling, vilket främjar en hållbar utveckling i hela EU.

2.6 I fråga om BNP per capita under perioden 1994–2001 låg ökningen i dessa fyra medlemsländer (3 procent i genomsnitt i reella tal) mer än 1 procent över den årliga genomsnittliga ökningen i EU⁽⁴⁾.

3. Kommissionens nya förslag från 2004 till rådets förordning om Sammanhållningsfonden – Allmänna kommentarer

3.1 Utvidgningen av Europeiska unionen den 1 maj 2004 från 15 till 25 medlemsstater (27 inom kort med Bulgarien och Rumänien som också kommer att få tillgång till Sammanhållningsfonden) gör det nödvändigt att noga analysera hur **strukturfondernas tre huvudmål konvergens, regional konkurrenskraft och sysselsättning samt europeiskt territoriellt samarbete** skall genomföras, dels kvalitativt när det gäller prioriteringar, dels kvantitativt när det gäller finansiering.

⁽¹⁾ EGT L 130, 25.5.1994, s. 1.

⁽²⁾ EGT L 161, 26.6.1999, s. 57.

⁽³⁾ Kommissionens meddelande om tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning (KOM(2004) 107 slutlig).

⁽⁴⁾ Kommissionens meddelande om tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning (KOM(2004) 107 slutlig).

3.2 Detta är desto mer angeläget eftersom anslutningen av 10 nya medlemsstater samtidigt som har en lägre BNP än EU-15 gör det till en utmaning att genomföra konvergensmålet, en uppgift som skall lösas av Sammanhållningsfonden tillsammans med Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF).

3.3 Kommissionen planerar att avsätta ca 264 miljarder euro (78 procent av den totala budgeten för de europeiska utvecklingsprogrammen) till konvergensmålet varav ca 63 miljarder till Sammanhållningsfonden vilket är en betydande ökning jämfört med Sammanhållningsfondens budget under perioden 2000–2006, 18 miljarder euro.

3.4 Mot denna bakgrund välkomnar EESK att kommissionen tagit initiativ till att utforma en ny förordning om strukturfonderna för perioden 2007–2013 och på så sätt skapa en ny rättslig ram för den europeiska sammanhållningspolitiken.

3.5 Under gällande tidsperiod för den reviderade förordningen om strukturfonderna kommer Sammanhållningsfonden med den senaste statistiken som grund att ge stöd till Grekland, Portugal, de tio medlemsstaterna från den senaste utvidgningen samt Bulgarien och Rumänien när de ansluter sig.

3.6 EESK ser positivt på att förslaget till förordning om Sammanhållningsfonden som skall ersätta förordning (EG) nr 1194/94 endast tar upp de överordnade målen och riktlinjer för tillämpning och villkor för att få stöd och att övriga aspekter kring fonden – grundläggande principer, fastställande och fördelning av uppgifter mellan medlemsstaterna och kommissionen samt regler om finansiell förvaltning, revision och kontroll – överläts till den allmänna strukturfonds-förordningen.

3.7 Således förstärker Sammanhållningsfonden tendensen att **koncentrera EU:s sammanhållningspolitik till ett begränsat antal utvalda prioriteringar utifrån åtaganden och strategier som fastställdes i Lissabon 2000** – en mer konkurrenskraftig ekonomi baserad på kunskap och social sammanhållning – **och i Göteborg 2001** där tonvikten låg på miljöskydd och att genomföra en modell för hållbar utveckling.

4. Kommissionens nya förslag från 2004 till rådets förordning om Sammanhållningsfonden 2004 – Särskilda kommentarer

4.1 Enhetliga regler och förfaranden för strukturfonderna är en rimlig åtgärd – t.ex. är det positivt att stöd från Sammanhållningsfonden som traditionellt omfattar stora investeringar kan kombineras med ERUF, vilket är ett undantag från principen att enskilda program bara skall finansieras av en fond – men det är viktigt att påpeka att denna enhetlighet innebär att regler som vi har allvarliga reservationer inför också kommer att tillämpas på Sammanhållningsfonden.

4.2 Kommittén ställer sig tveksam till att för första gången tillämpa n+2-regeln på Sammanhållningsfonden, såsom framgår av EESK:s yttrande om förslag till rådets förordning om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (°).

4.3 Det är positivt att Sammanhållningsfonden, såsom framgår av artikel 1.1, utöver att bidra till en starkare ekonomisk och social sammanhållning även skall bidra till **regional sammanhållning** och omfatta regioner vars BNP per capita understiger 75 procent av genomsnittet i EU-25.

4.4 Betydelsen av denna nya aspekt framgår klart när vi ser att genom utvidgningen av Europeiska unionen från 15 till 25 stater har de genomsnittliga tillgångarna per invånare sjunkit med ca 12,5 procent och samtidigt har andelen av befolkningen som bor i mindre utvecklade områden ökat från 20 till 25 procent.

4.5 **I de tio medlemsstater som anslöt sig 2004 bor ca 92 procent av befolkningen i regioner vars BNP per invånare understiger 75 procent av genomsnittet i EU-25 (°).**

4.6 Att stärka sammanhållningen i gemenskapen innebär i förslaget till förordning också att **främja en hållbar utveckling**.

4.6.1 Detta framgår av artikel 2.3 där exempel på tillämpningsområden är

— energieffektivitet och förnybar energi på miljöområdet,

— järnvägar, inre vattenvägar och sjöleder, multimodala transporter samt ren stadstrafik på transportområdet.

4.7 Även om denna problematik inte tas upp i förslaget anser EESK att Sammanhållningsfonden skall användas till investeringar på områden som bättre utnyttjar traditionell energi och som satsar starkt på förnybar energi, vilket kommer att bidra till ett minskat energiberoende i sammanhållningsländerna, som nu importerar ca 80 procent av den energi de förbrukar, även om det yttre energiberoendet i de tio medlemsstaterna från utvidgningen 2004 är avsevärt lägre.

4.8 Exemplifieringen av insatsområden som främjar hållbar utveckling får inte leda till att man glömmer bort hur angeläget det är att genomföra sådana sammanhållningsåtgärder på landsbygden. Detta insatsområde måste höra till Sammanhållningsfondens tillämpningsområde, vilket inte bör påverka anslagen från övriga strukturfonder kopplade till genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken.

(°) CESE 389/2005.

(°) Kommissionens meddelande om tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning (KOM(2004) 107 slutlig).

4.9 Kommittén är medveten om att budgetkonsolidering är en av hörnstenarna för konvergens och för en stabil tillväxt i den europeiska ekonomin men uttrycker dock vissa reservationer med avseende på risken för stelbenthet i tillämpningen av villkoren om ett alltför stort underskott, i enlighet med artikel 4 i förslaget till förordning.

4.10 **En alltför stelbent tolkning av denna regel kan få skadliga effekter när det gäller ett effektivt användande av medlen i Sammanhållningsfonden.** Ett villkor för att få stöd från fonden är att det inte föreligger alltför stort underskott i den offentliga sektorn, men en orsak till ett alltför stort underskott kan vara att de nationella myndigheterna velat komma till rätta med ekonomiska, sociala och regionala skillnader.

4.11 Att hålla nere underskottet i den offentliga sektorn på en acceptabel nivå betyder inte att medlemsstaterna som lyckats med det samtidigt lyckats avskaffa ekonomiska, sociala och regionala skillnader inom landet.

5. Slutsatser och rekommendationer

5.1 EESK ser i huvudsak positivt på det nya förslaget till rådets förordning om Sammanhållningsfonden och på harmoniseringen av de allmänna bestämmelserna för Sammanhållningsfonden och övriga strukturfonder.

5.2 Det är också lovvärt att utöka Sammanhållningsfondens tillämpningsområden till utveckling av miljövänlig infrastruktur, som till exempel finansiering av ren stadstrafik.

5.3 För att snabbt och effektivt uppfylla konvergensmålet bör kommissionen samarbeta med medlemsstaterna för att säkra att deras operativa program skapar ett reellt samspel mellan ERUF och Sammanhållningsfonden, så att de stödmottagande länderna ser till att konvergens på nationell nivå går hand i hand med konvergens på regional nivå.

5.4 Mot bakgrund av denna analys av stabilitets- och konvergenspaktens fördelar och eventuella nackdelar rekommenderar EESK kommissionen att överväga nyttan med att ett inte alltför stort underskott i den offentliga sektorn skall vara ett villkor för att få stöd från fonden, eftersom ett sådant villkor inte får tillämpas så att det blir svårare att använda Sammanhållningsfondens medel till att uppfylla konvergensmålet.

5.5 Slutligen förespråkar EESK ökade resurser till Sammanhållningsfonden, såsom framgår i yttrandet om rådets förslag till förordning om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (⁽⁷⁾), med tanke på att den reella ökningen av dessa medel helt slukas upp av att ett stort antal medlemsstater till följd av den senaste utvidgningen kommer att få stöd från Sammanhållningsfonden.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

(⁷) CESE 389/2005.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska regionala utvecklingsfonden

(KOM(2004) 495 slutlig – 2004/0167 COD)

(2005/C 255/18)

Den 21 december 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som ansvarar för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 mars 2005. Föredragande var **Vladimír Matoušek**.

Vid sin 416:e plenarsession den 6–7 april 2005 (sammanträdet den 6 april 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 123 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster:

1. Bakgrund

1.1 Detta yttrande har utarbetats mot bakgrund av diskussionerna om EESK:s yttrande om allmänna bestämmelser⁽¹⁾. Det har även koppling till kommitténs yttranden om bestämmelserna för Sammanhållningsfonden⁽²⁾, om Europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete (EGGS), om Europeiska socialfonden (ESF)⁽³⁾ och om Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU)⁽⁴⁾.

1.2 I yttrandet redogörs för effekterna av förändringarna i världsekonomin och av den kraftigt ökande konkurrensen på världsmarknaden samt för EU:s utmaningar. Utgångspunkten är det akuta behovet av att utnyttja alla tänkbara medel för att se till att EU når den ställning i världen som motsvarar den europeiska potentialen. I yttrandet framhålls behovet av att på kort eller medellång sikt mobilisera alla resurser av betydelse i syfte att förbättra de nya medlemsstaternas möjligheter att bli en del av EU:s ekonomi och samhälle och ta till vara de regionala strukturernas dolda styrka. Detta innebär att man skall öka utvecklingstakten för att nå en högre nivå av verklig ekonomisk konvergens och få till stånd samverkans effekter i hela EU:s ekonomi. Därmed kommer sammanhållningspolitiken och dess instrument att få ökad betydelse, eftersom de har en aktiv inriktning på huvudmålsättningen för EU:s utveckling som tar utgångspunkt i en hållbar utveckling och en europeisk social modell av hög kvalitet.

2. Sammanfattning

2.1 Detta dokument inleds med en kortfattad beskrivning av de utmaningar som EU:s struktur- och sammanhållningspolitik står inför; därefter följer ett par allmänna synpunkter och en sammanfattning av förslaget till förordning.

⁽¹⁾ KOM(2004) 492 slutlig – 2004/0163 (AVC), R/CESE 1489/2004, CESE 389/2005.

⁽²⁾ KOM(2004) 494 slutlig – 2004/0166 (AVC), CESE 390/2005.

⁽³⁾ KOM(2004) 493 slutlig – 2004/0165 (COD), CESE 250/2005.

⁽⁴⁾ KOM(2004) 490 slutlig – 2004/0161 (CNS), CESE 251/2005.

2.2 I det avslutande avsnittet framför kommittén mer detaljerade synpunkter på artiklarna i förslaget till förordning. Kommittén välkomnar allmänt sett det breda perspektiv som kommissionen har anlagt vid utarbetandet av dessa bestämmelser. Kommittén kan bland annat dra följande slutsatser:

2.2.1 Vi ställer oss positiva till att de åtgärder som får stöd skall vara inriktade på EU:s prioriteringar i enlighet med slutsatserna från Lissabon och Göteborg.

2.2.2 Utgifter för logi och renovering i samband med förnyelse och utveckling bör tillåtas.

2.2.3 Forskning och teknisk utveckling, innovation och entreprenörskap bör prioriteras högt, framför allt för att stödja de små och medelstora företagens utveckling.

2.2.4 Hållbar turism, kollektivtrafik och förnybara energikällor är också viktiga faktorer.

2.2.5 Innovation bör ses ur ett brett perspektiv, och stöd bör ges till utveckling och tillämpning av informations- och kommunikationsteknik.

2.2.6 Vi välkomnar förslagen att främja ett europeiskt regionalt samarbete och anser att de bör förstärkas.

2.2.7 I bestämmelserna avseende stadsområden och storstadsregioner bör man uttryckligen underlätta för ett nära samarbete mellan EU:s städer.

2.2.8 Landsbygdsområden bör få stöd att främja en ökad diversifiering.

2.2.9 Bestämmelserna bör uttryckligen göra det möjligt att till fullo genomföra konvergensprogrammen i områden med naturbetingade handikapp och i de yttersta randområdena samt de särskilda problem som öar (inklusive små östater) står inför.

3. Allmänna kommentarer

3.1 I den tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning⁽⁵⁾ pekade kommissionen på de utmaningar som EU står inför dels med avseende på dess uppgift att minska skillnaderna, dels med avseende på utvidgningen. Kommissionen betonade särskilt följande:

- Deltagandet i fortbildning är lågt i de minst gynnade regionerna och deltagarfrekvensen är påtagligt lägre i de nya medlemsstaterna.
- Det råder stora skillnader i satsningarna på forskning och utveckling.
- Det kvarstår skillnader i fråga om regional tillgång till informations- och kommunikationsteknik.
- Det finns behov av en hållbar och hög tillväxt, framför allt i de nya medlemsstaterna.
- En oproportionerligt stor del utländska direktinvesteringar görs i de ekonomiskt sett starkare områdena.
- Sysselsättningsgraden är mycket lägre än vad som fastställdes i målsättningarna från Lissabon.

3.2 EESK ställde sig positiv till rapporten och till strukturfondernas positiva bidrag, men påpekade att det "kvarstår vissa betydande skillnader med avseende på välstånd och ekonomisk prestationsnivå". Vidare framhöll kommittén att "utvidgningen i avsevärd mån kommer att expandera gemenskapens inre marknad och ge nya möjligheter", men att den även kommer att öka skillnaderna⁽⁶⁾.

3.3 Det krävs följaktligen en reform för att komma till rätta med de skillnader som nämns ovan i syfte att kunna bemöta de speciella utmaningar som utvidgningen innebär och uppfylla Lissabonagendans målsättningar om ökad konkurrenskraft, fler och bättre arbetstillfällen, social integration och en hållbar miljö. Kommittén vill understryka att denna fokusering bör tydliggöras i förordningen, och att de åtgärder som beskrivs i anslutning till de olika prioriteringarna skall ses som en samling instrument som regionerna och medlemsstaterna kan använda sig av för att utarbeta program som på sikt kan höja tillväxttakten och stärka konkurrenskraften.

3.4 Som nämns i inledningen har detta yttrande utarbetats mot bakgrund av EESK:s yttrande om allmänna bestämmelser⁽⁷⁾, som i detalj redogjorde för bakgrunden samt för behovet av att stärka arbetsmarknadsaktörernas deltagande⁽⁸⁾. Arbetsmarknadsaktörerna och andra organisationer som företräder specifika eller allmänna medborgarintressen bör delta på samtliga stadier i utvecklingen och genomförandet av programmen, och ha fulla rättigheter i uppföljningskommittéerna. Vidare bör kommissionen främja effektiva partnerskap. En förutsättning för att partnerskapens beslut skall bli så effektiva som möjligt är att de respekteras. I nämnda yttrande

⁽⁵⁾ Tredje rapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen – Ett nytt partnerskap för sammanhållning, KOM(2004) 107 slutlig.

⁽⁶⁾ EESK:s yttrande om "Tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning", EUT C 302, 7.12.2004, s. 60.

⁽⁷⁾ CESE 389/2005.

⁽⁸⁾ CESE 389/2005, punkt 3.3.

framfördes även kommitténs synpunkter på de nya prioriteringarna⁽⁹⁾, som måste motsvara den utmaning som utvidgningen innebär. Dessa prioriteringar återspeglas i föreliggande yttrande, eftersom de har koppling till de särskilda bestämmelserna för Europeiska regionala utvecklingsfonden. Kommittén har redan uttryckt sin allmänna ståndpunkt att det bör avsättas resurser till sammanhållningspolitiken för att dess målsättningar skall kunna uppfyllas. Dessutom finns det problem som angår både de "gamla" och de "nya" medlemsstaterna:

3.4.1 För det första problemet med begränsade resurser och deras optimala fördelning i förhållande till absorptionsförmågan (samfinansiering) i de nya medlemsstaterna, i regionerna och i områden med mycket stor fattigdom.

3.4.2 För det andra problemet med statistiska effekter och "utfasning". Det innebär utmaningar för de "gamla" medlemsstaterna, men även följer för de nya medlemsstaterna efter EU:s nästa utvidgning 2007 eftersom de kommer att tvingas göra anpassningar på grund av att vissa regioner eventuellt inte längre blir stödberättigade.

3.4.3 I sammanhanget uppstår likaledes frågor om vilka metoder som skall användas vid utarbetandet av resultatindikatorer (bruttonationalprodukt – BNP), eftersom de nya medlemsstaterna också kan ställas inför hotet att gå miste om stöd, framför allt från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Även om Eurostat har tillgång till fullständiga regionala uppgifter endast för de tre åren 2000–2002 kan detta orsaka svårigheter för de regioner vilkas andel av EU:s BNP minskar.

3.5 Många andra EESK-yttranden som har ett regionalt perspektiv och tar upp sammanhållningen finns redan tillgängliga eller håller på att utarbetas. Där behandlas EU:s politiska och ekonomiska strategier, industriella och strukturella förändringar, forskning och utveckling samt innovation, turismens utveckling, problem i städerna, infrastruktur, regioner med handikapp och de yttersta randområdena osv. Ett par av dem bör revideras till följd av utvidgningen. Utvidgningen österut medför möjligheter och utmaningar av ett helt annat slag än tidigare utvidgningar.

4. Sammanfattning av förslaget till förordning

4.1 I förslaget till förordning fastställs "Europeiska regionala utvecklingsfondens (ERUF) uppgift".

4.2 Fondens ändamål är att bidra till finansieringen av stöd till verksamhet för att minska regionala skillnader och därmed bidra till gemenskapens målsättningar att stärka konkurrenskraften, skapa arbetstillfällen och främja en hållbar tillväxt. ERUF skall främja produktiva investeringar, infrastruktur, övriga utvecklingsinitiativ och tekniskt bistånd. Stödet skall koncentreras till ett begränsat antal tematiska prioriteringar med avseende på konvergens, regional konkurrenskraft och sysselsättning samt europeiskt regionalt samarbete.

⁽⁹⁾ CESE 389/2005, punkt 3.4.

4.2.1 När det gäller konvergensen inriktas ERUF-stödet på att främja en hållbar utveckling genom att mobilisera och stärka den egna kapaciteten, och de områden som skall stödjas räknas upp. De inbegriper forskning och teknisk utveckling, informationssamhället, en hållbar produktion, miljön, turism, transportinvesteringar, säkrare och tryggare energiförsörjning, investeringar i utbildning i syfte att bidra till attraktivare regioner, en bättre hälsovård som bidrar till ekonomisk utveckling samt stöd till små och medelstora företag i syfte att skapa arbetstillfällen.

4.2.2 Med hänsyn till den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen skall stödet enligt förordningsförslaget för det första inriktas på temana innovation och kunskapsekonomi. Främst skall det höja den regionala kapaciteten i fråga om FoTU och innovation med direkt koppling till målen för den regionala utvecklingen, stimulera innovation i små och medelstora företag, främja den ekonomiska exploateringen av nya idéer samt skapa nya finansieringsinstrument och "företagskuvöser" för att främja kunskapsintensiva företag. För det andra skall det inriktas på miljörisker och förebyggande åtgärder genom att stimulera investeringar för att återställa kontaminerade områden, energihushållning, en ren kollektivtrafik och riskförebyggande åtgärder. För det tredje skall ERUF stödja investeringar utanför större städer i syfte att förbättra tillgången till transporter och främja användningen av IT.

4.2.3 Verksamheten under prioriteringen europeiskt regionalt samarbete är i första hand inriktad på att utveckla gränsöverskridande strategier för en hållbar regional utveckling. Syftet är i synnerhet att uppmuntra företagare och främja små och medelstora företag, turism, kultur och handel över gränserna. Dessutom föreslås verksamhet för att förbättra tillgången till transporter, IT, vatten- och energiförsörjning för områden på båda sidor av en gräns samt samarbete i fråga om hälsa och utbildning. Vidare kan ERUF medverka till att finansiera gränsöverskridande arbetsmarknadsinitiativ. I andra hand syftar initiativet till att främja transnationellt samarbete, inklusive bilateralt samarbete mellan maritima regioner för att främja metoder avseende avfalls- och vattenhantering, tillgängligheten till de transeuropeiska näten samt avancerad IT, riskförebyggande åtgärder och vetenskapliga och tekniska nätverk. I tredje hand syftar det till bättre effekter i regionalpolitiken genom att främja nätverkssamarbete och erfarenhetsutbyte med fokus på innovation, miljö, riskförebyggande åtgärder och stadsutveckling.

4.3 I förslaget till förordning fastställs de stödberättigande utgifterna och det innehåller särskilda bestämmelser avseende följande:

4.3.1 Stadsområden: ERUF skall stödja utvecklingen av strategier som bygger på en helhetssyn och ett aktivt deltagande från berörda parter för att komma till rätta med den höga

koncentrationen av ekonomiska, miljömässiga och sociala problem i städerna. Enligt denna artikel kan även en begränsad del av ERUF-stödet användas för att främja åtgärder som faller under Europeiska socialfonden.

4.3.2 Landsbygdsområden: Det föreslås att ERUF skall främja en diversifiering av ekonomin på landsbygden genom att säkerställa komplementariteten med åtgärder som får stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och från Europeiska fiskerifonden (EFF).

4.3.3 Områden med naturbetingade svårigheter: När det gäller regionala program som omfattar områden med naturbetingade svårigheter skall ERUF i första hand bidra till investeringar som syftar till att förbättra tillgängligheten, utveckla verksamheter i samband med kulturarvet, främja ett hållbart utnyttjande av naturresurserna samt stimulera turismen.

4.3.4 De yttersta randområdena: ERUF skall bidra till att finansiera godstransporter och ge kompensation för extra kostnader i anslutning till lagring, underhåll och arbetskraft.

4.3.5 Dessutom finns det särskilda bestämmelser för målet "europeiskt regionalt samarbete". I dessa bestämmelser fastställs innehållet i de operativa programmen. De inbegriper en analys av frågorna och en motivering till prioriteringarna samt finansieringsplaner och genomförandebestämmelser. De innehåller även förslag till förvaltning av programmen samt ett särskilt rättsligt instrument i syfte att inrätta ett särskilt organ för gränsöverskridande samarbete.

4.3.6 Slutbestämmelser: Dessa bekräftar övergångsbestämmelserna under nuvarande förordning (EG) nr 1783/1999, och datumen för ikraftträdande och översyn av förordningarna fastställs formellt till den 1 januari 2007 respektive den 31 december 2013.

5. Kommitténs yttrande

5.1 *Inledning, tillämpningsområde och stödberättigande utgifter (artiklarna 1, 2, 3, 7 och 13).*

5.1.1 Kommittén välkomnar den tydliga kopplingen i artikel 2 mellan ERUF:s syfte och EU:s prioriteringar, i första hand Lissabonagendan. Kommittén ställer sig även bakom att stödet skall koncentreras till tydliga tematiska prioriteringar. De förnyade målsättningarna från Lissabon att öka tillväxten på lång sikt i de svagare regionerna och stärka konkurrenskraften i hela EU bör även ingå som målsättningar för de nya programmen. Dessutom bör förordningen innehålla en förteckning över åtgärder som kan föras samman inom ramen för särskilda program som motsvarar de specifika förhållandena i varje region och bidrar till de allmänna målsättningarna att öka tillväxten och stärka konkurrenskraften. I arbetet med att dra upp riktlinjer för hela EU och nationella strategier måste man

koncentrera sig på genomförandet av den nya Lissabonagendan. Arbetsmarknadsparterna måste i hög grad involveras i utarbetandet av dessa dokument. I sitt yttrande⁽¹⁰⁾ menade kommittén att nya bostäder och tillhandahållande av bostäder till rimliga kostnader för vissa grupper av arbetstagarare var en viktig del i förnyelsearbetet och att det spelade en särskild roll för stads- och framför allt landsbygdsutvecklingen. Därför är kommittén besviken över att logi uttryckligen undantas i artikel 7. Kommittén anser att kostnader för bostäder i samband med förnyelse och utveckling bör kunna godkännas, och vi anser att utgifter för bostäder som ingår i programmen för sanering av äldre stads- och industriområden också bör vara stödberättigade.

5.2 Åtgärder för att främja konvergensen (artikel 4)

5.2.1 Kommittén har redan betonat betydelsen av forskning och teknisk utveckling, innovation och företagand. Analysen av den tredje sammanhållningsrapporten visade stora skillnader i fråga om investeringar i forskning och teknisk utveckling, och det framhölls att innovation och företagand är viktiga faktorer för att bibehålla en hög ekonomisk tillväxtnivå i EU:s minst gynnade regioner. Kommittén vill åter påpeka att dessa åtgärder är viktiga. Vi vill även framhålla att ERUF-stödet i vissa medlemsstater kommer att få särskilt stor betydelse när det gäller att utveckla nödvändiga nätverk och forsknings- och teknikcentra som sammanlänkar regionala universitet och företag (med den särskilda utmaningen att stödja små och medelstora företag) i syfte att se till att regionen kommer i nivå med de utvecklade regionerna i EU.

5.2.2 Kommittén har även framhållit att det i regioner med eftersläpningar är mycket viktigt att säkerställa tillgången till bredband och hjälpa de små och medelstora företagen att utnyttja informations- och kommunikationsteknik.

5.2.3 På miljöområdet föreslås en rad åtgärder. Det vore till hjälp om man i denna artikel tydliggjorde att det viktiga är dessa investeringars bidrag till hållbar utveckling och främjandet av förnybar energi.

5.2.4 Främjandet av en hållbar turism och nya tjänster med bättre mervärde välkomnas. Det är ett viktigt bidrag till utvecklingen av den regionala ekonomin och är betydelsefullt för både stads- och landsbygdsområden. Turismen spelar en underskattad roll i de transeuropeiska transportnäten, men den ökar medborgarnas EU-medvetenhet. Investeringar i lämplig infrastruktur, tjänster och en god miljö kan dessutom öka attraktiviteten i regioner som för närvarande inte betraktas som turistmål.

⁽¹⁰⁾ Strukturfondernas programplanering 2000–2006: En första bedömning av Urban-initiativet, EUT C 133, 6.6.2003, s. 53, punkterna 3.3 och 4.7.1.

5.2.5 Transportinfrastrukturens styrka är en av de faktorer som möjliggör tillväxt. Investeringar som innebär att regionerna kopplas till stora europeiska nätverk och marknader är välkomna. Det är viktigt med en välfungerande och ren kollektivtrafik för att avhjälpa problemet med trafikstockningar i stadsområden och motverka social utslagning både i städerna och på landsbygden.

5.2.6 Utvecklingen av transeuropeiska energinätverk kommer att bidra till försörjningstryggheten och en ökad integration av medlemsstaterna. Energieffektivitet och förnybar energi innebär även möjligheter för nya företag och kan bidra till tillväxt och konkurrenskraft i regioner med långsam utveckling.

5.2.7 Investeringar i utbildning medför även direkta fördelar i form av innovation och konkurrenskraft samt utveckling av humankapital. Såsom nämns ovan är möjligheterna till livslångt lärande och fortbildning färre i regioner med långsam utveckling. I förslaget till förordning anges endast att man vill "bidra till attraktivare regioner med bättre livskvalitet". Kommittén instämmer i att det finns behov av öka koncentrationen av åtgärderna och att Europeiska socialfonden spelar en viktig roll, men på grund av dess stora betydelse anser vi att utbildning bör ges ytterligare utrymme, liksom samordningen mellan ERUF och ESF⁽¹¹⁾. Kommittén vill även påpeka att det är viktigt att främja nya lösningar på kommunikationsproblemen i en flerspråkig union. Trots ett formellt utbud när det gäller språkutbildning och trots vissa förbättringar är situationen alltför otillfredsställande.

5.2.8 Artikel 4 innehåller bestämmelser om investeringar i hälsovård som i sin tur bidrar till regional utveckling och bättre livskvalitet. Detta välkomnas av kommittén.

5.2.9 Det är viktigt att ge de små och medelstora företagen stöd, och en god regional företagspolitik kan locka till sig investeringar i regioner som har strukturproblem eller är ekonomiskt svaga. Incitament och andra betydande åtgärder inom ekonomin bör kunna användas för att locka utländska investerare till regioner med särskilda behov i syfte att stödja sektorer som är av strategisk betydelse för EU och främja innovativa företags- och organisationskluster.

5.3 Åtgärder för att främja regional konkurrenskraft (artikel 5)

5.3.1 När det gäller innovation vill kommittén föreslå att man anlägger ett brett perspektiv på innovationsprocessen; ofta kan nya arbetsmetoder och innovationer i fråga om personalförvaltning och mänskliga relationer bidra till företagets framgång och konkurrensförmåga i lika hög grad som helt ny teknik och nya produkter eller processer. Vidare kan en

⁽¹¹⁾ Kommittén påpekade uttryckligen att man skulle ha föredragit en enda fond för hela sammanhållningspolitiken; på så vis skulle man ha kommit till rätta med dessa frågor (KOM (2004) 492 slutlig – 2004/0163 (AVC)), CESE 389/2005.

modernisering av arbetsmarknadsrelationerna vara en förutsättning för ett lyckat införande av ny teknik och därmed vara avgörande för att Lissabonmålsättningarna skall kunna uppfyllas. Förordningen bör återspegla dessa faktorer, och samtidigt som Europeiska socialfondens primära roll på dessa områden erkänns bör stöd ges till nätverk i syfte att främja bästa praxis i fråga om innovation i dess bredaste bemärkelse.

5.3.2 Kommittén ställer sig positiv till åtagandena i fråga om hållbar utveckling, energieffektivitet och främjande av nya energikällor. Dessa är i sig önskvärda målsättningar. Det finns också möjligheter för konstruktörer och tillverkare på området miljöteknik som likaledes kan bidra till regional ekonomisk utveckling. Kommittén ställer sig positiv till en ren kollektivtrafik och instämmer i att subventionerade och integrerade kollektiva transportsystem på ett avgörande sätt kan bidra till att avhjälpa problemet med trafikstockningar i stadsområden och komma till rätta med social utslagning både i städerna och på landsbygden.

5.3.3 Att stärka transportnät och andra förbindelser är en viktig del i utvecklingen. Landsbygdsområdena kan missgynnas eftersom marknaden inte är tillräckligt stor för att tillhandahålla önskvärd infrastruktur. Samspelet mellan EU:s olika politikområden kommer här att få betydelse, och kommittén vill säkerställa att den verksamhet som skall främjas inom ramen för detta tema inte blir föremål för onödiga begränsningar. Tillgång till informations- och kommunikationsteknik utanför större städer är också nödvändig, men det är inte bara den fysiska tillgången och uppkopplingen som är viktig utan det krävs även rådgivning, företagsstöd och kunskapsutveckling för att små och medelstora företag skall kunna dra nytta av informations- och kommunikationsteknik. Dessutom anser kommittén att man måste se till att alla medborgare får tillgång till informations- och kommunikationsteknik för att undvika att det uppstår en digital klyfta som leder till ytterligare social utslagning. Det sistnämnda är också mycket viktigt i städerna.

5.4 Åtgärder för att främja europeiskt regionalt samarbete (artikel 6)

5.4.1 Kommittén har välkomnat kommissionens förslag att stödja gränsöverskridande, transnationellt och mellanregionalt samarbete på basis av erfarenheterna från Interreg-initiativet⁽¹²⁾. Kommissionen föreslår emellertid olika typer av åtgärder inom ramen för gränsöverskridande eller transnationella projekt, och den nuvarande lagstiftningen förefaller utesluta ett antal viktiga åtgärdsområden som får stöd av programmet inom ramen för interregionala nätverk, exempelvis åtgärder för att öka konvergensen och särskilda åtgärder i landsbygdsområdena, i områden med naturbetingade handikapp och i de yttersta randområdena.

5.4.2 Kommittén stöder särskilt åtgärder för att främja det gränsöverskridande samarbetet mellan EU-15 och de nya medlemsstaterna vid dessa länders inre gränser. Målsättningen

⁽¹²⁾ EUT C 302, 7.12.2004, s. 60, yttrande om "Tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning".

bör vara att skapa nya, dynamiska och livskraftiga regioner med en gemensam eller gemensamt använd infrastruktur (inklusive hälsovård och utbildning), etablera kontakter mellan människor och stimulera till insatser för att komma till rätta med språkproblemen och kunna ta till vara det bästa i de olika kulturerna. Strukturfonderna kommer att bidra till att rätta till problemen med inkomstskillnader och prisnivåer samt främja ekonomisk utveckling. Kommittén välkomnar EU:s nya grannskapspolitik⁽¹³⁾, dess nya instrument och dess möjliga länk till länderna utanför EU. Vi vill gärna se att den införs under nästa programperiod och skulle också gärna se att ERUF kan bidra till den.

5.4.3 Kommittén har tagit del av bestämmelserna för gränsöverskridande arbetsmarknadsinitiativ och föreslår att man inför en uttrycklig hänvisning till åtagandena inom ramen för anslutningsavtalen om arbetsmarknadsnormer och Lissabonmålsättningarna. Kommittén har också framfört önskemål⁽¹⁴⁾ om att man i dessa program skall ta hänsyn till behovet av att bekämpa olika former av social diskriminering. Kommittén anser att denna fråga behöver klargöras och vill säkerställa att all verksamhet som får stöd från ERUF kan bli föremål för interregionala nätverk. Kommittén efterlyste särskilt ett specifikt program för regioner som delar en gräns med de nya medlemsstaterna. Detta har inte beaktats, och kommittén vill se att förordningen stöder sådan verksamhet och anser att det vore förtjänstfullt att inkludera en särskild hänvisning till detta i förordningen.

5.4.4 Förslaget till förordning innehåller bestämmelser om att inrätta Europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete. Kommittén har utarbetat ett särskilt yttrande⁽¹⁵⁾ om detta och slutsatserna av detta arbete bör integreras i förordningarna.

5.4.5 Stödberättigade utgifter skall fastställas på nationell nivå med vissa undantag som det bör fastställas särskilda regler för. Dessa viktiga villkor bör förtydligas. I fråga om mervärdesskatt bör moms som inte är återvinningsbar vara stödberättigad eftersom det innebär reella kostnader.

5.5 Särskilda bestämmelser för regionala särdrag

5.5.1 Den urbana dimensionen (artikel 8)

5.5.1.1 EESK har föreslagit ett särskilt program för städerna. Åtgärderna under artikel 8.1 bör omfatta samtliga inslag i gemenskapsinitiativet Urban, och kommittén skulle vilja se uttryckliga bestämmelser som gör det möjligt för EU:s städer att samarbeta.

⁽¹³⁾ KOM(2004) 628 slutlig, 2004/0219 (COD).

⁽¹⁴⁾ EUT C 302, 7.12.2004, s. 60, punkt 7.8, yttrande om "Tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning".

⁽¹⁵⁾ CESE 388/2005.

5.5.1.2 Enligt denna artikel kan åtgärderna även finansieras inom ramen för förordning (EG) nr 1784/1999 om Europeiska socialfonden⁽¹⁶⁾. I förordningen begränsas detta undantag till verksamhet under målet "Regional konkurrenskraft och sysselsättning" och till 10 % av det belopp som beviljas för "prioriteringen i fråga"⁽¹⁷⁾. Mot bakgrund av att tanken är att det skall finnas en enda fond för ett enda program, anser kommittén att det i programmen bör finnas större utrymme för arbetsmarknads- och humankapitalåtgärder. Undantaget bör eventuellt tillämpas inom alla ERUF-finansierade program, inte bara med avseende på den urbana dimensionen utan tillämpas när det gäller de tre tematiska prioriteringarna. Tioprocentgränsen bör därför tillämpas på programmet som helhet i syfte att ge utrymme för tillräcklig flexibilitet.

5.6 Områden på landsbygden och områden som är beroende av fiske (artikel 9)

5.6.1 Kommittén har särskilt påpekat behovet av att säkerställa att dessa åtgärder inte begränsas till jordbruksprojekt, och vi välkomnar inriktningen på infrastruktur, telekommunikationer, ny ekonomisk verksamhet, kopplingen mellan stads- och landsbygdsområden och främjandet av turismen. Förteckningen bör emellertid även inbegripa tillgång till tjänster av allmänt intresse, innovation och kopplingar till högre utbildningsinstitutioner, eftersom alla dessa faktorer har fastställts vara av stor betydelse för landsbygdens diversifiering. Kommittén välkomnade även kommissionens förslag att säkerställa att de nya instrumenten skulle "inlemmas i den gemensamma jordbrukspolitikerna"⁽¹⁸⁾. Detta förslag till förordning innehåller krav på att medlemsstaterna skall fastställa "klara kriterier för en åtskillnad" mellan vilka åtgärder som skall finansieras av ERUF, EJFLU och EFF och att de skall se till att det finns komplementaritet och konsekvens i de åtgärder som medfinansieras av dessa fonder. Kommittén välkomnar detta och hänvisar till det mer ingående arbete som kommittén inlett om Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

5.7 Områden med naturbetingade svårigheter och de yttersta randområdena (artiklarna 10 och 11)

5.7.1 Kommittén har förespråkat en fortsatt solidaritet med regioner med särskilda svårigheter och vi ställer oss mycket

positiva till förslagen. I ett separat yttrande⁽¹⁹⁾ har kommittén analyserat behoven i regioner med permanenta naturliga och strukturella handikapp och särskilt kommenterat kommissionens förslag i den tredje sammanhållningsrapporten. ERUF-förordningen innehåller en stor del av de frågor som togs upp i det yttrandet, och kommittén välkomnar den regionala dimensionen i kriterierna för ERUF-stöd. Artikel 10 innehåller anmärkningen "Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 3 och 4" vilket innebär att dessa regioner även är berättigade till stöd under dessa prioriteringar. Det vore lämpligt att i förordningen uttryckligen påpeka att så är fallet. I artikel 11 anges på ett liknande sätt att denna bestämmelse möjliggör finansiering av extra kostnader i enlighet med artikel 4, vilket kommittén ställer sig positiv till. Det vore åter lämpligt att klargöra att dessa regioner också är stödberättigade under de andra målen.

5.8 Särskilda bestämmelser för målet regionalt samarbete (artiklarna 12 och 14–22)

5.8.1 Kommittén välkomnade förslaget till ett nytt rättsligt instrument för att underlätta samarbete. Strävan i dessa tilläggbestämmelser är att försöka underlätta ett effektivt samarbete, men de är bristfälliga såtillvida att de inte innehåller några bestämmelser om att arbetsmarknadsparterna – inbegripet andra organisationer som företräder specifika eller allmänna medborgarintressen – skall delta i uppföljningen. Kopplingen mellan ERUF (artikel 18) och de nya Europeiska grupperingarna för gränsöverskridande samarbete (EGGS) måste klargöras, framför allt när det gäller medlemsstaternas delegering av ansvar till EGGS.

5.8.2 Dessa frågor har diskuterats mer ingående och kommittén har utarbetat särskilda slutsatser om inrättandet av Europeiska grupperingar för gränsöverskridande samarbete⁽²⁰⁾.

5.9 Slutbestämmelser (artiklarna 22–26)

5.9.1 I dessa bekräftas övergångsbestämmelserna under nuvarande förordning (EG) nr 1783/1999, och datumen för ikraftträdande och översyn av förordningarna fastställs officiellt.

Bryssel den 6 april 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ KOM(2004) 493 slutlig - 2004/0165 (COD).

⁽¹⁷⁾ Artikel 8.2.

⁽¹⁸⁾ EUT C 302, 7.12.2004, s. 60, punkt 7.10, yttrande om "Tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning".

⁽¹⁹⁾ EESK:s yttrande "Hur skall regioner med permanenta naturbetingade och strukturella handikapp integreras på ett bättre sätt?" CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 388/2005.